

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

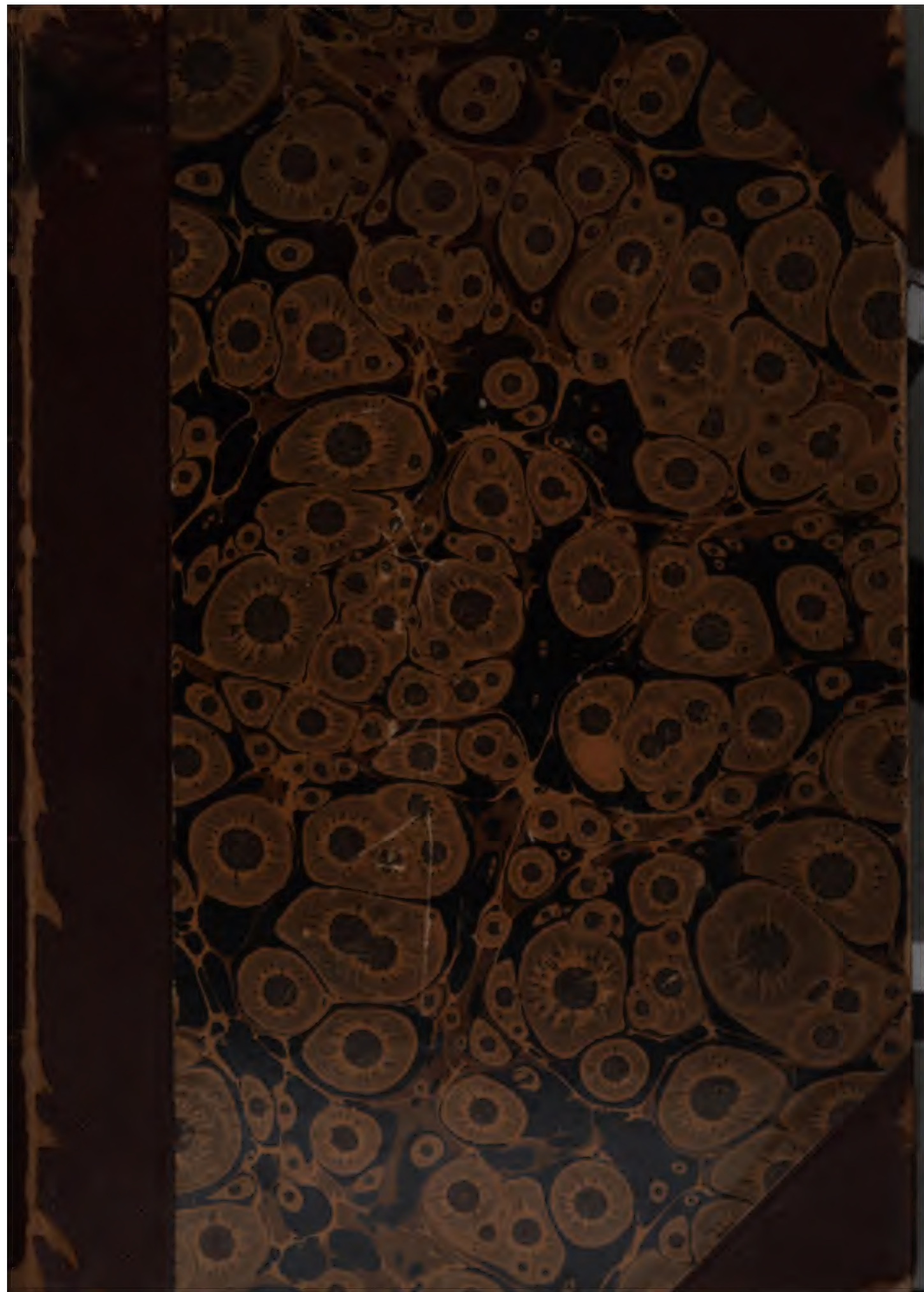
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

INDL 3455.11

Harvard College Library

THE GIFT OF
FREDERICK ATHERN LANE,
OF NEW YORK, N. Y.

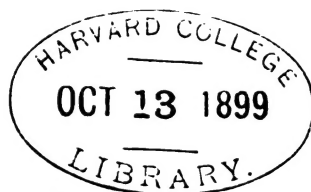
(Class of 1849.)

13 Oct. 1899

Ind L 3455.11

~~IV. 5590~~

Lane fund

अथ श्रीमङ्गलकोशटीकासारसहितः ॥

DER

MAṆKHA KOŚA.

*HERAUSGEGEBEN MIT AUSZÜGEN AUS DEM
COMMENTARE UND DREI INDICES.*

VON

THEODOR ZACHARIAE.

Allen :

ALFRED HOLDER.

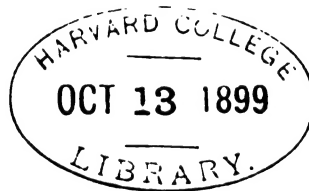
Bombay :

EDUCATION SOCIETY'S PRESS, BYCULLA.

1897.

Ind L 3455.11

~~IV. 5590~~

Lane fund

अथ श्रीमङ्गलकोशटीकासारसहितः ॥

DER

MAN'KHAKOŚA.

*HERAUSGEGEBEN MIT AUSZÜGEN AUS DEM
COMMENTARE UND DREI INDICES.*

VON

THEODOR ZACHARIAE.

Verlegt von:

ALFRED HÖLDER.

Verlag:

EDUCATION SOCIETY'S PRESS, BYCULLA.

1897.

SOURCES OF SANSKRIT LEXICOGRAPHY.

*Edited by order of the Imperial Academy of
Sciences of Vienna.*

Volume III.

THE MAÑKHA KOŚA.

*EDITED, WITH EXTRACTS FROM THE COMMENTARY,
AND THREE INDEXES,*

BY

THEODOR ZACHARIAE.

Vienna :

ALFRED HOLDER.

Bombay :

EDUCATION SOCIETY'S PRESS, BYCULLA.

1897.

अथ श्रीमङ्गलकोशश्रीकासारसहितः ॥

THE MAÑKHA KOŚA.

*EDITED, TOGETHER WITH EXTRACTS FROM THE
COMMENTARY, AND THREE INDEXES,*

BY

THEODOR ZACHARIAE.

Vienna:

ALFRED HOLDER.

Bombay:

EDUCATION SOCIETY'S PRESS, BYCULLA.

—
1897.

PREFACE.

The present edition of the *Mañkhakośa*,¹ with extracts from a commentary composed probably by Mañkha himself, is based on the following materials :—

(1) A., an excellent birch bark manuscript in Śāradā characters, containing the text only, No. 338 of the Government Collection of 1875-76 in the Deccan College Library at Puna; see Prof. Bühler's *Kaśmīr Report*, p. XXII. It consisted originally of 84 or 85 leaves. The first five leaves, and three (or four?) leaves at the end of the book, are missing. Leaves 6—80 contain the text from कनक v. 56 down to नगदन्तके v. 960. This part of the manuscript is, on the whole, well preserved, apart from a few leaves which are slightly damaged at the bottom, especially at the beginning of the book. Some leaves are covered with glosses mostly consisting of extracts from the commentary. The last leaf of the MS., which is not numbered, has been pasted on paper and is in such a bad condition, that it could be deciphered only with the utmost difficulty. It comprises the conclusion of the work from v. 1003-1007. Compare, in the *Kaśmīr Report*, p. CXLI, Paṇḍit Vāmanāchārya's reproduction of this part of the MS., which, I am sorry to say, little agrees with what I have printed. For my part I have, without the help of any other manuscript, restored the concluding verses to the best of my ability, and I think I have at least succeeded in discovering that Mañkha explains the particle ओम् in the last verse of his Kośa apparently in order to conclude his work with an auspicious word. The MS. just described, containing as it does nine-tenths of the whole, and being exceedingly correct in most places, forms the basis of my edition of the text.

¹ Regarding the *Mañkhakośa* compare my edition of the *Śāvatakośa*, pp. XI-XIV., and my *Beiträge zur indischen Lexicographie*, pp. 70-75. Some of the statements made there require modifications on the ground of the manuscript S described below.

(2) B., a modern paper manuscript, in Devanāgarī characters, No. 337 of the same collection (Kāśmīr Report, p. XXII.), consisting of 92 leaves. It is—as may be gathered from certain clerical blunders—a direct or indirect transcript from a Śāradā original. It contains both the text and the commentary complete—apart from some minor gaps which, for the most part, have been duly noted in the Various Readings—from the beginning to v. 683, a. It abruptly ends with यत्रावलीढ p. 97, 5. Many parts of the MS. are very corrupt; indeed, with this MS. alone an edition of the commentary would have been impossible. Yet not a few leaves are pretty correct, *e.g.*, 37-46, containing verses 271-358 and the commentary thereon.

(3) C., a modern paper MS. in Devanāgarī characters, consisting of 51 leaves, and belonging to the Calcutta collection of the Government, likewise has been derived from an original in Śāradā. I first discovered it among the manuscripts catalogued in the Notices of Sanskrit MSS. published under orders of the Government of Bengal, Vol. VIII., p. 40, No. 2584, where it has been entered as an anonymous work. It is described a second time, and more accurately in Vol. X., p. 225, under No. 4105. Here the author's name has been correctly given in the extracts from the introduction (v. 4), and recently again in the Alphabetical Index of MSS. purchased up to 1891, in Vol. XI. of the Notices (Calcutta, 1895), p. 5. The manuscript itself bears the number 2535. Apart from a gap extending from रक्त v. 292 to जनिताख्योनुराग v. 312, it contains the text complete from the beginning up to अञ्जसा v. 1005. Although it is fairly correct in general, it has proved of little value to me by the side of the excellent Śāradā manuscript A. But verses 960, b. to 1002 of my edition rest on C. alone. Without the help of the Calcutta manuscript, I should not have been able to give the complete text of the Mañkhakośa.

(4) S., a paper MS. of text and commentary, in Śāradā characters, written about 200 years ago, according to the opinion of the owner. It is the property of Professor Stein, of Lahore, who bought it in October 1892 at Śrīnagar, Kāśmīr, from Prasāda Paṇḍit, son of Nārāyaṇa Paṇḍit and grandson of Sāhib Paṇḍit,

through Viṣṇubhaṭṭa Kāchari, Kārkun, his Yajamāna. It originally consisted of 92 leaves, eight of which (*viz.*, 1-3, 12-15 and 65) are now lost. It begins with विवाहमङ्गलत्रये v. 38 and ends abruptly with the comment on the word क्षुद्र v. 633, b, thus carrying the commentary a little farther than B. Some minor lacunæ, *e.g.*, from v. 85, b. to 93 have been noted in the Various Readings. The first two leaves are damaged at the bottom. The rest of the MS. is well preserved, and exceedingly correct in general, except in the commencement, and in some parts of the second half of the book. In spite of the omissions and defects just named, S. is by far the most important of my MSS. I have not hesitated to make it the basis of my edition of the commentary. In some cases, it is true, it may be I have followed it too closely, instead of giving the preference to B.

(5) Vi., a MS. of the Viśvaprakāśakośa, Orient. Oct. 99 of the Royal Library of Berlin, described in Prof. Weber's Verzeichniss I. (Berlin, 1853) under No. 803. As is evident from certain peculiarities in the spelling of words, the MS. is of Kaśmīrian origin. It contains a fair number of extracts from the Maṅkhakośa,—no doubt, originally marginal glosses which were subsequently mixed up with the genuine Viśva by ignorant scribes. I have used a copy of these extracts—which were recognized by me as such fifteen years ago¹—made by Professor Pischel in 1872 and liberally placed at my disposal. The fragments would have been of much greater use to me than they have actually been, if not, unfortunately, about 160 verses among the सन्ताः were missing in Vi., and if the extracts from Maṅkha did not entirely cease from about the middle of the सन्ताः. Thus, the assistance of Vi. has failed me just in that part of my work where my materials were rather scanty. Incompleteness is a sad peculiarity of the Kaśmīr manuscripts.

(6) Mh., the numerous quotations, both from the text and the commentary, found in Mahendrasūri's ṭīkā on the Anekārthasaṅgraha, for which see the first volume of this Series. The

¹ See my Beiträge zur indischen Linguistik p. 73, n. 2

irretrievable loss ¹ of the last third of the Mañkhaṭikā is, to a certain degree, made up by Mahendra's extracts from it. By the way, the fact that Mahendra (last quarter of the 12th century) quotes the Mañkhaṭikā, proves that the commentary has been written either by Mañkha himself (about 1150 A. D.) or, perhaps, by one of his contemporaries or pupils.

(7) Stutik., the quotations from the text, found in Rājānaka Ratnakaṇṭha's commentary on the Stutikusumāñjali. These have been of little use to me, as Ratnakaṇṭha generally quotes only what is common to most Anekārthakośas, and not what is peculiar to the Mañkhakośa. Ratnakaṇṭha's ṭikā on the Yudhishṭhira-vijaya-kāvya likewise contains a few quotations from Mañkha. But when the manuscript of my text was sent to the press, only about thirty pages of that poem had appeared in the Kāvya-mâlâ.

Now as to my edition of the text, I think that the two first thirds (v. 1-683) are exhibited, almost without exception, in their original wording, accompanied as they are by a commentary. Of the fact that in the last third of the work there are passages requiring further emendation, I am but too conscious. Compare, *e. g.*, verses 748, 749, 775, 809, 813, 814, 835, 838. Sometimes the two only MSS. at my disposal coincide in what is decidedly wrong. Thus, among the लान्ताः v. 813, A and C read हेल. This cannot be correct, because हेल. has been explained already at 804. I have conjectured खेल.—I should remark that, in the MSS., the verses are not numbered; and that the headings, or rather colophons एकाक्षराः, कान्ताः, etc., regularly introduced in the MSS., have been omitted by me.

My edition of the Mañkhaṭikā is absolutely reliable only as far as it is based upon S. Those parts, which have been edited according to B. alone, are corrupt and defective in many places, and, besides, not free from interpolation. I shall have to say

¹. There is but little hope that a complete MS. of the commentary will ever turn up. Professor Stein, who spared no trouble in hunting for MSS. in Mañkha's native country, could get hold of no other MS. than of the incomplete copy S above described. Yet a complete copy may be hidden somewhere in India proper, although the editors of the *Abhidhāna-saṅgraha* (Vol. I., Bombay, 1889; last leaf) enumerate the Mañkhakośa among the अप्रामाण्यः.

more on this point in a special paper.¹ Here I can only warn the reader against considering the extracts from B as equal to those from S. The Various Readings should be consulted in every doubtful case.

As I had not a single complete MS. of the Commentary at my disposal, I resolved, though with great reluctance, on giving only extracts, *i.e.*, a selection from the examples illustrating the meanings of the words, to which—unlike the *Anekārthakairavākara-kaumudī*—the *Mañkhaṭikā* almost entirely confines itself. I have retained all examples given for uncommon words and uncommon meanings, and all examples that I could trace to their sources. In case the examples are identical with those quoted in the Commentary on the *Anekārthasaṃgraha*, a reference to Mh. (Mahendra) has been thought sufficient. On the other hand, I have omitted, as a rule, the examples for words with common meanings, and most of the general references to the *Amarakośa*, *Nighaṇṭu*, *Āyurveda*, &c. But the reader may rest assured that all that is really important, and all that is peculiar to *Mañkha*, has not been omitted. Of the examples, a good many more have been given here than in my extracts from the *Anekārthakairavākara-kaumudī*, specially whenever my MSS. furnished me with a readable and apparently correct text.

While in Mahendra's Commentary the examples are introduced by वचन and stand after the meanings to which they belong,² the author of the *Mañkhaṭikā* has followed a different, but certainly not better, method : he has placed the examples before the meanings, separating the latter from the former by the words इत्यादौ. See, *e.g.*, p. 4, l. 24. Now, in order to save space, I have, as a rule, omitted the इत्यादौ and placed the examples after the meanings, just as in my extracts from Mahendra's Commentary.

¹ I intend to write a supplement to this Preface, corresponding to the *Epilogomena* to the edition of the *Anekārthasaṃgraha*, which appeared in the *Proceedings of the Imperial Academy of Vienna*, Vol. CXXIX, No. XI., Vienna, 1893.

² A single instance of this method of quoting is found also below, a. v. श्लोक p. 1. 20. This passage, however, is missing in S. Mahendra's method seems to be an improvement upon *Mañkha*'s.

The examples adduced in the MSS. of the Commentary amount to about 3,400. Of those which are given in my extracts, many, I regret, had to be left unidentified. No sufficient time was permitted to me for examining thoroughly the extensive literature quoted by the commentator. Those who are better read in classical literature, or have access to books unknown to me, will easily identify a greater number of passages.

As regards the spelling of individual words, I have often adhered to the orthography of the Kaśmîr MSS. (see Prof. Stein's *Rājatarāṅgiṇī*, Preface to vol. I., p. xvi), thus deviating from the authority of the St. Petersburg Dictionaries. It may be that I have gone too far: but I thought it expedient to preserve the peculiarities of the Maṅkhakośa also with regard to the orthography.

In the Various Readings, II. Commentary, pp. 108-116, I have taken into account chiefly the manuscript S., the basis of my edition. I have noted only the more important variations from B.; more especially the numerous interpolations, consisting mostly of quotations from the Viśvaprakāśa and extracts from the *Rāyamukutī tīkā* on the *Amarakośa*, have not been given complete. A few conjectures and corrections and a few additional references and miscellaneous notes have been added to the Various Readings. The reader is requested to pay regard also to the additional corrections at the end of the volume.

The three Indexes, p. 117, will, it is hoped, prove useful to those who, with me, believe in the importance of the native dictionaries and their commentaries.

Finally, the abbreviations, which I have introduced into the Commentary and the Various Readings, have been duly explained at the end of the volume. As to the figures following the *sigla*, the reader is requested to bear in mind that two figures usually refer to the pages and lines in the case of dramas, romances and *Alaṅkāraśāstras*, but to the cantos (chapters) and verses in the case of *Kāvya*s, of the *Kāvyaḍarśa* and of the *Rudraṭālaṅkāra*.

Single figures always refer to the verses. Roman figures have been employed for the chapters or acts in contradistinction to the pages, *e.g.*, in the quotations from the Bâlarâmāyaṇa.

I have to record my thanks to the Committee of the Imperial Academy of Sciences of Vienna, which entrusted me with the preparation of this edition of the Maṅkhakośa; to K. M. Chatfield, Esq., the late Director of Public Instruction, Bombay; to the Government of India, and to Professor Stein, of Lahore, for the loan of the manuscripts; to Professor Fischel for placing at my disposal his copy of the Berlin MS. of the Viśvakośa; and last, not least, to Hofrath G. Bühler, who first drew to light the Maṅkhakośa, and who, with his continued help and encouragement, furthered the publication of this book.

TH. ZACHARIAE.

Halle, January 29th, 1897.

ओं स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः । ओं नमः ॥

पातु वोधिधरं दूरविकीर्णकरशीकरः ।
दुःखबीजच्छिदे वर्षत्करका इव विघ्नजित् ॥ १ ॥
विषमपदविषधरालीं निहस्य संगृह्य शेषविशेषान् ।
सकलजनशूलभविभवान्कथन मिर्मत्सरः कुरुते ॥ २ ॥
भागुरिकास्वहलायुधहुग्गामरसिंहशाश्वतादिकृतान् ।
कोशाक्षिरीक्ष्य निपुणं धन्वन्तरिनिर्मितं निघण्टुं च ॥ ३ ॥
लिङ्गानुशासनानि च विचार्य लक्ष्यं महाकवीनां च ।
कुरुतेनेकार्चानां शब्दानां मञ्जुकः कोशम् ॥ ४ ॥
व्यासंभवकान्तादिक्रमादक्षरसंख्यया ।
करामलकवत्साक्षादेष भासिष्यते सताम् ॥ ५ ॥
वचैक एव रुढोर्थो यौगिकस्तत्र दह्यते ।
अनेकस्मिंस्तु रुढेर्ये यौगिकः प्रोच्यते न वा ॥ ६ ॥
पदभङ्गादनेकोर्थः प्रकटीक्रियते न च ।
विशेषणप्रत्ययाद्यैः सिद्धं लिङ्गं न चोच्यते ॥ ७ ॥
श्रावशो रूपभेदेन साहचर्याच्च कुत्रचित् ।
स्त्रीपुंनपुंसकं ज्ञेयं तद्विशेषविधेः क्वचित् ॥ ८ ॥
त्रिलिङ्ग्यां त्रिविविधं पदं मिथुने तु द्वयोरिति ।
निषिद्धलिङ्गं शेषार्थं स्वन्तायादि न पूर्वभाक् ॥ ९ ॥

को धात्रर्कोऽमवातेषु कं शिरोम्युद्यतेषु तु ।
आकाशे त्रिविधे नाको लोकस्तु भुवने जने ॥ १० ॥
पद्ये वशसि च श्लोकष्टङ्को द्रपेऽमदारणे ।
अङ्गः एकादिगणनान्यास उत्सङ्गनिर्द्देशोः ॥ ११ ॥

भानुब्रुस्फटिका धर्काः शल्के शकलवल्कले ।
 किष्कुर्माने चतुर्विंशद्वादशाङ्गुलसंमिते ॥ १२ ॥
 शींष्टे श्रुते सुवर्णाणां हेमि हेमदले पले ।
 उरोविभूषणे कर्षे दीनारे निष्कमस्त्रियाम् ॥ १३ ॥
 रोको दीप्तौ बिले चूर्णे कल्कोष्ठी समलैनसोः ।
 दमेल्पुत्रयोः स्तोकः पाकौ पचनशावकौ ॥ १४ ॥
 शुल्कोष्ठी घट्टलभ्रेशो जामातुर्गृह्यते च वः ।
 नगरीशाखयोर्लङ्घन शङ्ख वासवितर्कयोः ॥ १५ ॥
 ऊहाकाङ्क्षावितर्केषु तर्को मुख्यान्धकेवलाः ।
 एके त्रिषु च संख्यायां पङ्कोष्ठी कर्दमैनसोः ॥ १६ ॥
 चक्रवाकवृकौ कोकौ भेकौ मण्डूकभीरुकौ ।
 गृहासक्ताः पक्षिमृगाश्छेकाः सहदया अपि ॥ १७ ॥
 क्षपायुधभिदोः स्थाणौ शङ्खः कीलकसंख्ययोः ।
 कूपयन्त्रे त्रिका क्लीवे गात्राङ्गे त्रितये तथा ॥ १८ ॥
 त्रिषु त्रयाणां संघादौ मूकोवागश्रयोत्त्रिषु ।
 राका नवरजःकन्या पूर्णिमा प्रतिपद्युता ॥ १९ ॥
 किंशारौ कण्टके च स्याच्छूकोनुक्रोशशुङ्गयोः ।
 रत्नस्वरूपभिच्छलभ्रण्डाभ्यञ्जनतूलिकाः ॥ २० ॥
 परीक्षा च शलाका स्याद्गुरौ देहये च दैशिकः ।
 चित्रकृन्नाण्डशय्याभिच्छलाकाश्च च तूलिका ॥ २१ ॥
 बिलेपने चन्दने च परीक्षोद्धृतवस्तुनि ।
 ना वर्णकस्तान्तवे स्याद्भयो रागेषु वर्णिका ॥ २२ ॥
 पर्यायार्हादिकथने व्याख्यातरि भवेत्त्रिषु ।
 यूथीभ्यौ गणिका वेदया दैवज्ञे त्रिषु चित्रकम् ॥ २३ ॥
 तिलके ना तु शार्दूले पाउचामेरण्डके तथा ।
 जम्बुकौ क्रोष्टुवरुणौ कलङ्कोङ्कापवादयोः ॥ २४ ॥
 पृथुको बालको भक्ष्यं खलभृष्टार्द्रसस्यजम् ।
 भालोकौ दर्शनोद्द्योतौ भेरीपटहमानकः ॥ २५ ॥

शराङ्गयोः स्यान्नालीकस्तक्षकौ मागवर्धकी ।
 स्यात्पुलाकस्तुष्टधान्ये संक्षेपे भक्तसिन्धुके ॥ २६ ॥
 उलूके करिणः पुष्टमूलोपास्ते च पेचकः ।
 कमण्डलौ दाडिमे ना करकः करिका पुनः ॥ २७ ॥
 मद्यभाण्डे च करका भवेद्वर्षोपले द्वयोः ।
 करङ्गो मांसरहिते ताम्बूलादेश्च भाजने ॥ २८ ॥

 प्रतिकूले प्रतीकं त्रिष्वंशे दीपे च पुंस्ययम् ॥ २९ ॥
 ञ्छाववान्योर्भूतीकं भूनिम्बे कट्फलपि च ।
 यवाम्नां जीरके दीपे नालंकारे तु दीपकम् ॥ ३० ॥
 कौशिका गाधिलूकगुग्गुल्विम्ब्राहितुण्डिकाः ।
 कनिष्ठे च दरिद्रे च स्वल्पेपि क्षुल्लकलिषु ॥ ३१ ॥
 तिलकल्के सिल्हके च पिण्याकोथ द्वयोः खगे ।
 वर्तकोद्वखुरे पुंसि शरे खड्गे च सायकः ॥ ३२ ॥
 व्यलीकं कामजे दोषे विलक्षामिययोरपि ।
 विपर्वये दज्जयामप्यकार्ये चाय गैरिकम् ॥ ३३ ॥
 स्वर्णे धातुविशेषे चाथाम्बिका मातृकोमयोः ।
 भालानृताप्रियेलीकमनूकं कुलशीलयोः ॥ ३४ ॥
 क्षुरिकोमा करणेषां च धेनुका चाय कालिका ।
 देव्यां वृद्धौ स्वर्णमले मेषजालेय कारिका ॥ ३५ ॥
 वातनावृत्तिकृतिषु ना भृश्वे त्रिषु कर्तारि ।
 कर्मादौ साधने क्लीवे कर्णिका कर्णभूषणे ॥ ३६ ॥
 करिहस्ताङ्गुली वयबीजकोदयां खिया गदे ।
 बालीकं कुङ्कुमे हिङ्गौ वाहिदेशोऽङ्गवे त्रिषु ॥ ३७ ॥
 विवाहमङ्गलद्वये कौतुकं कुतुके तथा ।
 द्वयोः शिशौ बालुकायां भूषाभेदे च बालिका ॥ ३८ ॥
 कङ्कुमे चाङ्गुलीये च ह्रीवेदे चापि बालकम् ।
 प्रिवकौ नीपबन्धुकौ कारम्भो मृगभित्तया ॥ ३९ ॥

उदकं उत्तरे काले फले चोत्तरकालिके ।
 मेचकं त्रिषु कृष्णे स्यात्सुमांस्तु शिखिचन्द्रके ॥ ४० ॥
 विधवाया जारजाते गुले पिण्डे च गोलकः ।
 त्रिश्लोक्यां कृष्णलवणे तिलकं क्लोम्नि चाखियाम् ॥ ४१ ॥
 जडुले चित्रके ना दुरातङ्गस्तापभीरुजः ।
 गुणवक्षः कूपकः स्यात्तोयार्थं विवरश्च यः ॥ ४२ ॥
 अल्पकूपः श्रोणिपार्श्वगर्तावयशिलाजतु ।
 सौभाग्यं गन्धकं स्याद्रेणुकौषधभित्तथा ॥ ४३ ॥
 भार्गवाम्बा पुण्डकोतिमुक्तेक्षुतिलकेषु तु ।
 प्रस्तरे पुलकं ना तु रोमाञ्चक्रिमिभेदयोः ॥ ४४ ॥
 क्षुद्रवैरिणि रोमाञ्चे तरोरङ्गे च कण्टकः ।
 कटकोष्ठी नितम्बोद्रेः क्लीवे वलयसैन्ययोः ॥ ४५ ॥
 इक्षुशीघौ शीघ्रुपाने सरकं मद्यभाजने ।
 तारकक्षेक्षिणं च न ना दैत्यभेदे पुमानयम् ॥ ४६ ॥
 देवीभेदे तारिका स्यात्पिटके मत्स्यपक्षिणाम् ।
 क्षारकं कोरके चाथ जीवकः प्राणके त्रिषु ॥ ४७ ॥
 बन्धूके क्षपणे पुंसि जीवने वेतने खियाम् ।
 पर्यस्तिकायां शयने पर्यङ्कोथ भयोञ्जिते ॥ ४८ ॥
 त्रिष्वभीकः कामयिता कुलटेभी च बन्धकी ।
 आधावली बन्धिका तु बन्धकारिणि वाच्यगा ॥ ४९ ॥
 वार्द्धकं वृद्धसंघाते वृद्धत्वे वृद्धकर्मणि ।
 स्याद्दर्शकः प्रतीहारलिषु दर्शयिता पुनः ॥ ५० ॥
 चर्चायां स्थासको ज्ञेयो हारभेदेपि बुद्धदे ।
 स्यादंशुकं शुरुवले वलमात्रोत्तरीययोः ॥ ५१ ॥
 शिशुकः शिशुमाराख्यनक्रोलूप्योश्च बालके ।
 त्रिष्वथो मधुवष्ट्यां स्यान्मधुकं वन्दिभित्पुमान् ॥ ५२ ॥
 खनकी त्रिषु शिल्पिन्यां खनकी भेनृमूषकी ।
 जलाधारे खियां रत्नाण्यकरे चाथ कार्मुकम् ॥ ५३ ॥

चापे त्रिषु तु कर्मण्ये शक्तमात्रेय कञ्चुकः ।
 निर्मोके कषचे वारवाणेश धनदस्य पूः ॥ ५४ ॥
 अलका लीकचे न ल्यनीकं तु रणसैन्ययोः ।
 वज्रको जम्बुके धूर्ते ली चुङ्ग्यां निकटेन्तिकम् ॥ ५५ ॥
 विपाकौ पचनस्वेदी कृषकौ फालकार्पकौ ।
 कनकं मातुले स्वर्णे रेखाद्यर्कोस्तु राजिका ॥ ५६ ॥
 स्वादार्द्रायां शाकुनिके लुब्धको मध्यगो मणिः ।
 मेता च नावको नाट्यपात्रभूयुत्तमे हयोः ॥ ५७ ॥
 खेटकौ ग्रामफलकौ पेटकं भाण्डवृन्दयोः ।
 त्रिष्वतो जालिकौ भूर्तधीवरौ पद्मकेसरे ॥ ५८ ॥
 पुष्परेणौ च किञ्जल्को शरकौ बालभेदकौ ।
 करभ्यां भाण्डभेदे चाप्युष्ट्रिकाश्च वितर्दिका ॥ ५९ ॥
 बलभी चोद्यते देशे विडङ्गः पुंनपुंसकः ।
 शार्ङ्गरे छलधनुषी पिनाकावय जालकम् ॥ ६० ॥
 जालाभे क्षारके संघे ना प्राणी ली मुखानृतौ ।
 सेवाजीवे प्रसेवे च सेवकः स्रतको महे ॥ ६१ ॥
 स्रतिका स्रतका सूता क्लीबे जन्मनि ना रसे ।
 जनकौ पितृभेदेहौ दीक्ष्यभेदे तु पुत्रकः ॥ ६२ ॥
 कृत्रिमादौ हयोः लीत्वे पुत्रका पुत्रिकापि च ।
 अध्यापितृका कन्या पूर्णदाया च पुत्रिका ॥ ६३ ॥
 जलधानी वारिपर्णी बलमं वरकास्पदम् ।
 कुम्भिका प्राणरोधे ना कुलकं श्लोकसंघवे ॥ ६४ ॥
 व ली पटोले क्यकेन्दुतरौ भेलिनि चापि ना ।
 पट्टिकानूलपूनेषु क्रमुकोबीषधीभिदि ॥ ६५ ॥
 आढकी मानमिषली कैशिकं केशसंघवे ।
 ना शगभेदे वृत्तौ तु कैशिकी हस्तिविन्दुषु ॥ ६६ ॥
 बीषधे च कुक्ष्ये च पद्मकं स्वात्तु नावकः ।
 कुल्मासेलकके च स्युः सेनारक्षास्तु सैनिकाः ॥ ६७ ॥

सेनायां समवेताश्च रीतिपुष्पं तु पुष्पकम् ।
 बिमाने मेवरोगे ना पौष्पिकी त्रिषु शिल्पिनि ॥ ६८ ॥
 रीतिपुष्पे भवेत्क्लीवं वातिकौ रोगिमान्त्रिकौ ।
 भावुकं कुशलं क्लीवं भवेद्भितरि त्रिषु ॥ ६९ ॥
 रुचकः स्यान्मातुलुङ्गैरण्डभूषाललामद्यु ।
 क्लीवे सौवर्चलेषान्तरङ्ग उण्डूकमुस्करे ॥ ७० ॥
 पुंस्यथो मल्लिका दीपपात्रं शोफालिवाद्यभित् ।
 मोचकः शल्मलिः सौभाग्यमो रम्भा च मोक्षरि ॥ ७१ ॥
 तदेतौ त्रिषु चाङ्गेरी शौण्डिकी चुक्रिकाम्बिका ।
 पदातिः पदिकः पुंसि भवेत्स्थानवति त्रिषु ॥ ७२ ॥
 अलातमुल्मुकं घृणिराजभेदे पुमानयम् ।
 मण्डुर्कं वाद्यभेदे च मुष्टौ स्यात्फलकस्व च ॥ ७३ ॥
 खजाको दारुहस्ते च मन्थे च पदकः पुमान् ।
 पदाध्वेता मध्यमणिधरणत्रे नपुंसकम् ॥ ७४ ॥
 क्रीताद्यर्थे पादिकः स्यान्नेत्रवत्पादिका पुनः ।
 उपानद्रसतूर्येण वेधः स्वर्णादिकस्य च ॥ ७५ ॥
 चालको दुष्टहस्ती स्वाद्याक्रिकथाय चन्द्रकः ।
 वर्धप्रपक्षे तोयस्थतैलादिप्रसरे तथा ॥ ७६ ॥
 मोदको भक्ष्यमित्पुंसि हर्षहेतौ भवेत्त्रिषु ।
 कीचकाः स्युर्विराटस्य स्याता वंशाथ सस्वनाः ॥ ७७ ॥
 सिंहिका राहुमाता स्वाहाशिका सिंहपोतिका ।
 लाक्षरक्तो लासिकः स्यात्क्षमूल्बध भेषजत् ॥ ७८ ॥
 इक्ष्वाकुः कटुतुम्बामप्यादिराजेष कालिमा ।
 स्वर्णव्याजो लोहमलं द्यामिका गण्डकं पुनः ॥ ७९ ॥
 उपधाने खियां छेदे ना प्राण्यथ कहम्बकम् ।
 समूहे सर्वपे पुंसि विषे सौराष्ट्रिकः पुमान् ॥ ८० ॥
 मुराष्ट्रजे त्रिष्वयार्चोरुके चण्डातकं नरि ।
 करवीरौषधौ गन्धाहमनि सौगन्धिकं तथा ॥ ८१ ॥

कङ्कारेय क्रीतकिका मधुयष्टी च नीलिका ।
 अहमन्तका भवेकुङ्गां न वृक्षतृणभेदयोः ॥ ८२ ॥
 तार्क्ष्ये गणेशे प्रेतेशे सुवते च विनावकः ।
 पट्मेलिकप्यपामार्गः कोशातकमथ कट्फले ॥ ८३ ॥
 करञ्जे खडिरे सोमवलकः सालावृकः कपिः ।
 क्रोष्टा हवा स्यादध्यायुष्मान्भवेज्जैवान्निकः शशी ॥ ८४ ॥
 स्तनवृन्ते पिप्पलकः शखीसीवनसूत्रयोः ।
 अङ्गारकः पक्षिभेदे मौमे वङ्गिकजे तथा ॥ ८५ ॥
 हयोः कपर्देके बीजकोक्षेज्जस्व वराटकः ।
 प्रसेवकस्तु ककुभे त्रिषु सेवापरावणे ॥ ८६ ॥
 शरभेदे माणवको बाले कुपुरुषे हयोः ।
 वैदेहकी वाणिजके शूद्राहैहवासुतेपि च ॥ ८७ ॥
 विदेहादागतादौ च हयोः कौलेयकः शुनि ।
 त्रिषु कुल्मेय वन्ता च पोतवाशे नियामकः ॥ ८८ ॥
 स्यात्ताम्बिकः कौकुटिको यथादूरेरितेक्षणः ।
 लालाटिकः प्रभोर्भालदर्शी कार्याक्षमथ चः ॥ ८९ ॥
 वीर्युत्कण्ठे उत्कलिके देवे वृन्धारकः पुमान् ।
 त्रिषु मुखे मनोत्रे च पुण्डरीकस्तु दिग्भजे ॥ ९० ॥
 ध्यात्रे सिताम्बुजसितपङ्कजवोस्तु गर्भुषके ।
 अनेलमूकलिप्यन्धे शठे वाकावर्जिते ॥ ९१ ॥
 पीतबुध्यां त्रिषां हेमपुष्पिका चम्पके नरि ।
 उपकम्भी त्रिषु स्त्री तु वटकुटपुष्पकारिका ॥ ९२ ॥
 बोधके त्रिषु खट्वाङ्गवाधारे स्वात्मतिपादकम् ।
 मातुलापत्ये धनूरफले मातुलपुत्रकः ॥ ९३ ॥
 खानि स्वरिन्निवाकाशा भायुपावानने मुखम् ।
 भयम्बालाकेकिचूडाचूडाशाखाशिफाः क्षिप्ताः ॥ ९४ ॥
 शङ्खो निधौ ललाटास्त्रि नागेह्योश्चे नखौषधौ ।
 कम्बावली नखोप्येवमोषधौ करजे तथा ॥ ९५ ॥

व्युत्प्लुतौ मन्त्रषडङ्कारमनोज्ञावथ दैवते ।
 लेख्ये च लेखः पङ्क्तौ स्त्री चन्द्रांशाभोगयोरपि ॥ ९६ ॥
 व्याज आभोग उल्लेख्ये रेखा स्यादल्पके तथा ।
 सखा स्याल्यां यज्ञभाण्डे शाखा वेदद्रुमांशयोः ॥ ९७ ॥
 हस्तद्वाराङ्घ्र्यवयवे सखा मित्रसहाययोः ।
 आदौ प्रधाने प्रमुखमये चार्धं नपुंसकम् ॥ ९८ ॥
 धानुष्कस्थानभेदे ना वैशाखो मासमन्धयोः ।
 वाद्यभाण्डे लेपने च गोमुखं विशिखा पुनः ॥ ९९ ॥
 प्रतोल्यां च खनित्र्यां च निधूडे सायके पुमान् ।
 विशाखः षण्मुखे शाखारहिते मे पुनः स्त्रियाम् ॥ १०० ॥
 मयूखस्त्विष्टकरज्वालास्वलिबाणौ शिलीमुखौ ।
 स्त्रियां बह्वर्चविरोधयोः क्लीवमभिहितं वरे ॥ १०१ ॥
 क्लीवे जले ब्रह्मणि तु पुमान्स्यात्सर्वतोमुखः ।
 स्यात्क्लीवे मकरमुखं मकराकारधारिणि ॥ १०२ ॥
 जलनिर्गमनद्वारे जानूर्ध्वावयवे तथा ।
 स्वर्गेषुपशुवाग्वयदिङ्नेत्रघृणिभूजले ॥ १०३ ॥
 लक्ष्यदृष्ट्या स्त्रियां पुंसि गौः सङ्गः श्लेषरोधयोः ।
 भगः श्रीकाममाहात्म्यवीर्यवत्कार्ककीर्तिषु ॥ १०४ ॥
 मोक्षविज्ञानवैराग्ययोनिधर्मेश्वरयो मृगः ।
 मृगशीर्षे हस्तिजातौ कुरङ्गे मार्गणे पशौ ॥ १०५ ॥
 सषडङ्गुलयोनौ तु नायिकायां भवेन्मगी ।
 सर्गः स्वभावनिर्मोक्षनिधयाध्यायसृष्टिषु ॥ १०६ ॥
 पालनेभ्यवहारे च निर्वेशे च पणखियः ।
 भोगः स्वाहित्तसुखयोरदेष फणकाययोः ॥ १०७ ॥
 योगः संनहनोपायध्यानसंगतियुक्तिषु ।
 अलम्बलामे भैषज्ये शरे विषम्बधातिनि ॥ १०८ ॥
 मासान्वेषणयोर्मार्गस्तथा मृगमदाध्वनोः ।
 हयोरहौ गजे नागः क्लीवे सीतकरङ्गयोः ॥ १०९ ॥

संघगूत्राकयोः पुगः शैलवृक्षौ नगावगौ ।
 रागः क्लेशादेके सङ्गे पानके लोहितादिषु ॥ ११० ॥
 यानाद्यङ्गे युगः पुंसि युगं युग्मे कृतादिषु ।
 चतुर्हस्तप्रमाणे च शरार्कविहगाः खगाः ॥ १११ ॥
 सांख्योक्तप्रकृतौ बुद्धौ लिङ्गं स्याच्छिङ्गशेषयोः ।
 उपकारिण्युपायेङ्गं गात्रे ना त्वेङ्गवत्यथ ॥ ११२ ॥
 नृत्तयुद्धखले रागे रङ्गः क्लीबे त्रपुण्यथ ।
 धनुर्मात्रे विष्णुत्राये शार्ङ्गं भृङ्गस्तु षट्पदे ॥ ११३ ॥
 धूम्राटे च त्वचे क्लीबे शृङ्गं स्वाम्यात्रिकूटयोः ।
 क्रीडाम्बुपात्रे पद्मङ्गे भागो भाग्यैकदेशयोः ॥ ११४ ॥
 भेदोर्मिभक्तिकौटिल्यभीषु भङ्गः स्त्रियां शणे ।
 वेगः प्रवाहजवयोर्मङ्गिर्भक्तितरंगयोः ॥ ११५ ॥
 गिरीशभास्करो भर्गो खड्गोऽसौ गण्डकेपि च ।
 वर्गः पक्षे समूहे च त्यागस्त्यजनदामयोः ॥ ११६ ॥
 वङ्गं त्रपुणि ना राशि तद्देशे तत्सुते बहुः ।
 भृगुः प्रपातो मुनिभित्तत्सुते पुंसि भूमनि ॥ ११७ ॥
 तुङ्गाजगन्धा पुंनागे नोष्णे त्रिष्वल्पमोघयोः ।
 काकोदुम्बरिकायां ना फल्गुरिङ्गं नरीङ्गिते ॥ ११८ ॥
 क्लीबं जगति रक्ताङ्गः कम्पित्येङ्गारके तथा ।
 आशुगौ वायुविशिखौ भुजंगः शिङ्गसर्पयोः ॥ ११९ ॥
 गन्धमाल्योपहारे स्यादायोगो व्यापृतावपि ।
 परागः कौस्तुभे रेणौ स्नानीयादौ रजस्यपि ॥ १२० ॥
 कलिङ्गः स्यादिन्द्रयवे शाके भूम्याटदेशयोः ।
 चातके हरिणे पुंसि सारङ्गः शबले त्रिषु ॥ १२१ ॥
 शालिप्रभेदे शालभे पतंगः पक्षिस्त्रयोः ।
 मातङ्गाविभचण्डालौ निषङ्गः सङ्गतूणयोः ॥ १२२ ॥
 वराङ्गं मस्तके योनौ त्वचेथ कपिभेकयोः ।
 श्वयो लोचनान्ते स्वादपाङ्गस्त्रिलकेपि च ॥ १२३ ॥

रते भोगे च संभोगः प्रियङ्गुः क्रङ्गुसस्ययोः ।
 निर्माणे च स्वभावे च निसर्गो द्वाभिरभ्ययोः ॥ १२४ ॥
 पुंनागोथ विसर्गः स्यात्स्यागे बिन्दुद्वये तथा ।
 सामान्यविधिरुत्सर्गः प्रचारस्त्याग एव च ॥ १२५ ॥
 समङ्गा गण्डकाल्याख्यशाकमञ्जिष्ठयोर्भवेत् ।
 स्यादुद्वेगः पुमान्खेदे क्लीवे पूगफले पुनः ॥ १२६ ॥
 त्रिवर्गो धर्मकामार्थाः स्थानं वृद्धिः क्षयस्तथा ।
 रतान्विती संप्रयोगावभिषङ्गः पराभवे ॥ १२७ ॥
 आक्रोशशपयोश्चापवर्गो मोक्षे क्रियाफले ।
 त्यागे चायोपरागः स्यादुपरक्तौ विधुंतुदे ॥ १२८ ॥
 व्यसनेय वृत्ते काव्यभेद ईहामृगः पुमान् ।
 पदभेदे तूपसर्गः पीडोपद्रवयोरपि ॥ १२९ ॥
 उपयोगस्तु भोगे स्याद्विद्याया महणे तथा ।
 कथाप्रसङ्गः संलापक्षणे गारुडिके तथा ॥ १३० ॥
 वृन्दाम्बुवेगयोरोघो दुःखांशोव्यसनेष्वघम् ।
 स्त्री स्पृक्काल्पेष्टादवसारे लघु त्रिष्वगुरौ तु ना ॥ १३१ ॥
 मूल्ये पूजाविधावर्धो द्रव्ये तदुत्कारके ।
 आयुधार्गलघातेषु परिघः प्रतिघः पुनः ॥ १३२ ॥
 द्वेषे शत्रावथ ग्रीष्मे निदाघः स्वेदतापयोः ।
 तापके त्रिष्वयामोषा त्रिङ्ङः पाटला तथा ॥ १३३ ॥
 दिग्देशकाले पूर्वादिभावे प्रागादयस्त्रिषु ।
 वल्कचर्मत्वक्षेषु त्वग्वाग्बाण्यां वाचकार्थयोः ॥ १३४ ॥
 शुक्लोके व्यसने तापे रुक्स्यादीभ्यभिलाषयोः ।
 इमभ्रुमर्मभिदोर्दम्भे केशभञ्जनभाजने ॥ १३५ ॥
 कुविन्दमाण्डे कूर्चः स्याच्चित्रकृद्भाजने द्वयोः ।
 सौवर्णरसदाने स्त्री ताम्रादेः पावके शुचिः १३६ ॥
 मास्यमात्ये चात्युपधे पुंसि मेध्ये सिते त्रिषु ।
 इच्छांशुसङ्गेषु रुचिः केशे शुक्रसुते कचः ॥ १३७ ॥

अर्चे पूजाकृती काचाः शिष्यमृद्धेदृमुजः ।
 व्यधनेभिनये सूचा वीचिः स्वल्पतरंगयोः ॥ १३८ ॥
 देवीस्थासकचिन्तासु चर्चा नीचमधोभमम् ।
 त्रिषूर्ध्वोत्कृष्टयोश्चोच्चः पिनुः स्वात्पायुतूलयोः ॥ १३९ ॥
 मोचा कदल्यां ना वृक्षे चोर्ध्वं पालेवते स्वचे ।
 देशमेखलयोः काश्ची प्रपञ्चस्ततिमाययोः ॥ १४० ॥
 संकोचं कुङ्कुमे क्लीबं ना विकासविपर्यये ।
 त्रिषूत्फुले तु विकचो ब्रह्मभेदे नपुंसकम् ॥ १४१ ॥
 सूक्ष्मैला नीलिनी तुच्छा लाघवेत्ये भवेत्त्रिषु ।
 कच्छस्तु गहनो देशस्तुन्याख्या चौषधिर्भवेत् ॥ १४२ ॥
 स्तवके हारभेदे च गुच्छोच्छो निर्मलेल्पके ।
 मोचस्त्रावो भवेत्स्पर्शा इयोस्तु विषदेतरे ॥ १४३ ॥
 भञ्जो धन्वन्तरौ चन्द्रे शङ्खे पद्मे नपुंसकम् ।
 त्रिषु कुञ्जोधोमुखे च न्युञ्जो बीजं तु रेतसि ॥ १४४ ॥
 हेतावदुरकार्ये च दन्तविप्राण्डजा द्विजाः ।
 स्त्री करेण्योषधौ व्याजो दोषे दम्भापदेशयोः ॥ १४५ ॥
 छागोजो ब्रह्मविष्ण्वीशा गोष्ठाध्वनिवहा मृगाः ।
 समे क्षमांशे रणेप्याजिः प्रजा स्यात्संततौ जने ॥ १४६ ॥
 ध्वजध्वङ्के पताकायां स्वके नित्ये निजं त्रिषु ।
 खनौ घुरागृहे गञ्जा भाण्डागारे पुमानथ ॥ १४७ ॥
 कुक्षोत्थी गहने दन्ते गुञ्जा स्यात्काकविश्विका ।
 वाद्यभाण्डे च वाणिज्ये तज्जीविन्यपि ना वणिक् ॥ १४८ ॥
 निसर्गे च सहोत्थे च सहजं त्रिव्यघाण्डजाः ।
 मीनपक्षवहयः सामजाते हस्तिनि सामजः ॥ १४९ ॥
 बलजे क्षेत्रपूर्वारे त्रिषु स्याद्वल्गुदर्शने ।
 अङ्गजो मम्मथे पुत्रे शोणिते तु नपुंसकम् ॥ १५० ॥
 केकिताक्ष्यावदिभुजावमजो भ्रातृविप्रयोः ।
 ताक्षा त्रिधां स्यात्किमिजा पट्टवखे नपुंसकम् ॥ १५१ ॥

करजो नक्तमाले स्थान्नखे च निचुलोम्बुजः ।
 पद्मे क्लीवं विप्रवरे द्विजराजः शशिन्यपि ॥ १५२ ॥
 धर्मराजः प्रेतराजे षडभिज्ञे युधिष्ठिरे ।
 महाराजौ चन्द्रसूर्यौ शूद्रनीचौ जघन्यजौ ॥ १५३ ॥
 शः सौम्ये त्रिषु सूरौ त्रिष्वङ्गो मूर्खेर्भके द्वयोः ।
 ज्ञे प्राज्ञलिषु धीः प्रज्ञा संज्ञाधिष्णामसूचनाः ॥ १५४ ॥
 शिवबुद्धौ तु सर्वज्ञौ दोषज्ञा वैद्यवित्त्वलाः ।
 पुंस्यात्मनि प्रवीणे तु क्षेत्रज्ञो वाच्यलिङ्गकः ॥ १५५ ॥
 मायानिधलयन्त्रेषु कैतवानृतराशिषु ।
 अयोधने शैलशृङ्गे सीराङ्गे कूटमल्लियाम् ॥ १५६ ॥
 क्लीवे हस्तिनखे घण्टा किङ्किणी पाटलिस्तरुः ।
 सूक्ष्मैलायां तुटिः स्त्री स्यात्कालेल्पे संशये तथा ॥ १५७ ॥
 अर्त्यर्बुदाभयः कोटयो मूले लग्नकचे जटा ।
 मांस्यां नटस्तु पत्तोर्णो नड्यां स्त्री नर्तके द्वयोः ॥ १५८ ॥
 व्युष्टिः फले समृद्धौ च दृष्टिर्ज्ञानेक्षिण दर्शने ।
 हृष्टिर्वागेच्छयोः स्पष्टं निश्चिते बह्वनि त्रिषु ॥ १५९ ॥
 शवे भोणौ कलिञ्जे च गजगण्डे भृशे कटः ।
 रसे कटुः कट्वकार्ये त्रिषु मत्सरतीक्ष्णयोः ॥ १६० ॥
 चटुः पिचण्डे भूपादेरपि सङ्गुणवर्णने ।
 कष्टे तु कृच्छ्रगहने कृष्टिः कर्षे बुधे तु ना ॥ १६१ ॥
 देवशिल्पिनि तक्ष्यर्के स्वष्टाय चतुरेहजि ।
 त्रिष्वगुरो ना पटोले क्लीवं तु लवणे पटु ॥ १६२ ॥
 दिष्टं दैवे पुमान्काले कुटः कुम्भे गृहे द्वयोः ।
 अस्यर्थगृहयोरङ्गः सिद्धास्त्रे च वाणिज्ययोः ॥ १६३ ॥
 पोटा दासी हिलिङ्गा च सृष्टिः सर्गस्वभावयोः ।
 पुटं व्याघ्रनखे जातीफले हस्तादिसंपुटे ॥ १६४ ॥
 त्सरौ पणे पाणिबन्धे मुष्टिः पर्यन्तवलययोः ।
 पद्मे घट्टः शुल्कदेशे तरोपाये घटी द्वयोः ॥ १६५ ॥

भाण्डे गोष्ठ्यां हस्तिपङ्क्तौ घटनायां तथा घटा ।
 दिष्टिः स्वास्तु परीमाणभेद आनन्दने खियाम् ॥ १६६ ॥
 आजूवेतनयोर्दिष्टिः करणे कर्मकृत्यपि ।
 अविस्पष्टे तु वचासि मिष्टं माने त्रिलिङ्गकम् ॥ १६७ ॥
 आशंसिते भवेदिष्टं यज्ञादौ दीयते च यत् ।
 दृष्टं स्यादैहिके दृष्टौ त्रिषु ज्ञातेवतारिते ॥ १६८ ॥
 ग्रामभेदे मले खेटः कुत्सिते च भवेत्त्रिषु ।
 रिष्टं स्यादशुभे पापे वृष्टिर्वर्षे किरे तु ना ॥ १६९ ॥
 वातवर्षप्रतिहतं विस्मिते हर्षिते त्रिषु ।
 रोमाञ्चविषये क्लीवे दृष्टः केशेषु पुंस्ययम् ॥ १७० ॥
 झटामलक्यां गहने ना सटा सिंहकुन्तले ।
 जटायां स्वादु शुद्धं च क्षान्तं नृष्टं भवेत्त्रिषु ॥ १७१ ॥
 शिष्टस्सु साधौ खसिते विहिते शिक्षिते त्रिषु ।
 त्रेष्टिः स्यात्पक्षिष्वङ्गां स्त्री द्विधाभावे च वस्तुषु ॥ १७२ ॥
 अरिष्टमासवे तन्ने लक्षणे मृत्युस्तृषके ।
 सतिगेहे चाप्यशुभे शुभे तद्वति तु त्रिषु ॥ १७३ ॥
 ना दैत्ये लघुने काके निम्बफेनिलवृक्षयोः ।
 शुवासिन्ध्यां चिरण्टी स्याद् द्वितीयवयसि खियाम् ॥ १७४ ॥
 परिचर्यान्वेषणयोः परीष्टिः स्त्री त्रिषूस्कटः ।
 प्रबले च प्रमत्ते च कृपीटमुदरे जले ॥ १७५ ॥
 चिकटस्सु करालोर्बोरवटः कृपगतयोः ।
 त्रिषु प्रमत्ते करटः स्वास्तु काकेभगण्डयोः ॥ १७६ ॥
 स्वाद्यप्रभेदे चिपिटस्तथा पिबितविस्तृते ।
 अज्ञानादर्शनासौम्याक्षिप्यदृष्टिरथ त्रिभृत् ॥ १७७ ॥
 तृक्ष्मैला त्रिपुटा मर्कटचपामार्गः करञ्जमित् ।
 कपिकच्छूर्ध्वोः प्राणीभगण्डहारपट्टयोः ॥ १७८ ॥
 कवाटः स्यादयोऽष्टिष्टं मुक्तशेषे नपुंसके ।
 क्षते च वृक्षभेदस्सु पत्तोर्णाक्यः कुटजटः ॥ १७९ ॥

कुटन्नटा दाशपुरे शाकभेदे न पुंसि च ।
 देशानोकहयोर्भेदे करहाटोम्बुजाङ्गुरे ॥ १८० ॥
 शिपिविष्टस्तु खलतौ दुश्चर्मणि महेद्वरे ।
 प्रत्याख्याते प्रेषिते च प्रतिशिष्टलिलिङ्गकः ॥ १८१ ॥
 तुलाकोटिर्मानभेदेर्बुदे स्यात्पुपुरे पुमान् ।
 पुंसि कोष्ठेन्तर्जठरं कुसुलोन्तर्गृहं तथा ॥ १८२ ॥
 दिक्कालोत्कर्षमर्यादाः काष्ठाः क्लीबे तु दारुणि ।
 समीपगलशब्देषु कण्ठोद्यक्षभिदि स्त्रियाम् ॥ १८३ ॥
 मासभेदे पुमाञ्ज्येष्ठस्त्रिषु वृद्धप्रशस्ययोः ।
 गोस्थानाङ्गनयोगोष्ठं कुष्ठमोषधिरोगयोः ॥ १८४ ॥
 निष्ठा निष्पत्तिनाशान्ताः पार्श्विगप्रसभौ हठौ ।
 पाठः पुमानध्ययने स्त्रियां स्यादोषधीभिदि ॥ १८५ ॥
 देशभेदे महादेवे श्रीकण्ठः संकरोद्भवे ।
 भम्बष्ठो यूथिकापाठाचाङ्गेरीषु स्त्रियां भवेत् ॥ १८६ ॥
 प्रतिष्ठास्पदमर्यादादेवादिस्थापनेष्वय ।
 अतिविस्तीर्णवरयोर्वरिष्ठं स्यान्निलिङ्गकम् ॥ १८७ ॥
 कमठौ मानभित्कूर्मी कनिष्ठोतियुवाल्पयोः ।
 नीलकण्ठः शिवो वर्ही कलकण्ठौ सुवाक्पिकौ ॥ १८८ ॥
 चाङ्गेरी स्याद्वन्तशठा ना जम्बीरकपिस्थयोः ।
 पतिवल्नीसुते जारात्कुण्डः क्लीबे न भाजने ॥ १८९ ॥
 न ना कुण्डी जलाभ्यादेराधारे स्यात्पुंसकम् ।
 वंशाङ्गुरे सिंहनादे द्वेडा ना विषशब्दयोः ॥ १९० ॥
 इषौ पुमान्विपाठः स्यात्पाठहीने तु वाच्यवत् ।
 मस्त्वाचामद्रवा मण्डास्तदस्कन्धलतेपि च ॥ १९१ ॥
 काण्डोत्थी दण्डबाणार्धवर्गावसरवारिषु ।
 स्याद्गाण्डमद्वामभरणे पात्रे मूलवणिग्धने ॥ १९२ ॥
 तुर्योपाये राजबले दण्डोत्थी लगुडे मधि ।
 गुडौ गोलेभुविकृती स्नुहीगुलिकयोः स्त्रियाम् ॥ १९३ ॥

संवातमासयोः पिण्डी द्वयोः पुंसि कलेवरे ।
 गण्डौ कपोलविस्फोटौ मुण्डं के त्रिषु मुण्डिते ॥ १९४ ॥
 स्याणौ तु ना विष्वजातशृङ्गकाकृतचूडयोः ।
 खण्डोऽखी शकलेपीक्षुभेदे स्फुटितशृङ्गके ॥ १९५ ॥
 द्वयोर्गवादौ शौण्डा तु पिप्पली वृषभे नरि ।
 समर्थे मधुसक्ते च विज्ञेयो वाघ्यलिङ्गकः ॥ १९६ ॥
 रण्डा मूषकपर्णी स्याद्विधवा कठिने तथा ।
 मुक्ते खगादिकोशेण्डं किरे क्रोडो न नोरसि ॥ १९७ ॥
 कृपावमर्दयोः पीडा नीडं स्थानकुलाययोः ।
 न खी कायसिरा नाडी नालं कालश्च षट्क्षणः ॥ १९८ ॥
 शुण्डा पानमदस्थानं स्तम्भेरमकरस्तथा ।
 छुरा वषट्त्रैकदेशश्च कुञ्जे पृष्ठगले गजुः ॥ १९९ ॥
 रोगेयौषधिभिष्ण्डा गणे ना कोपने त्रिषु ।
 चण्डी देव्यां गोपतौ तु षण्डो वष्ट्यादिसंचये ॥ २०० ॥
 सर्पमांसास्पृश्याद्यादौ भूगोत्रागप्सरःस्विडा ।
 तरुस्कन्धे प्रकाण्डोऽखी प्रशंसायां नपुंसकम् ॥ २०१ ॥
 सपिण्डौ पुत्रदायादौ शिखण्डो वर्हचूडयोः ।
 पोगण्डो विकलाङ्गः स्याद्वालभाषोडशाब्दगः ॥ २०२ ॥
 शक्तस्थूलौ त्रिषु वृद्धौ व्यूढौ विन्यस्तसंहतौ ।
 जडतन्त्रितयोर्मूढो रुडोऽङ्कुरितलग्नयोः ॥ २०३ ॥
 भृशप्रतिज्ञयोर्बाहं लीढं स्वादितम्लिष्टयोः ।
 गाढौ विलोडितवृद्धावूढौ धृतविवाहितौ ॥ २०४ ॥
 वदूढावूढपृथुलावुशाढं भृशकृच्छ्रयोः ।
 उपोढमूढमात्रे स्यात्समासस्येपि च त्रिषु ॥ २०५ ॥
 आषाढो व्रतिनां दण्डे मासभूधरभेदयोः ।
 शिलष्टस्पृष्टास्यादिते त्रिष्वालीढं चापभृत्स्थितौ ॥ २०६ ॥
 अतिक्रमेत्यूर्ध्वगमे चात्यारूढं नपुंसकम् ।
 अभ्यारूढः सहेवाके त्रिषु पृष्ठगते तथा ॥ २०७ ॥

भ्रूणोर्भके लैणगर्भे बाणो बलिहृते शरे ।
 देवभेदे खियां वाचि द्वयोर्दासीकुरण्टके ॥ २०८ ॥
 खियामजाज्यतिविषापिप्पलीष्वल्पविमुषोः ।
 कणोतिसूक्ष्मधान्यांशे कर्णोरित्रे भ्रुतौ नृपे ॥ २०९ ॥
 गणः समूहे प्रमथे संख्यासैन्यप्रभेदयोः ।
 ग्लहे माने द्रव्येतिकानां मूल्ये कार्षापणे धने ॥ २१० ॥
 गूतादौ कल्पिते चैव बद्धमुष्टौ भ्रुतौ पणः ।
 रज्जौ मौर्व्यामप्रधाने रूपादौ सूद इन्द्रिये ॥ २११ ॥
 भागभाण्डोत्कर्षशौर्यसद्वसंध्यादिके गुणः ।
 निर्व्यापारस्थितौ कालविशेषोत्सवयोः क्षणः ॥ २१२ ॥
 वर्णो गुणव्रतयशःशुक्लादिब्राह्मणादिषु ।
 विलेपने कुथायां च गीते रूपेक्षरेखियाम् ॥ २१३ ॥
 ऊर्णा मेषादिलोम्नि स्यादावर्ते चान्तरा भ्रुवोः ।
 सूर्मिस्तम्भगदाः स्थूणास्तृष्णेषणपिपासयोः ॥ २१४ ॥
 विषाजिलोहाभिसरे तीक्ष्णमखी खरे त्रिषु ।
 अलिञ्जरे मेहनांशे रस्नेजादिगलस्तने ॥ २१५ ॥
 मणिः कृष्णस्तु बीभस्तौ श्यासशखकविष्णुषु ।
 वर्णे त्रिषूषणे क्लीवे द्वौपदीकणयोः खियाम् ॥ २१६ ॥
 वीणादिवादनोपाये कोणोऽथौ लगुडेपि च ।
 शोणः स्याद्वन्धुजीवाभे नदे लोहितवाजिनि ॥ २१७ ॥
 बलवाय्वसवः प्राणा जुगुप्साकरुणे वृणे ।
 भ्रेणिः स्त्री तुल्यशिल्पानां संहतिः कुलमावलिः ॥ २१८ ॥
 पादग्रन्थेरधः पार्णिगः खियां स्याद्वाहिनीकटिः ।
 मध्यमे पाण्डवे शक्रे जिष्णुः स्यात्त्रिषु जिस्वरे ॥ २१९ ॥
 प्रमाणकाकयोर्भेदे ब्रूणोर्जुनगुरावपि ।
 ब्रूणी काष्ठाम्बुवाहिन्यां भवेदन्नादिभाजने ॥ २२० ॥
 नीलिन्यां च गुहायां च देवताडो नदीक्षुतिः ।
 वेणी केशकलापः स्यादुष्णः स्वेदनिदासयोः ॥ २२१ ॥

त्रिषु तमे निर्वृते त्रिष्वणुरल्पोन्नमित्पुमान् ।
 चूर्णो धूलौ क्षारभेदे क्लीवे भूत्यधिवासके ॥ २२२ ॥
 भक्षामकीलकाभ्योः स्यादाणिः काणे मृधे रणः ।
 मेषयादवयोर्वृष्णिः क्षुण्णः प्रहतदक्षयोः ॥ २२३ ॥
 मानभेदे कवे शाणः पर्णं स्वार्त्तिकशुके छदे ।
 वृक्षे शाखाविरहिते पुंसि स्याणुर्महेष्टवरे ॥ २२४ ॥
 रात्रिभेदे शकुन्ती च पक्षिणी वरणस्तरौ ।
 पाकारे स्वीकृतौ रोधे क्लीवे स्यादूषणा कणा ॥ २२५ ॥
 क्लीवे तु मरिचे पङ्क्तौ धोरणी बाहने स्थितौ ।
 श्रीपर्णी स्यात्तु काश्मीरी क्लीवे पद्माग्निमन्ययोः ॥ २२६ ॥
 ग्रामणीर्नापिते पुंसि भ्रेष्ठे ग्रामाधिपे त्रिषु ।
 हरिण्येणे ह्योर्हेमप्रतिमा हरिता च या ॥ २२७ ॥
 यूथिका त्रिषु पाण्डौ स्यात्सुरा प्रत्यक् च बाहुणी ।
 पण्याध्वहट्टौ विपणी ग्रामीणा नीलिनी त्रिषु ॥ २२८ ॥
 ग्राम्ये पट्टांशुके तु स्यात्पत्तोर्णं वृक्षमित्पुमान् ।
 करेणुरिभ्यां स्त्री नेभे ब्रविणं तु बले धने ॥ २२९ ॥
 शरणं गृहरक्षित्रोः प्रोक्षणं सेवने वधे ।
 प्रमाणं हेतुमर्यादाशालेवत्ताप्रमातृषु ॥ २३० ॥
 करणं साधकतमक्षेत्रगात्रेभिरवक्रियाः ।
 नाट्यकन्दर्पशास्त्रोक्ते कार्ये कायस्थकर्मणि ॥ २३१ ॥
 निर्वाणं निर्वृतौ क्लीवे शान्तिमोक्षेभमञ्जने ।
 शान्ते च त्रिष्वयेन्द्राणी करणे कामशास्त्रजे ॥ २३२ ॥
 सिन्धुवारे शक्रपत्न्यां काकिणी तु वराटके ।
 पणतुर्वे मानभेदे सरणिः पङ्क्तिमार्गयोः ॥ २३३ ॥
 सक्तौ स्यात्तर्पणः क्लीवे तृप्तिबृंहणपोषणे ।
 पित्राद्युद्देशदाने च पारणा व्रतभोजने ॥ २३४ ॥
 कर्मान्ते क्लीवमपि च धर्षणं रतधाष्टर्चयोः ।
 अनुकूले दक्षिणलिङ्गवृद्धौ दक्षिणदिग्भवे ॥ २३५ ॥

भ्रूणोर्भके त्रैणगर्भे बाणो बलिहृते शरे ।
 देवभेदे स्त्रियां वाचि द्वयोर्दासीकुरण्टके ॥ २०८ ॥
 स्त्रियामजाज्यतिविषापिप्पलीष्वल्पविप्रयोः ।
 कणोतिसूक्ष्मधान्यांशे कर्णोरित्रे भ्रुतौ नृपे ॥ २०९ ॥
 गणः समूहे प्रमथे संख्यासैन्यप्रभेदयोः ।
 ग्लहे माने हवेतिकानां मूल्ये कार्षापणे धने ॥ २१० ॥
 शूतादौ कल्पिते चैव बद्धमुष्टौ भ्रुतौ पणः ।
 रज्जौ मौर्व्यामप्रधाने रूपादौ सूद इन्द्रिये ॥ २११ ॥
 भागभाण्डोत्कर्षशौर्यसत्त्वसंध्यादिके गुणः ।
 निर्व्यापारस्थितौ कालविशेषोत्सवयोः क्षणः ॥ २१२ ॥
 वर्णो गुणव्रतयशःशुक्लादिब्राह्मणादिषु ।
 विलेपने कुशायां च गीते रूपेक्षरेस्त्रियाम् ॥ २१३ ॥
 ऊर्णा मेषादिलोम्नि स्यादावर्ते चान्तरा भ्रुवोः ।
 सूर्मिस्तम्भगदाः स्थूणास्तृष्णेषणपिपासयोः ॥ २१४ ॥
 विषाजिलोहाभिसरे तीक्ष्णमस्त्री खरे त्रिषु ।
 अलिञ्जरे मेहनांशे रत्नेजादिगलस्तने ॥ २१५ ॥
 मणिः कृष्णस्तु बीभत्सौ व्यासशस्त्रकविष्णुषु ।
 वर्णे त्रिषूषणे क्लीवे द्रौपदीकणयोः स्त्रियाम् ॥ २१६ ॥
 वीणादिवादनोपाये कोणोभौ लगुडेपि च ।
 शोणः स्याद्वन्धुजीवाभे नदे लोहितवाजिनि ॥ २१७ ॥
 बलत्राप्स्वसवः प्राणा जुगुप्साकरुणे वृणे ।
 भ्रेणिः स्त्री तुल्यशिल्पानां संहतिः कुलमावलिः ॥ २१८ ॥
 पादग्रन्थेरधः पार्णिः स्त्रियां स्याद्वाहिनीकटिः ।
 मध्यमे पाण्डवे शक्रे जिष्णुः स्यात्त्रिषु जित्वरे ॥ २१९ ॥
 प्रमाणकाकयोर्भेदे श्रोणोर्जुनगुरावपि ।
 श्रोणी काष्ठांश्चुवाहिन्यां भवेदन्नादिभाजने ॥ २२० ॥
 नीलिन्यां च गुहायां च देवताडो नदीक्षुतिः ।
 वेणी केशकलापः स्यादुष्णः स्त्रेदनिदावयोः ॥ २२१ ॥

त्रिषु तप्ते निर्वृते त्रिष्वणुरल्पोऽभिस्पृष्टमान् ।
 चूर्णो धूलौ क्षारभेदे क्लृप्ते भूस्थधिवासके ॥ २२२ ॥
 अक्षायकीलकाभ्योः स्यादाणिः काणे मृधे दणः ।
 मेघयादययोर्वृष्णिः क्षुण्णः प्रहतदक्षयोः ॥ २२३ ॥
 मानभेदे कषे शाणः पर्णे स्वार्त्तिकशुके छदे ।
 वृक्षे शाखाविरहिते पुंसि स्थाणुर्महेद्वरे ॥ २२४ ॥
 रात्रिभेदे शकुन्ती च पक्षिणी वरणस्तरौ ।
 प्राकारे स्वीकृतौ रोधे क्लीवे स्यादूषणा कणा ॥ २२५ ॥
 क्लीवे तु मरिचे पङ्क्तौ धोरणी बाहने स्थितौ ।
 श्रीपर्णी स्यात्सु काश्मीरी क्लीवे पद्माग्निमन्ययोः ॥ २२६ ॥
 ग्रामणीर्नापिते पुंसि भ्रेष्ठे ग्रामाधिपे त्रिषु ।
 हरिण्येणे इयोर्हेमप्रतिमा हरिता च या ॥ २२७ ॥
 यूथिका त्रिषु पाण्डौ स्यात्सुहृदा प्रत्यक् च वारुणी ।
 पण्याध्वहृष्टौ विपणी ग्रामीणा नीलिनी त्रिषु ॥ २२८ ॥
 ग्राम्ये पट्टांशुके तु स्यात्सप्तोर्णं वृक्षभिस्पृष्टमान् ।
 करेणुरिभ्यां स्त्री नेमे इविणं तु बले धने ॥ २२९ ॥
 शरणं गृहरक्षित्रोः प्रोक्षणं सेचने कषे ।
 प्रमाणं हेतुमर्यादाशास्त्रेयत्ताप्रमातृषु ॥ २३० ॥
 करणं साधकतमक्षेत्रगात्रेन्द्रियक्रियाः ।
 नाट्यकन्दर्पशास्त्रोक्ते कार्ये कायस्थकर्मणि ॥ २३१ ॥
 निर्माणं निर्वृतौ क्लीवे शान्तिमोक्षेममञ्जने ।
 शान्ते च त्रिष्वथेन्द्राणी करणे कामशास्त्रजे ॥ २३२ ॥
 सिन्धुवारे शक्रपत्न्यां काकिणी तु वराटके ।
 पणतुर्ये मानभेदे सरणिः पङ्क्तिमार्गयोः ॥ २३३ ॥
 सक्तौ स्यात्तर्पणः क्लीवे तृप्तिबृंहणपोषणे ।
 पित्राद्युद्देशदाने च पारणा व्रतभोजने ॥ २३४ ॥
 कर्मान्ते क्लीवमपि च धर्षणं रतधाष्टर्ययोः ।
 अनुकूले दक्षिणस्त्रिष्वृजौ दक्षिणदिग्भवे ॥ २३५ ॥

दिक्भन्दादेययोस्तु स्त्री सव्यहस्तौ पुमानवम् ।
 भवणाः स्युः सांध्यरागसूर्यसूतदिवाकराः ॥ २३६ ॥
 त्रिषु शोणेभ्यस्कराणे लक्षणं नामचिह्नयोः ।
 नक्षत्रे भवणः पुंसि क्लीबे तु भुतिकर्णयोः ॥ २३७ ॥
 आवण्यां भवणा बुद्धिर्धिषणा वाक्यतौ पुमान् ।
 वरुणो बुभुक्षिप्पस्योर्हरणं यौतके इतौ ॥ २३८ ॥
 निर्याणं निर्गमेभाज्जः कल्याणं स्वर्णमङ्गले ।
 कुवर्णं हेमि तन्माने धने वेद्यादिभाटके ॥ २३९ ॥
 सोममहादौ स्वीकारे वन्ध्यां ग्रहणमादरे ।
 कङ्कणं मण्डले सूत्रे रस्मादद्यकरभूषणे ॥ २४० ॥
 कारणं घातने हेतौ कारणा यातने स्त्रियाम् ।
 वाचके त्रिषु बाणे ना मार्गणो वाचने न ना ॥ २४१ ॥
 वृक्षादिमूले प्राण्यङ्गे चरणो बहुधादिके ।
 नूतने यूनि तरुणस्त्रिष्वर्के तरणिः पुमान् ॥ २४२ ॥
 कुमार्योषधिनावोः स्त्री ब्राह्मणी भार्गविप्रयोः ।
 कुथे प्रवेणी वेष्वां च नक्षत्रे गवि रोहिणी ॥ २४३ ॥
 रुत्ये कुवर्णे दुर्वर्षे भरणं वेतने भृतौ ।
 अतस्त्रिषु विषाणं स्यात्पशुशृङ्गेभदन्तयोः ॥ २४४ ॥
 प्रवणः क्रमनिष्ठोर्ध्वी प्रहे ना तु चतुष्पदे ।
 संकीर्णी निचिताशुद्धाविरिणं शून्यमूषरम् ॥ २४५ ॥
 रोहणं रोपणे रुढौ पर्वते नाथ भारणा ।
 योगिकर्मणि साम्ये च भारके धारणी त्रिषु ॥ २४६ ॥
 वारणं वृत्तिघाते ना गजे स्याद्धारके त्रिषु ।
 धरणी भूर्भुतौ क्लीबे चारणो देवभिहितौ ॥ २४७ ॥
 सारणा स्वरसंस्थाने सरिदल्पा च सारणी ।
 रसभिन्ना घृणायां स्त्री दीने तु करुणा त्रिषु ॥ २४८ ॥
 समीरणो मरुवके वायौ सोपानमुद्गमः ।
 आरोहणे आस्तरणं शय्यायां वर्णकम्बले ॥ २४९ ॥

विलक्षणं व्यर्थसंस्थाविदिलष्टेन्यत्र च त्रिषु ।
 मधुपर्णी तु काश्मारी गुडूची नालिका तथा ॥ २५० ॥
 व्यादानं स्याद्विहरणं प्रापणं क्रीडनं तथा ।
 प्राण्युत्पादे संसरणमसंवाधश्चमूयतौ ॥ २५१ ॥
 चण्डापथेय वान्ताश्चे समुद्धरणमुत्तमे ।
 बलेजीर्ण आवरणमर्गले छादने त्रिषु ॥ २५२ ॥
 प्रस्तावः स्यात्प्रकरणं कीर्णं रूपकभित्तवा ।
 निरूपणे दृष्टिचर्चे लज्जाभेदौ विदारणे ॥ २५३ ॥
 आश्रये मर्त्सनेभीक्ष्णे क्लीबं तु स्वात्परायणम् ।
 पारायणं समासङ्गे कास्त्न्येयं प्रविदारणम् ॥ २५४ ॥
 रणमारणयोरुक्ती नियमोनियमेन वः ।
 वः सनिन्दमुपालम्भस्तच्च स्वात्परिमाषणम् ॥ २५५ ॥
 मण्डूकपर्णी मञ्जिष्ठा पक्षोर्णे वाधिरोहिणी ।
 निःश्रेण्वभिनिवेशे तु क्लीबमूर्ध्वगतौ तथा ॥ २५६ ॥
 छदिः प्रवृत्तिघातश्चाप्यन्तर्धिरपवारणम् ।
 स्वादुदाहरणं क्लीबमभिधाने निदर्शने ॥ २५७ ॥
 सत्सत्वेभ्यर्हिते साधौ विद्यमानप्रज्ञस्तयोः ।
 त्रिषु खिबां दक्षपुष्पां मृती भरणवेतने ॥ २५८ ॥
 धनूरे ना त्रिषु प्राज्ञे धूर्तो वज्रकरीष्वतोः ।
 छातं वाप्यां रोपिते स्वाहाप्यलिङ्गं विदारिते ॥ २५९ ॥
 सेतुर्ना वृक्षमिस्सीमा तरणोपाय एव च ।
 लता शिबकुर्वीदथ ज्योतिष्मत्पि शारिवा ॥ २६० ॥
 हारादिसरिकायां च प्रततावतिमुच्छके ।
 प्रसक्तासादितौ प्राप्तावाप्तौ संप्राप्तबान्धवौ २६१ ॥
 अभिसंवादकः पक्षी पतंगश्चक्षुःश्रुतचक्षुः ।
 वल्ग्वस्त्यपके हृते मर्तरी पतिभारकौ ॥ २६२ ॥
 वानपात्रे शिशौ पोतः प्रेतः सत्त्वान्तरे मृते ।
 निर्वाणे मोचने मुक्तिर्बुक्ती विलहसमञ्जसौ ॥ २६३ ॥

वङ्गित्रये युगे त्रेता लिप्ता कालेऽङ्गिते त्रिषु ।
 महभेदे ध्वजे केतुः पार्थिवे तनये सुतः ॥ २६४ ॥
 क्षत्ता स्यात्सारथौ हाःस्थे क्षत्रियायां च शूद्रजे ।
 श्लेष्मादिरस्थिरक्तादि महाभूतानि तद्गुणाः ॥ २६५ ॥
 इन्द्रियाण्यदमविकृतिः शब्दयोनिश्च धातवः ।
 कासूसामर्थ्ययोः शक्तिर्भूतिः काठिन्यकाययोः ॥ २६६ ॥
 अर्तिः पीडाधनुष्कोटयोः सातिर्दानावसानयोः ।
 उदयेधिगमे प्राप्तिरीतिर्द्विम्बप्रवासयोः ॥ २६७ ॥
 रवेरर्चिश्च शस्त्रं च वङ्गिज्वाला च हेतवः ।
 त्यक्तकम्पितयोर्धूतं भूतिर्भस्मस्रुधर्दयः ॥ २६८ ॥
 भुतिः भवसि वेदे च स्वरांशे भवणे खियाम् ।
 भुतं शाखावधृतयोर्युगपर्याप्तयोः कृतम् ॥ २६९ ॥
 निःसारारोग्ययोर्वार्त्सं नीरुग्वृत्तिमतोऽलिषु ।
 वार्त्साकवर्तनोदन्तपाशुपाल्यादिषु खियाम् ॥ २७० ॥
 वृत्तमध्ययने पथे चरित्रे वर्तने मृते ।
 भल्पाशये त्रिलिङ्गः स्यादतीति निस्तले दृढे ॥ २७१ ॥
 प्रियङ्गुयोषितोः कान्ता त्रिषु प्रियमनोऽशयोः ।
 जातिश्चन्दसि सामान्ये मालतीगोत्रजन्मसु ॥ २७२ ॥
 काव्यालंकारभेदे च स्वभावे च खियामयम् ।
 सेनाविशेषे पत्तिः स्त्री गतौ च पदगे पुमान् ॥ २७३ ॥
 वैदर्भ्यादावारकूटे प्रचारस्यन्दयोस्तथा ।
 मर्यादायां च रीतिः स्त्री रूप्ये दवेतं सिते त्रिषु ॥ २७४ ॥
 हवेता स्त्री सूर्यभार्यायां राजभेदे पुमानयम् ।
 शर्कराभिस्सिता शुक्ले बद्धावसितयोऽलिषु ॥ २७५ ॥
 चन्दोविशेषः पङ्क्तिः स्त्री दशसंख्यावलिस्तथा ।
 क्षये निवासे मेदिन्यां क्षितिः कान्तिप्रभे शुक्ती ॥ २७६ ॥
 त्रिषु प्राप्ते विस्तृते च तत्तं वाद्ये नपुंसकम् ।
 ब्राह्मण्यां क्षत्रियात्सूतलिषु क्लीबं तु पारते ॥ २७७ ॥

रथकारे सारथौ ना वन्दिन्वाज्याम्बुनोर्वृतम् ।
 मानभेदे प्रशंसायां हस्तः करमभेदयोः ॥ २७८ ॥
 असाराहवगजे शान्ते वीतमङ्गुशकर्मणि ।
 सांख्यसाधर्म्यहेतौ च विगतच्छन्नयोस्त्रिषु ॥ २७९ ॥
 तुमवर्णपदं प्रस्तं त्रिषु घासीकृते तथा ।
 तिका स्वात्कटुरोहिण्यां शुभगन्धे रसे त्रिषु ॥ २८० ॥
 नतं नितम्बे तयरे कुटिलेधःकृते त्रिषु ।
 जन्तौ श्मादौ पिशाचादौ भूतं न्याय्योपमानयोः ॥ २८१ ॥
 प्राप्ते त्रिषु युतं युक्ते त्रिषु युक्ते च तथा त्रिषु ।
 बुद्धिः कारा च रक्षा च दीर्घा च विवरं भुवः ॥ २८२ ॥
 मूर्खाले कठिने मूर्खो वस्तिर्विद्याञ्जले द्वयोः ।
 अपातमार्गे तत्कर्मण्यहवप्रसवणे तथा ॥ २८३ ॥
 लूता तु स्यादूर्णनाभे व्याधिभेदे पिपीलके ।
 रतिः स्मरकलत्रे स्वाग्रतामिष्वङ्गबोरपि ॥ २८४ ॥
 चित्तावस्थानशृङ्गारभावकामफलेष्वपि ।
 किञ्चित् स्याद्विणे हेमि त्रिषु ह्याते विचारिते ॥ २८५ ॥
 धूपे दीपशिखायां च वर्तिर्गानुलेपने ।
 आलेख्यमाण्डे दीपस्य दशायां चक्षुरञ्जने ॥ २८६ ॥
 प्राप्तिबंधबोराभिर्गमने पद्धतौ सृतिः ।
 वर्गे विवृती वृत्तिः कैशिक्यादौ मनस्कृतौ ॥ २८७ ॥
 काव्याङ्गे कामभार्यायां प्रीतिः प्रेमप्रमोदयोः ।
 पक्षिः पाके व्यवहृतौ वीतिर्वाने तुरंगमे ॥ २८८ ॥
 विच्छिन्नी सेवने भक्तिर्मितिः कुडमप्रदेशयोः ।
 चित्तिचित्सङ्गचित्वाद्युतं शीघ्रविलीनयोः ॥ २८९ ॥
 दन्तौ रदात्रिकटकौ मृत्पुत्राचितबोर्भृतम् ।
 जातं जन्म प्रकारश्च त्रिषु संपन्नपुत्रयोः ॥ २९० ॥
 व्यक्तं स्फुटे बुधे व्यक्तः शिती शारासिलौ त्रिषु ।
 वतिर्धिरामप्रतिनोस्तिः स्वात्स्वुतिरसयोः ॥ २९१ ॥

स्थित ऊर्ध्वे वर्तमाने प्रतिष्ठावति च त्रिषु ।
 कुङ्कुमे क्षतजे रक्तं सरागारुणयोलिषु ॥ २९२ ॥
 मत्तः करी मदकलो मदेनाव्यक्तवाक्त्रिषु ।
 अवस्थायां गतिर्यात्राधीनतोपावबर्त्मसु ॥ २९३ ॥
 शुक्तं स्यात्पुरुषेभ्यो च मीष्मादौ क्षीरजस्वतुः ।
 विनाशान्तिकयोरन्तः स्वरूपेणावसानयोः ॥ २९४ ॥
 माता गौर्जननी देव्यो देवत्वाद्या बहुलियाम् ।
 मर्वादायां स्थितिः स्थाने मास्वहीप्रविबस्वतोः ॥ २९५ ॥
 भूमृज्जुमिधरे भूपे स्यादर्हस्त्रिनपूज्ययोः ।
 सूर्याद्वेषु हरिस्त्पुंसि नीले त्रिषु दिशि लियाम् ॥ २९६ ॥
 महाराज्ये सांख्यबुद्धौ न ली बृहति तु त्रिषु ।
 छन्दोभिज्जगती भूष जगज्जङ्गमलोकयोः ॥ २९७ ॥
 समित्सभासंगरयोः पित्सन्पातेष्कुपक्षिणोः ।
 क्लीवे बिन्दौ पृषत्ता तु हरिणे पृषतोन्मोः ॥ २९८ ॥
 हल्या भूर्जानकी सीते एतौ शारासितौ त्रिषु ।
 धाता ब्रह्मा च धर्ता च क्षिप्रैस्तः पश्चिमाचले ॥ २९९ ॥
 जुणे शीतं त्रिषु तद्वत्ता हलेष्मातकचेतसौ ।
 वातरो भ्रातृजायाः स्युर्गतिशीले भवेत्त्रिषु ॥ ३०० ॥
 मुक्तास्फोटे हयावर्ते शुक्तिर्मग्निलीषधी ।
 पुतः पश्चिमे निःशूके धारिते ह्यस्थिते धृतम् ॥ ३०१ ॥
 शान्तिः शमे निर्वृत्तौ च तथा कुशलकर्मणि ।
 संक्रान्ताक्रान्तयोः क्रान्तो महतौ पचनामरौ ॥ ३०२ ॥
 देवसूर्यौ विवस्वन्तौ सरस्वन्तौ नदार्णवौ ।
 पक्षितार्थौ गदस्मन्तौ शकुन्तौ भासपक्षिणौ ॥ ३०३ ॥
 स्थपतिः कञ्जुकी तथा बृहस्पतिश्चवेष्टवान् ।
 जातहर्षे प्रतिहते रोमाञ्चविषये तथा ॥ ३०४ ॥
 विस्मिते हयितः स्वाभिष्वमृतं मोक्षवारिणोः ।
 अवाचिते यज्ञशेषे देवाश्चक्षुधोरपि ॥ ३०५ ॥

दुरालभामलम्बोः स्त्री गुदुषीपथ्ययोस्तथा ।
 परस्वां बाध्यर्करश्मिसमाधानभिदोस्तथा ॥ ३०६ ॥
 दुर्वादुरालभाभूमिष्वनन्ता स्त्रीवमम्बरे ।
 पुमाच्चागाधिषे विष्णावनाशेनवधौ त्रिषु ॥ ३०७ ॥
 प्रियं सत्यं च वचनं कल्याणमपि सूनृतम् ।
 कृतान्तो यमसिद्धान्तदैवाकुशलकर्मसु ॥ ३०८ ॥
 वृत्तान्तः स्यात्प्रकरणे कास्मर्भे वार्त्ताप्रकारयोः ।
 निवासावाभयावातौ शब्दाभेद्यं च वर्म वत् ॥ ३०९ ॥
 जातोच्चरप्रवृत्ताः स्फुरच्छ्रिता उत्थितास्त्वमी ।
 वृद्धिमत्प्रोद्गतोत्पन्ना आर्तौ सादरार्थितौ ॥ ३१० ॥
 विविक्तौ पूतविजनौ मूर्धितौ मूढसोप्त्रवौ ।
 प्रख्यातज्ञातदृष्टेषु प्रतीतं त्रिषु संस्कृतम् ॥ ३११ ॥
 कृत्रिमे लक्षणेपेते पिण्डितं गुणिते घने ।
 बनिता जनितास्यर्थांनुरागा लब्धनापि च ॥ ३१२ ॥
 पलितं जरसा श्लोक्यं केशादेः कर्म तथा ।
 समञ्जसे स्वादुषितमभ्वस्ते च त्रिलिङ्गकम् ॥ ३१३ ॥
 कुङ्कुमे शोणिते स्त्रीवमरुणे त्रिषु लोहितम् ।
 शक्ते निवारिते पूर्णे पर्वाग्रे त्रिष्वपीक्षिते ॥ ३१४ ॥
 भानर्तः समरे नृत्तस्थानमीवृद्धिशेषयोः ।
 मिथ्योक्तावाहतं स्त्रीवे ताडिते गुणिते त्रिषु ॥ ३१५ ॥
 आशितः स्वाश्विषु व्यामे पलाशमभुतहवे ।
 दुर्जातं व्यवसेसम्बन्धातवस्तुनि तु त्रिषु ॥ ३१६ ॥
 त्रिष्वभ्यक्तमस्कुटे स्वासुमांसु परमात्मनि ।
 त्रिषु प्रणीतो विहिते संस्कृतेषौ प्रवेशिते ॥ ३१७ ॥
 विप्रलम्बे विप्रकृते निष्कृतविष्वधोद्धृतम् ।
 भुक्तोऽञ्जिते तोलिते च द्रवृतं शुभपुण्ययोः ॥ ३१८ ॥
 भावस्तं लेशितोक्षिते कोपिते तेजिते त्रिषु ।
 निरस्तं त्रिष्वपिक्षिते त्वक्ते च त्वरितोदिते ॥ ३१९ ॥

विश्वास्ये त्रिषु विश्वस्तो विधवायां पुनः स्त्रियाम् ।
 लिङ्गः स्वभावे प्रकृतिर्धात्वमात्यादियोनिषु ॥ ३२० ॥
 सभासंगतियुद्धेषु समितिर्निर्वृतिः पुनः ।
 स्वस्थतायामस्तमये निकृतिः शठशाठ्ययोः ॥ ३२१ ॥
 दुर्गतिर्नरके दौस्थ्ये पद्धतिः पङ्क्तिवर्त्मनोः ।
 काये रूपे चाकृतिः स्यात्प्रसूतिर्जन्मपुत्रयोः ॥ ३२२ ॥
 वसतिः स्थितियामिन्धोः प्रवृत्तिर्बुद्धिर्वार्त्तयोः ।
 ऋक्षे लाङ्गलिहरेषु रेवत्याख्यापि मातृषु ॥ ३२३ ॥
 स्तिमितेतरलङ्घिसे निशान्तं गेहशान्तयोः ।
 अनृते कुकृतासत्ये वाशिता करिणीस्त्रियोः ॥ ३२४ ॥
 उदिताबुद्धतमोक्तावर्दितं पीडितेर्धिते ।
 द्विजातिर्विहये विप्रे जीवातुर्जायुजीवयोः ॥ ३२५ ॥
 निमित्तं लक्षणे हेतौ जीमूतौ मेघपर्वतौ ।
 देवताड्डुरुत्तमं शुष्कमांसं वितापितम् ॥ ३२६ ॥
 सिकता बालुकायां च देशे च सिकताम्बिते ।
 विस्तारवह्योर्व्रततिः कलितं विदितान्तयोः ॥ ३२७ ॥
 संख्याते तुलिते क्षिप्ते शब्दिते च भवेन्निषु ।
 वृहती क्षुद्रवार्ताकी छन्दोभेदे महत्यपि ॥ ३२८ ॥
 गर्जितं स्तनितेभ्राणां पुंसि स्यान्मत्स्यकुञ्जरे ।
 प्रार्थितं प्रार्थनालभ्येभियुक्ते सान्त्विक्ते त्रिषु ॥ ३२९ ॥
 विततं प्रस्तुते व्याप्ते विस्तृते च भवेन्निषु ।
 परंपरायां पुत्रे च विस्तारेपि च संततिः ॥ ३३० ॥
 संमतिः स्यादनुज्ञानमभिलाषोपि च स्त्रियाम् ।
 रूप्ये हारे च रजतं शुक्ले स्याद्वाप्यलिङ्गकः ॥ ३३१ ॥
 पारावते कपोतः स्याद्दिङ्गान्तरवर्णयोः ।
 संवित्तिः प्रतिपत्तिः स्याद्द्वयवस्था चाविवादिता ॥ ३३२ ॥
 ऋज्विन्द्राखं रोहितं ना मत्स्वभिद्यरुणे त्रिषु ।
 प्रतिपत्त्यसतिः पक्षमूलं च द्वीपवाजदे ॥ ३३३ ॥

अम्बौ नदी स्त्री वृष्टान्त उदाहरणशास्त्रयोः ।
 स्यादायतिर्दीर्घतायां प्रतापागामिकालयोः ॥ ३३४ ॥
 विधूतः कम्पिते त्यक्ते नियती दैवसंयमौ ।
 बीभत्से विहृतोस्वस्थे चाप्युतः स्नातमात्रके ॥ ३३५ ॥
 स्नातके चाप्यथोद्धात आरम्भे स्खलिते तथा ।
 पाणिर्निकुञ्जः प्रसृतः स्त्री जङ्घा विस्तृते त्रिषु ॥ ३३६ ॥
 दान्ते ककुद्धान्स्त्री कटघां परेतो दूरगे मृते ।
 दैवतं देवता देवाः सरस्वन्तौ नदार्णवी ॥ ३३७ ॥
 मारजिच्छङ्करे बुद्धे शान्तेय भगवाञ्जिने ।
 पूज्ये हयोरयोन्मत्तो धनूरे मादिनि त्रिषु ॥ ३३८ ॥
 निर्ऋती यमदिक्पालौ व्यलक्ष्मीराक्षसाम्बयोः ।
 आवर्तो रोमभेदेम्भोभ्रमे पठनरूपयोः ॥ ३३९ ॥
 एकयोक्त्या पुष्पवन्तौ दिवाकरनिशाकरौ ।
 रजस्वला पुष्पवती माल्यधारिणि तु त्रिषु ॥ ३४० ॥
 विवृतः कोशनिष्कृष्टे व्याकृतेपि प्रकाशिते ।
 विकासिते वर्णपाठधर्मे च सुशिरे तथा ॥ ३४१ ॥
 एषां भावे तु विवृतिः स्यगितासस्वभूतयोः ।
 वर्णपाठगुणे गुप्ते संवृतो विवृतेतरे ॥ ३४२ ॥
 एषां भावे संवृतिः स्यादेकान्तो निधयो रहः ।
 गुणैकदेशयोरव्यभिचारिणि च पुंस्ययम् ॥ ३४३ ॥
 प्रस्यन्तौ भ्रूच्छदेशान्तौ देव्योषधिविशेषयोः ।
 जयन्तीन्द्रात्मजे पुंसि स्त्र्यास्फोता गिरिकर्णिका ॥ ३४४ ॥
 गिरिपर्णी शारिवा च भवेदकतरी पुमान् ।
 साक्षात्कृतोत्पादितयोराहवस्ते भावितं त्रिषु ॥ ३४५ ॥
 भक्तवासितयोधायाहतमानीतभुक्तयोः ।
 पगवृत्ते च लुठितं भ्रष्टे त्रिषु पदाभ्युते ॥ ३४६ ॥
 तिरोहिते कृते भुक्ते पतिते गलितं त्रिषु ।
 छन्दोविशेषे गलिता निर्मुक्तो मुक्तकञ्चुकं ॥ ३४७ ॥

त्यक्ते निर्मान्यिके वाच्यलिङ्गो वस्तुमती भुवि ।
 त्रिषु स्फीते चित्रकरे चित्रकृद्बुले तथा ॥ ३४८ ॥
 पर्याप्तिः पूर्णताशक्त्योर्गुडूचीशाकभेदयोः ।
 जीवन्ती स्याद्दृक्षरुहा विनीतः शिक्षिते ह्ये ॥ ३४९ ॥
 सप्रभये निरस्ते च त्रिष्वथो यज्ञसूत्रके ।
 कण्ठालम्बे प्रावृते च निवीतं वाच्यलिङ्गकम् ॥ ३५० ॥
 स्वकर्महीने पतितो गते भ्रष्टेपि च त्रिषु ।
 यवे स्यादक्षतः पुंसि क्षत्यभावे त्रिलिङ्गकः ॥ ३५१ ॥
 कलधौतं रूप्यहेम्नोर्विष्णौ लक्ष्मीपतिर्नृपे ।
 अभेकृताभ्यर्चितयोर्भवेत्त्रिषु पुरस्कृतः ॥ ३५२ ॥
 दुष्टे त्रिष्ववगीतं स्यान्निर्वादे गार्हितेपि च ।
 अभिनीतं संस्कृते च प्रापितेमर्षवत्यपि ॥ ३५३ ॥
 प्रतिस्खलितविद्विष्टौ त्रिषु प्रतिहतावपि ।
 सुकुमारेभिजातं स्यात्कुलीनबुधयोस्त्रिषु ॥ ३५४ ॥
 नन्धावर्त ऋद्धवेदमप्रकारे तगरुमे ।
 स्त्रियामपचितिर्हानौ निष्कृतावर्त्तने व्यये ॥ ३५५ ॥
 अत्याहितं महाभीतिर्जीवे च निरपेक्षता ।
 समाहितं समाधिस्थे तथा दत्तोत्तरे त्रिषु ॥ ३५६ ॥
 उपाहितोनलोत्पाते भवेदारोपिते त्रिषु ।
 उपस्थितः प्रतीहारे द्वारभेदे समाश्रिते ॥ ३५७ ॥
 वाच्यलिङ्गो निन्दिते स्यादवध्वस्तोवचूर्णिते ।
 अवसानं गते ज्ञाते निश्चितेवसितस्त्रिषु ॥ ३५८ ॥
 विजृम्भितं विकसिते चेष्टायां प्रसृते त्रिषु ।
 विज्ञाते वेष्टिते प्राप्ते भवेत्परिगतस्त्रिषु ॥ ३५९ ॥
 मध्यप्राप्तं विस्मृतं च भवेदन्तर्गतं त्रिषु ।
 अवदातः सिते पीते विशुद्धे वाच्यलिङ्गकः ॥ ३६० ॥
 निराकृते प्रेषिते च प्रतिक्षिप्तं त्रिलिङ्गकम् ।
 ऊर्ध्वाहिते भर्त्सिते त्रिष्वधिक्षिप्तो विनिन्दिते ॥ ३६१ ॥

नागानां नगरीनद्यौ भोगवत्यौ शतक्रतोः ।
 चाप ऋज्वायते न ली गजे त्वैरावतः पुमान् ॥ ३६२ ॥
 अस्वाध्याये पुमान्स्त्री तु प्रत्यादेशे निराकृतिः ।
 प्रतिमायां प्रतीकारे भवेत्प्रतिकृतिः स्त्रियाम् ॥ ३६३ ॥
 अभिशापप्रार्थनयोरभिशास्तिः स्तुतावपि ।
 जनंगमो दिवाकीर्तिर्नापितथ भवेद्द्वयोः ॥ ३६४ ॥
 प्रागल्भ्यगौरवारम्भाप्रबोधाः प्रतिपत्तयः ।
 अग्न्युत्पातौ धूमकेतू वचा गौरी च काम्बनी ॥ ३६५ ॥
 गङ्गा हरीतकी हैमवत्यस्तज्जादिषु त्रिषु ।
 वैजयन्ती पताका स्यात्तर्कारी च यमो मनुः ॥ ३६६ ॥
 सौरः कर्णो रविसुतः सुभीवथ निपातितः ।
 मारितः साधितथ स्याद्देवखातं द्वयो गुहा ॥ ३६७ ॥
 प्रजावती भ्रातृजाया प्रजायुक्ते भवेत्त्रिषु ।
 सृष्टा भूमिश्च कार्पासी समुद्रान्ता दुरालभा ॥ ३६८ ॥
 राहुमस्तार्कशशिनोर्व्यसनार्तात्तरागयोः ।
 उपरक्तोवगमितेपास्तनिद्रे प्रबोधितः ॥ ३६९ ॥
 समाधातो वधे युद्धे प्रहारेथ विहंगमे ।
 पातेच्छौ स्यात्पिपतिपंखिषु न्यस्ते समाहिते ॥ ३७० ॥
 त्रिषु प्रणिहितं न्यासे समाधी च नपुंसकम् ।
 सक्ताक्षिमावभियुक्तौ भूपाते क्षत्रिये तथा ॥ ३७१ ॥
 मूर्धाभिषिक्तोयाम्भोधौ वरुणे वादसांपतिः ।
 समन्तादुच्यमाने स्यान्नियमे परिभाषितम् ॥ ३७२ ॥
 आदिराजे पृथुर्दीर्घे त्रिषु कृष्णे च जीरके ।
 द्वयोः स्याद्विष्णुपण्यौ च पृथ्वी धरणिवृत्तयोः ॥ ३७३ ॥
 पर्वसंधानपिटकवन्त्रणा मन्थयो नरि ।
 अर्धोभिषेयविषवरैप्रयोजनवस्तुषु ॥ ३७४ ॥
 सोपानपात्रयोस्तीर्थमहर्ज्ञिः सेविते गुरौ ।
 कृतौ सज्जियुपाये च प्रस्योली सानुमानयोः ॥ ३७५ ॥

वृत्तवाग्भेदयोगार्था मन्यो ब्रविणशास्त्रयोः ।
 आस्थान्याशादराहवासयत्नेष्वास्थाय ना स्पशे ॥ ३७६ ॥
 संस्था व्यवस्थामरणयागोपस्करणेषु च ।
 वीथी रूपकभेदः स्यात्पङ्क्तिर्वेदमाङ्गवर्त्मसु ॥ ३७७ ॥
 सिक्थः पुलाके मदने क्लीबेथो वर्णकम्बले ।
 द्वयोर्देर्भेषु च कुयः सक्तूनां द्रवताविधौ ॥ ३७८ ॥
 मन्यानेक्षिगदे मन्यः सिद्धार्थो बुधसर्षपौ ।
 समर्थलिषु शक्तिस्थे संबद्धार्ये हिते तथा ॥ ३७९ ॥
 क्षवयुस्तु क्षुते कास उपस्थस्त्वङ्गुणयोः ।
 निर्धन्यो निष्परीवारे त्रिषु स्यात्क्षपणे पुमान् ॥ ३८० ॥
 पाशयन्त्रकमुन्माथं न स्त्री ना वधघातयोः ।
 वयःस्थामलकी क्षीरकाकोली यूनि तु त्रिषु ॥ ३८१ ॥
 पथ्या कयस्था काकोल्यव्यथा पद्मा हरीतकी ।
 कापित्ये मन्मथः कामे मधूकाभ्रमिभेदयोः ॥ ३८२ ॥
 वानप्रस्थः क्षीणरागे दशमीस्थो वयोतिगे ।
 राजरक्षिष्वनीकस्थो गजशिक्षाविचक्षणे ॥ ३८३ ॥
 हन्मनोवक्षसोः क्लीबे स्त्री भिहारणभेदयोः ।
 वन्दी तु पणबन्धः स्यात्सारी चापि हडाहता ॥ ३८४ ॥
 व्यवसाये परित्राणे स्थाने वस्त्वपदेशयोः ।
 पादतन्मुद्रयोश्चिह्ने पदं न्यासेक्षशब्दयोः ॥ ३८५ ॥
 पादा रहस्यङ्कितुर्याश ऋगंशाद्रचन्तपर्वताः ।
 वृक्षमूलं चाथ संवित्संकेते ज्ञानकालयोः ॥ ३८६ ॥
 संभाषणे क्रियाकारे प्रतिज्ञाचारनामसु ।
 दृशन्निष्पेषणशिला शिला चाथ विदारणे ॥ ३८७ ॥
 उपजापे विशेषे च भेदः स्यात्तु गदो हरेः ।
 भ्राता व्याधिधायुधे तु स्त्री संपच्छीस्तथोच्छ्रयः ॥ ३८८ ॥
 मूलसूत्रणयोः कन्दः पर्णैष्ठगरुतश्छदाः ।
 हृदस्तोयाशयः स्रोतो बिन्दुर्वेदितृविप्रुषोः ॥ ३८९ ॥

दन्तक्षतेर्यप्रकृतौ शून्ये भूमध्यतेजसि ।
 त्रिष्विष्टमधुरौ स्वादू मृदू चातीक्ष्णकोमलौ ॥ ३९० ॥
 अभिप्रायवशौ छन्दावन्दौ जीमूतवत्सरौ ।
 घर्मस्वेदनयोः स्वेदः सात्त्विके भावभिद्यपि ॥ ३९१ ॥
 छेदो विरामे खण्डे च शादो जम्बालशष्पयोः ।
 विमर्दचूर्णयोः क्षोदो नादः स्यात्प्राणशब्दयोः ॥ ३९२ ॥
 खी शरद्वत्सरत्त्वोः स्यात्क्रव्यान्मांसाशिरक्षसोः ।
 सूदः क्षुपे सूपकरे देशे चोषरभूमिके ॥ ३९३ ॥
 भ्रमे भवेत्पुमान्कुन्दः पुष्पभेदे नपुंसकम् ।
 मन्दोपटौ शनैरर्थे मूढे च त्रिषु पुंसि तु ॥ ३९४ ॥
 सौरेभजात्योः स्यात्सैव्ये गर्वे हर्षभदानयोः ।
 मदो मद्ये राजलिङ्गे पृष्ठाङ्गभेद्योः ककुत् ॥ ३९५ ॥
 दायादौ बान्धवसुतावामोदो हर्षगन्धयोः ।
 निषादो लुब्धके गीतस्वरे संकरजन्मनि ॥ ३९६ ॥
 प्रधाने राजलिङ्गे च पृष्ठाङ्गे ककुदोलियाम् ।
 मर्यादा धारणासीमोर्विषदो व्यक्तशुक्रयोः ॥ ३९७ ॥
 गोष्ठाध्यक्षे च विष्णौ च गोविन्दः कपिनागयोः ।
 कुमुदो जलजे क्लीवं कुसूदं वृद्धिजीवने ॥ ३९८ ॥
 कुसेवके त्रिषु ज्ञाने त्रिषु च प्रतिपत्स्वियाम् ।
 स्वात्प्रसादोनुग्रहेऽपि नैर्मन्यप्रीतिदानयोः ॥ ३९९ ॥
 सारावे रुदिते प्रातर्याक्रन्दो दारुणे रुणे ।
 पञ्चाङ्गाजविशेषे च गोस्पदे मानसेविते ॥ ४०० ॥
 त्रिष्वधृष्टे नवे शुद्धे शारदोपि शरद्वे ।
 अस्त्री संवत्सरे सप्तपर्णे ना शारदी पुनः ॥ ४०१ ॥
 लाङ्गली शारदा देवी कुविन्दौ भूमिवायकौ ।
 प्रमदा तरुणी ना तु हर्षेभिकमदे त्रिषु ॥ ४०२ ॥
 भर्मे रहस्युपनिषद्भेदान्ते च शतह्रदा ।
 विष्णुभेदे विष्णुति च वल्लीन्धर्कास्तमोनुदाः ॥ ४०३ ॥

वृत्तवाग्भेदयोगाथा ग्रन्थो द्रविणशास्त्रयोः ।
 आस्थान्याशादराद्वासयत्नेष्वास्थाय ना स्पशे ॥ ३७६ ॥
 संस्था व्यवस्थामरणयागोपस्करणेषु च ।
 वीथी रूपकभेदः स्यात्पङ्क्तिवेदमाङ्गवर्त्मसु ॥ ३७७ ॥
 सिक्थः पुलाके मदने क्लीवेथो वर्णकम्बले ।
 हयोर्दोर्भेषु च कुयः सक्तूनां द्रवताविधौ ॥ ३७८ ॥
 मन्थानेक्षिगदे मन्थः सिद्धार्थो बुधसर्षपौ ।
 समर्थस्त्रिषु शक्तिस्थे संबद्धार्थे हिते तथा ॥ ३७९ ॥
 क्षवयुस्तु क्षुते कास उपस्थस्त्वङ्गुल्ययोः ।
 निर्धन्यो निष्परीवारे त्रिषु स्यात्क्षपणे पुमान् ॥ ३८० ॥
 पाशयन्त्रकमुन्माथं न स्त्री ना वधघातयोः ।
 वयःस्थामलकी क्षीरकाकोली यूनि तु त्रिषु ॥ ३८१ ॥
 पथ्या कयस्था काकोल्यव्यथा पद्मा हरीतकी ।
 कपित्थे मन्मथः कामे मधूकाभ्रभिभेदयोः ॥ ३८२ ॥
 वानप्रस्थः क्षीणरागे दशमीस्थो वयोतिगे ।
 राजरक्षिष्वनीकस्थो गजशिक्षाविचक्षणे ॥ ३८३ ॥
 हन्मनोवक्षसोः क्लीवे स्त्री भिहारणभेदयोः ।
 वन्दी तु पणबन्धः स्यान्नारी चापि हडाहता ॥ ३८४ ॥
 व्यवसाये परित्राणे स्थाने वस्त्वपदेशयोः ।
 पादतन्मुद्रयोश्चिह्ने पदं न्यासेक्षशब्दयोः ॥ ३८५ ॥
 पादा रश्म्यङ्घ्रितुर्याश ऋगंशाद्रचन्तपर्वताः ।
 वृक्षमूलं चाथ संवित्संकेते ज्ञानकालयोः ॥ ३८६ ॥
 संभाषणे क्रियाकारे प्रतिज्ञाचारनामसु ।
 वृक्षान्निष्पेषणशिला शिला चाथ विदारणे ॥ ३८७ ॥
 उपजापे विशेषे च भेदः स्यात्तु गदो हरेः ।
 भ्राता व्याधिश्चायुधे तु स्त्री संपच्छीस्तथोच्छ्रयः ॥ ३८८ ॥
 मूलसूरणयोः कन्दः पर्णैष्ठगरुतच्छदाः ।
 हृदस्तोयाशयः स्रोतो बिन्दुर्वेदितृविषुषोः ॥ ३८९ ॥

दन्तक्षतेर्धप्रकृतौ शून्ये भूमध्यतेजसि ।
 त्रिष्विष्टमधुरौ स्वादू मृदू चातीक्ष्णकोमलौ ॥ ३९० ॥
 अभिप्रायवशौ छन्दावन्दौ जीमूतवत्सरौ ।
 धर्मस्वेदनयोः स्वेदः सात्त्विके भावभिष्यपि ॥ ३९१ ॥
 छेदो विरामे खण्डे च शादो जम्बालशष्पयोः ।
 विमर्दचूर्णयोः क्षोदो नादः स्यात्प्राणशब्दयोः ॥ ३९२ ॥
 ली शरद्वत्सरत्नोः स्यात्क्रव्यान्मांसाशिरक्षसोः ।
 सूदः क्षुपे सूपकरे देशे चोषरभूमिके ॥ ३९३ ॥
 भ्रमे भवेत्पुमान्कुन्दः पुष्पभेदे नपुंसकम् ।
 मन्दोपटौ शनैरर्थे मूढे च त्रिषु पुंसि तु ॥ ३९४ ॥
 सौरेभजात्योः स्यात्क्षौद्र्ये गर्वे हर्षभदानयोः ।
 मदो मये राजलिङ्गे पृष्ठाङ्गभेद्योः ककुत् ॥ ३९५ ॥
 दायादौ बान्धवसुतावामोदो हर्षगन्धयोः ।
 निषादो लुब्धके गीतस्वरे संकरजन्मनि ॥ ३९६ ॥
 प्रधाने राजलिङ्गे च पृष्ठाङ्गे ककुदोलियाम् ।
 मर्यादा धारणासीसोर्विषदो व्यक्तशुक्रयोः ॥ ३९७ ॥
 गोष्ठाध्यक्षे च विष्णौ च गोविन्दः कपिनागयोः ।
 कुमुदो जलजे क्लीवं कुसूदं वृद्धिजीवने ॥ ३९८ ॥
 कुसेवके त्रिषु ज्ञाने त्रिषु च प्रतिपत्स्त्रियाम् ।
 स्वात्मसादोनुमहेपि नैर्मन्यप्रीतिदानयोः ॥ ३९९ ॥
 सारावे रुदिते श्रातर्याक्रन्दो दारुणे रणे ।
 पञ्चाङ्गाजविशेषे च गोस्पदे मानसेविते ॥ ४०० ॥
 त्रिष्वधृष्टे नवे शुद्धे शारदोपि शरङ्गवे ।
 अक्षौ संवत्सरे सप्तपर्णे ना शारदी पुनः ॥ ४०१ ॥
 लाङ्गली शारदा देवी कुविन्दौ भूमिवायकौ ।
 प्रमदा तरुणी ना तु हर्षेभिकमदे त्रिषु ॥ ४०२ ॥
 धर्मे रहस्युपनिषद्देशान्ते च शतह्रदा ।
 विष्णुभेदे विष्णुति च वल्लीन्धर्कास्तमोनुदाः ॥ ४०३ ॥

मर्यादासहितेभ्यर्गे समर्यादं त्रिलिङ्गकम् ।
 अववादौ तु निन्दाज्ञे देशे जनपदो जने ॥ ४०४ ॥
 गङ्गा विष्णुपदी क्लीवे हर्यङ्ग्याकाशविष्टपे ।
 अभिमर्दी युद्धपीडे धृष्टो ज्ञथ विशारदः ॥ ४०५ ॥
 त्रिषु कोकनदं रक्तकुमुदे रक्तवारिजे ।
 निर्वादे वादनोपाये परिवादोथ हेमनि ॥ ४०६ ॥
 भष्टापदं शारिफले स्त्रियां तु पशुगर्भिणी ।
 अपवादस्तु गर्हायां बाधके बाधनेपि च ॥ ४०७ ॥
 ऋद्धिरोषधिभिह्रस्मीः प्रभावोतिशयः स्त्रियाम् ।
 कुष्ठाख्यायामोषधौ च व्याधिः पुंस्यामये तथा ॥ ४०८ ॥
 वसन्तदैत्यभिषैत्रमधूका मधवो मधु ।
 मयं पुष्परसः क्षौद्रं मधुरे वाच्यलिङ्गकः ॥ ४०९ ॥
 बन्धको व्यसनं चेतःपीडाधिष्ठानमाधयः ।
 विधुर्विष्णुः शशी बाधा द्वयोर्दुःखनिषेधयोः ॥ ४१० ॥
 नददेशभिदोरधौ सिन्धुर्ना सरिति स्त्रियाम् ।
 द्वयोर्विधौ प्रकारे च गजाज्ञे वेतने विधा ॥ ४११ ॥
 बधूर्जाया स्नुषा स्त्री च प्रियङ्गुस्पृकयोरपि ।
 निधी निक्षेपगूढार्थौ स्थानं भ्रष्टादरः स्पृहा ॥ ४१२ ॥
 क्लीवे तमोम्भसोरन्धमदृष्टौ वाच्यलिङ्गकः ।
 संधा प्रतिज्ञा मर्यादा मकोलामृतयोः क्षुधा ॥ ४१३ ॥
 विधिर्विधायके वाक्ये दैवे स्रष्टृविधानयोः ।
 हव्यकव्यविधौ आर्द्धं त्रिषु भ्रष्टासमन्विते ॥ ४१४ ॥
 संधिर्भगे छरुङ्गाबां संधानगुणभेदयोः ।
 गोधा तले निहाकायां बुधा विहङ्गहामराः ॥ ४१५ ॥
 राधा तु कृष्णजावायां शरव्ये कर्णमातरि ।
 मूलाधिकेर्धे वृद्धिः स्याद्वर्धनौषधिभेदयोः ॥ ४१६ ॥
 सिद्धिरोषधिनिष्पत्योर्बन्धः केहाधिबन्धने ।
 वृन्ते च रचनायां च वातादिनियतावधौ ॥ ४१७ ॥

अंसे महीपतौ स्कन्धस्तरुजङ्घासमूहयोः ।
 लताविटपयोर्वीरुस्त्वण्डोर्धोर्धं समेशके ॥ ४१८ ॥
 दोषज्ञे सुगते बुद्धः शुद्धस्त्रिवेकपूतयोः ।
 पण्डिते स्थविरे वृद्धस्त्रिषु साधुस्तु शोभने ॥ ४१९ ॥
 बार्हस्पतौ सज्जने सिद्धो देवे निष्पन्नपूज्ययोः ।
 विषलिप्ते शरे दिग्धो लिप्तामात्रे त्रिलिङ्गकः ॥ ४२० ॥
 मुग्धं मनोहरे मूढे त्रिषु योषिति तु स्त्रियाम् ।
 विद्धं सूच्यादिभिर्भिन्ने सादृश्ये ज्ञे त्रिलिङ्गकः ॥ ४२१ ॥
 प्राणप्राणाल्पयोर्गन्धो द्रव्ये संबन्धमात्रके ।
 तुग्धः स्पृहावान्मृगयुः क्षत्रियायां तु वैश्यजः ॥ ४२२ ॥
 वन्दी च मागधः स्त्री स्यात्पिप्पली यूयिका तथा ।
 व्यामो वटश्च न्यग्रोधो न्यग्रोधी चोपचित्रिका ॥ ४२३ ॥
 प्रबोधी जागरोद्वाटावुत्सेधौ वपुरुक्षती ।
 पर्बाहाराध्वभारेषु विवधो वीवधोपि च ॥ ४२४ ॥
 परिधिर्यज्ञियतरोः शाखायामुपसर्त्यके ।
 समाधिर्ध्यामनीवाकनियमेषु समर्थने ॥ ४२५ ॥
 प्रणिधी प्रार्थनचरौ परिच्छेदे बिलेवधिः ।
 भगाधमतलस्पर्शे त्रिषु गते नपुंसकम् ॥ ४२६ ॥
 व्याजे रथाङ्गेप्युपधिर्बुधौ छुरपण्डितौ ।
 बाधं मृदङ्गाद्यानङ्गं बद्धमात्रे त्रिलिङ्गकम् ॥ ४२७ ॥
 उपाधिर्धर्मचिन्ता च कुटुम्बव्यापृतेपि च ।
 विशेषणोपार्जनयोः प्रबुद्धो ज्ञानिजायतोः ॥ ४२८ ॥
 सम्यक्सिद्धौ स्वभावे स्त्री संसिद्धिः संनिधिस्तु ना ।
 प्रत्यक्षे संनिधाने च निरोधो नाशरोधयोः ॥ ४२९ ॥
 निषधः कठिने देशे राजभेदे नगान्तरे ।
 तोये कबन्धं ना रक्षोभेदे शिरसि न स्त्रियाम् ॥ ४३० ॥
 भृशार्थदोषावाबाधौ संबाधौ बोनिसंकटौ ।
 भतस्त्रिषु तु विसन्धो विश्वस्ते शोद्धटे तथा ॥ ४३१ ॥

आविद्धौ कुटिलोत्क्षिप्तौ प्रसिद्धौ ख्यातभूषितौ ।
 विरुद्धौ वैरिविगुणौ दुर्धितौ खलदुर्गतौ ॥ ४३२ ॥
 अविदूरस्त्ववष्टब्धो बद्धश्चाप्यवलम्बितः ।
 ब्रह्मबन्धुरधिक्षेपे निर्देशे ब्राह्मणस्य च ॥ ४३३ ॥
 दोषोत्पादेनुबन्धः स्यात्प्रकृत्यादेर्विनश्यरे ।
 मुख्यानुयायिनि शिशौ प्रकृतस्यानुवर्तने ॥ ४३४ ॥
 कर्णिकारः परिव्याधो जलवेतस इत्यपि ।
 तमालः श्यामखदिरः कालस्कन्धोपि तिन्दुकः ॥ ४३५ ॥
 इक्षुगन्धा विदारी स्यात्कोकिलो गोक्षुरोपि च ।
 महौषधं प्रतिविषा लशुनं नागरं विषम् ॥ ४३६ ॥
 अजमोदोमगन्धा स्याद्वाचा गन्धोत्कटे त्रिषु ।
 पृथ्गिरल्पतनू रश्मिवर्णभेदे गवि स्त्रियाम् ॥ ४३७ ॥
 व्याधिभिश्चक्षयोर्यक्ष्मा मुनिर्वुद्ध ऋषिस्तथा ।
 शुष्मा वक्त्रिर्वले क्लीवे शृङ्गी प्रतिविषा विषम् ॥ ४३८ ॥
 वृषाख्यौषधिभिर्हान्तपर्वतौ शृङ्गवांस्त्रिषु ।
 हनुर्नखौषधिः सृक् जटी प्रक्षतरुर्गती ॥ ४३९ ॥
 घनो मेघे मूर्तिगुणे विस्तारे लोहमुद्गरे ।
 मुस्ते च न इयोर्वाद्ये त्रिषु मूर्तिनिरन्तरे ॥ ४४० ॥
 इनः सूर्ये प्रभौ राजा मृगाङ्के क्षत्रिये नृपे ।
 स्वग्देहयोस्तनुः स्त्री स्यात्तद्गुणे त्रिषु पर्व तु ॥ ४४१ ॥
 तिथिभेदे क्षणे ग्रन्थौ वर्त्म नेत्रच्छदेध्वनि ।
 वेदस्तत्त्वं तपो ब्रह्म पुमान्विप्रे प्रजापतौ ॥ ४४२ ॥
 पक्षमाक्षिलोमि किञ्चल्लके तन्त्वाद्यंशोप्यणीयसि ।
 आत्मा यत्नो धृतिर्बुद्धिः स्वभावो ब्रह्म वर्त्म च ॥ ४४३ ॥
 देहप्रमाणयोर्वर्त्म स्यादाकारेपि चन्द्ररे ।
 प्रावाणौ शैलपाषाणौ पद्मिणौ शरपक्षिणौ ॥ ४४४ ॥
 वृक्षोभिः कुङ्कुटो वह्नी शिखिनोथ तु सादिनौ ।
 हौ सारथिहयारोहौ वाजिनोरवेषुपक्षिणः ॥ ४४५ ॥

स्थितौ क्षेत्रेवधौ मार्गे सीमा लक्ष्माप्यचिह्नयोः ।
 गृहं देहस्त्वित् प्रभावो धाम धन्व स्थलं धनुः ॥ ४४६ ॥
 पुमान्मरावध स्वप्नः स्वापे सुप्तस्य संविदि ।
 सूनं पुष्पे वधस्थाने स्त्रियां जिह्वातलेपि च ॥ ४४७ ॥
 पुष्पिते त्रिष्वहिहरी चक्रिणौ रयतैलिकौ ।
 भृतौ सुवर्णे भर्म स्याच्चर्म स्यात्फलके स्वचि ॥ ४४८ ॥
 स्वामिनौ गृहभर्तारौ जनौ लोकपृथग्जनौ ।
 जनी वधूश्चन्द्रयुता रात्रिर्ज्योत्स्नी पटोलिका ॥ ४४९ ॥
 भद्रवकुत्सितयोरर्वा प्रेमास्त्री केहनर्मणोः ।
 मन्दस्वच्छन्दयोः स्वैरी ह्येनौ ह्वेतविहंगमौ ॥ ४५० ॥
 गभस्तिप्रधयोर्भानुर्वनं कानननीरयोः ।
 समूहे पर्वते च स्वात्मानस्तात्पर्यगीतयोः ॥ ४५१ ॥
 मणिप्रकृष्टयो रत्नं यानं गमनयुग्मयोः ।
 गुणभेदे च नृपतेर्धेनुर्दोर्गधां तथा गवि ॥ ४५२ ॥
 रूपे धने बले शुभ्यं विघ्नं लब्धे विचारिते ।
 सेवके बाधके चार्थी स्थानं स्थित्यवकाशयोः ॥ ४५३ ॥
 सादृश्ये गीतविषये स्वाश्च योग्यप्रसङ्गयोः ।
 वैयावृत्त्यकरो भोगी त्रिषु राजभुजंगयोः ॥ ४५४ ॥
 ज्योत्स्ना ज्योतिष्मती रात्रिस्तथा चन्द्रमसः प्रभा ।
 मानं प्रमाणे प्रस्थादौ पुमांश्चित्तसमुन्नतौ ॥ ४५५ ॥
 दिग्वासास्त्रिषु नग्नः स्याच्चग्ना वैतालिकादयः ।
 संस्कृते दारिते भिन्नस्त्रिषु स्वादन्यवाचकः ॥ ४५६ ॥
 शुष्के शुष्कफले वानं तथा सीवनकर्मणि ।
 भवाकरौ ह्योर्बोनी कृती सूरिकृतार्थयोः ॥ ४५७ ॥
 स्वानीये सवने ज्ञानं धनं गोसंघवित्तयोः ।
 पत्न्याकालश्मणोधिह्नं स्यादसं भुक्तभक्तयोः ॥ ४५८ ॥
 छादिते रहसि च्छन्नं पानं पीतौ च रक्षणे ।
 स्नायने रक्षणे दानं त्यागे गजमदे तथा ॥ ४५९ ॥

शुद्धिलून्योश्चोनगर्ही हीनन्यूनौ त्रिलिङ्गकौ ।
 जिह्वायां रसना क्लीवे ध्वनावास्वादेन न ना ॥ ४६० ॥
 कुहना दम्भचर्यायामीर्ष्यालौ तु भवेत्त्रिषु ।
 तरुशैलौ शिखरिणौ बली वेगी तरस्विनौ ॥ ४६१ ॥
 विषाणिनौ करी शृङ्गी प्रीणने रक्षणेवनम् ।
 स्वच्छे तलिनमल्पे च गम्भीरे गहनं वने ॥ ४६२ ॥
 रोदनं त्वस्रुणि क्रन्दे प्रज्ञानं बुद्धिचिह्नयोः ।
 भुवने विष्टपजले धावने गतिशोधने ॥ ४६३ ॥
 त्रैवर्णिकेण्डजे दन्ते द्विजन्मा तारकास्तु च ।
 न ना तु परिहारे स्याद्दर्जनं त्यागहिंसयोः ॥ ४६४ ॥
 कुले नाशे च निधनं सूचना स्त्रीनपुंसकम् ।
 व्यधनेभिनये संज्ञापैशुन्यक्रिययोरपि ॥ ४६५ ॥
 जीवनं राजलभ्यांशे जीविते तोयवर्तने ।
 उद्धानमुद्गमे चुह्यां शयनं रतशय्ययोः ॥ ४६६ ॥
 शासनं लेखशास्त्राज्ञा वर्तनी वृत्तिमार्गयोः ।
 तोदनं व्यधने तोत्त्रे प्रसूनं फलपुष्पयोः ॥ ४६७ ॥
 दले पतत्रे छदनं विलम्बो लग्नमध्ययोः ।
 मेषादौ च तनुस्ये स्यात्पभोराराधने भवेत् ॥ ४६८ ॥
 सेवनं सीवने पाशे बन्धनं खेहवृन्तयोः ।
 भग्नाकरेभ्ये नलिनी वाहिनी सिन्धुसेनयोः ॥ ४६९ ॥
 मैथुने रतसंबन्धौ मिथुने युग्मदंपती ।
 सेनान्यौ गुहसेनेशौ ह्यादिन्यौ वज्रविद्युतौ ॥ ४७० ॥
 सल्लकी च नदी च स्यात्त्रिष्वयं नादवत्यपि ।
 ह्योर्वज्रेशनिः शम्पा रक्षोवृक्षौ पलाशिनौ ॥ ४७१ ॥
 अरत्निः कूर्परे हस्ते सप्रकोष्ठतताङ्गलौ ।
 वाणिन्यौ नर्तकीदूत्यौ भोगिनी देवताभिदि ॥ ४७२ ॥
 विहाय महिषीमन्या भोगिन्यो राजयोषितः ।
 प्रधानं धीमहामात्यप्रकृत्यात्मस्तु सत्तमे ॥ ४७३ ॥

अश्वदीनां च सेनाहे जये च जयनं भवेत् ।
 व्यञ्जनं लाञ्छनदमभुनिष्ठानावयवेष्वपि ॥ ४७४ ॥
 संस्कारके भवेत्क्रीवे वादित्रकरणे पुमान् ।
 स्वात्कौलीनं लोकवादे युद्धे पदवहिपक्षिणाम् ॥ ४७५ ॥
 स्यादुद्यानं राजमार्गे वनभेदे प्रयोजने ।
 क्रतौ करकुके चाखी वितानं त्रिषु तुच्छके ॥ ४७६ ॥
 मन्दे शून्ये विस्तृतौ ना गृहान्ते तूष्णमे तथा ।
 उत्थानं पौरुषे तन्त्रे संनिविष्टोद्गमेपि च ॥ ४७७ ॥
 व्युत्थानं प्रतिरोधे च विरोधाचरणेपि च ।
 भञ्जनं कञ्जलं माता कपेः स्त्री दिग्गजे पुमान् ॥ ४७८ ॥
 प्रभिन्नोनेकतां प्राप्ते गजे जातमदे तथा ।
 नालिकेरे हलधरे लाङ्गली जननं कुले ॥ ४७९ ॥
 जन्मन्यम्बा च जननी वृद्धौ छेदे च वर्धनम् ।
 अर्जुनौ वृक्षभित्पार्थौ तृणे क्लीवेर्जुनी गवि ॥ ४८० ॥
 त्रिषु शुक्ले केतनं तु गृहे केतौ निमन्त्रणे ।
 आपन्न आपदं प्राप्ते प्राप्ते च स्याच्चिलिङ्गकः ॥ ४८१ ॥
 देहवायौ समानो ना सत्तुल्यैकेषु तु त्रिषु ।
 व्योमयानं विमानोस्त्री सप्तभूमे च वेदमनि ॥ ४८२ ॥
 इन्द्रिये विषयि क्लीवे त्रिषु स्याद्विषयान्विते ।
 तपनोर्को नरकभित्पाचीनं प्रान्ततो वृत्तिः ॥ ४८३ ॥
 पाठायां स्त्री प्राग्भवे त्रिष्वन्तर्हारे रहस्यपि ।
 प्रच्छन्नं छादिते गूढे त्रिष्वथ इत्थसो मरुत् ॥ ४८४ ॥
 द्वासयुक्ते मरुषके पूतना तु हरीतकी ।
 भूतभेदे द्वयोर्लाला स्यन्दिनी निम्नगा तथा ॥ ४८५ ॥
 द्वाक्षायां गोस्तनी हारभेदे ना धमनी नडी ।
 सिराग्न्युद्दीपनं भाण्डं नडे नाथ नभोगतौ ॥ ४८६ ॥
 कर्णारथे च डयनं मार्जनी पांसुशोधनी ।
 उपस्पृशोत्पुंसनयोः क्लीवे ना रोध्रपादपे ॥ ४८७ ॥

मार्जना वाद्यपिण्ड्यां स्यात्तत्परीक्षार्थवादाने ।
 कुण्डली भुजगे बद्धकुण्डले तु भवेत्त्रिषु ॥ ४८८ ॥
 त्रिषु शान्तो वराकश्च तपस्वी स्त्री तु मल्लकी ।
 संधिम्यकालदुग्धा गौर्वृषाक्रान्ता च हायनाः ॥ ४८९ ॥
 वत्सरार्चिर्ग्रीहिभेदाः क्रन्दने ध्वानरोदने ।
 विपत्तावशुभे भ्रंशे पानस्त्रीमृगवादिषु ॥ ४९० ॥
 दैवानिष्टफले सक्तौ व्यसनं क्रोधदूषणे ।
 निवृत्तौ दापने सिद्धौ गन्धानुगमे धने ॥ ४९१ ॥
 उपायमृतसंस्कारवधमेदेषु साधनम् ।
 अयनं पथि सूर्यस्याप्युदग्दक्षिणतो बतौ ॥ ४९२ ॥
 पाकस्थाने कुलालस्य पवनं ना प्रमञ्जने ।
 सोमनिर्मयने क्षान्ते सवनं वजने तथा ॥ ४९३ ॥
 वामनो दिग्गजे विष्णौ निखर्वे भेषलिङ्गकः ।
 अन्तके श्मनः क्लीबे वधेथ जघनं कटौ ॥ ४९४ ॥
 पश्चादर्थे नितम्बाभे कौपीनं गर्भगुह्ययोः ।
 पुमानक्षे जिघांसायां क्रीडायामपि देवनम् ॥ ४९५ ॥
 मधुच्छिष्टे स्मरे वृक्षे वसन्ते मदनः पुमान् ।
 पिण्डीतके कपित्थे च धतूरे मदकारिणि ॥ ४९६ ॥
 वेदनानुभवः पीडा यापने त्यागवर्तने ।
 कल्पना कर्तने क्लृप्तावुद्देशे गजसज्जने ॥ ४९७ ॥
 विकल्पे स्यादाकलने विधानेपि विभाजने ।
 समीरणः स्पर्शनः स्यात्क्लीबे तु स्पर्शदानयोः ॥ ४९८ ॥
 हिंसात्मके सूचने च गन्धनं स्यात्प्रकाशने ।
 संतानः संततौ देववृक्षे चापत्यगोत्रयोः ॥ ४९९ ॥
 स्तननं कुत्सिते ध्वाने देवशब्देथ सज्जना ।
 न नेभसज्जीकरणे त्रिषु साधौ वपुंसकम् ॥ ५०० ॥
 पटगुल्मे चेतना धीः पुंसि प्राणिनि तेजनी ।
 मूर्त्ता शाणोपलस्तेजोवती वेत्रौ शरे पुमान् ॥ ५०१ ॥

स्पृहायां पिशुना कुटे स्रवके त्रिषु वेष्टनम् ।
 उष्णीचे मुकुटे चाय शकुनी पक्षिणि द्वयोः ॥ ५०२ ॥
 शुभशंसिनिमित्ते तु ह्रीवेष वृजिनः कचे ।
 चर्मकिल्बिषयोः ह्रीवे भूतात्मा धातृदेहयोः ॥ ५०३ ॥
 संस्थानमाकृतौ मृत्यौ संनिवेशे चतुष्पये ।
 समामौ च विभक्ते च विच्छिन्नं त्रिष्वयासनम् ॥ ५०४ ॥
 करिस्कन्धे च पीठे च मलिनं समलैनसोः ।
 आराधनं साधने स्यात्तोषणोपासबोरपि ॥ ५०५ ॥
 अधिष्ठानं चक्रपुरप्रभावाध्यासनेष्वपि ।
 आतञ्जनं प्रतीवापे जवनाध्यायने तथा ॥ ५०६ ॥
 आस्कन्दने रणाक्रान्ती शोषणप्रापणे तथा ।
 सूर्यवह्नी चित्रभानू मूर्खनीचौ पृथग्जनौ ॥ ५०७ ॥
 कुलेष्वभिजनो जन्मभूम्यां चाय समापनम् ।
 वधेप्ते चापदानं तु खण्डनेद्भुतकर्मणि ॥ ५०८ ॥
 निर्वासनं मारणे स्यात्सगरादेर्बहिष्कृतौ ।
 शक्रपातुकमत्सेभवर्षुकाम्बा वनावनाः ॥ ५०९ ॥
 अभिमानोर्षादिद्वेषे ज्ञाने प्रणवर्हिसयोः ।
 स्यादावेशनमावेशे शालायामपि शिल्पिनाम् ॥ ५१० ॥
 निस्सूदने निरसनं निष्कासे च विरोचनाः ।
 चन्द्रागन्धर्का विद्वक्कर्मा मार्ताण्डशूरशिल्पिनोः ॥ ५११ ॥
 निर्वातनं वैरघ्नुदौ दाने न्यासार्पणेपि च ।
 अभिपन्नोपराद्धाभिप्रस्तव्यापन्नतनुताः ॥ ५१२ ॥
 आच्छादनं संवननमपवारणमित्यपि ।
 आवोधनं निषातः स्याद्युद्धं चाय सनातनम् ॥ ५१३ ॥
 निस्त्रे त्रिषु पुमान्विष्णी स्तनयितुर्बलाहके ।
 तद्वृषौ च महासेनो गुहे सेनापतावपि ॥ ५१४ ॥
 ब्रह्मा कामधात्मयोनी पिञ्जे विहननं वधे ।
 संस्कारे प्रतियत्नः स्यादुपग्रहणलिप्सयोः ॥ ५१५ ॥

विपर्यस्तमपाचीनं त्रिषु क्लीवे त्वपागपि ।
 मेखलायां सारसनमुखे च नपुंसकम् ॥ ५१६ ॥
 उत्पत्तिः स्यादुत्पत्तनमूर्ध्वगमनमित्यपि ।
 ग्रहणे कलनायां च बन्धे चाकलनं वृत्तौ ॥ ५१७ ॥
 विद्यात्प्रवचनं वेदे व्याख्याने ह्यवचस्यपि ।
 प्रतिमानं प्रतिच्छायागजदन्तान्तरालयोः ॥ ५१८ ॥
 सामिधेनी त्वृषसमिधोरभ्यजन्मा द्विजोमजः ।
 विनीते त्रिष्वनूचानः साङ्गे वेदे च पाठकः ॥ ५१९ ॥
 काषायवत्तार्धवृद्धा स्यात्कात्यायन्युमापि च ।
 वृष्टौ भुते निशमनं कार्यहेत्वोः प्रयोजनम् ॥ ५२० ॥
 भावर्जनं दाननती तथा भ्रंशमनोदती ।
 संमार्जनी शोधनी स्यात्क्लीवे क्षालनलेपने ॥ ५२१ ॥
 संस्कृतौ क्षीरिकोत्कृष्टभोज्ये राजादनं भवेत् ।
 पियालेयोपधानं स्यादृष्टान्तप्रतिबिम्बयोः ॥ ५२२ ॥
 गण्डके चाथ कारम्भा विश्वक्सेना हरौ गणे ।
 पुमानथ क्रतुध्वंसी प्रोक्तः शर्वथ दानवः ॥ ५२३ ॥
 प्रसाधनी कङ्कतिका क्लीवे त्वाराधनार्जने ।
 मण्डनायां कृष्णवर्त्मा हव्यवाहनपापवोः ॥ ५२४ ॥
 उपासनं शराभ्यासे नमस्यासेवयोर्न ना ।
 आम्नातके शिरीषे च प्रक्षे च स्यात्कपीतनः ॥ ५२५ ॥
 छष्ट्राहितुण्डिकौ व्यालग्राहिणौ मातुलप्रिया ।
 मातुलानी तथा भङ्गा विषौषध्योः प्रदीपनः ॥ ५२६ ॥
 बोधने प्रतिदाने च भवेत्तु प्रतिपादनम् ।
 कुङ्कुमे देववृक्षे च पुंसि वा हरिचन्दनम् ॥ ५२७ ॥
 अन्तावसायी चण्डाले नापिते च हिलिङ्गकः ।
 वधेतिर्जनं दाने शुद्धौ त्यागेपमार्जनम् ॥ ५२८ ॥
 स्यादुपस्पर्शनं स्पर्शे स्नानाचमनयोरपि ।
 विसर्जनीयाक्षरयोरभिनिष्ठानमस्त्रियाम् ॥ ५२९ ॥

मेघवाहन इन्द्रः स्याद्वायुश्च शकुलादनी ।
 कटुका लाङ्गली च स्याद्दरिद्रा वरवर्णिनी ॥ ५३० ॥
 नायिका च तपस्वी स्यात्सर्पश्च पवनाशनः ।
 प्रतिबिम्बे प्रतीकारे न पुंसि प्रतियातना ॥ ५३१ ॥
 वेद्या नखौषधिर्हृद्विलासिन्यावपि स्मृते ।
 ओङ्पुष्पे जपा मन्त्रावृत्तौ ना भयवेपथू ॥ ५३२ ॥
 स्वरभिहरणः कम्पो भावभेदश्च सात्त्विकः ।
 मन्यावृत्तौ पशौ शब्दे नाटकादिस्वभावयोः ॥ ५३३ ॥
 सौन्दर्याकारयो रूपं रङ्गसीसकयोऽप्यु ।
 कल्पः शास्त्रे विधौ न्याय्ये संवर्ते ब्रह्मणो दिने ॥ ५३४ ॥
 गर्तोदपानयोः कूपस्तथा स्याद्गुणवृक्षके ।
 क्षेपणावज्ञयोः क्षेपो लेपो लेपनमृत्क्रिये ॥ ५३५ ॥
 आक्रोशे शपथे शापः पुष्पमार्तवस्त्रनयोः ।
 ह्योर्गोपी वल्लबी स्त्री शारिवा पातरीश्वरे ॥ ५३६ ॥
 गोष्ठाध्यक्षे ग्रामवृन्दपतौ गोपो भवेन्निषु ।
 तल्पं शय्याद्वदारेषूपर्याधारेषु वेह्मनः ॥ ५३७ ॥
 तापद्रव्यभिदौ धूपौ वपा विवरमेदसोः ।
 वाष्पावूष्माक्षुणी सूपो व्यञ्जने सूपकारके ॥ ५३८ ॥
 मन्थिपर्णे तु शष्पं स्याद्ग्रीहौ रुढे हरितृणे ।
 शाखायां विस्तृता स्तम्भे विटपं पुनपुंसकम् ॥ ५३९ ॥
 आक्षेपौ भर्त्सनाकर्षाबुद्धयः प्रवचनयोः ।
 आवाप आलवाले स्यात्प्रक्षेपे वलये तथा ॥ ५४० ॥
 रुढप्रधानयोर्नीतितन्त्रे स्यादथ कल्पने ।
 वेशे चाकल्प आच्छादनासे कशिपु ते पृथक् ॥ ५४१ ॥
 कुतपो वाद्यविन्यासे दर्भकालप्रभेदयोः ।
 छागरोममये वल्ले कूर्मी वीणा च कच्छपी ॥ ५४२ ॥
 कलापः संहतौ वर्हे काञ्चीतूणीरयोरपि ।
 प्रतापावातपरुयाती मृरूपो बुधरूपिणोः ॥ ५४३ ॥

प्राप्तरूपाभिरूपौ चावलेपौ महर्गहणे ।
 परिच्छदे परीवापो वपने सलिलस्थितौ ॥ ५४४ ॥
 वृषाकपी विष्णुशिवावाग्निरिन्द्रो दिवाकरः ।
 हेमपुष्पी तु दुःस्पर्शा बिम्बिका पीतयूथिका ॥ ५४५ ॥
 श्रीवासः सिल्हकश्च स्याद्दृक्कधूपोय वेतसे ।
 जले च मेघपुष्पं स्यादुपक्षेप उपक्रमे ॥ ५४६ ॥
 कालादेरतिवाहे च रेफः स्यात्पापवर्णयोः ।
 कम्बुर्ना वलये शङ्खे शालिधूलौ च मण्डले ॥ ५४७ ॥
 बिम्बोत्थी प्रतिबिम्बे ना क्लीवे स्याद्विम्बिकाफले ।
 पूर्वोन्यालिङ्गः प्रागाह पुं बहुत्वेपि पूर्वजान् ॥ ५४८ ॥
 आद्यर्थे तु भवेत्क्लीवे डिम्बौ तु ग्रीहविभ्रवौ ।
 शम्बः स्यान्मुसलामस्ये लोहे भ्रयोन्विते पदौ ॥ ५४९ ॥
 कादम्बः सायकः पक्षी कदम्बः संहतौ क्रुमे ।
 द्विजिह्वः सर्पखलयोर्नितम्बोद्विजितटे कटौ ॥ ५५० ॥
 अन्तराभवसत्त्वेद्वे गन्धर्वो दिव्यगावने ॥
 मृगभेदेय हेरम्बो महिषे विघ्ननायके ॥ ५५१ ॥
 संविभज्ये जने गेहे कुटुम्बं स्यात्तपुंसकम् ।
 नक्षत्रे मं प्रभावां स्त्री कुम्भी स्यात्कट्फले द्वयोः ॥ ५५२ ॥
 जलादिभाण्डे ना हस्तिकटाराशिभिर्दोस्तथा ।
 सावष्टम्भे ग्रहे कुम्भा शंभुरर्हन्विधिः शिवः ॥ ५५३ ॥
 विभुः स्वामी व्यापकश्च डिम्बौ तु शिशुवालिशौ ।
 स्तम्भाः स्थूणागर्वभावाः स्वभूर्गोविन्दवेधसोः ॥ ५५४ ॥
 कुक्षिभूणाशया गर्भा बालकाभ्यन्तरेपि च ।
 जृम्भा विकासे प्रसरे व्यादाने वदनस्य तु ॥ ५५५ ॥
 त्रिषु गात्रविरामेजे शुभो भद्रे नपुंसकम् ।
 क्षत्रिये विजिगीषौ च ना प्राण्यवयवे पुनः ॥ ५५६ ॥
 नाभिः स्त्री चक्रमध्येपि निभो व्याजे समे त्रिषु ।
 संसङ्गोष्ठ्योर्गृहे शूते सभा जम्भो रयेशने ॥ ५५७ ॥

दैत्यभेदे मुखे शक्तस्वामिनोस्तु प्रभुलिङ्ग ।
 रम्भाप्सरोभिस्कदली दण्डे स्याद्वैणवे पुमान् ॥ ५५८ ॥
 वीणाप्रसेवे ककुभो गेषभेदेर्जुनद्रुमे ।
 गीतस्वरे वलीवर्दे भेष्टे च ऋषभः पुमान् ॥ ५५९ ॥
 कनिष्ठामणिबन्धान्तरोष्ट्रयोः करभोय गौः ।
 छुराभिः स्त्री कामधेनुः सल्लकी चैलवालुकी ॥ ५६० ॥
 छुरायां स्यात्सुगन्धौ तु मनोज्ञे त्रिषु ना मधौ ।
 ना मेयी दुन्दुभिः स्त्री स्यादक्षविन्दुत्रिकहये ॥ ५६१ ॥
 स्यान्महारजने क्लीवे कुसुम्भं करके पुमान् ।
 पुनर्नवायां वर्षाभूः स्त्री वर्षाभ्वी हयोः पुंवे ॥ ५६२ ॥
 विस्तारे प्रतिविम्बे च विष्कम्भो नाटकांशके ।
 वल्लभो दयितेध्यक्षे हये च प्रणये पुनः ॥ ५६३ ॥
 स्यादाश्वासे च विस्त्रम्भो वृषभो द्रव्यभिन्नयोः ।
 भालम्भौ स्पर्शनवधावारम्भौ तु क्रमोद्यमौ ॥ ५६४ ॥
 जनाभ्यन्तरयोः पुंसि विदर्भलिङ्गं निष्कुशे ।
 विप्रलम्भो विसंवादो विरहो वञ्चना तथा ॥ ५६५ ॥
 कुत्साप्रभवितर्केषु किं मा लक्ष्मीप्रमाणयोः ।
 लक्ष्मीर्हरिप्रिया संपञ्चोभा ब्राह्मी तु मातृभित् ॥ ५६६ ॥
 वागोषधिभिदौ ब्रह्मभवादौ तु भवेत्त्रिषु ।
 रामा योविहाशरथौ जामदग्न्ये हलायुधे ॥ ५६७ ॥
 मृगभेदे च पुंसि स्यात्कृष्णे चारौ सिते त्रिषु ।
 भार्गीभीपक्षचारिण्यः पद्मा अञ्जेत्त्रियां पुमान् ॥ ५६८ ॥
 संख्यानिधिष्यूहनागभिस्त्रीवे गजविन्दुषु ।
 स्याद्दर्भमत्त्रियां पुण्ये क्लीवे तत्साधने पुमान् ॥ ५६९ ॥
 स्वभावदेवभिड्यावयमाचारेषु सोमपे ।
 अर्हिसोपमयोद्वाय जामिः स्वसृकुलत्रियोः ॥ ५७० ॥
 काम्ये स्वैरे च कामः स्यादभिलाषे मनोभवे ।
 अय्ययं स्वभ्यनुज्ञाने सोम ओषधिभेशयोः ॥ ५७१ ॥

यमोन्तकः कर्म च यन्नित्यं सहजयोरपि ।
 क्षितिक्षान्त्योः क्षमा युक्ते क्षमं शक्ते हिते त्रिषु ॥ ५७२ ॥
 त्रिषु दयामौ हरित्कृष्णौ स्त्रियां स्याच्छारिवानिशोः ।
 कान्ता प्रियङ्गुः पालिन्दी वटभेदे तु पुंस्ययम् ॥ ५७३ ॥
 समा वर्षेनुषनीचे त्रिषु सर्वसदृशयोः ।
 गुल्मो रुक्स्तम्बसेनाभिद्रक्षास्थानेषु गङ्गरे ॥ ५७४ ॥
 हृष्णे स्वेदाम्भसि धीष्णे धर्मो भावभिदातपे ।
 त्रिषु तोकमं हरिन्मात्रे न स्त्रियां हरिते यवे ॥ ५७५ ॥
 सीमावधौ स्थितौ क्षेत्रे विषये केशभूषणे ।
 वृक्षमात्रे पारिजाते द्रुमधैद्यकुलोद्भवे ॥ ५७६ ॥
 कुशलं क्षेममखी ना त्वौषधे लब्धरक्षणे ।
 घामः संवसथे गेयभेदे वृन्दे सपूर्वकः ॥ ५७७ ॥
 भ्रमिर्मोहस्तक्षमाण्डं स्यादतास्मिस्तु तद्गहः ।
 भ्रमो मूर्छा तक्षमाण्डं छन्नमम्बुविनिर्गमः ॥ ५७८ ॥
 रश्मिर्घृणिप्रघ्नहयोः स्याद्गङ्गादुर्गयोरुमा ।
 भीमो रुद्रे सभीष्मस्तु राजभेदे भयानके ॥ ५७९ ॥
 अध्यात्मं सूक्ष्ममल्पे तु त्रिषु क्षीते हिमं त्रिषु ।
 ह्रीवे तुषारे भूमिः स्यात्स्थानं पात्रं धरा दशा ॥ ५८० ॥
 वामा योषित्त्रिषु बल्मौ स्यात्सव्यप्रतिकूलयोः ।
 वाम्यद्वा हार्यवस्त्वर्थवाहयुग्मकृतेपि सा ॥ ५८१ ॥
 कुटिले मन्दके जिह्वो दमौ दण्डेन्द्रियग्रही ।
 भ्रमः प्रयत्ने खेदे च क्रिमिः स्यात्कीटरोगयोः ॥ ५८२ ॥
 परिपाटी क्रमः कल्पः पादक्षेपः परंपरा ।
 भानन्तर्यं पदसंधिः शमी शिम्बा द्रुमिस्त्रियाम् ॥ ५८३ ॥
 कूर्मी भवेद्भयोः प्राणी यमिनामासनेस्त्रियाम् ।
 नेभिः स्त्री रथचक्रान्ते कूपाङ्गे तिनिशे तु ना ॥ ५८४ ॥
 शान्तिर्हस्तः शमो राज्ञां व्यवस्था निजमण्डले ।
 आमो रोगे त्रिष्वपक्वे स्तोमः संघेध्वरे स्तुतौ ॥ ५८५ ॥

पाणेर्मध्याङ्गुलिर्दृष्टरजाः कन्या च मध्यमा ।
 गीतस्वरे देहमध्ये देशराजभिदोः पुमान् ॥ ५८६ ॥
 अन्यूनानतिरिक्ते च तथा मध्यमवे त्रिषु ।
 भयसंवेगादरेषु संभ्रमोऽपि परिभ्रमे ॥ ५८७ ॥
 व्यायामः पौरुषे कृत्ये विद्रुमो वृक्षरत्नयोः ।
 यन्त्रणायां प्रतिज्ञायां नियमो निश्चये व्रते ॥ ५८८ ॥
 हेलान्ध्रान्त्योर्विभ्रमः स्याच्छक्तौ क्रान्तौ च विक्रमः ।
 तलिमः कुट्टिमे तल्पे शास्त्रे महण आगमः ॥ ५८९ ॥
 गत्यभावद्रुर्गेष्वागमो बुद्धस्तु गौतमः ।
 मुनौ हयोः संगमस्तु नदीसंभेदसङ्गयोः ॥ ५९० ॥
 आभ्रमो ब्रह्मचर्यादौ मठे स्थाने तपस्विनाम् ।
 वणिक्पथः पुरं वेदो निगमास्त्रिष्वतो वणिक् ॥ ५९१ ॥
 नैगमो नागरो विप्रः श्रेष्ठः साधुश्च सत्तमः ।
 आये प्रधाने प्रथमोऽध्याधमौ न्यूनगर्हितौ ॥ ५९२ ॥
 बुधस्यश्वावमोऽप्येवमपिमोऽप्यप्रधानयोः ।
 उत्कृष्टे परमथाप्यभ्यनुज्ञानेऽप्ययं पुनः ॥ ५९३ ॥
 ललामं पुच्छपुण्ड्राक्षभूषाप्रधान्यकेतुषु ।
 रत्ने शृङ्गे ह्येतगुणे तिलके स्याल्ललाम च ॥ ५९४ ॥
 निष्क्रमो निर्गमो बुद्धिसंप्रसाध परिभ्रमः ।
 व्यावामयत्नलेषु युद्धे स्वभ्यागमो भवेत् ॥ ५९५ ॥
 आभिमुख्यागतौ चोपश्रमः शान्तिर्विनीतता ।
 उपक्रमधिकित्सायामारम्भोपधयोरपि ॥ ५९६ ॥
 अङ्गीकृतानुपगमः समीपगमनेऽपि च ।
 जीर्णं च परिमुक्तं च यातयामं भवेच्छ्रु ॥ ५९७ ॥
 ज्या मीर्वा भूध नाके दीरन्तरिक्षे तथा खियाम् ।
 ज्या गठ्या गोसमूहे च रागद्रव्ये नपुंसकम् ॥ ५९८ ॥
 गोक्षीरादौ त्रिषु पुनः स्यादर्यः स्वामिवैश्ययोः ।
 कल्यं प्रातः सुरायां स्त्रिया कल्याण्यां वाध्यपि त्रिषु ॥ ५९९ ॥

सज्जनीरोगदक्षेषु काल्यं तु स्यादहर्मुखे ।
 प्राप्तकाले त्रिषु भवेद्भाग्यं कर्म शुभाशुभम् ॥ ६०० ॥
 यौतकादौ धने दायो दाने भोज्ये च पैतृके ।
 विवाहाया शातिभृत्या जन्याः स्निग्धा वरस्य च ॥ ६०१ ॥
 निर्वादे जनके युद्धे क्लीबे कार्ये तु स त्रिषु ।
 आरम्भो निष्कृतिः शिक्षा पूजनं संप्रधारणम् ॥ ६०२ ॥
 उपायः कर्म चेष्टा च चिकित्सा करणं क्रियाः ।
 धात्वर्थाख्यातसंस्कारा और्ध्वदैहिकमेव च ॥ ६०३ ॥
 शाखापुरे न ना गृहं त्रिषु त्वस्वैरिपक्षयोः ।
 गृहासक्ताण्डजमृगे गृह्या तु स्याद्गृहिर्भवा ॥ ६०४ ॥
 आहते हेम्नि रजते वा रूप्यं रजतेपि च ।
 त्रिषु प्रशस्तरूपे स्यान्माल्यं पुष्पेपि तत्सज्जि ॥ ६०५ ॥
 दङ्गवं हलियं दधं हृदयाय हितं त्रिषु ।
 वशीकरणमन्त्रे ना सत्यं शपथतथ्ययोः ॥ ६०६ ॥
 भयौषधधने द्रव्यं गुणाधारगवोस्तथा ।
 विशेष्ये परमाणौ च तिस्र्यपुण्यौ कलौ च मे ॥ ६०७ ॥
 पुण्यं तु धर्मे सुकृते त्रिषु पूतमनोऽश्वयोः ।
 सौम्यो बुधे मनोऽश्वे च त्रिषु स्यात्सोमदैवते ॥ ६०८ ॥
 पूजार्थं द्रव्यमर्घ्यं स्यादर्घ्यार्घ्यार्घ्ययोः त्रिषु ।
 शराभ्रान्तर्गणौ शल्ये प्राण्योषधिनृपेषु ना ॥ ६०९ ॥
 स्पर्धाकाञ्च्योर्दन्तिमध्यरज्जौ कक्ष्या गृहान्तरे ।
 प्रतिज्ञायां तुलायां च पुंसः सारसनेपि च ॥ ६१० ॥
 त्रिषु रथ्यो रथोद्वाहे स्त्रियां मार्गरथौषयोः ।
 देहसंघातलक्ष्येषु कायस्त्रिषु कदैवते ॥ ६११ ॥
 क्षयो निलयकल्पान्तरोगापचवमृत्युषु ।
 त्रिषु सङ्गावियोग्येषु भयः क्लीबे शिवे फले ॥ ६१२ ॥
 मृतावनशने प्रायो बाहुल्ये सदृशे त्रिषु ।
 धिष्यं स्थाने गृहे मे ना दैत्वाचार्याग्निभेदयोः ॥ ६१३ ॥

सर्वश्रमिषजौ वैद्यौ स्याच्छय्या तल्पगुम्फयोः ।
 तुरंगगरुडौ तार्क्ष्यौ पूज्यौ हवशुरसज्जनौ ॥ ६१४ ॥
 रिपुतस्करयोर्दस्युर्वर्यः प्रार्थ्यप्रधानयोः ।
 वामदक्षिणयोः सव्यमर्थ्यो न्याय्यविपश्चितोः ॥ ६१५ ॥
 अधमान्तभुवोरन्त्यो मध्यो न्याय्यावलग्रयोः ।
 भन्तरेनाधिकन्यूने मध्ये तूद्दिश्यवाचकः ॥ ६१६ ॥
 इतरासदृशावन्यौ त्रिवेद्यां त्रितये त्रयी ।
 रहस्योपस्थयोर्गुह्यं मन्युर्दैन्ये क्रतौ क्रुधि ॥ ६१७ ॥
 पूजाग्रतक्रिये चर्ये गेयौ गातव्यगायनौ ।
 ययुरहवेहवमेधाहवे मूल्यं विनिमये धने ॥ ६१८ ॥
 काव्यं मन्ये ग्रहे पुंसि कुल्या नीरप्रणालिका ।
 नदी च क्लीवमस्मि स्याद्वाच्यलिङ्गं कुलोद्भवे ॥ ६१९ ॥
 त्रिषु चोद्यं चोदनार्हे क्लीवे स्याद्योदनेद्भुते ।
 त्रिषु गोप्यं गोपनीये गोप्या दासस्य सूनवः ॥ ६२० ॥
 प्रवीणोत्रितयोर्योग्यस्त्रिविधाभ्यासे भवेत्स्त्रियाम् ।
 एकस्त्रादौ विचारे च संख्या क्लीवे तु संयुगे ॥ ६२१ ॥
 प्राप्तयेम्बुमये चाप्यं याप्ये नेतव्यगर्हिते ।
 मुखं मुखान्तरं चास्यमासने स्त्री हरीतकी ॥ ६२२ ॥
 पथ्यार्थाभिषौषधे तु क्लीवे त्रिव्रगते पथः ।
 पाक्यं काचे यवक्षारे विडे पाकार्हेणे त्रिषु ॥ ६२३ ॥
 छेदनीये त्रिषु भवेत्कृत्यो विहिष्टकार्ययोः ।
 स्त्रियां क्रियादेवतयोर्वाच्यं तु त्रिषु कुस्तिते ॥ ६२४ ॥
 उपालभ्ये च चैत्यः स्यात्स्मूप उद्देशपादपे ।
 प्राकारमूलबन्धे च संवसंधययोधयः ॥ ६२५ ॥
 साध्या देवभिदः पुंसि भूषि शक्ये पुनस्त्रिषु ।
 वन्या वनसमूहे स्त्री बने साधुनि तु त्रिषु ॥ ६२६ ॥
 छाया स्यादातपाभावे प्रभाप्रतिमयोरपि ।
 सूर्यभियायां गङ्गायां संवाह्न्याप्ययोरपि ॥ ६२७ ॥

सद्योगे त्रिषु सोढव्य आरोग्ये तु नपुंसकम् ।
 वीर्यं बलं प्रभावश्च रेतः स्याद्दीरकर्म च ॥ ६२८ ॥
 देवीभेदे जयौषध्योर्द्वयोर्ना भारते गणे ।
 उत्कर्षेभिभवे चार्या ज्येष्ठब्राह्मणसज्जनाः ॥ ६२९ ॥
 छन्दोभित्ती चिता चित्या स्यादभिचयने न ना ।
 सभ्यः सामाजिकेभ्यो च तथा प्रत्ययिते त्रिषु ॥ ६३० ॥
 दूष्येभमध्यबन्धन्यां क्लीबे पटगृहे त्रिषु ।
 दूषणीये बले सैन्यं त्रिषु तत्समवायिनि ॥ ६३१ ॥
 माया स्याद्दुःखजननी वञ्चनाविषयोरपि ।
 तदधिष्ठातृदेव्यां च जात्यं कुलजकान्तयोः ॥ ६३२ ॥
 आदित्यौ सूर्यगीर्वाणौ हवशुर्वी स्यालदेवरी ।
 त्रिषु हर्तुमश्वक्ये स्यादहार्यः पर्वते पुमान् ॥ ६३३ ॥
 स्यान्नादेयी भूमिजम्बूस्तर्कारी जलवेतसः ।
 त्रिषु नद्यां भवे पश्चाज्जघन्यं त्रिषु गर्हिते ॥ ६३४ ॥
 अभिलाषविनिर्मुक्ते प्रणाययः स्यादसंमते ।
 आधार आशयः स्याद्दृष्टमिप्रायेहवसंहतिः ॥ ६३५ ॥
 अद्वीयं स्यादद्वयहिते त्रिष्वपत्यं तु पुत्रयोः ।
 ब्राह्मण्यं ब्राह्मणत्वे च तथा तत्कर्मसंघयोः ॥ ६३६ ॥
 मलयौ पर्वतारामौ भ्रातृव्यौ भ्रातृजद्विषौ ।
 विस्रम्भयाञ्चाप्रेमाणः प्रणयाः संस्तवोपि च ॥ ६३७ ॥
 संघाते संनिवेशे च संस्थायः स्याद्गृहे तथा ।
 पश्चादवस्थायिबलं संनयो द्रव्यमेलनम् ॥ ६३८ ॥
 कषायः क्षुरभौ क्षिग्धे भाविते त्रिषु ना रसे ।
 ब्रूवे वर्णे चित्तधर्मेवजेहे स्त्री पुनर्मले ॥ ६३९ ॥
 काश्चिकस्य द्वितीया तु जाया स्यात्पूरणे त्रिषु ।
 स्थाने विहंगमावासे कुलाय पुनपुंसकम् ॥ ६४० ॥
 कशेरुहेघ्नोर्गात्रेयं पुंसि भीष्मे गणाधिपे ।
 त्रिषु वामे प्रसव्यः स्यात्पतिकूलानुकूलयोः ॥ ६४१ ॥

शोभायां नास्ति कीर्तावप्यभिरुया क्षेत्रियस्त्रिषु ।
 अन्यदेहचिकित्साहं त्रिषादौ क्षेत्रिजे तृणे ॥ ६४२ ॥
 असाध्यरोगे दुःशोध्ये तृणादौ पारदारिके ।
 विषयो यस्य यो ज्ञातस्तत्र शब्दादिकेष्वपि ॥ ६४३ ॥
 आधारे ग्रामसंघे च व्यवयो व्यवधौ रते ।
 इदयं वक्षसि स्वान्तेभिर्प्रायाभ्यन्तरोण्डुके ॥ ६४४ ॥
 चित्रादर्पिं विस्मयी तु पर्यायोर्यस्य क्रमे ।
 निकायः स्यान्निवासे च संघे राशीकृती तथा ॥ ६४५ ॥
 समयाः शपथाचारकालसिद्धान्तसंविदः ।
 प्रत्ययोधीनशपथज्ञानविद्वासहेतुषु ॥ ६४६ ॥
 रन्ध्रे शब्दे प्रयायां च संवादे मेघकम्बलौ ।
 ऊर्णायू स्यान्तु सौरभ्यं सौगन्ध्यं रम्यता तथा ॥ ६४७ ॥
 मेघे तु सध्वनौ शक्रे पर्जन्यो मेघदैवते ।
 हिरण्यं हेमि तन्मानभेदेर्ये स्यादकुप्यके ॥ ६४८ ॥
 प्रलयौ मृत्युसंवर्ती मूर्छा भावश्च सात्त्विकः ।
 न नातिथ्यमतिथ्यर्थमतिथौ तु नपुंसकम् ॥ ६४९ ॥
 व्यसनान्यशुभं दैवं विपदित्यनयाख्यः ।
 क्लेशे दण्डे च दोषे च विनाशेति क्रमेत्ययः ॥ ६५० ॥
 पानीयं सलिले पेयरक्षयोऽस्त्रिष्वथोदयः ।
 पूर्वात्रिरात्रमो वृद्धिः स्थेये स्थानहिते पुरे ॥ ६५१ ॥
 स्थानीयमुत्तरपदे त्रिषु स्यादुपमार्थकम् ।
 ज्ञायां पुंसि शालेयः क्षेत्रे क्लीवमयामयम् ॥ ६५२ ॥
 भवाभाव उशीरं च स्त्री पथ्या निर्मये त्रिषु ।
 राजस्याले राष्ट्रियः स्यान्निषु राष्ट्रभवादिके ॥ ६५३ ॥
 शीर्षण्यो विषदे केशे शिरस्त्रे तु नपुंसकम् ।
 शिरोभवे तद्धिते च प्रधाने चान्वलिङ्गकः ॥ ६५४ ॥
 संचयः संग्रहे संघ आत्रेयी स्वाग्रजस्वला ।
 अभ्यपस्त्रे त्रिषु फले मदनस्यापि कट्फले ॥ ६५५ ॥

कैडर्यं तूलवृक्षे तु ब्रह्मण्यो ब्रह्मणो हिते ।
 त्रिष्वन्वयो वंशवाक्यपदमेलनयोस्तथा ॥ ६५६ ॥
 संबन्धेव्यभिचारे च चाम्पेयो नागकेसरे ।
 चम्पके चाय विजयो गणभेदेर्जुने गतौ ॥ ६५७ ॥
 पराभिभूतौ देव्यां स्त्री वृषीके शेषसीन्द्रियम् ।
 हृच्छयौ महनात्मानौ स्यादासायोन्ये भुतौ ॥ ६५८ ॥
 निलयः स्याल्लये स्थाने निचयौ संघसंचयौ ।
 पर्वतादेश्व वप्रं स्यादुच्चयोप्युज्जसंघयोः ॥ ६५९ ॥
 शाण्डिल्यो मुनिभेदे स्यात्पुंसि बिल्वमहीरुहे ।
 प्रचयौ स्वरमित्संघौ भूरिमायस्तु राक्षसः ॥ ६६० ॥
 सृगालश्चाथ नलदे जलाधारे जलाशयः ।
 समवायौ श्लेषसंघौ मेरुस्वर्गी सुरालयौ ॥ ६६१ ॥
 देवागारेप्यथ सुरा सीरिमर्या हलिप्रिया ।
 नीपे नाभोपकार्या स्यात्पटकुट्यां तथा त्रिषु ॥ ६६२ ॥
 संविभज्ये रणे संघे समुदायोपि संविदि ।
 आतिथेयी स्त्रियां पूजातिथिसाधौ भवेन्निषु ॥ ६६३ ॥
 युद्धायत्योः संपरायो वैरोन्नत्योः समुच्छ्रयः ।
 स्थूलोच्चयस्त्वसाकल्ये दन्तिनां मध्यमे गते ॥ ६६४ ॥
 समुद्रमे समुदयः संप्रामनिकुरुम्बयोः ।
 दोषे द्वेषे चानुशयः पश्चात्तापानुबन्धयोः ॥ ६६५ ॥
 पुंसां संघे पौरुषेयं त्रिषु तेन कृते वधे ।
 विकारे तस्य हुतभुक्पार्थयोः स्याद्वनंजयः ॥ ६६६ ॥
 हलीन्दुजौ रौहिणेयौ समास्थाने प्रतिभ्रयौ ।
 मयंकरे प्रतिभयं त्रिषु भीतौ नपुंसकम् ॥ ६६७ ॥
 भागधेयो बली भागे भाग्ये ह्रीवे समाह्वयः ।
 रणे ब्रूते वासतेयी रात्रौ तत्साधुनि त्रिषु ॥ ६६८ ॥
 स्यादभ्यासे परिचयः संस्कारे मेलने तथा ।
 चन्द्रोदयो विताने स्याद्विजराजोद्गमे तथा ॥ ६६९ ॥

वक्ता प्रवचनीयः स्यात्प्रवाच्यश्च त्रिलिङ्गकः ।
 वृषाकपायी श्रीगौरी स्वाहेन्द्राण्युषिभार्थयोः ॥ ६७० ॥
 राः स्वर्णधनयोः श्रीस्तु शोभालक्ष्मीसमृद्धिषु ।
 प्रशंसायां पुरे पूः स्याद्बृहे काये स्त्रियामथ ॥ ६७१ ॥
 धू रयावयवे स्त्री स्यात्तथा वोढव्यमात्रके ।
 ब्रुवुमे विठपे शौरी नारायणशनैश्चरौ ॥ ६७२ ॥
 उर्महंस्त्रिषु स्त्री भूश्रीरी स्याज्जिह्वास्तिका मृगे ।
 ना ह्रीवे प्रतिनां वस्त्रे वारः काले क्रमे चये ॥ ६७३ ॥
 छत्रोपधावातपत्रे ह्रीवे पादे नखौषधौ ।
 खुरः शरो नडे बाणे दधिसारेथ वायसे ॥ ६७४ ॥
 बाल्यर्जुनजयन्तेषु स्यादैन्द्रिरथ राक्षसे ।
 रुश्चित्रमृगे गुन्ना मियङ्गुः सैरिकैरका ॥ ६७५ ॥
 अक्षमालामफलके मेरुः सुरगिरौ तथा ।
 अम्बलवेतसवृक्षाम्बलाम्बलाशुक्रास्त्रिषु तद्वसे ॥ ६७६ ॥
 रोमच्छेदककाण्डेक्षु क्षुरौ तीक्ष्णे भवेच्छिषु ।
 शब्दोपतापिनोर्वर्णे षड्जोदात्तादिषु स्वरः ॥ ६७७ ॥
 गौर्यजातरजाः कन्या पार्वती त्रिषु पाण्डुनि ।
 पीतेरुणे च राष्ट्रोस्त्री विषये स्यादुपद्रवे ॥ ६७८ ॥
 मित्रं सुहृदि पुंस्यर्के मरु धन्वधराधरौ ।
 अद्रयो द्रुमशैलार्काः कारः कारकशिल्पिनोः ॥ ६७९ ॥
 गोत्रा भूर्गोसमूहश्च नाद्री ह्रीवेभिधाकुले ।
 तिलकालेख्याद्भुतेषु चित्रं त्रिषु तु कर्बुरे ॥ ६८० ॥
 शुभद्रौषधिभेषु स्त्री क्षेत्रं पत्नीशरीरयोः ।
 गणितव्यवहारे च तीर्थे केदारयोग्ययोः ॥ ६८१ ॥
 ज्यैष्ठ्येमी भार्गवे शुक्रः ह्रीवे रेतोसिरोगयोः ।
 गुरुः संस्कारके पुंसि पित्रादौ सुरमन्त्रिणि ॥ ६८२ ॥
 दुर्जरालघुनोः स्थूल आराध्ये च त्रिलिङ्गकः ।
 त्रिषु शुद्धोत्पलकृपणकुरगसंस्त्रिषु स्त्रियाम् ॥ ६८३ ॥

व्यङ्गा नटी शीलहीना सरषा कण्टकारिका ।
 वरो विवाद्ये देवादेः प्रार्थिते स्वीकृतौ गवि ॥ ६८४ ॥
 भ्रेष्ठे त्रिष्वोषधौ स्त्री स्यान्मनागिष्टेव्ययं पुनः ।
 क्लीबे च कुङ्कुमे पारी पात्रं पारा नदीभिदि ॥ ६८५ ॥
 तीरात्तीरान्तरे क्लीवं समाप्तौ सर्वसंप्रहे ।
 तन्त्रं प्रधाने सिद्धान्ते तन्तुवाने परिच्छदे ॥ ६८६ ॥
 भायत्तश्लेषशाखोक्तप्रक्रियाशब्दसिद्धिषु ।
 स्वमण्डलादिचिन्तायामौषधादावुपस्करे ॥ ६८७ ॥
 धीणादीनां गुणे नाड्यां तन्त्री स्यादात्मनः पृथक् ।
 युक्तश्च दूरभ्रेष्ठारिपूर्वान्या भेद्यवत्पराः ॥ ६८८ ॥
 शारोनिने शूतभाण्डे त्रिषु वर्णे तु कर्तुरे ।
 गर्तदूषणयोच्छिद्रं रन्ध्रं च विवरं तथा ॥ ६८९ ॥
 मुक्ताशुद्धौ स्वरेत्युच्चे स्यात्तारः शुद्धमौक्तिके ।
 देवीभनेत्रमध्ये स्त्री क्लीबे रूप्ये त्रिषूद्गटे ॥ ६९० ॥
 अभ्युत्कर्षाम्बुवेगादवगतिभेदेषु संततौ ।
 अमस्कन्धे तु सैन्यस्य धारोर्लोशौ गवि द्वयोः ॥ ६९१ ॥
 दम्भराष्ट्रायुध - - चक्रं सेनारथाङ्गयोः ।
 पुटभेदे चये शिल्पिभाण्डे चक्राङ्गये पुमान् ॥ ६९२ ॥
 परिच्छदाल्पमानेषु धने कर्णविभूषणे ।
 तालाङ्गेप्यक्षरांशौ स्त्री मात्रं कास्त्वर्येवधारणे ॥ ६९३ ॥
 यमानिलेन्द्रचन्द्रार्कविष्णुसिंहांशुवाजिषु ।
 शुकाहिकपिभेकेषु हरिर्ना कपिले त्रिषु ॥ ६९४ ॥
 पुरोधिकमुपर्यमं भिक्षाभेदप्रधानयोः ।
 गजप्रमङ्गयोः शक्तौ गात्रमङ्गे कलेवरे ॥ ६९५ ॥
 उभः शूद्राद्युते क्षत्रादुत्कटे त्रिषु ना शिवे ।
 दीक्षितस्याधिदैवे च व्याघ्री प्राण्योषधी द्वयोः ॥ ६९६ ॥
 नागानां जननी कद्रूः कद्रुस्तु त्रिषु पिङ्गले ।
 विपुले नकुलेग्नौ च बभ्रुः स्यात्पिङ्गले त्रिषु ॥ ६९७ ॥

नेत्रं पट्टे मन्थगुणे तरुमूले विलोचने ।
 चरिताढ्यां चाथ पोत्रं मुखामे हलकोलयोः ॥ ६९८ ॥
 जरा रत्नङ्गयोस्त्री वमः प्राकाररोधसोः ।
 केदारोऽसिके स्वर्णे क्लीवे पितरि ना पुनः ॥ ६९९ ॥
 स्तुते पौ विष्णुवि च वञ्चोऽस्त्री हीरके पवौ ।
 स्तुते रत्नङ्गुणोरत्नं पुंसि केशे हरो भवे ॥ ७०० ॥
 गते वरो गुहाल्पार्थे त्वव्ययं पर्वते धरः ।
 धरा मुक्तपथं क्रूरो नृशंसे कठिने तथा ॥ ७०१ ॥
 भयंकरे चाथ सच्चं वञ्चरथ्ये च साधने ।
 सदादावे च हस्ते च धनाच्छादनयोरपि ॥ ७०२ ॥
 धारार्तिकोणेष्वग्निः स्त्री कारा बन्धे च तद्गृहे ।
 राजमासे पुमान्भागेयाङ्किः पदद्रुमूलयोः ॥ ७०३ ॥
 करिणां बन्धनोऽर्था स्त्री वारिस्तोत्रे नपुंसकम् ।
 स्वारं न्याय्ये वस्तुनि च पुमान्मज्जि स्थिरे बले ॥ ७०४ ॥
 त्रिषूत्कृष्टे वस्तुनि तु दुर्वहेतिशयान्विते ।
 दास्ये हिंसहस्ते च पलानां भार इक्षुभिः ॥ ७०५ ॥
 नित्रकं देशभेदश्च पुण्ड्रः पञ्चं तु वाहने ।
 पौ पक्षे चाथ धात्री स्तनदा क्षमामलक्यपि ॥ ७०६ ॥
 योग्यभाजनयोः पात्रं नदीकूलश्चान्वरे ।
 लुगादौ नाट्यविषये शास्त्रं मन्यनिदेशयोः ॥ ७०७ ॥
 दृष्टं दुःखं तपोभेदः शस्त्रमायुधलोहयोः ।
 हस्तिभेदे वृषे भद्रो भद्रं शर्म सति त्रिषु ॥ ७०८ ॥
 राक्षायां स्त्री शारिरस्ते पक्षिपर्याणभेदयोः ।
 पीली गिरियकक्रीडामुलके पर्वते गिरिः ॥ ७०९ ॥
 ताम्रं शुल्के त्रिषु गुणे तन्द्री निद्राप्रमीलयोः ।
 व्यापृताकुलयोर्ध्वमखिषु भाण्डं हविश्चरुः ॥ ७१० ॥
 चक्रायथौ शीघ्रगे च त्रिषु क्लीवे त्वरं द्रुतौ ।
 बली मेघोपले हस्तिहस्ते पाणौ करोऽंशुषु ॥ ७११ ॥

क्षारं रसाविशेषे च पुंसि स्यात्काचभस्मनोः ।
 ध्वान्तदैत्यारयो वृत्रा अभ्रमाकाशमेघयोः ॥ ७१२ ॥
 स्त्रीभेदे कातरे भीरुः स्वर्यूपाङ्गवचयोः ।
 क्षीरं दुग्धाम्बुनोश्चन्द्रं स्वर्णं कम्पित्यके तु ना ॥ ७१३ ॥
 कर्पूरेन्द्रोश्च कुटजे शक्रः स्याद्वासवे तथा ।
 मर्त्ये नरो देवभेदे भरोतिशयभारवोः ॥ ७१४ ॥
 चारे चरत्त्रिषु चले भूरि स्वर्णे बहौ त्रिषु ।
 प्रस्थाने वर्तनोपाये यात्रा देवोत्सवेषि च ॥ ७१५ ॥
 सालपण्थी स्थिरा भूमौ वृढे स्यात्सौ च भेष्यवत् ।
 खरस्तीक्ष्णे त्रिषु क्रूरे गर्दभे तु खरी द्वयोः ॥ ७१६ ॥
 रक्षोभेदे पुमान्द्वारमुपायप्रतिहारयोः ।
 हरा भूवाक्स्वरान्नापोप्तराश्चाथ पुरं पुरि ॥ ७१७ ॥
 न ना देहे सर्वमद्रयागे क्लीवे गृहेपि च ।
 धीरं स्यात्कुङ्कुमे सूरौ गम्भीरसहयोत्त्रिषु ॥ ७१८ ॥
 मारी भृशमृतौ कामे मरणे मारणे पुमान् ।
 चारी ताण्डवचेष्टायां नृपतिप्रणिधौ पुमान् ॥ ७१९ ॥
 संधानाच्छादने वस्त्रे शुभ्रौ दीप्तसितौ त्रिषु ।
 संकरो मार्जनक्षिप्ते मेलने लोमजे त्रिषु ॥ ७२० ॥
 उच्चारः पाठशकृती उद्भवे मार्गणे त्रिषु ।
 इन्द्रद्रुर्देवदारुः स्याल्लकुत्तः कुटजार्जुनौ ॥ ७२१ ॥
 मन्दारः सुरवृक्षे स्यात्पारिभद्रकरम्भयोः ।
 मयूरस्तुत्यको दीप्योप्यपामार्गश्च बर्हिणः ॥ ७२२ ॥
 कुङ्कुरं मन्थिपर्णे स्याद्द्वयोः शुन्यथ बर्वरः ।
 भजगन्धा बर्दकद्रुः शाकभेदे तु बर्वरा ॥ ७२३ ॥
 चिकुरः केशपाशे स्त्री भूलये चपले त्रिषु ।
 पथाज्जङ्घा न नेभस्यावरा दक्षिणदिक्त्रिष्वयाम् ॥ ७२४ ॥
 परान्यानन्तरोनाश्च त्रिष्वेवमपरोप्यरौ ।
 पश्चिमायामेव दिशि चतुरो वेगिदक्षयोः ॥ ७२५ ॥

किञ्जल्केखी केसरो ना पुनागे नागकेसरे ।
 सटाबकुलयोर्नीचः पाण्डुरोगी च पामरः ॥ ७२६ ॥
 सौवीरमञ्जनं कोलं काम्बिकं त्रिषु देशजे ।
 जम्भीरः स्यादन्तश्चे मरुवे हस्तिपिप्पली ॥ ७२७ ॥
 अपामार्गोन्धिलवर्णं वसिरो बदरी द्रुभिः ।
 कर्पासी तत्फले क्लीवे कवरी केशपाशाभिः ॥ ७२८ ॥
 कडारखिषु कल्माष उद्धारः संपर्हणयोः ।
 भुक्तोच्छिष्टे परावर्त उत्क्षेपे त्राय बर्करः ॥ ७२९ ॥
 युवमेवे द्वयोः सोपहासे स्याद्वाच्यलिङ्गकः ।
 युवराजे शिशौ स्कन्दे कुमारोद्वानुचारके ॥ ७३० ॥
 द्वीपे कुमारो ना स्त्री तु कन्यकौषधिभेदयोः ।
 मत्सरोन्यशुभेभ्यो तद्वत्कृपणयोस्त्रिषु ॥ ७३१ ॥
 संगराः स्युः क्रियाकारविपदाजिप्रतिभवाः ।
 क्लीवे शमीफलेभ्योऽहस्ताभ्यो व्योम्नि पङ्कजे ॥ ७३२ ॥
 वाद्यभाण्डमुखे नीरे तीर्थेषु धिषिषोऽपयोः ।
 असेः फले पुष्करं स्यादन्तरं त्वन्यभेदयोः ॥ ७३३ ॥
 अवकाशेषु मध्ये व्यवधानपिधानयोः ।
 परिधानात्मरन्ध्रेषु स्थानावसरयोरपि ॥ ७३४ ॥
 तादर्थ्यस्वकवाद्येषु मध्यगेऽप्यभिधेयवत् ।
 अजिरं प्राङ्गणे काये रूपादिविषये तथा ॥ ७३५ ॥
 सैरन्ध्री परबेदमस्था स्ववशा शिल्पकारिका ।
 वर्णसंकरजाता च संस्तरौ अस्तराध्वरौ ॥ ७३६ ॥
 प्रकरः संहतौ पुष्पोपकारेऽप्योत्तरादिशि ।
 मे पार्श्ववर्ध्वां चोदीच्यानन्तरोर्ध्वेषु भेद्यवत् ॥ ७३७ ॥
 भ्रेष्ठप्रधानयोश्चापि प्रतिवाक्ये नपुंसकम् ।
 बिराटतनये पुंसि ह्यपरी युगसंशयौ ॥ ७३८ ॥
 स्वाहाद्यभेदे ह्यशिरं गर्ते गर्तान्विते त्रिषु ।
 नडे तु ह्यशिराभीरुः शतावर्त्यभवे त्रिषु ॥ ७३९ ॥

शिशिरोत्थी ऋतौ शीते त्रिषु क्लीवे हिमे भवेत् ।
 वंशाङ्गुरे करीरोत्थी तरुभेदे षटे च ना ॥ ७४० ॥
 इक्षोर्विकारः सूक्ष्माश्मा रोगभेदश्च शर्करा ।
 विष्टरः कुशमुष्टौ च पीठपादपयोरपि ॥ ७४१ ॥
 गायत्री खदिरे मन्त्रे छन्दोभेदे त्रिलिङ्गकः ।
 उदारो दातृमहोर्दक्षिणोऽङ्गटयोत्थिषु ॥ ७४२ ॥
 शाकरोनडुहि छन्दोभेदे त्रिष्वथ रोगभित् ।
 प्रदरः शरभङ्गौ च केदारः क्षेत्रतीर्थयोः ॥ ७४३ ॥
 ओष्ठोऽधरोन्ध्वहीने त्रिषु दम्भे मृगेष्टुरे ।
 मायायां शम्बरः पुंसि जले क्लीबेथ गत्वरे ॥ ७४४ ॥
 सृमरस्त्रिषु पुंस्येणे कलत्रं श्रोणिभार्ययोः ।
 तमस्तमिषं सतमा रात्रिः स्त्री गजसज्जनम् ॥ ७४५ ॥
 शृङ्गारो रसराजश्च तूषरोऽमश्रुणि त्रिषु ।
 भजान्तशृङ्गे छाये च सामुद्रं देहलक्षणे ॥ ७४६ ॥
 लवणादौ समुद्रस्याथाकाराविक्रिताकृती ।
 प्रकारे मुखरागादावाहाने वर्णमिष्यपि ॥ ७४७ ॥
 अम्बरे वसनाकाशौ द्युगन्धिद्रव्यमाश्रयः ।
 वाप्यालम्बाले चाधारो विस्तारौ तज्ज्वविस्तृतौ ॥ ७४८ ॥
 विटपेत्थी भास्वरा स्यात्पाठा त्रिषु तु भास्वरे ।
 औशीरं चामरे दण्डे सहिते शयनासने ॥ ७४९ ॥
 इन्द्रध्वजे विशीर्णे च सच्छिद्रे चापि जर्जरः ।
 उर्वरा सर्वसस्याद्या भूस्तथा भूमिमात्रकम् ॥ ७५० ॥
 खपुरो लसकः पूगे विहारः द्युगतालये ।
 परिक्रमक्रीडनयोः संस्कारः शाखजो गुणः ॥ ७५१ ॥
 वासना प्रतियलम्बायाकरो निकरे खनौ ।
 भासारः स्यात्त्वसरणे वेगादर्थे द्युहद्वले ॥ ७५२ ॥
 निकारः परिभावे च धान्यस्योत्क्षेपणेपि च ।
 प्रस्तरा मणिपाषाणशुष्कास्त्रिषु मनोहरे ॥ ७५३ ॥

स्वादौ च मधुरो नीचपरयोरितरस्त्रिषु ।
 व्यावामे प्रसरो वेगे प्रपञ्चे प्रणये तथा ॥ ७५४ ॥
 गोपुरं द्वारि पूर्णारि तथा दाशपुरौषधौ ।
 दुर्भिक्षादिकृते दुःखे कान्तारं दुर्गमे पथि ॥ ७५५ ॥
 माणिक्यमुज्ज्वलं शृङ्गमूर्ध्वाग्रं शिखरत्रयम् ।
 गुहादम्भनिकुञ्जेषु गह्वरं स्यात्तु चत्वरम् ॥ ७५६ ॥
 चतुष्पथे प्राङ्गणे च नरेन्द्रौ नृपदैशिकौ ।
 उदरे जठरं ह्रीवे कठिने वाच्यलिङ्गकः ॥ ७५७ ॥
 कन्दे राजकेशोर्ध्वस्थे शुण्डग्रामपि च नागरम् ।
 पूर्ववे वाच्यलिङ्गं स्यात्कुहरं गह्वरे बिले ॥ ७५८ ॥
 शार्धरं त्वन्धतमसे घातुकेभे त्रिलिङ्गकः ।
 वर्णे मोक्षे परब्रह्मण्यक्षरं त्रिषु चाक्षये ॥ ७५९ ॥
 आण्डीरो बालके पुंसि सुवर्णे तु नपुंसकम् ।
 मन्दिरं नगरे गेहे पिठिरं चरुपस्तयोः ॥ ७६० ॥
 किंशाकं श्रीहिशूकेषु विकारौ वैरवैकृते ।
 ऋषौ मन्त्रे कुशे देवे पावित्रं पाविते त्रिषु ॥ ७६१ ॥
 सुवर्णे कर्बुरं पापे कल्माषे तु त्रिलिङ्गकः ।
 बन्धुरं संवते रम्ये खर्जूरं फलरूप्ययोः ॥ ७६२ ॥
 ना हुमेनाकुले तु स्यादेकाग्रं तरुपरे त्रिषु ।
 आहारः स्वीकृतौ भुक्तौ छन्दःकाण्डयोस्तु शकरी ॥ ७६३ ॥
 तुषारस्तु कणे ह्रीवे तुहिने शीतले त्रिषु ।
 कठोरः कठिनेपके संहारो नाशसंघयोः ॥ ७६४ ॥
 प्रत्याहारे संघहे च तथा नारकभूभिदि ।
 कर्पूरे पुंसि नासीरो भवेदमसरे त्रिषु ॥ ७६५ ॥
 कालसूत्रं कृष्णसूत्रे तथा नारकभूभिदि ।
 विद्याधरी देवभेदे द्वयोर्विद्यावति त्रिषु ॥ ७६६ ॥
 विद्याधरः शक्तिधरः स्कन्दः शक्तिमति त्रिषु ।
 तुण्डिकेरी तु कर्पासी बिम्बी च पितृकावचम् ॥ ७६७ ॥

करवीरः पुष्पभिद्योपचित्रा पृथ्विपर्णिका ।
 दन्ती दण्डधरो राजा यमो दण्डभृति त्रिषु ॥ ७६८ ॥
 चतुरभ्रतुःसक्तिस्त्रिषु कालोपयुक्तिवित् ।
 द्यूतयुद्धादिविभ्रान्तौ माहाभिरुधे च यादशि ॥ ७६९ ॥
 निमन्त्रणोपनेतव्येवहारोय परिच्छदे ।
 प्रगाढगात्रिकाबन्धे पर्यङ्गारम्भयोरपि ॥ ७७० ॥
 समूहे स्यात्परिकरः स्यात्तु प्रतिसरोखियाम् ।
 हस्तसूत्रे चमूपश्चाङ्गागे यागादिके पुमान् ॥ ७७१ ॥
 आरक्षे मण्डने च स्यान्नियोज्ये वाच्यलिङ्गकः ।
 उपकारस्तूपकृतौ कुष्ठमप्रकरेपि च ॥ ७७२ ॥
 दुरोदरो द्यूतकरे पणे द्यूते नपुंसकम् ।
 उदुम्बरो वृक्षभेदे देहल्यां चाप्यरुक्करः ॥ ७७३ ॥
 व्रणकृद्भक्षभेदश्च क्लीवे तु स्यात्सरोरुहे ।
 शतपत्तं पुमान्दार्वाघाटे स्यादथ सागरे ॥ ७७४ ॥
 भकूवारः कूवरे स्त्री भुवि विह्वलभरोच्युते ।
 आडम्बरोस्त्री संरम्भे रवे च गजतूर्ययोः ॥ ७७५ ॥
 अभिहारोभियोगे च चौर्ये संनहनेपि च ।
 शिशुमारो जलोद्भूतजन्तौ तारागमाच्युते ॥ ७७६ ॥
 परिवारः परिजने खल्लकोशेष्युपहरः ।
 विविक्ते च समीपे च महामात्रो महर्दिके ॥ ७७७ ॥
 हस्त्यारोहाधिपे चाभिसरः स्वबलसाध्वसे ।
 युद्धे च व्यभिचारः स्याद्विज्ञायामप्यसंभवे ॥ ७७८ ॥
 संकरे व्यसने वृत्तान्तेपि व्यतिकरः कृतौ ।
 तीर्थेवतारो देवादेरंशे स्यादवरोहणे ॥ ७७९ ॥
 वर्धापके पूर्णपात्रं पात्रे पूर्णे जलादिना ।
 प्रतीहारो द्वारि तत्स्थे द्वयोर्गुणेष्ववस्करः ॥ ७८० ॥
 वर्चस्के चापचारस्तु दुष्कृतभ्रंशयोरपि ।
 आचारे परिचर्यायां प्राभृतारोपयोरपि ॥ ७८१ ॥

उपचारः सहचरी भार्यापत्योः परस्परम् ।
 लताभेदे हयोर्मित्रे सार्धसंचारिणि त्रिषु ॥ ७८२ ॥
 अर्धचन्द्रा तु पालिन्दी गलहस्ते पुमाब् शरे ।
 नखक्षतविशेषे च हंसभित्कौरवस्तथा ॥ ७८३ ॥
 धार्तराष्ट्रः कृष्णशारः शवले त्रिषु ना मृगे ।
 पारिमद्रः पारिजाते बदर्यां सुरदारुणि ॥ ७८४ ॥
 ब्रह्मपुत्रो द्विजसुतो विषभिन्नारदादयः ।
 झकुमारलिषु मृदौ घृतभेदे नपुंसकम् ॥ ७८५ ॥
 उपस्करो वेशवारो गृहभाण्डाद्यथाम्बुदे ।
 पयोधरः स्तनेपि स्यादुपस्करो गुणाहितौ ॥ ७८६ ॥
 अध्याहारे वैकृते च दीर्घसूत्रधिरक्रियः ।
 तन्तौ च विस्तृते क्लीवे दीर्घनिद्रा मृतिस्तथा ॥ ७८७ ॥
 अतिस्वापरविधाय काव्यमण्डलधेदमभित् ।
 निम्बश्च सर्वतोभद्रो व्यूहः कल्याणवांस्त्रिषु ॥ ७८८ ॥
 चूडा किरीटं केशाश्च संहता मौलयस्त्रयः ।
 मातृभेदे क्षारकीटे काली दुर्गानवाब्दयोः ॥ ७८९ ॥
 पालिन्दी पाटला कृष्णाजाजी कालापि नीलिनी ।
 तिन्दुकेश्री यमे मृत्यौ समये नासिते त्रिषु ॥ ७९० ॥
 मूलान्याद्यशिफाभान्ताः कलहेन्त्ययुगे कलिः ।
 करोपहारदैत्येषु बलिर्ना गात्रजे स्त्रियाम् ॥ ७९१ ॥
 स्यौल्यसामर्थ्यसैन्येषु बलं ना काकसीरिणोः ।
 दैत्यभेदे च बलिनि त्रिष्वोषधिभिदि स्त्रियाम् ॥ ७९२ ॥
 भेषलिङ्गः शङ्खे व्यालो हयोः शार्दूलसर्पयोः ।
 कुटीमामकयोः पल्लिः क्यस्त्री गूलं रुगायुधम् ॥ ७९३ ॥
 तच्छिखा बंधकं काष्ठं शूला वारविलासिनी ।
 ज्वालाशङ्कु हयोः कीलौ कूर्परः प्रहतं रते ॥ ७९४ ॥
 कर्णाधो भाजने प्रान्ते पालिः स्त्र्यश्चङ्कपङ्क्तिषु ।
 कलनाकालशिल्पेषु वृद्धौ मूलधनस्य च ॥ ७९५ ॥

करवीरः पुष्पभिद्योपचित्रा पृथ्विर्पाणिका ।
 दन्ती दण्डधरो राजा यमो दण्डभृति त्रिषु ॥ ७६८ ॥
 चतुरभ्रधनुःसक्तिस्त्रिषु कालोपयुक्तिवित् ।
 द्यूतयुद्धादिविभ्रान्तौ माहाभिल्ये च यादसि ॥ ७६९ ॥
 निमन्त्रणोपनेतव्येवहारोय परिच्छदे ।
 प्रगाढगात्रिकाबन्धे पर्यङ्गारम्भयोरपि ॥ ७७० ॥
 समूहे स्यात्परिकरः स्यात्तु प्रतिसरोल्लियाम् ।
 हस्तसूत्रे चमूपश्चाङ्गागे यागादिके पुमान् ॥ ७७१ ॥
 आरक्षे मण्डने च स्यान्नियोज्ये वाच्यलिङ्गकः ।
 उपकारस्तूपकृतौ कुष्ठमप्रकरेपि च ॥ ७७२ ॥
 दुरोदरो द्यूतकरे पणे द्यूते नपुंसकम् ।
 उदुम्बरो वृक्षभेदे देहल्यां चाप्यरुक्करः ॥ ७७३ ॥
 मृगकृद्भक्षभेदश्च क्लीवे तु स्यात्सरोरुहे ।
 शतपञ्च पुमान्दार्वाघाटे स्यादथ सागरे ॥ ७७४ ॥
 भकूवारः कूवरे स्त्री भुवि विहवभरोच्युते ।
 आडम्बरोस्त्री संरम्भे रवे च गजतूर्ययोः ॥ ७७५ ॥
 अभिहारोभियोगे च चौरे संनहनेपि च ।
 शिशुमारो जलोद्भूतजन्तौ तारागमाच्युते ॥ ७७६ ॥
 परिवारः परिजने खल्लकोशेष्युपहरः ।
 विविक्ते च समीपे च महामात्रो महर्दिके ॥ ७७७ ॥
 हस्त्यारोहाधिपे चाभिसरः स्वबलसाध्वसे ।
 युद्धे च व्यभिचारः स्याद्विज्ञायामप्यसंभवे ॥ ७७८ ॥
 संकरे व्यसने वृत्तान्तेपि व्यतिकरः कृतौ ।
 तीर्थेवतारो देवादेरंशे स्यादवरोहणे ॥ ७७९ ॥
 वर्धापके पूर्णपात्रं पात्रे पूर्णे जलादिना ।
 प्रतीहारो द्वारि तत्स्थे द्वयोर्गुह्येष्ववस्करः ॥ ७८० ॥
 वर्चस्के चापचारस्तु दुष्कृतभ्रंशयोरपि ।
 आचारे परित्रयायां प्राभृतारोपयोरपि ॥ ७८१ ॥

उपचारः सहचरी भार्यापत्योः परस्परम् ।
 लताभेदे हयोर्मित्रे सार्धसंचारिणि त्रिषु ॥ ७८२ ॥
 अर्धचन्द्रा तु पालिन्दी गलहस्ते पुमाब् शरे ।
 नखक्षतविशेषे च हंसभित्कौरवस्तथा ॥ ७८३ ॥
 धार्तराष्ट्रः कृष्णशारः शबले त्रिषु ना मृगे ।
 पारिमद्रः पारिजाते बदर्यां सुरदारुणि ॥ ७८४ ॥
 ब्रह्मपुत्रो द्विजसुतो विषभिन्नारदादयः ।
 छुकुमारलिषु मृदौ घृतभेदे नपुंसकम् ॥ ७८५ ॥
 उपस्करो वेशवारो गृहभाण्डाद्यथाम्बुदे ।
 पयोधरः स्तनेपि स्यादुपस्करो गुणाहितौ ॥ ७८६ ॥
 अध्याहारे वैकृते च दीर्घसूत्रधिरक्रियः ।
 वन्तौ च विस्तृते क्लीबे दीर्घनिद्रा मृतिस्तथा ॥ ७८७ ॥
 अतिस्वापरविश्वाद्य काठ्यमण्डलवेहमभित् ।
 निम्बश्च सर्वतोभद्रो व्यूहः कल्याणवांलिषु ॥ ७८८ ॥
 चूडा किरीटं केशाश्च संहता मौलयल्लयः ।
 मातृभेदे क्षारकीटे काली दुर्गानवाब्दयोः ॥ ७८९ ॥
 पालिन्दी पाटला कृष्णाजाजी कालापि नीलिनी ।
 तिन्दुकैद्री यमे मृत्यौ समये नासिते त्रिषु ॥ ७९० ॥
 मूलान्याद्यशिफाभान्ताः कलहेन्त्ययुगे कलिः ।
 करोपहारदैत्येषु बलिर्ना गात्रजे स्त्रियाम् ॥ ७९१ ॥
 ह्यौल्यसामर्थ्यसैन्येषु बलं ना काकसीरिणोः ।
 दैत्यभेदे च बलिनि त्रिष्वोषधिभिर्दि स्त्रियाम् ॥ ७९२ ॥
 भेषलिङ्गः शठे व्यालो हयोः शार्दूलसर्पयोः ।
 कुटीषामकयोः पल्लिः क्वली गूलं रुगायुधम् ॥ ७९३ ॥
 तच्छिखा बंधकं काष्ठं शूला वारविलासिनी ।
 ज्वालाशङ्कु हयोः कीलौ कूर्परः प्रहतं रते ॥ ७९४ ॥
 कर्णाधो भाजने प्रान्ते पालिः स्त्र्यश्चङ्कपङ्क्तिषु ।
 कतनाकालशिल्पेषु वृद्धौ मूलधनस्य च ॥ ७९५ ॥

इन्द्रशेषे तालगुरौ निवृत्त्यादौ जले कला ।
 शक्तावव्यक्तमधुरे ध्वाने त्रिषु मनोहरे ॥ ७९६ ॥
 आल्यनये सखीपङ्क्तयोः सेतौ ना वृद्धिके फलम् ।
 सस्यादौ फलके लाभ आयुधामे कणेकृते ॥ ७९७ ॥
 अभ्यम्बुविकृतौ वेला मर्यादा गिरिकालयोः ।
 फालो हलाग्रोत्प्लवयोर्लोलधलसतृष्णयोः ॥ ७९८ ॥
 लीला विलासेनुकृतौ दलं दण्डार्धयोश्छदे ।
 मृगन्धपद्मोपादानहेत्वो रन्ध्रगुहे बिलम् ॥ ७९९ ॥
 पण्यौषधिभिदो रागद्रव्ये नील्यथ श्लिष्टिका ।
 नीला त्रिषु प्राणिगुणे कपिरत्नभिदोस्तु ना ॥ ८०० ॥
 मलोत्थी पापविट्किंहे कृपणे मलिने त्रिषु ।
 भाणवादावष्टुद्धौ च कालिभि स्याद्दसादिषु ॥ ८०१ ॥
 गवाक्षे कोरके वृन्दे दम्भे मत्स्यादिबन्धने ।
 धूर्तकृत्ये च जालं स्याच्छीलं वृत्तस्वभावयोः ॥ ८०२ ॥
 तलं गोधास्वरूपाधः पृष्ठेष्वस्त्री पुमान्द्रुभिम् ।
 चपेटे च वितस्तौ च व्याजस्वलितयोश्छलम् ॥ ८०३ ॥
 चेलं वल्ले त्रिष्वधमे पलमुन्मानमांसयोः ।
 त्रिषु स्थूलं जडे पीने हेलावज्ञाविलासयोः ॥ ८०४ ॥
 गीतकालक्रियामाने मध्याङ्गुष्ठमिते तरौ ।
 तालः करतले चाथ तुला सादृश्यमानयोः ॥ ८०५ ॥
 गृहाणां दारुबन्धार्थपीठिका सदृशं तथा ।
 जलोदम्बनभाण्डे च राशिभेदे धटे द्वयोः ॥ ८०६ ॥
 जलं तोयं त्रिषु जडे त्रिषु बालोर्मकाशयोः ।
 क्लीबे ह्रीवेरके नाङ्गरुहे गोत्रे गृहे तथा ॥ ८०७ ॥
 कुलं सजातीयगणे संघे शास्त्रशरीरयोः ।
 क्लिप्ताक्षे त्रिषु चुल्लोद्विण क्लीबे चुल्ली तु पाकभूः ॥ ८०८ ॥
 खलं भूस्थानकर्णेषु क्रूरपामरयोस्त्रिषु ।
 सैन्यस्य पश्चिमे भागे कूलमन्तिकतीरयोः ॥ ८०९ ॥

शिला शाराधरं दाह दृशच्च करका तथा ।
 प्राकारवृक्षयोः सालः सर्जे चाय प्रवे किरे ॥ ८१० ॥
 कोलः क्लीवे बदर्या स्यात्कणा कोलाय भूरिला ।
 वाक्स्वः क्ली गौर्दुशाखायां गेहे गेहैकदेशयोः ॥ ८११ ॥
 शाला स्याद्दुरे भेलो भीरुके वाच्यलिङ्गकः ।
 वूलिथित्रोपकरणे शलाकातूलशय्ययोः ॥ ८१२ ॥
 खेला क्रीडा विलासाक्षे त्रिषु दोला तु दोलिनी ।
 प्रेङ्खा स्याली पाकभाण्डं पाटलाखी तु भाजने ॥ ८१३ ॥
 शिली गण्डूपदी भेका शिलोच्छेषु शिलश्च ना ।
 प्राण्यङ्गे तृणकाण्डे च ना नाली धमनी खियाम् ॥ ८१४ ॥
 न ना नालाञ्जादिकाण्डे त्रिषु स्याज्जलनिर्गमे ।
 कमला श्रीर्मृगे पुंसि क्लीवे स्यात्पद्मतोययोः ॥ ८१५ ॥
 सास्नायां नागभेदे चाप्यूर्णावाससि कम्बलः ।
 वातूलः पुंसि वास्याबां घाते वातासहे त्रिषु ॥ ८१६ ॥
 वातलो वातुलधैवमाभीलं भीमकृष्णयोः ।
 बहुलाः कृत्तिका गाव एलाः पुंस्यग्निपक्षयोः ॥ ८१७ ॥
 प्रभूते च प्रायिके च शितौ च स्यान्निलिङ्गकः ।
 उपलेक्षुविकारे स्याच्छर्करायां च नाश्मनि ॥ ८१८ ॥
 रत्ने चाधामृते तोये कीलालं मण्डरक्तयोः ।
 छर्दिर्नवदजोः क्लीवे समूहे पटलं न ना ॥ ८१९ ॥
 पुष्पादिभाण्डे नाध्याये प्रियङ्गुर्महिला वधूः ।
 पातालमौर्वामिरसातलयोः शङ्कुभिधिते ॥ ८२० ॥
 इवभे कुकूलं पुंसि स्यान्नुषाभावश्च केवलम् ।
 निर्णीते त्रिषु कृत्वे स्यादसहायेय शिक्षिते ॥ ८२१ ॥
 कुशललिषु पर्याप्ते क्लीवे स्यात्क्षेमपुण्ययोः ।
 वीणादण्डे प्रबालोखी विद्रुमे नवपल्लवे ॥ ८२२ ॥
 देवीभेदे करालोचे त्रिषु स्याद्दद्याप्रभीमयोः ।
 खण्डेखी शकलं बल्के रागभेदेस्थिभिष्यपि ॥ ८२३ ॥

मृदौ क्षिग्धे त्रिषु भवेद्दक्षे चारौ च पेशलः ।
 मण्डली स्यान्न ना संघे देशविम्बे च मण्डलः ॥ ८२४ ॥
 त्रिषु वृत्ते स्थानके तु परिधौ तु नपुंसकम् ।
 कर्माङ्गेऽप्युपलेपादौ कुष्ठं नीलाञ्जमुत्पलम् ॥ ८२५ ॥
 ऊषणा पिप्पली ना तु तरुवस्त्राच्छिदाभिदोः ।
 क्लीवे जले स्यात्कुहालः खनित्रे कोविदारके ॥ ८२६ ॥
 संकुलं व्याकुले व्याप्तेविस्पष्टार्थवचस्यपि ।
 यथाग्वां तरला रत्ने पुंसि दीप्ते चले त्रिषु ॥ ८२७ ॥
 पललं तिलकल्के स्यान्मांसे च जगलक्षिषु ।
 मेचके पिष्टमये ना मेखला खड्गबन्धने ॥ ८२८ ॥
 काञ्च्यत्रिदेशमौञ्जीषु कपालं कर्परे त्रिषु ।
 उत्तमाङ्गास्थि भक्ष्ये तु शष्कुली कर्णपुत्रिका ॥ ८२९ ॥
 तुमुलं व्याकुले शब्दे त्रिषु स्यात्संकुले रणे ।
 पाटला त्रिषु वर्णे स्याद्दीही ना कुसुमे न ना ॥ ८३० ॥
 जाङ्गलो निर्जले देशे पिशिते स्यान्नपुंसकम् ।
 दुगूलं तनुवासः स्यात्क्षौमं च चपला तडित् ॥ ८३१ ॥
 कुलटे स्याद्द्वयोर्ना तु पारते चञ्चले त्रिषु ।
 तण्डुलो धान्यसारे स्याद्विडङ्गे कदली खियाम् ॥ ८३२ ॥
 मृगभेदे ध्वजे रम्भास्तम्भे स्यादथ मञ्जुलः ।
 मधुरे भेषलिङ्गो ना जलरङ्गुपतत्रिणि ॥ ८३३ ॥
 काकोलो श्रोणकाके स्याद्विषे चाप्योषधौ खियाम् ।
 धवलं सुन्दरे शुक्ले त्रिषु यूनि गवि द्वयोः ॥ ८३४ ॥
 भचलोद्री खियां भूमौ देहोन्मानौ तु बाहुलौ ।
 कार्तिकः कोमला वृत्तिः क्षिग्धे तुल्ये त्रिषु त्रिषु ॥ ८३५ ॥
 शृङ्गुला पुंस्कटीकाञ्च्यां बन्धने चायसादिके ।
 रसाला मधुरा भाषा भोज्यं ना त्विषुचूतयोः ॥ ८३६ ॥
 निचुलो वेतसे चापादिकोशे — — — गेला ।
 न पुमान्यन्त्रणायां च कपिलागुरुशिशपा ॥ ८३७ ॥

हरेण्वाख्यौषधिर्गीर्ध मुनौ ना तद्गुणे त्रिषु ।
 धतूरो मातुलो मातुर्भ्राता भार्यास्य मातुली ॥ ८३८ ॥
 [दारिकाबीजमाज्यं च राजसर्षप एव च ।]
 भञ्जालुर्दोहदवती भञ्जाशीले भवेन्निषु ॥ ८३९ ॥
 नीलिन्यां श्रीफली बिल्वे नेभरोगे तु पाकलः ।
 कुष्ठे क्लीबं फेनिलं तु कुबलेरिष्टपादपे ॥ ८४० ॥
 ना फेनयुक्ते त्रिषु च लाङ्गली गर्भपातनी ।
 तोयपिप्पल्यथ स्पष्टोश्ठथ सरललिषु ॥ ८४१ ॥
 त्रिवृत्स्त्री ना तु पीतद्वी पिच्छिलागुरुशिशपा ।
 मोचातरुलिषु क्षिग्धे तिनिशाशोकवेतसाः ॥ ८४२ ॥
 वञ्जुलाः कन्दली वीरुत्तद्भेदमृगभेदयोः ।
 कपालमूलयोः क्लीवे निष्कला विगतार्तवा ॥ ८४३ ॥
 विमले मन्त्रदेवादौ त्रिषु वाथे नपुंसकम् ।
 विकटतः करीरथ संनिवेशविशेषवान् ॥ ८४४ ॥
 खन्नादिध मन्थिलः स्याच्छमलं कल्मषं शकृत् ।
 पुंभूक्षि केशे देशे च हयोस्तत्स्थे च कुन्तली ॥ ८४५ ॥
 मधुपात्रे भवेत्क्लीवे मरालौ हंसविस्तृतौ ।
 स्यान्मङ्गलः कुजे क्लीवे शुभे देव्यां स्त्रियामपि ॥ ८४६ ॥
 एकाष्टीला तु पाठायां ना वुके नडकाशयोः ।
 भवेत्पोटगलो गन्धफला चण्पकमालिका ॥ ८४७ ॥
 प्रिवङ्गुः स्यात्पुष्पफलः कूष्माण्डकपित्थयोः ।
 धूमे त्रिषु महाकालः किंपाके प्रमथे शिवे ॥ ८४८ ॥
 यमतदूतयोः पुंसि चक्रवालं तु मण्डले ।
 लोकालोके पुमान्स्यात्तु विमर्दे परिशीलने ॥ ८४९ ॥
 भस्युत्कृष्टे परिमलो गन्धे जनमनोहरे ।
 मत्तः करी मदकललिषु चाप्यक्तवाङ्मदात् ॥ ८५० ॥
 ऐरावणे गणेशे च हस्तिमल्लोच वज्रनि ।
 मदिराक्रवशिल्ये च त्रिषु स्वादाद्युतीबलः ॥ ८५१ ॥

स्वो ज्ञातावात्मनि स्वं त्रिष्वात्मीये स्वोस्त्रियां धने ।
 स्वर्गेन्तरिक्षे च सौः स्त्री शैले मेषे रवावधिः ॥ ८५२ ॥
 दवदावौ वनारण्यवह्नी जन्महरौ भवौ ।
 कल्याणप्राप्तिसंसारसत्ताश्चाथाध्वरो हवः ॥ ८५३ ॥
 आशाज्ञाने चाथ योषित्पतिः शास्त्री नरो धवः ।
 भावः सत्तास्वभावाभिप्रायचेष्टात्मजन्मसु ॥ ८५४ ॥
 क्रियासुरतसंवेगलीलातात्पर्यवस्तुषु ।
 स्याथिसात्त्विकसंचारिविभावेषु च पूज्यवत् ॥ ८५५ ॥
 शब्दप्रवृत्तिहेतौ च योन्यैश्वर्योदयेषु च ।
 ध्रुवा भमित्स्थानुकीला निश्चले शाश्वते त्रिषु ॥ ८५६ ॥
 सत्यनिश्चितयोः क्लीवे गीतिस्तुम्भेदयोः स्त्रियाम् ।
 सालपर्ण्या क्षवस्तु स्यादासुर्या क्षवयौ तथा ॥ ८५७ ॥
 अभयामलकी गौरी शमी क्रोष्टा शिवा पुमान् ।
 हरे कीले च कल्याणे क्लीवे तद्वति तु त्रिषु ॥ ८५८ ॥
 पक्वं विनाशाभिमुखं तथा परिणते त्रिषु ।
 रहस्ये कलहे दुःखे इहं मिथुनयुग्मयोः ॥ ८५९ ॥
 क्लीवो नपुंसके शण्डे दैन्ययुक्ते जने त्रिषु ।
 वक्रोपायचान्तिकं च पार्श्वं कुक्ष्यङ्गभित्तया ॥ ८६० ॥
 ज्या जीवा जीविते न स्त्री पुमाञ्जन्तौ बृहस्पतौ ।
 अत्यध्वगोतिप्रणतः प्राध्वः क्लीवे तु बन्धने ॥ ८६१ ॥
 उशनाः काव्यकृद्दिहान्कविर्नादवाङ्मया कवी ।
 केलौ स्रवे ब्रह्मोपे छेदेल्ये च कणे लवः ॥ ८६२ ॥
 विहवं जगच्च शुण्ठी च सर्वस्मिन्वाच्यलिङ्गकः ।
 स्त्रियां प्रतिविषायां च पुं बहुत्वे च देवभित् ॥ ८६३ ॥
 स्त्रीकटीवल्लबन्धे स्यात्स्त्रीविः परिपणे स्त्रियाम् ।
 आव्ययविशुद्धे च धने कारागृहे तथा ॥ ८६४ ॥
 मनःसत्यत्वात्मभावे पिशाचादौ गुणे बले ।
 ब्रह्मास्तुव्यवसायेषु सत्त्वमस्त्री तु जन्तुषु ॥ ८६५ ॥

क्रमनिष्ठे भुवो भागे भेकपक्षिभिरोः भ्रवः ।
 भ्रवमोक्षुपचण्डालेष्वोषधी स्यान्नपुंसकम् ॥ ८६६ ॥
 देवी मूर्धा ह्यो राजतस्त्रियोर्दिवते तथा ।
 मन्त्री सहायः सचिवौ प्रभवः स्थानमूलयोः ॥ ८६७ ॥
 स्यादुत्पादे फले पुष्पे प्रसवो गर्भमोचने ।
 अपत्येप्यथाविहवासे निकृतौ चापि निहवः ॥ ८६८ ॥
 अपलापेप्यथाधारानतिरेके च संभवः ।
 जन्मोपपत्तिसेषेषु गाण्डीवं गाण्डिवं तथा ॥ ८६९ ॥
 जिष्णोर्धनुषि कोदण्डे वैशाखे माधवो हरौ ।
 वसन्ते चाथ राजीवो मृगभिन्मीनभेदयोः ॥ ८७० ॥
 क्लीवे पद्मेय वडवा स्त्रीविशेषो हयी तथा ।
 कुम्भदासी पल्लवोत्थी विटपे क्षेत्रपञ्चयोः ॥ ८७१ ॥
 वलैकदेशे रहसि सैन्धवो लवणाहवयोः ।
 अभावौ निधनासत्ते व्याजे द्यूते च कैतवम् ॥ ८७२ ॥
 उत्सेकामर्षयोरिच्छाप्रसरे मह उत्सवः ।
 विप्रौर्बाहवा बाडवाः स्युर्वल्लवो गोपसूदयोः ॥ ८७३ ॥
 विप्रवौ रणनिर्बाधावुत्सवो यदुरुद्धवः ।
 धनूरे ना वस्त्रकस्तु कितवो द्यूतकृत्त्रिषु ॥ ८७४ ॥
 सामुद्रलवणेक्षीवो महानिम्ये च गन्धके ।
 नीत्वां त्रिषु निरुन्मादे कारवी कृष्णजीरके ॥ ८७५ ॥
 हिङ्गुपर्ण्यां प्रसेवस्तु भस्मादौ ककुभे तथा ।
 कैरवं जलजेरौ ना देवरागभिदोर्दयोः ॥ ८७६ ॥
 भैरवी त्रिषु भीमे स्यान्नन्धर्वो मृगदेवमित् ।
 ऐरव्हाहवौ नावनथ राहूत्यातावुपग्रवौ ॥ ८७७ ॥
 अनाहवासोपलापश्च कोहश्च स्यादपह्नवः ।
 अनुभावः प्रभावे च सतां च मतिनिश्चये ॥ ८७८ ॥
 सवने मण्यसंधाने ज्ञाने चाभिषवः पुमान् ।
 स्त्रीवे पारश्रव्यं शस्त्रे वर्णभेदे त्रिलिङ्गकम् ॥ ८७९ ॥

ह्ये विशौ वैश्यमनुजौ संततौ स्त्री जने बहु ।
 दृग्बद्धौ दर्शनेक्षिण स्त्री दिगुपाये निदर्शने ॥ ८८० ॥
 मार्गे ककुभि च स्त्री स्याद्बौ चराभिसरी स्पशौ ।
 ह्यौ राशी पुञ्जमेवाद्यौ लब्धव्ये गणिते च ना ॥ ८८१ ॥
 ईशो महेद्वरः स्वामी पृष्ठचास्थस्यादिमध्यभूः ।
 वंशोन्वयः समूहश्च काण्डं वेणुरयो दशा ॥ ८८२ ॥
 अवस्था वर्तिरन्ते तु वाससो भूमनि स्त्रियाम् ।
 कुशा वल्गा कुशी फालो दर्भेस्त्री क्लीवमम्बुनि ॥ ८८३ ॥
 निधनानुपलम्भौ तु नाशौ क्लीवे पलायने ।
 पशुर्मृगादौ छगले दर्शनार्थे तदव्ययम् ॥ ८८४ ॥
 रुजायां स्पर्शके स्पर्शो दानस्पर्शनयोरपि ।
 आशा ककुभि तृष्णायां दर्शः सूर्येन्दुसंगमे ॥ ८८५ ॥
 कृष्णपक्षान्तयागे च पाशोक्षे बन्धने तथा ।
 रज्ज्वादिवलयच्छिद्रे प्रशस्ते तु सपूर्वकः ॥ ८८६ ॥
 त्रिध्वायत्ते यन्त्रणेच्छा प्रभावः प्रभुता वशः ।
 शुन्यां वेद्यावन्ध्यगवीस्त्रीकरेणुषु तु स्त्रियाम् ॥ ८८७ ॥
 पेद्यां धने तद्गृहे च चषके पट्टयोनिषु ।
 दिव्ये च कोशः पुष्पादिकुट्मलासिपिधानयोः ॥ ८८८ ॥
 कायावृतौ द्वयोः पद्मकर्णिकायां समाश्रये ।
 वेद्यानां वेश आकल्पे दुःस्पर्शा कण्टकारिका ॥ ८८९ ॥
 यवाशे पुंसि परुषे निर्दये च भवेच्छिषु ।
 रहःप्रकाशौ धीकाशौ निर्वेशो भृतिभोगयोः ॥ ८९० ॥
 प्रसरे चाय निर्देश आज्ञायां कथने तथा ।
 कृतान्ते पुंसि कीनाशः क्षुद्रकार्षकयोस्त्रिषु ॥ ८९१ ॥
 राक्षसे किंशुके पर्णे पलाशो हरिते त्रिषु ।
 शटीपर्णे भवेत्स्त्रीवमर्भीशुः प्रमहे करे ॥ ८९२ ॥
 विवशः स्यादवद्यादौ त्रिलिङ्गोनिट्टदुष्टधीः ।
 कर्कशः स्यात्साहसिके दुःस्पर्शे कठिनेद्वये ॥ ८९३ ॥

कम्पित्ये च प्रदेशस्तु मानभिस्स्थानभेदयोः ।
 वागीशो देवताभेदे ना जीवे हयमूर्धनि ॥ ८९४ ॥
 ब्रह्मणि ज्ञे त्रिषु भवेत्कलशोऽखी स्वपां निधौ ।
 दधिमन्थनकुम्भ्यां च कलशी कलशिः खिद्यौ ॥ ८९५ ॥
 निवेशौ शिविरोद्वाहौ बालिशौ मूर्खशाबकौ ।
 त्रिषु स्फुटे प्रसिद्धे च प्रकाशो भासि पुंस्वयम् ॥ ८९६ ॥
 संध्यङ्गभिर्द्विमर्शो ना स्यात्परामर्शबाधयोः ।
 निखिण्णोऽसौ त्रिषु क्रूरे नगेशोऽत्रिपतौ शिवे ॥ ८९७ ॥
 भूमिस्थशो नरा वैद्यया व्यपदेशोभिधा ङलम् ।
 अपदेशौ व्याजहेतू जीवितेशौ यमप्रियौ ॥ ८९८ ॥
 वार्त्ताहरे सहाये च पुरोगे च प्रतिष्कशः ।
 पतने स्वादपभंशो भाषाभेदापशब्दयोः ॥ ८९९ ॥
 त्विद् शोभा रुक् तृद् लिप्ता तर्षो विद् मलगूषयोः ।
 ऋषिर्वेदे वसिष्ठादौ भवेद् घोषो नवां गणे ॥ ९०० ॥
 गोपपत्नी गह्वरे च स्त्ररे मेघादिनिःस्वने ।
 उपयुक्तेतरच्छेषं त्रिषु ना नागसीरिणोः ॥ ९०१ ॥
 प्रसादाद्विजनिर्माल्यदाने स्त्री स्याद्दृषो गवि ।
 शुक्ले मूषके भेष्टे शृङ्गीवाशिकयोः शुभे ॥ ९०२ ॥
 क्षपा नागबला ना तु मत्स्ये स्याद्दत्तरेखियाम् ।
 वर्षो वृष्टौ लोकधातावुषा बाणसुता निशा ॥ ९०३ ॥
 दोषो मुणेतरे रात्रौ स्त्री भेषो नाशगर्हयोः ।
 करीषामौ पुमान्कर्पूत्रिषु कृष्यल्पकुल्ययोः ॥ ९०४ ॥
 शुचिः शोषे बले ह्रीवे विषं ह्वेदे जले तथा ।
 खिवां प्रतिविषावां स्याच्छोषस्तानवरोगयोः ॥ ९०५ ॥
 तुषो विभीतको दोषो धान्यचर्मवृत्तौ धने ।
 तद्गृहे पट्टयोन्यादौ कोषः शान्तश्च कैश्चन ॥ ९०६ ॥
 शैलूषो नर्तके बिल्वे मनीषा धिषणेऽष्टयोः ।
 अर्भीषुः प्रघरे रश्मौ पुरुषा आत्मसाधवः ॥ ९०७ ॥

हौ विशौ वैद्यमनुजौ संततौ स्त्री जने बहु ।
 दृग्बद्धौ दर्शनेक्षिण स्त्री दिगुपाये निदर्शने ॥ ८८० ॥
 मार्गे ककुभि च स्त्री स्याद्द्वौ चराभिसरी स्पर्शौ ।
 हौ राशी पुञ्जमेषाद्यौ लब्धव्ये गणिते च ना ॥ ८८१ ॥
 ईशो महेश्वरः स्वामी पृष्ठचास्थस्यादिमध्यभूः ।
 वंशोन्वयः समूहश्च काण्डं वेणुरथो दशा ॥ ८८२ ॥
 अवस्था वर्तिरन्ते तु वाससो भूमनि स्त्रियाम् ।
 कुशा वल्गा कुशी फालो दर्भेस्त्री क्लीवमम्बुनि ॥ ८८३ ॥
 निधनानुपलम्भौ तु नाशौ क्लीवे पलायने ।
 पशुर्मृगादौ छगले दर्शनार्थे तदव्ययम् ॥ ८८४ ॥
 रजायां स्पर्शके स्पर्शो दानस्पर्शनयोरपि ।
 आशा ककुभि तृष्णायां दर्शः सूर्येन्दुसंगमे ॥ ८८५ ॥
 कृष्णपक्षान्तयागे च पाशोक्षे बन्धने तथा ।
 रज्ज्वादिवलयच्छिद्रे प्रशस्ते तु सपूर्वकः ॥ ८८६ ॥
 त्रिधा यत्ते यन्त्रणेच्छा प्रभावः प्रभुता वशः ।
 शुन्यां वेद्यावन्ध्यगवीस्त्रीकरेणुषु तु स्त्रियाम् ॥ ८८७ ॥
 पेद्यां धने तद्गृहे च चषके पट्टयोनिषु ।
 दिव्ये च कोशः पुष्पादिकुट्मलासिपिधानयोः ॥ ८८८ ॥
 कायावृतौ द्वयोः पद्मकर्णिकायां समाश्रये ।
 वेद्यानां वेश आकल्पे दुःस्पर्शा कण्टकारिका ॥ ८८९ ॥
 यवाशे पुंसि परुषे निर्दये च भवेत्त्रिषु ।
 रहःप्रकाशौ धीकाशौ निर्वेशो भृतिभोगयोः ॥ ८९० ॥
 प्रसरे चाथ निर्देश आज्ञायां कथने तथा ।
 कृतान्ते पुंसि कीनाशः क्षुद्रकार्षकयोस्त्रिषु ॥ ८९१ ॥
 राक्षसे किशुके पर्णे पलाशो हरिते त्रिषु ।
 शटीपर्णे भवेत्क्लीवमर्भीशुः प्रमहे करे ॥ ८९२ ॥
 विवशः स्यादवद्यादौ त्रिलिङ्गोनिष्टदुष्टधीः ।
 कर्कशः स्यात्साहसिके दुःस्पर्शे कडिनेद्वये ॥ ८९३ ॥

कम्पित्ये च प्रदेशस्तु मानभिस्स्थानभेदयोः ।
 वागीशो देवताभेदे ना जीवे ह्यमूर्धनि ॥ ८९४ ॥
 ब्रह्मणि ज्ञे त्रिषु भवेत्कलशोऽस्त्री त्वपां निधौ ।
 दधिमन्थनकुम्भ्यां च कलशी कलशिः स्त्रियौ ॥ ८९५ ॥
 निवेशौ शिविरोद्वाहौ बालिशौ मूर्खशावकौ ।
 त्रिषु स्फुटे प्रसिद्धे च प्रकाशो भासि पुंस्त्वयम् ॥ ८९६ ॥
 संध्यङ्गभिर्द्विमर्शो ना स्यात्परामर्शबाधयोः ।
 निर्विशोऽसौ त्रिषु क्रूरे नगेशोऽत्रिपतौ शिवे ॥ ८९७ ॥
 भूमिस्पृशो नरा वैद्या व्यपदेशोऽभिधा ङलम् ।
 अपदेशौ व्याजहेतू जीवितेशौ यमप्रियौ ॥ ८९८ ॥
 वार्त्ताहरे सहाये च पुरोगे च प्रतिष्कशः ।
 पतने स्वाहपभंशो भाषाभेदापशब्दयोः ॥ ८९९ ॥
 त्विद् शोभा रुक् तृद् लिप्ता तर्षो विद् मलगूढयोः ।
 ऋषिर्वेदे वसिष्ठादौ भवेद् घोषो ववां गणे ॥ ९०० ॥
 गोपपत्नी गह्वरे च स्वरे मेघादिनिःस्वने ।
 उपयुक्तेतरच्छेषं त्रिषु ना नागसीरिणोः ॥ ९०१ ॥
 प्रसादाच्चिजनिर्माल्यदाने स्त्री स्याद्भूषो गवि ।
 शुक्ले मूषके भेष्ठे शृङ्गीवाशिकयोः शुभे ॥ ९०२ ॥
 क्षपा नागबला ना तु मत्स्ये स्याद्वस्त्ररेखियाम् ।
 वर्षो वृष्टौ लोकधातावुषा बाणसुता निशा ॥ ९०३ ॥
 दोषो युगेतरे रात्रौ स्त्री भेषो नाशगर्हयोः ।
 करीषामौ पुमान्कर्पूषिषु कृष्यल्पकुल्ययोः ॥ ९०४ ॥
 शुषिः शोषे बले ह्रीवे विषं ह्वेदे जले तथा ।
 खिवां प्रतिविषावां स्याच्छोषस्तानवरोगयोः ॥ ९०५ ॥
 तुषो विभीतको दोषो धान्यचर्मवृत्तौ धने ।
 तद्गृहे पट्टयोन्म्यादौ कोषः शान्तश्च कैचन ॥ ९०६ ॥
 शैलूषो नर्तके बिल्वे मनीषा धिषणेऽष्टयोः ।
 अर्भीषुः प्रथमे रश्मौ पुरुषा आत्मसाधनः ॥ ९०७ ॥

पञ्चहस्तप्रमाणे च कल्माषौ कृष्णकर्बुरौ ।
 रोहिषं रक्तकक्ष्णं मत्स्यभिद्धरिणान्तरम् ॥ ९०८ ॥
 शुण्डामभागे गण्डूषा हयोश्च मुखपूरणे ।
 प्रसृतोन्मित उष्णीषः शिरोवेष्टकिरीटयोः ॥ ९०९ ॥
 पुंसः कृत्यविशेषे स्यात्पौरुषं तन्मिमे त्रिषु ।
 आमिषे पललोत्कोचावामिषी स्यात्तु मल्लकी ॥ ९१० ॥
 पीयूषममृते नूतनदुग्धकाये घने हयोः ।
 व्यक्तौ भेदे विशेषः स्यात्पदोषो दोषिकालयोः ॥ ९११ ॥
 त्रिष्वबिले स्यात्कलुषं पापे च महिषी प्रभोः ।
 स्त्रियां हयोः पञ्चावहस्यपराधे च किल्बिषम् ॥ ९१२ ॥
 आकर्षः शारिफलक आक्षेपे पाशके तथा ।
 निष्ठुरे वचने रूक्षे परुषं कर्बुरे त्रिषु ॥ ९१३ ॥
 सवृशे च जिगीषा स्याज्जयेच्छाव्यवसाययोः ।
 संवर्षो कषणस्पर्धे उपासाभवणेच्छयोः ॥ ९१४ ॥
 शुभ्रूषानिमिषा मत्स्याः सुराः शम्भ्यां तु न स्त्रियाम् ।
 कपिशीर्षं भित्तिशृङ्गे रथाधो दारु कर्षणम् ॥ ९१५ ॥
 अनुकर्षमनुतर्षोभिलाषश्चपकः सुरा ।
 परिवेषस्तु वलने परिधौ मण्डले तथा ॥ ९१६ ॥
 कालमेषी तु मञ्जिष्ठा बृहती सोमराजिका ।
 पलंकषा भवेल्लाक्षा गोक्षुरो गुग्गुलुस्तथा ॥ ९१७ ॥
 भा रश्मिदीप्त्योर्न पुमान्वासौ रतगृहौकसी ।
 देवा देवभिदोमिथ योक्त्रांश्च च वुके वसुः ॥ ९१८ ॥
 भासि रत्ने धने क्लीवे पाठाराङ्गाभुवो रसाः ।
 मांसे नाट्ये देहधातौ क्षीरे रागे ब्रवे विषे ॥ ९१९ ॥
 स्वादेम्बादौ चर्वणे ना ध्वनौ क्लीवे तु पारते ।
 खगयोगिभिर्दोर्हसो निर्लोभनृपसूर्ययोः ॥ ९२० ॥
 विष्णौ प्राणे चात्मनि च ज्योतिर्भुतिवृष्टिषु ।
 पुत्रादौ तर्णके वर्षे वत्सः क्लीवे तु वक्षसि ॥ ९२१ ॥

ध्वान्ते राहौ गुणे शोके तमो वेधा विधातरि ।
 विष्णौ विदुषि चाथार्चिर्ज्वालाभासेर्न पुंस्ययम् ॥ ९२२ ॥
 सरित्प्रवाहे खड्गरे स्रोतः स्यात्कारिणः करे ।
 चर्चासि रूपविद्भासो रहः क्षुरतगुह्ययोः ॥ ९२३ ॥
 एनोपराधे दुरितेप्यागः पापापराधयोः ।
 रजो गुणे च रेणौ च योषितामार्तवेपि च ॥ ९२४ ॥
 हारोर्ध्वदाह नासा स्याच्चासिका चाथ यौवनम् ।
 देहावस्था वयः पक्षी मह उत्सवतेजसोः ॥ ९२५ ॥
 छन्दः पद्येभिलाषे च वेदे चौजो बले रुचौ ।
 गृहं सदाश्रयधौकः पयः क्षीरे जलेपि च ॥ ९२६ ॥
 तेजः प्रभावो दीप्तिश्च बलशुक्रासहिष्णुताः ।
 नभा वर्षाः भावणोभ्रमन्तरिक्षे नपुंसकम् ॥ ९२७ ॥
 सहो दीप्तौ बले मार्गशीर्षहेमन्तयोः पुमान् ।
 तपास्तु शिशिरे माघे क्लीबं कृष्णादिके व्रते ॥ ९२८ ॥
 चौर्यादिकर्म हिंसा स्याद्दधश्च जननी प्रसूः ।
 अश्वा चाथ क्रियामाशीर्हिताशंसाहिदंष्ट्रयोः ॥ ९२९ ॥
 क्युषाः संघा प्रभाते तु क्लीबे भासः प्रभांशवः ।
 मणिकोषो भयं त्रासः सर्पिर्होतव्ययोर्हविः ॥ ९३० ॥
 नामौ क्लीबे कुशे बर्हिदरः भ्रेष्ठेपि वक्षसि ।
 अक्षिः खड्गे तथा चापे शुभाकारे तनौ वपुः ॥ ९३१ ॥
 अदः परस्मिन्नत्रापि शंसोक्तौ स्तुतिवाञ्छयोः ।
 आत्मज्ञे पण्डिते विद्वान्क्लीबे यौर्भूश्च रोदसी ॥ ९३२ ॥
 पुनरर्थेऽप्ययं भूयोतिवद्वर्थे त्रितिक्रकः ।
 [प्रशस्तवृद्धयोज्यायानुत्कर्षार्थे त्रितिक्रकः] ॥ ९३३ ॥
 मृत्सौषधिः प्रशस्ता मृदासी वीरुश्च नर्तकी ।
 भृत्ये ह्योर्वरासी तु वरखड्गोऽश्टकी ॥ ९३४ ॥
 लालसे प्रार्थनौस्तुभ्ये तद्वति स्यान्नितिक्रकः ।
 [आशंसा वचनं वाञ्छा स्तुतिः संभावना तथा] ॥ ९३५ ॥

स्तुतिः प्रशंसा श्लाघा च दिवौकाधातके सुरे ।
 सदर्चिरुत्पमे वङ्गौ रभसो हर्षवेगयोः ॥ ९३६ ॥
 वतंसोत्थी कर्णपूर उत्तंसथापि शेखरे ।
 शुभनाः स्त्री पुष्पजात्योर्देवपण्डितयोः पुमान् ॥ ९३७ ॥
 सारसः खगभेदे स्यात्स्त्रीवे तु सरसीरुहे ।
 त्रिषु धानुष्क इष्वासो भवेत्स्त्रीवे तु कार्मुके ॥ ९३८ ॥
 व्योम्यखियां विहायः स्यात्पुं बहुत्वे पतत्रिषु ।
 बलात्कारकृतं कर्म साहसं दण्डभित्तया ॥ ९३९ ॥
 बीभत्सो विकृते क्रूरे निन्द्ये च त्रिषु फल्गुने ।
 पुंसि माट्यरसे च स्याज्जुगुप्सायां नपुंसकम् ॥ ९४० ॥
 वरीयानतिविस्तीर्णे तथा वरतरे त्रिषु ।
 बाहसाधोरतिशये साधीयान्वाच्यलिङ्गकः ॥ ९४१ ॥
 युवाल्पयोरतिशये कनीयानपि भेषवत् ।
 पाठा हरीतकी हस्तिपिप्पली भ्रैयसी त्रिषु ॥ ९४२ ॥
 शस्तेय पायसं दुग्धसंस्कृते बलिभिद्यपि ।
 श्रीवासे नौषधिभिदि राक्षसी रक्षसि द्वयोः ॥ ९४३ ॥
 तङ्गवादी त्रिष्वमुक्तावुपवासो व्रतस्थितौ ।
 मूर्धाद्राक्षे मधुरसे मृद्दीका च शतावरी ॥ ९४४ ॥
 काकोली परिहासः स्यात्स्त्रीडोपहसनं तथा ।
 शेखरे कर्णपूरे चावतंसं पुंनपुंसकम् ॥ ९४५ ॥
 जले सान्ध्रे च निर्यासे भवेद्द्वनरसोखियाम् ।
 कादम्बे राजहंसे च कलहंसो द्वयोर्भवेत् ॥ ९४६ ॥
 चन्द्रहासो रावणासावसिमात्रेय संस्कृतौ ।
 धूपमन्त्रादिभिर्वासेप्यधिवासः पुमानयम् ॥ ९४७ ॥
 निःभ्रैयसं शिवे मोक्षे सूर्यवङ्गौ विभावसू ।
 निम्बे स्याद्विज्जुनिर्यासस्तथा हिज्जुतरुद्रवे ॥ ९४८ ॥
 शिखिपिच्छदले बर्हे ईहा स्यादुद्यमेच्छयोः ।
 गृहं गेहे बहुत्वे तु न स्त्री दारेषु संवहः ॥ ९४९ ॥

दान्तस्कन्धेदवावयवे वोढ्याचरणे तथा ।
 वधो वाहे वर्णके च मुद्रपर्णी वचा सहा ॥ ९५० ॥
 कुमारी त्रिषु शक्ते स्वाहार्त्ताकी वाशिका तथा ।
 सिंही हयोः प्राणिभेदे वप्रवृत्रोरगेव्वहिः ॥ ९५१ ॥
 अविद्यामूर्छयोर्मोहो माहो बादोवहारयोः ।
 वेदसैलादिकप्रेम्णोः सौहार्दे चाय गह्वरे ॥ ९५२ ॥
 गुहा स्यात्पृथिव्या च पुमान्स्कन्धेय संखये ।
 सर्वादौ पूतनादौ च राहुनिबन्धयोर्महः ॥ ९५३ ॥
 राहुमस्तेन्दुपूष्णोश्च मही भूवस्सवे पुमान् ।
 वाहा बाह्वतरे स्त्री स्यात्पुमान्माने ह्यादिषु ॥ ९५४ ॥
 वर्गविन्वासयोर्मूर्हो विस्तारे पृथुले त्रिषु ।
 विपुले व्यादिसंख्यायां बहुः स्याद्वाच्यलिङ्गकः ॥ ९५५ ॥
 प्रमहः स्यात्तुलासूत्रे बन्धां रज्जौ हयस्व च ।
 हवरहमौ तुलासूत्रे प्रमाहो जीविकाकृतौ ॥ ९५६ ॥
 संवाहः परिचर्वायां विप्रहः कायविस्तरौ ।
 वैरवाक्ये तिरस्कारोभिध्या भर्त्सा च निग्रहः ॥ ९५७ ॥
 स्यादूर्ध्वमाने स्त्रीभोणावारोद्भेदे तरोरपि ।
 तथाहवायध्वाक्षितरि स्यात्स्पष्टा मलसंसृतिः ॥ ९५८ ॥
 प्रवृत्तिर्जलवेगश्च प्रवाहा अथ संग्रहः ।
 संखये महदुद्दारे फलादिस्वीकृतावपि ॥ ९५९ ॥
 द्वार्त्तापीडे कायरवे निर्युहो नागदन्तके ।
 वैदेह्यौ पिप्पलीसीते वाराह्यौ देवतौषधी ॥ ९६० ॥
 राक्षा शेफालिका गन्धनाकुली सुवहा त्रिषु ।
 रम्ये दैर्घ्ये रोगभेदे स्वादानाहोपि बन्धने ॥ ९६१ ॥
 गणभाले वृष्टिरोधे प्रतिबन्धेष्ववग्रहः ।
 पदपर्वविभागे च भूमौ सर्वसहा तदे ॥ ९६२ ॥
 स्वाहारम्ये स्वीकरणे सैन्धवपृष्ठे पतङ्गदे ।
 द्विजिम्भौ विधिवदेवे तद्गरे च प्रतिग्रहः ॥ ९६३ ॥

पत्नीपरिजनादानमूलशापाः परिग्रहाः ।
 समीरणे गन्धवहो नासिकायां स्त्रियामथ ॥ ९६४ ॥
 पितामहः पितृपिता ब्रह्मा चाथ तमोपहाः ।
 अभीन्दर्का नृपाहंर्ये परिवर्हः परिच्छदे ॥ ९६५ ॥
 ध्वाङ्गः काके वके कक्षः पार्श्वपातकभित्तिषु ।
 नृणे वीरुधि च स्त्री तु प्रतिज्ञास्थानभेदयोः ॥ ९६६ ॥
 परिधानस्य च वहिः कटीनिगडने भवेत् ।
 रथांशेक्षो दैत्यभिदि पाशकच्युतयोरपि ॥ ९६७ ॥
 बीजे विभीतके कर्षे स्रोतोमे क्लीव इन्द्रिये ।
 सौवर्चले च पक्षस्तु वर्गे कालसहाययोः ॥ ९६८ ॥
 गरुत्साध्यविरोधेषु पुष्पच्छेदेभपार्श्वयोः ।
 रुचौ विकल्पिते पार्श्वे परः केशात्तु संहतौ ॥ ९६९ ॥
 प्रजापतौ कुक्कुटे च दक्षः स्याच्चतुरे त्रिषु ।
 प्रेक्षा नृत्तेक्षणं प्रज्ञा भिक्षा सेवार्थना भृतिः ॥ ९७० ॥
 याज्ञाप्राप्यं तथान्नादि न्यक्षं कात्स्न्यनिकर्षयोः ।
 ऋक्षं मे पुंसि भल्लूके रूक्षस्त्वप्रेम्याचिह्ने ॥ ९७१ ॥
 चोक्षो गीते मनोक्षे च मोक्षो मुक्तौ च पाटलौ ।
 पर्कट्यां पिप्पले प्रक्षो यक्षौ यक्षेशगुणकौ ॥ ९७२ ॥
 न ना शतसहस्रं स्याल्लक्षं व्याजशरव्ययोः ।
 प्रत्यक्षेधिकृते साक्षिण्यध्यक्ष - - धातकी ॥ ९७३ ॥
 सुभिक्षा सुलभान्नत्वे क्लीवे हसाश्चभेदयोः ।
 मल्लिकाक्षो विरूपाक्षो हरे विकृतलोचने ॥ ९७४ ॥

आ प्रगृह्यः स्मृतौ वाक्य आधिने कोपपीडयोः ।
 आङ्गीषदर्थे व्याप्तौ च मर्यादायां क्रियान्वये ॥ ९७५ ॥
 इ दुःखभात्रने कोप उराह्मने विसर्जने ।
 पापकुत्सेषदर्थे कु धिङ् निर्भर्त्सननिन्दयोः ॥ ९७६ ॥

चोन्वाचये समाहारेतरेतरसमुच्चये ।
 विनियोगे तुल्यकाले हेतौ यद्यर्थ एव च ॥ ९७७ ॥
 स्वित्प्रभे च वितर्के च तुर्विशेषधारेण ।
 यद्वाक्योपक्रमे हेतौ यदायर्थयोरपि ॥ ९७८ ॥
 तद्धेतोषुपसंहारे तदातर्क्ययोरपि ।
 सकृत्सहैकवारार्थे सदाथे चाथ मङ्गले ॥ ९७९ ॥
 स्वस्त्याशीःक्षेमपुण्यादौ प्रकर्षे लङ्घनेप्यतिः ।
 प्रतीच्यां चरमे पश्चादाराहूरसमीपयोः ॥ ९८० ॥
 विकल्पप्रभसत्यार्थेषूतासत्यविकल्पयोः ।
 पुनः सह सदा शब्दवत्साक्षात्प्रत्यक्षतत्त्वयोः ॥ ९८१ ॥
 खेदानुकम्पासंतःषविस्मयामन्त्रणे घत ।
 हन्त हर्षे कृपादाने वाक्यारम्भविषादयोः ॥ ९८२ ॥
 प्रतिः प्रतिनिधौ वीप्सालक्षणादौ प्रयोगतः ।
 इति हेतुप्रकरणप्रकर्षादिसमाप्तिषु ॥ ९८३ ॥
 मतस्वरूपैवमर्थविश्लेषानिवमादिषु ।
 यावत्तावच्च साकल्ये हेतौ मानेवधारणे ॥ ९८४ ॥
 संप्रत्यवधिभाव्यर्थेष्वीर्ष्यापीडाप्रतिभवे ।
 पुरस्तात्प्रथमं प्राच्यामानन्तर्येयतोपि च ॥ ९८५ ॥
 देशे कालेपि चापस्तादृक्षिणेधोभवेपि च ।
 किमुत स्यादतिशये प्रभ्रमध्यविकल्पयोः ॥ ९८६ ॥
 मङ्गलानन्तरारम्भप्रभ्रकात्स्न्येष्वथो अथ ।
 भङ्गीकारेधिकारे च स्याद्वितर्कविकल्पयोः ॥ ९८७ ॥
 वृथा निरर्थकाविध्योः सादृश्ये प्रक्रमे यथा ।
 प्रकारयोग्यतावीप्सापदार्थानतिलङ्घने ॥ ९८८ ॥
 तथातिदेशेनुज्ञाने प्रकारेपि समुच्चये ।
 नुः पृष्ठायां वितर्के च पश्चात्सादृश्ययोरनु ॥ ९८९ ॥
 दैर्घ्ये च लक्षणादौ च तस्मात्स्थानेप्यथो ननु ।
 प्रभावधारणानुज्ञानुमयामन्त्रणोत्तरे ॥ ९९० ॥

आक्षेपेच्छानिधयेषु वाक्यादिप्रतिवाक्ययोः ।
 गर्हासमुच्चयप्रभशङ्कासंभावनास्वपि ॥ ९९१ ॥
 आक्षेपदौ पदार्थे च वर्जने गर्हणेऽप्यपः ।
 उपः समीप आधिक्ये हीनत्वेऽङ्गीकृतावपि ॥ ९९२ ॥
 किं पृच्छायां जुगुप्सायामाक्षेपेऽप्यावसानयोः ।
 हुं वितर्के परिप्रभे प्रकान्तोक्तिनिवारणे ॥ ९९३ ॥
 भयादौ भर्त्सने कोपेऽनिच्छायामथ कं जले ।
 मूर्धनिन्दाद्युत्प्रेषु स्यादां सत्यार्थे स्मृतौ तथा ॥ ९९४ ॥
 अमा अहं समीपे स्यात्सामि त्वर्थे जुगुप्सने ।
 तूष्णीमर्थे व्युत्प्रेषे जोषं नूनं तर्कैर्यनिधये ॥ ९९५ ॥
 उपांशु वचने तूष्णीमेवमित्यतयार्थयोः ।
 निर्देशे चोपदेशे च निधये च प्रतिभवे ॥ ९९६ ॥
 नाम शाकादयसंभाव्यक्रोधोपगमकुत्सने ।
 त्रिस्मिन्स्मृत्यलीकेषु समं तुल्यसहार्थयोः ॥ ९९७ ॥
 अलं भूषणपर्याप्तिसामर्थ्येषु निवारणे ।
 सांप्रतं वर्तमानार्थे युक्तार्थेनन्तरं तथा ॥ ९९८ ॥
 मध्येऽन्तिके च समया निर्निधयनिषेधयोः ।
 स्वर्गे वरे च लोके स्वर्भेदाप्रथमयोः पुनः ॥ ९९९ ॥
 अतः प्रभाते स्वार्थे च मध्ये बाह्येऽन्तरित्यपि ।
 स्यात्प्रबन्धे चिरातीते निकटागामिके पुरा ॥ १००० ॥
 ऊर्ध्वर्युर्युरी चैते विस्तारेऽङ्गीकृतावपि ।
 किल संभाव्यवार्त्तार्थहेत्वलीकारुचिष्वथ ॥ १००१ ॥
 निषेधवाक्यालंकारजिज्ञासानुनये खलु ।
 - ल शंसानिधययोर्वा विकल्पोपमानयोः ॥ १००२ ॥
 इहे समुच्चये च स्यादेवौपम्येषधारणे ।
 अवज्ञायां मनागर्थ उत्प्रेक्षातर्कयोरपि ॥ १००३ ॥
 तिरोन्तर्धौ तिर्यगर्थे मिथोन्योन्यं रहस्यपि ।
 जन्मप्राकाश्ययोः प्रादुरधो बुध्ननिकारयोः ॥ १००४ ॥

नमः पूजाप्रकृतयोस्तत्त्वं मुख्यत्वमञ्जसा ।
 कष्टे क्षतौ हशब्दः स्यादा - - र्यस्य सूत्रने ॥ १००५ ॥
 दुःखे शोके विषादे [हा] - - - - - ।
 हिशब्दः स्याद्विशेषा - - - - - चावधारणे ॥ १००६ ॥
 अह क्षेपे विनियोगेहह खेदेद्भुत - - ॥
 अभ्यादानेभ्युपगमे तूष्णींभावे समर्चने ।
 दानप्रतिग्रहादौ स्याद्वोकारोपि च मङ्गले ॥ १००७ ॥

॥ इति मङ्गलकोशः समाप्तः ॥

EXTRACTS FROM THE COMMENTARY.

[क] चतुर्वाधेऽर्थेषु कशब्दः पुंलिङ्गः । उत्तरेषु त्रिषु तु नपुंसकम् । कं पः को वा गुरुस्ते Dhv. 104, 10 इत्यादौ जले । कपो वरुणः । कं कणविशेष इत्यादौ सुखे । कं सुखाय कं सुखं वा ययाद्यात् [?] । तथा कणति शब्दा-
वते । कमिति प्रकृत्य मस्तके च सुखेऽपि चेति अभ्ययप्रकरणे मेदिनिः । कंशब्द
अकारातो [?] वक्ष्यते । अयं च कशब्दः किंशब्दप्रकृतिश्च प्रातिपदिकं च
भाष्यकारेण कस्येदित्यत्र स्थापितत्वात् c. Bh. Pā. 4, 2, 25 । ततश्च । कस्मै
च काव चेत्यादि लक्ष्यसिद्धिः ॥ एकाक्षरः ॥ [नाक] नाकतटिनीत्यादा-
वाकाशे । नाकौकसामित्यादौ त्रिविधे ॥ [लोक] भा० Su. 2594 इत्यादौ
भुवने । मां० Ra. 14, 61 इत्यादौ जने ॥ 10 ॥

[श्लोक] पथे । Ra. 14, 70 ॥ [टङ्क] दर्पे । दृष्टः स पौरैस्तद्वयः
सटङ्कः ॥ [अङ्क] किं तस्य संख्येव नवा नवाङ्का इत्यादावेकादिगणनायाम् ।
वत्सङ्गे । Ra. 3, 26 । चिह्ने । शशाङ्केनेव शर्वरी ॥ 11 ॥

[अर्क] सूर्ये स्फटिके च । H. V. 1, 4 ॥ [शल्क] वार्सत्वाधि ।
भूर्जशल्कं वसानाः ॥ [किष्कु] मामात्किष्कुशतं व्रजेदित्यादौ चतुर्विंशत्सङ्कुले
इत्यप्रमाणे । किष्कुसंमिताः समिधः । द्वादशाङ्गुला वितस्तिप्रमाणाः ॥ 12 ॥

[निष्क] सह अष्टभिर्वर्तते साष्टम् । बह्व० Pā. 5, 4, 73 इति उक्त्वा ।
सुवर्णं षोडश माषकाः । पलं सुवर्णकाञ्चनवारः । दीनैरर्यते दीनारो रूपकम् ।
निःशेषेण कस्यते निष्कः ॥ 13 ॥

[कल्क] समले पाणशये । एनसि पापमात्रे ॥ [स्तोत्र] दमे दमयुक्ते
विनीते यथा । स्तोको गुर्वन्तिके भूयात् । पुत्रे । धन्यस्य गृहिणः स्तोको गृहे
खलति खलनैः ॥ [पाक] शावके । काकपाकेरटङ्गिः ॥ 14 ॥

[लङ्का] रावणनगर्याम् । Śi. 1, 68 । वृक्षशाखायाम् । द्रुमलङ्कां समाभित्य वानरः कुत्र संस्थितः ॥ 15 ॥

[एक] तथा च कात्यः । प्रधानान्यसहायेषु संख्यायां चैक इष्यते ॥ [पङ्क] इयेपि । पङ्कः पङ्कं व्यपोहति ॥ 16 ॥

[भेक] मण्डूके । Su. 843 । उभयत्रापि । भेकाः पान्थजना घनस्तनितव-
ज्ञेकारवेष्टाप्यलम् ॥ [छेक] छेकानुप्रास इत्यादौ सदृश्यश्छेकाः [sic] ॥ 17 ॥

[शङ्कु] आयुधभेदे । शङ्कुः प्रहरणान्तरम् c. Śāśv. 385 । स्थाणौ । मु-
ष्णन्ति शङ्कुः [sic] परितो निधाय । कीलके । Ra. 8, 92 । संख्याभेदे । शङ्कुः
c. Mb. 2, 17 । मानभेदे । आयामविभेद [sic] संख्यालक्षणया ॥ [त्रिक]
कूपयन्त्रे । त्रिकार्किकारसूचिताः ॥ त्रिकानामित्यादौ हर्षचरिते गात्राङ्गवर्णने
गात्राङ्गे । तत्र त्रिकदर्शनमित्यादौ त्रये ॥ 18 ॥

त्रयाणां संघः । त्रिकः । संख्यायां Pa. 5, 1, 22 । त्रिलिङ्गः । त्रिकामन्त्र
इत्यादावादियहणात् ॥ [राका] नवरजसि कन्यायाम् । राका नान्यमुखं
पश्येद्विना भर्तुः ॥ 19 ॥

[शूक] कण्टके । शूकैरिवाचितः कण्डः । अनुक्रोशे । निःशूक किं भाषसे ।
शूके तुङ्गाङ्कुरे । नवचारशूकविशदैः ॥ [शलाका] रत्नस्वरूपमिदि ।
Ku. 1, 24 । शलभाण्डे । Su. 3401 । अञ्जनतूलिकायाम् । Ku. 1, 47 ॥ 20 ॥

परीक्षायाम् । शलाकया कोपि भिनत्ति मन्त्रम् ॥ [दैशिक] सदैशिकमुत्ता-
वपारंपर्यक्रमागता इत्यादौ गुरौ ॥ देश्ये । अपूर्वो दैशिक इवासीत् ॥ [तूलिका]
विषकृद्भाण्डे । Ku. 1, 32 । शलाकायाम् । गृहीत्वाञ्जनतूलिकाम् ॥ 21 ॥

[वर्णक] विलेपने चन्दने च क्लीबे । वर्णकं मेकं [sic] संसदि सोपठदित्या-
दौ परीक्षोद्धृतवस्तुनि नापुलिङ्गः । वर्णकावृततत्त्वः स हि मत्तो [?] इत्यादौ
तान्तवे विकारे वल्लविशेषे । वर्णका तान्तवे Pa. 7, 3, 45, 7 इति हि वार्त्तिकमि-
ति द्वयोः । शोधनाय निष्क्रम्य वर्णिका आदाय पुनः प्रविशतीत्यादौ रागे [sic]
गैरिकादिषु स्त्रीपुंसयोः । ततः M. M. 17, 1 इत्यादौ भूमिकायां स्वरूप-
विपर्ययेन रागोपचरणात् ॥ 22 ॥

पर्वायादिषु । वर्णिकाभिः किमाभिः । किमेतैर्बहुभिर्वर्णनैरित्यर्थः । आदि-
 शब्दादर्हणीवृत्तिषु [sic] । वर्णयितरि । अहं तव वर्णको भवामि ॥
 [गणिका] इभ्याम् । प्राप्तेषु परिजनेषु गणिकामादृत्य ययौ ॥ [गणक] देवञ्चे ।
 K. V. 9,6 ॥ 23 ॥

[कलङ्क] अपवादे । न जाने कोमुष्मिन्प्रसुकुलकलङ्के कविरभूत् ॥ 24 ॥
 [पृथुक] भक्ष्ये खाद्यविशेषे चिवरी इति भाषया प्रसिद्धे खलभृष्टे ॥
 [आलोक] दर्शने । Me. 82 ॥ 25 ॥

[नालीक] अश्वे । विवृतेनापि० Mh. 3, 52 ॥ [पुलाक] गुच्छ० ।
 Sp. 4150 संक्षेपे । पुलाककारी विपुलाशयः स्यात् । भक्त० । स्थालीपुला-
 कम्पात्रेण ॥ 26 ॥

[करक] कमण्डली नालिकेरास्थिभवे । करककरः जगाम मत्करी ॥
 करककुक्षुमताम् इत्यादौ दाडिमे । करिका मद्यभाण्डं प्रसिद्धम् ॥ 27 ॥

[करङ्क] करङ्कशेषातारित्यादौ मांसरहिते ॥ ताम्बूलदिभाजने । आजुहाव
 च करङ्कवाहिनीम् ॥ 28 ॥

[वृश्चिक] राशिभेदे प्रसिद्ध एव । मदनिकायाम् । एना० Mh. 3, 91 ।
 शुकप्रधानः कीटः कण्टकी क्रिमिः । गोमयावृश्चिको जायते इत्यादौ ॥ [प्रतीक]
 मरुत्वतीकवाहीत्यादौ प्रतिकूले ॥ अंशे । नाममालाप्रतीकमपश्यम् c. V. K. I,
 3, 6, C. । दीपे । प्राज्यप्रतीकजालाभिः शार्धरे शकलीकृते ॥ अङ्गं प्रतीकोवयव
 इत्यादावर्वाभिप्रायेणैव c. AK. 148, 70 ॥ 29 ॥

[दीपक] दीपे । Su. 2490 ॥ 30 ॥

[कौशिक] गाधिजे । Ra. 11, 1 । उलूके । M. M. 176, 7 । गुग्गुली ।
 अनुस० Mh. 3, 29 । इन्द्रे । Śi. 1, 53 । आहितुण्डिके गारुडिके । उरण इव
 च कौशिकास्त विभ्यत् ॥ [क्षुल्लक] के अन्ये [sic] राजानः क्षुल्लका इत्यादौ
 कनिष्ठादिषु यथायोगं योज्यम् ॥ 31 ॥

[पिण्याक] सिल्हके । पिण्याकगन्ध इव तुष्टिकृदत्र सोभूत् ॥ [वर्तिका]
 वर्तका शकुनौ प्रात्रामित्यत्र वार्त्तिकविकल्पेनेत्यस्मरणार्हतापि c. Pā. 7,

3, 45, 8 ॥ [वर्तक] वर्तकक्षुण्णपाद इत्यादावश्वखुरे ॥ [सायक] शरे ।
Ra. 2, 31 । खड्गे । आकृष्य सायकमुपाद्रवदेकवीरः ॥ 32 ॥

[व्यलीक] कामजे दोषे । मेहे [sic] न गोत्रस्खलितव्यलीकम् ॥ न
किंचिदूचे किल स व्यलीक इत्यादौ विलक्षे । विलक्षः सलज्जः । अप्रिये । मया०
Mh. 3, 86 । विपर्यये । पृष्ठो० Mh. 3, 86 । रोगे । चिरं व्यलीकेन जगाम
शान्तिम् । अकार्ये । सुजनो० Mh. 3, 86 ॥ 33 ॥

[गैरिक] स्वर्णे । जगाल गैरिकं पाकात् ॥ [अलीक] त्रयेपि । Sp. 2606 ॥

[अनुक] द्वयोरपि । वरस्यानूकवृत्तानि प्रेक्ष्य कन्या प्रदीयते ॥ 34 ॥

[धेनुका] क्षुरिकायाम् । बन्धासिधेनुकैः॥ भक्तजनकामधेनुधेनुक
इत्यादावुमायाम् । करेण्वाम् । आरुह्य वरधेनुकाम ॥ [कालिका]
देव्याम् । विशेषः कालिकामते [sic] । नियतकाले निर्वाहो
लाभः कालिकाख्या वृद्धिः । तथा च कारि[ता] कालिका चेत्यादि
नारदादौ । स्पर्णमले । विना निकषणं हेमः कालिका केन लक्ष्यते । मेघ० ।
Ra. 11, 15 ॥ 35 ॥

[कारिका] यातनायाम् । सद्यः० Mh. 3, 18 । वृत्तौ । भणोक्तकारिकेयम्
[sic] । क्रियायाम् । कां कारिकामकार्षीः ॥ [कारक] भृत्ये । कारकेषु
तताशौचम् । कारके [sic] । स कर्ता नाम कारकम् c. Kât. p. 497 ॥
[कर्णिका] कर्ण० Pâ. 4, 3, 65 इति कर्णभूषणे तालपत्रादौ । कर्णिकाकिर-
णबन्धुरितस्येत्यादौ ॥ 36 ॥

करिहस्ताङ्गुलौ पद्मबीजकोट्यां च । स्थिता श्रीः पद्मे च भ्राम्यन्मधुपकर्णि-
के । खिया नार्या गदे कर्णिका भगव्याभिरित्यायुर्वेदप्रसिद्धो गदः ॥ [बाह्यीक]
कुङ्कुमे । बाह्यीक० Mh. 3, 87 । हिङ्गौ । बाह्यीकार्द्रकसैन्धवैः घुरभिणी ॥ 37 ॥

[कौतुक] मङ्गलद्रव्ये । Ra. 8, 1 । कुतुके । कौतुकाक्षिप्रचितः ॥ [बा-
लिका] सिन्धुर्वीचिकरानुवाह बहलप्रौढोन्मिषहालिकानित्यादौ श्लेषेण बालुको-
र्मिकयोः ॥ 38 ॥

कङ्कणे । बालिकालंकृतप्रकोष्ठः ॥ [बालक] भङ्गुलीयश्रीवेरयोः प्रसिद्धः ॥
[प्रियक] मृगभिदि । Śi. 4, 32 ॥ 39 ॥

[उदर्क] उत्तरकाले । सुखोदर्का वनभुवः । उत्तरकालिके फले । कुशलोदर्कै
तर्कबामि ॥ [मेचक] शिखि° । मेचकिकुलकोलाहला । मेचकिनः शि-
खिनः ॥ 40 ॥

[गोलक] गुले । गुग्गुलुगोलकहिङ्गुवचाभिः । गुलं मस्तिष्कम् ॥ पिण्डे ।
भूगोलः ॥ [तिलक] त्रिलोक्याम् । युगलकतिलकचकलकानि ॥ 41 ॥

विशेषके वृक्षभिदि च । Ra. 9, 41 ॥ [आतङ्क] निरातङ्कः पङ्क इत्यादौ
तापे । आतङ्कः कुसुमायुध इत्यादौ द्वयोरपि । निरातङ्कः प° M. M. 195, 1
इत्यादौ भीरेव ॥ 42 ॥

[रेणुका] भार्गवाभ्यायाम् । Bā. II, 37 ॥ [पुण्ड्रक] इक्षौ । स्फुरति
च रुचिमत्ता पर्वणां पुण्ड्रके स्यात् ॥ [पुलक] प्रस्तरे इलक्षणेदमविशेषे । पुल-
कमृष्टधौताम्बराः । क्रिमिभेदे । वर्त्मनां° Mh. 3, 61 ॥ 44 ॥

[कण्टक] क्षुद्र° । निष्कण्टकं राज्यमथो चकार । रोमाञ्चे । Ku. 6, 15 ।
तरोरङ्गे । A. S. 60, 4 । अत्र कण्टकं तीक्ष्णलतापर्व ॥ 45 ॥

[सरक] इक्षुशीधौ । वरतनुवक्त्रसङ्गङ्गान्धितरं सरकम् । शीधुपाने ।
सरककेलिमत्ताः खियः ॥ [तारक] दैत्यभेदे । Ku. 2, 1 ॥ 46 ॥

[तारिका] देवीभेदे । तारिका भवसमुद्रतारिका ॥ [क्षारक] पिटकं
अण्डविशेषः । क्षारकाङ्कितकूर्परा इत्यादौ । कोरके । क्षारकैः कुसुमचापसायकैः ।
कोरकं मुकुलिका ॥ [जीवक] विषयविषहतानां जीवकस्त्वं पुराण इत्यादौ
मानके ॥ 47 ॥

जीवकदर्शने सर्वचैतन्यवाद इत्यादौ क्षपणे ॥ [जीविका] इवोः । कां जी-
विकां विमर्षि ॥ [पर्यङ्क] उभयत्रापि । यदैव पर्वङ्गतले विमुक्ते स्वमिदृशा भा-
वव्यापगूढः ॥ 48 ॥

[बन्धकी] इभ्याम् । बन्धकीनिकटमगमचृपतिः ॥ [बन्धक] आपौ । न वृद्धि-
र्बन्धके नष्टे सर्वनाशे न रुद्धम् । विनिमयस्याप्यं वस्तुरूपमाभिः । बन्धकारिणि ।
संसारबन्धिका माया ॥ 49 ॥

[वार्धक] वृद्धसंघाते । वार्धकमतानुसारी न व्यापदमेति हन्त तरुणोपि । वृद्धत्वे । Ra. 1, 8 । वृद्धकर्मणि । तरुणोपि शास्त्रदृष्ट्या वार्धक एव प्रवर्तते प्राज्ञः ॥ [दर्शक] प्रतीहारे । दर्शक° Mh. 3, 47 ॥ 50 ॥

[स्थासक] चर्चायामुपलेपने । चन्दनस्थासकाङ्कः । हारभेदे । कुचयोः स्थासकमौक्तिकार्चिराभात् । बुद्बुदे । स्थासकावलिनिभेन हसन्ती नर्मदा ॥ [अंशुक] मलबज° K. Pr. 345, 5 । तथा । शुचिनी चीनांशुके बिभ्रतीत्यादौ शुक्लवले c. V. Ś. III, 16 । शुक्लांशुकोपरचितं घनसारेत्यादौ वलमात्रे । उत्तरीये । Ku. 1, 14 ॥ 51 ॥

[मधुक] मधुका वन्दिनः केपि c. Śāśv. 453 इति शाश्वतोक्त्या वन्दिभिदि पुंलिङ्गः ॥ 52 ॥

[खनकी] शिल्पिनि ष्वुनि c. Pâ. 3, 1, 145 । खनकी ॥ [खनिका] जलाधारे । वनिका खनिका रथ्या प्रया सञ्चावरोहणम् । खनिराकरः खनिरेव खनिका ॥ 53 ॥

[कार्मुक] चापे । क्रेकारः स्मरकार्मुकस्य किमपि c. K. Pr. 160, 4. A. S. 37, 7 । कार्मुकः कस्य न प्रिय इत्यादौ कर्मण्ये शक्तमात्रे च ॥ [कञ्चुक] निर्मोकवारवाणयोः । Su. 1219 । कवचे । संनदकञ्चुकोष्ण्डवक्षसस्ते धनुर्धराः ॥ 54 ॥

[अलका] धनदपुरि । Ku. 6, 37 ॥ [अलक] लीकचे । Me. 88 ॥ [अनीक] रणे । सहस्र° V. K. 2, 1, 14, C. । सैन्ये । Ra. 18, 9 ॥ [वञ्चक] उभयत्रापि । वञ्चकैरावृतास्ते दुर्गमा वत भूभृतः c. Mh. 3, 84 ॥ [अन्तिका] चुह्याम् । न दुष्येदन्तिकास्थितम् ॥ 55 ॥

[विपाक] पचने । विपाके कटु शीतं च । स्वेदे । आमज्वरे विपाकं प्रयुञ्जीत ॥ बेहस्य तस्याथ विपाक एष इत्यादौ परिणाम उपचारात् ॥ [कृषक] फाले । लाङ्गलं कृषकाङ्कितम् ॥ [कनक] मातुलं धतूरबीजम् । स्वर्णे । Me. 74 ॥ [राजिका] रेखायाम् । अराजिके भूर्जपत्रे । आसुर्याम् । राजिकाः सर्षपास्तथा । आसुरी शाकविशेषबीजम् ॥ 56 ॥

[लुब्धक] शाकुनिके । किमिव° Bh. Ś. 73 ॥ [नायक] नेतरि मध्य-
मणौ च । H. Ch. 9, 10 । नाट्योत्तमपात्रयोः प्रसिद्धः ॥ 57 ॥

[खेटक] गिरिखेटकेत्यादौ ग्रामे । कांस्यधातुकृतखेटकं कटकमित्यादौ
फलके । फलकं चर्म ॥ [पेटक] भाण्डे । कनकपेटकं तस्करः ॥ [जालिक]
जालेन चरति जालिकः । ऐन्द्रजालिकः । जालं व्याजः । जालिकाकृष्टनक्र इ-
त्यादौ धीवरे ॥ 58 ॥

[किञ्जल्क] पुष्परेणौ । किञ्जल्कपुञ्जैः परिपिञ्जरासु स्थलीषु c. Vik. Ch. 10,
11 ॥ [उष्ट्रिका] भाण्डभेदे । नहि भवति पञ्चानामुष्ट्रिकानां पूरणो घटः ॥ 59 ॥

[विटङ्क] वितर्दिकायाम् । निर्विघ्नमङ्घ्रिप्रहता विटङ्काः । बलभ्याम् । बस्यां
शशी निशि छटङ्कविटङ्कलमः । उन्नते देशे । Kād. I, v. 4 ॥ [पिनाक]
शूले । Ku. 5, 53 । धनुषि । Ku. 3, 10 ॥ 60 ॥

[जालक] जालभे । Ra. 9, 68 । आनने विलम्बं जालकं जालाकृतिर्यस्य तं
स्वेदं वनानिल आचत्रामेति सत्रार्थः ॥ क्षारके । Me. 95 । अलिजालक इत्या-
दौ संघे । मर्कटे । जालक इव निवेशितसूत्रः ॥ [जालिका] मुखवृत्तौ । तां
जालिकापहरणे मरु-न्वमीलत् ॥ [सेवक] सेवाजीवे । वर कोन्यः सेवकाद-
धमः c. Sp. 4217 । प्रसेवे । वीणापि सेवकवियोगवशात् सीदेत् । प्रसेवकः क-
कुभाख्यं वीणापुटम् ॥ [सूतक । सूतिका] महे । धूपः सूतकनाशनः ॥ 61 ॥

सूतार्थे सूतिकायां सूतिका सूतका च । वा सू० Pa. 7, 3, 45, 10 इति वि-
कल्पेनेष्वविधानात् । अथ गावो महिष्यश्च ब्राह्मणी चैव सूतिका इत्यादि लक्ष्य-
म् । जनने । तत्राधिकृत्य मृतकं शौचं कुर्यात् सूतकम् । रसे पारते । सूतकं ग-
न्धमृत्तिकारसेन संमृष्टम् ॥ [पुत्रक । पुत्रिका] दीक्ष्यभेदे । समशी साधकश्चैव
आचार्यश्चापि पुत्रकः । दीक्ष्यो दीक्षणीयः शिष्यः ॥ 62 ॥

सा° Ku. 1, 29 इत्यादौ कृत्रिमादौ द्वयोः लीपुंसवोः लिबां तु द्वैरूप्यं पुत्रका
पुत्रिका च । वा सूतकेति Pa. 7, 3, 45, 10 विकल्पेनेष्वविधानात् ।
यातिका° Mh. 8, 68 इत्यादौ लक्ष्यम् । अभातृपितृकपूर्णरावायां कम्बायाम् ।
M. 3, 11 ॥ 63 ॥

[कुम्भिका] जलधान्वाम् । प्रपां शीतलकुम्भिकाम् । बलनं क्रोडीकरणम् ।
नरकास्पदे । पच्यन्ते कुम्भिकासु ते ॥ [कुम्भक] प्राणरोधे । ये० Pr. P. 2।
तथा । रेचकः पूरकश्चैव तृतीयः कुम्भकस्तथा ॥ [कुलक] श्लोक० ।
Kd. 1, 13 ॥ 64 ॥

भ्रेष्ठिनि । कुलकः कुलवर्धनः । भ्रेष्ठी शिल्पाजीवी प्रधानात् । श्लोकसंचय-
साहचर्यात्सुगन्धद्रव्यसंचयेऽपि कुलकम् ॥ [क्रमुक] क्रमुकः फलेप्युपचाराद्वर्तते
नपुंसकं तु ॥ 65 ॥

[कैशिक] केशादवादन्यतरस्यामिति पाक्षिके ठकि केशसमूहे c. Pā. 4,
2, 48 । रागभेदः स्वरविशेषः । गीतविषयः । रचितकैशिकमध्यमश्रीरित्वादौ ॥
[पद्मक] हस्ति० । विकसत्पद्मकः करी ॥ 66 ॥

[सैनिक] सेनारक्षितरि । भूभृदर्जुन इवास्त सैनिकः ॥ 67 ॥

सेनासमवेतेषु योद्धृषु । Ra. 3, 61 ॥ [पुष्पक] नेत्ररोगे पुंसि प्रसिद्धः ॥
[पौष्पक] पुष्पाणि शिल्पमस्याः पौष्पिकी ॥ 68 ॥

[वातिक] रोगिणि । प्राक् पिवेच्छैम्भिको मद्यं भुक्तस्योपरि पैत्तिकः ।
वातिकस्तु पिवेन्मध्ये समदोषो यथेच्छति ॥ मान्त्रिके । अक्षुरविवरमिति वातिकैः
H. Ch. 108, 5 c. A. S. 47, 10 । मान्त्रिकोऽत्राक्षुरविवरव्यसनी c. H. Ch.
47, 17. 223, 4 ॥ [भावुक] कुशले । ददातु वो० K. Pr. 140, 11 ॥ 69 ॥

[रुचक] भूषाभेदे । स्वस्तिकाकृतिरुपमृष्ट रुचकाः क्रियन्ते ॥ अधररुचक
इत्यादौ ललामनि c. Kād. 73, 1 । ललाम रत्नम् । अधररत्नमित्यर्थः । सौवर्च-
लं कृष्णलवणम् ॥ [उण्डूक] अन्तरङ्गमान्तरोवयवविशेषः । उत्करे केशोण्डु-
कादौ c. Vyutp. 139, 25 । फेनोण्डूकविषाण्डुकीर्तिलहरीनिर्धौतदिग्भिन्नय इ-
त्यादावुत्करेऽपि ॥ 70 ॥

[मल्लिका] दीपपात्रे । मल्लिकाङ्कितकरा विविशुस्ताः । शेफालिकावाम् ।
Ra. 16, 50 । वाद्यभेदे । मल्लिका शल्लरीध्वनिः ॥ [मोचक] मोचरि । तपसा
पापमोचकः ॥ 71 ॥

तदेवौ मोचयितरि । भवपाशमोचकः ॥ [अम्बिका] एष्वोषधिद्रव्यविशेषे-
ष्वम्बिकाशब्दः ॥ [पदिक] इयेपि । पदिकाः पदिका इवासते प्रभुकार्योद्यत-
मानसा रणे ॥ 72 ॥

[उल्लुक्] इयेपि । उल्लुकेन द्रुमं प्राप्य संकुचत्पञ्चसंपदम् ॥ [महुक्]
वाचभेदे । Śi. 5, 29 । फलकमुष्टौ । Śi. 18, 21 ॥ 73 ॥

[खजाक] दारुहस्ते । एताः शिरोधृतखजाकविभूषणाङ्गघः प[रि]भ्रमन्ति
शिवरात्रिमुखेण वृद्धाः । मन्थदण्डे । गोप्यः खजाकपरिकर्षणकम्पिताङ्गघो मन्थ-
न्ति मानसमलं सहसैव यूनाम् ॥ [पदक] पदाध्येतृमध्यमण्योः । शिष्याणा-
मिष मुक्तानां भात्यस्वास्त्रिवलीतटे । गुरुणा पदकेनेदमङ्कितं मण्डलं महत् [c. H.
Ch. 9, 10, C.] । चरणत्रं प्रसिद्धम् ॥ 74 ॥

[पादिक । पादिका] क्रीताद्यर्थे । माम्यः कामी विपणिसरणौ पादिकीर्वेश-
चोषाः स्वीकृत्योर्ध्विलसति लसद्भ्रवसर्वस्वपूर्णः ॥ उपानहि रसतुर्येण पारतचतुर्भा-
गेन स्वर्णादिवेधे च । भत्ता पूषाश्मजुषस्तारक्रियया विलुप्ततारस्य । जन्मप्रवृत्तयावे
[sic] पादिकया चर्मपादिका नास्ति c. Mh. 2, 417 ॥ 75 ॥

[चालक] इयेपि । निर्धूतवीतमपि चालक० Śi. 5, 47 ॥ [चन्द्रक]
वर्द्धन० । Śi. 5, 19 । तोयस्थ० । Śi. 5, 40 ॥ 76 ॥

[मोदक] इयेपि । मुदितामोदकमुदितरवीन्दुकवलैकगृध्रम् c. Mh. 3, 76
[कीचक] विराटस्य स्यात्ता राजपुत्रभेदाः । सस्वनेषु वंशेषु । Ku. 1, 8 ॥ 77 ॥
[सिंहिका] राहुमातृसिंहपोतिकयोः । K. Pr. 335, 9. 10 ॥ [लाक्षिक]
इयेपि । अथरुचकरूपं लाक्षिकं येन पीतम् ॥ 78 ॥

[इक्ष्वाकु] राजभेदे । Ra. 1, 72 ॥ [श्यामिका] कालिमनि । Ku. 5, 21 ।
स्वर्णव्याजे । Ra. 1, 10 । लोहमले । श्यामिकालिमहस्तामा लोहकारा विभाम्ब-
मी ॥ 79 ॥

[गण्डक] उपधाने शय्योपकरणविशेषे खड्गाख्ये प्राणिनि च । शय्येषु
विन्ध्यवनभूः पृथुगण्डकभीः । डेदे । गण्डकामिस्तथेक्षोः ॥ शिखण्डिगण्डिकापय-
राममनेरुणांशुजालकैरित्यादौ रक्षायां डेदोपचारान् c. H.Ch. 24, 6 ॥ 80 ॥

[क्लृप्तिकिका] एते ओषधौ क्लृप्तिकिकाशब्दवाच्ये ॥ [अश्मन्तक] चु-
ष्ट्याम् । अश्मन्तकान्तिकचलाचलकुम्भदासी । वृक्षे यमलपञ्चाख्ये । M. M. 305, 1
तृणभेदे । M. 2, 43 । एवमित्याहुः शिम्बिसंबन्धात् ॥ 82 ॥

[जैवात्रिक] आयुष्मति । बालोस्तु जैवात्रिकः । चन्द्रे । राजीवजैवात्रिकः ।
जीवेरात्रिकन् [?] वृद्धिश्च c. Un. 1, 81 ॥ 84 ॥

[पिप्पलक] शक्तीसीवनसूत्रयोधर्मकारे प्रसिद्धः ॥ 85 ॥

[लालाटिक] यः सेवकः कोपप्रमादचिह्नाय प्रभोर्ललाटेव पदवति बद्ध
प्रभोः कार्याक्षमः कार्यं कर्तुमक्षमः अशक्तः स लालाटिकः । भावदर्शति च पाठः ।
लालाटिकः सदास्यप्रभुभावनिरिक्षक इत्यजयः c. AK. 290, 17, C. ॥ 89 ॥

[पुण्डरीक] व्याघ्रे । पुण्डरीकै-हरिणैः ॥ 91 ॥

[प्रतिपादक] बोधके । शिक्षणां [sic] प्रतिपादकः । खट्वाया अङ्गप्रयत्न-
त्वारः । तदाधारे क्लीवे ॥ 93 ॥

[ख] स्वर्गे । तस्मिन्गते खं सुकृतोपलब्धम् c. Ra. 18, 21 । इन्द्रिये ।
M. 5, 138 । आकाशे । Ku. 7, 49 ॥ [मुख] आदौ वक्त्रे च । Sp. 1311 ।
उपाये । नृपतिर्मन्त्रमुखेन संस्पृशेत् ॥ [शिखा] अग्रे । आरूढः स सुपर्वपर्वतशि-
खाम् । ज्वालायाम् Sp. 2497 । केकिचूडायाम् । Me. 101 । शाखायाम् ।
वृक्षशाखावलम्बिनम् [sic] c. Ra. 15, 49 । शिफायाम् । धिटपिनां वा-
तावधूताः शिखाः । शिफा कन्दः ॥ 94 ॥

[शङ्ख] निधौ । Me. 77 । ललाटास्थि । Ku. 7, 33 ॥ न खलु श-
ङ्खधवलं शङ्खपालकुलं मलिनीकरोमीत्यादौ शङ्खपालशब्ददर्शनाङ्गीमोपि भीमसेन-
वदित्यतः शङ्खपालाख्यो नागः शङ्खः ॥ दिनांशे । स शङ्खमात्रशेषेऽङ्गि । क-
म्बौ । Ku. 1, 23 ॥ [नख] एवमिति नखौषधावली चेति तथेत्त्वली-
त्यर्थः ॥ 95 ॥

[व्युङ्क्त] मन्त्रे षडोङ्काराः । मन्त्रषडोङ्कारम् । ते व्युङ्क्त इत्युच्यन्ते ।
मनोशे । दिव्यत्वव्यभिचारमेति न सखे व्युङ्क्तव्यमस्याकृतिः । मनोशे व्युङ्क्त
इत्याकारोपि [?] ॥ [लेख] दैवतलेख्ययोः । सलेखवर्गस्य विमुद्रमाननम् ॥
[लेखा] नवलेखेत्यादि चन्द्रांशे । आभोगे । Ra. 7, 24 ॥ 96 ॥

[रेखा] व्याजे । Bā. I, 16 । आभोगे । आसीत्^० Mh. 2, 24 ॥
 चलेख्ये । चित्रेपि^० Mh. 2, 24 । अल्पके । Ra. 1, 17 ॥ [उखा] ब्रह्मभाण्डे ।
 उखां सिकताभिः पूरयित्वा ॥ [शाखा] हुमांशे । Ra. 13, 24 ॥ ७७ ॥

हस्तावयवे । पञ्चशाखेन पाणिना । अङ्ग्यवयवे । मुकुट^० Mh. 2, 26 ।
 हारावयवे । दृढतरशाखमिदं हारम् ॥ [सखि] मित्रे । Si. 2, 36 । सहा-
 ये । Ra. 14, 87 ॥ [प्रमुख] आदौ । इलाप्याः कस्य न ते सन्तः प्रमुख-
 मिवभाषिणः । प्रधाने । Ku. 7, 71 । अग्रे । Ku. 8, 5 ॥ ७८ ॥

[वैशाख] धानुष्क^० । वैष्णवं^० Mh. 3, 105 ॥ [गोमुख] लेपने ।
 Si. 3, 48 ॥ ७९ ॥

[विशिखा] प्रतोल्याम् । विशिखायां सौवर्णप्रचारः । खनिष्याम् । मुनि-
 भिरिषिखानिखातमृद्धिः । खनित्री मुनीनां मृद्वदारणभाण्डं शाखप्रायम् ॥ नि-
 बूडे । Rīg. 6, 75, 17 ॥ [विशाखा] राधा विशाखेति नक्षत्रे स्त्री । अ-
 न्न च स्त्रीत्वं एकत्वे चामरसिंहेनोक्तम् c. AK. 19, 22 । विशाखयोधेति Pa.
 1, 2, 62 इत्वनपुंसकत्वं पाणिनिना । कृत्तिकासु विशाखाश्च मन्वाश्च भरणीषु चेति
 बहुत्वं स्त्रीत्वं च ज्योतिःशास्त्रे स्थितमिति लक्ष्याहंनुसर्तव्यम् ॥ १०० ॥

[मयूख] त्विषि । माणिमयूखजातैः । करेषु रश्मिषु । Ku. 3, 65 । उवा-
 लावाम् । अभ्युक्षता^० Mh. 3, 104 ॥ [शिलीमुख] उभयत्रापि । K. Pr.
 26, 7 ॥ [अग्निशिख, ^०खा] भातं वह्निशिखाद्रितं दधदित्वादावुभयत्रा-
 पि c. Bāj. I, 2 । ओषधी निबन्धुप्रसिद्धः ॥ १०१ ॥

[सर्वतोमुख] जले । प्रभासे^० Mh. 5, 9 । ब्रह्मणि । Ku. 2, 3 ॥
 [मकरमुख] मकराकारधारिणि जानुभागे च । H. Ch. 80, 13 ॥ १०२ ॥

जानुभागे जलनिर्गमनद्वारे च । हिमकरमहसैव निर्मितौ यौ मकरमुखप्रसृ-
 तामृतप्रवाहौ c. H. Ch. 25, 13. 157, 15 ॥ [गो] स्वर्गे । स गोपतिर्व-
 चविब्रह्मेव । इषौ । गोभिः स विरक्तवचः । धेनुलक्षणे पशौ रश्मौ च । Sū. 9 ।
 लक्ष्मदृष्ट्या पशौ पुंसि । द्रुखं स्वपिति गौर्गन्धी c. Sp. 2135 । वाधि ।
 Ra. 2, 59 । वये । गोवातेनैव शैलेन्द्राः । दिशि । गोभ्यः संमृतसहितः ।
 नेत्रे । गोजलाद्रितकपोलतलास्ताः । भूमौ । Ra. 5, 26 । जले । वायो वहन्ति

विमलाः शरदि स्रवन्त्याम् ॥ नपुंसकत्वं यत्किंचिदक्षिजलविषयमुक्तं तदर्थ-
युक्तम् ॥ 103 ॥

[सङ्ग] श्लेषे । Ku. 1, 53 । रोधे । Ra. 2, 42 ॥ [भग] एतदर्थयो-
निर्वर्जितं भगवानित्यत्र भगविषयमेव व्याख्यानमर्हति ॥ 104 ॥

[मृग] मृगीदृशामित्यादौ कुरङ्गे खियामपि । पशुमात्रे । Ki. 6, 34 ॥
मृगपति० H. Ch. 87, 6; Su. 622 इत्यादौ पशुमात्र एव ज्ञेयः । ये त्वेव-
मादौ हरिणपर्यायं मृगशब्दं मन्वाना दृष्ट्वेणीरेणपतिरित्यादि प्रयुञ्जते । ते नादं०
Bh. Ś. 66; Su. 995 इत्यादिवत्सामान्ये शेषाणां स्वीकार इत्यदूरविप्रकर्षे समर्थ-
यन्त इत्याहुः ॥ 105 ॥

[सर्ग] स्वभावे । सर्ग एष महतामविक्रियः । निर्मोक्षे । छवृष्टिसर्गादिव
सस्यसंपदः । निश्चये । Ra. 3, 51 । अध्याये । Kd. 1, 14 । अध्यायः परिच्छेदः ।
सृष्टौ । Ra. 10, 43 ॥ 106 ॥

[भोग] पालने । राजानो भोगिनो वैद्याः । भोगो पालनं विद्यते येषामिति
व्युत्पत्त्या । अभ्यवहारे । Sp. 4637 । पणखीनिर्वेशे । पण्यवनिताभोगैः ॥ वित्ते
भोगप्रत्यययोः c. Pā. 8, 2, 58 इत्यत्र वित्ते उक्तः । छले । Sp. 4631 ।
अहिफणकाययोः । तान्भोगिनः कुण्डलिनो वदन्ति c. Mh. 3, 359 ॥ 107 ॥

[योग] संनहने बन्धने । जटाहियोगादचलोर्ध्वजूटः । उपाये । प्राप्ते यो-
गवासनां रहस्वदुर्गस्व । ध्याने । Ki. 3, 28 । संगतौ । Ra. 1, 46 । युक्तौ । त-
स्या दृशोः कार्मणचूर्णयोगः । अलम्बलाभे । योगक्षेमार्थमीदृवरमधिगच्छेत् । भैषज्ये ।
योगेन रोगान्स भिषगिहन्ति । विस्मयघातिनि शूरे । H. Ch. 131, 1 ॥ 108 ॥

[मार्ग] मासे । मार्गबहुलपञ्चम्याम् । अन्वेषणेध्वनि च । सतां मार्गे मार्गो
भवति यदि च । मृगमदे । शिलातले मार्गद्वगन्धिनि स्थितः ॥ अदृष्टेनापि मा-
र्गेण मार्गेणैव न्यवेद्यत इत्यादौ बौगिकत्वान्मृगसमूहेषु ॥ [नाग] गजे ।
Ku. 1, 36 । विगलन्नागवेटक [?] इत्यादौ सीसकरङ्गयोः । रङ्गं ऋषु ।
ज्योतिःशास्त्रे करणभेदेषु ॥ 109 ॥

[पूग] पूमीफलमित्यादौ खियामपि ॥ [राग] क्लेशादिके । रागद्वेषौ मनुष्य-
स्व स्नादितादौ वृत्ताविव c. Sp. 2350, Kāś. Pā. 5, 3, 115 । सङ्गे । रागः

प्रतिष्ठां इदं करोति । पानके । तर्षोपकर्षं रागेण गमितः । लौहित्ये । Sp. 5857 ।
आदिमहणाक्षादिद्रव्याणि गान्धर्वविषया भिन्नषड्भादयोपि ॥ 110 ॥

[युग] यानाद्यङ्गे काष्ठविशेषे । Ra. 3, 34 । युग्मे कृतादिषु च । H. Ch. 50, 8 । चतुर्हस्तप्रमाणे । विचरेद्युगमात्रवृक् । एषु त्रिषु नपुंसकम् ॥ [खग]
शरविह्वयोः । खगपीतासृजो योधाः । अर्के । खगमयूखैरकणिताः ॥ 111 ॥

[लिङ्ग] प्रकृतिबुद्धौ । लिङ्गा० Mh. 2, 46 । चिह्ने । K. K. 8. 1, 42 ॥
व्यक्तौ लीपुनपुंसकादौ च । शिवमूर्तिभेदे च लीनं गमयतीति पृषोदरादिः ॥
[अङ्ग] उपकारिणि । अङ्गेनातिप्रसङ्गेन । उपाये । सर्वाङ्गमाराधितशंकरस्य ।
आत्रे । Ku. 3, 23 । अधिकृते । Pā. 2, 3, 20 ॥ 112 ॥

[रङ्ग] नृत्तखले । M. M. 8, 1 । युद्धखले । संपातरङ्गे इतः । संपामो
नुद्धम् । भूमौ तूपचारात् खलशब्दः स्थानपर्यायः । रागे लौहित्यादौ । पञ्चरङ्गः
कुरङ्गः । ऋषुणि । रङ्गस्य तु पलान्यष्टौ ॥ [शार्ङ्ग] धनुर्माने ।
Ra. 4, 62 । विष्णुचापे । Me. 107 ॥ 113 ॥

[शृङ्ग] स्वाम्ये । शृङ्गास्त्वभिभूतयः । स्वाम्यं प्राधान्यम् । अत्रिकूटे ।
Me. 14 । पश्वङ्गे । Ku. 3, 36 ॥ [भाग] भाग्ये । महामाग रमणीय
एष वः संनिवेशः c. M. M. 57, 5 । एकदेशे । Ku. 3, 59 ॥ 114 ॥

[भङ्ग] भेदे । M. St. 14 । ऊर्मौ । रङ्गभङ्गां स गङ्गाम् । भक्तौ
विच्छिन्तौ । Vik. 115 । कौटिल्ये । Śā. 7 । भये । संसारभङ्गेन तरङ्गि-
वाङ्गः ॥ [वेग] प्रवाहे । वाष्पो० Mh. 2, 47 । जवे । Ku. 2, 25 ॥
[भङ्गि] भक्तौ विच्छिन्तौ । K. Pr. 222, 2 । तरंगे । Me. 60 ॥ चीनां-
शुकं भङ्गिवृतं इधान इत्यादौ तरंगोपचारात् । भक्तिर्ज्ञान विभाववर्त्मनि वेशप-
र्वाद्यो विवक्षितः ॥ 115 ॥

[भर्ग] भास्करे । S. P. 10 ॥ [वर्ग] पक्षे दुभये [?] । आर स्ते वि-
तकवचा-विर्गाः सहेलम् । कवर्गो भूवर्ग इत्यादौ पक्ष -- । समूहे ।
Ku. 7, 2 ॥ [त्याग] त्यजने । Ra. 12, 10 । दाणे । Ra. 1, 22 ॥ 116 ॥

[वङ्ग] ऋषुणि । वङ्गपञ्चरचनाविचित्रिताः । राजनि पुंसि । वङ्गो भङ्ग
गमितः । तरेशतत्पुत्रयोः पुंभूषि । Ra. 4, 36 ॥ [भृगु] प्रपाते । आत्मानं

घातयेद्यस्तु भृग्वग्यनशनादिभिः [sic] । मुनौ । बन्धोसौ भृगुनन्दनः । तत्पुत्रे
पुंभूषि । भृगौ च जामदग्नय [?] ॥ 117 ॥

[तुङ्ग] पुंनागो नागकेसरवृक्षभेदः । तुङ्गात्मना० Su. 259 तत्र तुङ्गा इत्या-
श्वबुधे त्रिषु । अत्र तु तुङ्गेति खियाम् ॥ [फल्गु] अल्पे । अफल्गु वित्त व्यतर-
द्विजेभ्यः । मोघे निःसारे । अवल्गु फल्गु भाषसे । काकोदुम्बरिका ओषधिभेदः ।
तस्यां तु पुंसि c. Mh. 2, 85 । सीवीरवदरांकोलबल्गुहलेष्मातकोङ्गेव [sic]
इत्यादौ पुंसि ॥ [इङ्ग] इङ्गिते । इङ्गो न शायते मुनेः । अभिप्रायसूचकव्या-
पारे पुंसि ॥ 118 ॥

जगति । इङ्गमङ्ग सफलीकृतं त्वया ॥ [रक्ताङ्ग] अङ्गारके । रक्ताङ्गे प-
ञ्चमस्थे ॥ [आशुग] वायौ । आशुगापहतपुष्पसंततिः । विशिखे । तीव्रचा-
तिनममुञ्चवाशुगम् ॥ [भुजंग] शिङ्गे विदग्धकामुके । महानयं भुजंग आसी-
न् c. H. Ch. 87, 13. 97, 3. Vās. 273, 3 । सर्पे । M. M. 196, 6 ।
खियां तु भुजंगी ॥ 119 ॥

[आयोग] गन्धमाल्योपहारे । आयोगयोगविहिताखिलदेवपूजः । व्यापृतौ ।
आयोगो रथकर्मणि ॥ [पराग] कौसुमे रेणौ । परागपटलीसंलीनभृङ्गावली ।
जानीये । परागोद्वर्तितैरङ्गैः । आदिशब्दात्पटवासादौ । दृष्टा केशवगोपरागद्वय-
त्यादौ रजोमात्रेपि ॥ 120 ॥

[कलिङ्ग] शाकभेदे । कलिङ्गे चारुचि—टम् । देशे । Ra. 4, 38 ॥
[सारङ्ग] चातके । Me. 21 । हरिणे । Sp. 778 ॥ 121 ॥

[पतंग] शालिभेदे । पतंगास्तपनीयाश्च ये चान्ये शालयः शुभाः । शलभे ।
Ku. 3, 64 । सूर्ये । Śi. 9, 18 ॥ [निषङ्ग] सङ्गे । गहनवननिषङ्गो मोक्ष-
ते [sic] न कस्य c. Mh. 3, 118 । तूणे । Ra. 3, 64 ॥ 122 ॥

[वराङ्ग] मस्तके । गङ्गां वराङ्गे दधतः पुरारेः । त्वचे । वराङ्ग०
Mh. 3, 120 ॥ [प्रवग] कपौ । प्रवगसैन्यमु० V. K. 2, 1, 18, C. ॥ 123 ॥

[प्रियङ्गु] ऋङ्गौ लताभेदे । प्रियङ्गुदयामाङ्गः प्रकृतिसुभगः ॥ [निसर्ग]
निर्माणे । जगद्विसर्गसंहारकारकः परमेश्वरः । स्वभावे । Śi. 1, 8 ॥
[पुंनाग] उभयत्रापि । विभूषितकुलोद्यानस्त्वं पुंनागः ॥ 124 ॥

[विसर्ग] उभयत्रापि । विहितरसविसर्गः साधुशब्दैकपात्रे ॥ [उत्सर्ग] सामान्यविधौ । Ku. 2, 27 । प्रचारे पुरीषादित्यागे । उत्सर्गे मानमाचरेत् [?] । स्थाने । Me. 19 ॥ 125 ॥

[समङ्गा] मञ्जिष्ठायाम् । रङ्गस्समङ्गारुचिः ॥ [उद्देग] खेदे । महानुद्देगो-
र्बं शिशिरकिरणे यत्किल मलम् । उभयत्रापि । आत्मानमेव जनयत्युत्सर्व
[sic] उद्देगबहुल्यम् ॥ 126 ॥

[त्रिवर्ग] धर्मकामार्थेषु । Su. 2919 । स्थानवृद्धिस्थेषु । तेषां सा विलस-
न्निष्कर्षविषया सन्मन्त्रिणां शेषुषी ॥ [अभिषङ्ग] पराभवे । Ku. 3, 73 ॥ 127 ॥

आक्रोशे संवेगे । कोपाभिषङ्गविगलस्तकलाङ्गसंधिः । शापे । चञ्चाल तस्माद-
भिषङ्गमङ्गात् ॥ [अपवर्ग] क्रियाफले । Ki. 1, 14 ॥ [उपराग] उपरक्तौ विधुं-
तुरे आहुभेदे च । रत्युपरागवशा- तिर्भेदमुपैति का गणना तु स्फटिकमणेः ॥ 128 ॥

व्यसने । हेयोपरागकलुषीकृतमानसस्य ॥ [उपसर्ग] त्रयेपि । तुहिनोपनि-
पाते व्यस्वल - - संधिनि । विज्ञानिदपसर्ग-ं यं काष्ठं तु कवेरिव [?] ॥ 129 ॥

[उपयोग] भोगे । मासोपयोगात्स सुखी जीवत्यद्दशतत्रयम् । विद्यापहणे ।
आप्युपातोपयोगः [sic] ॥ [कथाप्रसङ्ग] इयेपि । Ki. 1, 24 ॥ 130 ॥

[ओष] वृन्दे । Śi. 1, 18 । अम्बुवेगे । Ku. 2, 25 ॥ [अघ] दुःखे ।
हृत्स्वर्धं विपदुद्भवम् । अंहसि पापे । Śi. 1, 26 । व्यसने । अनघापि
दि संभवक्रमे गर्गन्नेपेतनाय [sic] वल्लरी ॥ [लघु] अल्पे । ये गुणा लङ्घने
शोकास्ते - - लघुभोजने । इष्टे । Ra. 11, 12 । असारे । Me. 20 ॥ 131 ॥

[अर्घ] मूल्ये पूजाविधौ च । Ku. 1, 58 । तम० Śi. 1, 14 इत्यादौ पूजो-
पकारके द्रव्ये प्रचरे [sic] चेति शेषः । यथा कालिकाः कलयोति [sic]
नूतनविकासिनीर्मधुलिहामर्धः । इत्यादौ ॥ [परिघ] आयुधे । भुजपरिघदण्ड-
हणम् [sic] । चाते । Ra. 11, 86 ॥ 132 ॥

[प्रतिघ] हेवे । उद्दामप्रतिघानलप्रतिहतप्रज्ञा । शत्रौ । तस्य निष्पत्तिचभाव-
नाविधिं तन्वते ॥ [निदाघ] घीष्मे । Su. 1693 । स्वेदे । निदाघमम्भो महता-
म- -म् । तापे । बहलनिदाघरूपितैः । तापके त्रिषु । Śi. 1, 24 ॥ [अमोघा]
घाटला लताभेदः [?] ॥ 133 ॥

चातयेष्टस्तु भृग्वग्यनशनादिभिः [sic] । मुनौ । बन्धोत्तौ भृगुनन्दनः । तत्पुत्रे
पुंभूषि । भृगौ च जामदग्नय [?] ॥ 117 ॥

[तुङ्ग] पुंनागो नागकेसरवृक्षभेदः । तुङ्गात्मना० Su. 259 तत्र तुङ्गा इत्या-
दावुचे त्रिषु । अत्र तु तुङ्गेति खियाम् ॥ [फल्गु] अल्पे । अफल्गु वित्त व्यतर-
द्विजेभ्यः । मोघे निःसारे । अवल्गु फल्गु भाषसे । काकोदुम्बरिका ओषधिभेदः ।
तस्यां तु पुंसि c. Mh. 2, 35 । सीवीरवदरांकोल्लबल्गुदलेष्मातकोङ्गेव [sic]
इत्यादौ पुंसि ॥ [इङ्ग] इङ्गिते । इङ्गो न शायते मुनेः । अभिप्रायसूचकव्या-
पारे पुंसि ॥ 118 ॥

जगति । इङ्गमङ्ग सफलीकृतं त्वया ॥ [रक्ताङ्ग] अङ्गारके । रक्ताङ्गे प-
ञ्चमस्थे ॥ [आशुग] वायौ । आशुगापदतपुष्पसंततिः । विशिखे । तीव्रचा-
तिनममुञ्चबाशुगम् ॥ [भुजंग] शिङ्गे विदग्धकामुके । महानयं भुजंग आसी-
त् c. H. Ch. 87, 13. 97, 3. Vās. 273, 3 । सर्पे । M. M. 196, 6 ।
खियां तु भुजंगी ॥ 119 ॥

[आयोग] गन्धमाल्योपहारे । आयोगयोगविहिताखिलदेवपूजः । व्यापृतौ ।
आयोगो रथकर्मणि ॥ [पराग] कौसुमे रेणौ । परागपटलीसंलीनभृङ्गावली ।
जानीये । परागोद्वर्तितैरङ्गैः । आदिशब्दात्पटवासादौ । दृष्टा केशवगोपरागद्वय-
त्यादौ रजोमात्रेपि ॥ 120 ॥

[कलिङ्ग] शाकभेदे । कलिङ्गे चारुचि—टम् । देशे । Ra. 4, 38 ॥
[सारङ्ग] चातके । Me. 21 । हरिणे । Sp. 778 ॥ 121 ॥

[पतंग] शालिभेदे । पतंगास्तपनीयाश्च ये चान्ये शालयः शुभाः । शलभे ।
Ku. 3, 64 । सूर्ये । Śi. 9, 18 ॥ [निषङ्ग] सङ्गे । गहनवननिषङ्गो मोक्ष-
ते [sic] न कस्य c. Mh. 3, 118 । तूणे । Ra. 3, 64 ॥ 122 ॥

[वराङ्ग] मस्तके । गङ्गां वराङ्गे दधतः पुरारेः । त्वचे । वराङ्ग०
Mh. 3, 120 ॥ [प्रवग] कपौ । प्रवगसैन्यमु० V. K. 2, 1, 18, C. ॥ 123 ॥

[प्रियङ्गु] ऋङ्गौ लताभेदे । प्रियङ्गुदयामाङ्गः प्रकृतिसुभगः ॥ [निसर्ग]
निर्माणे । जगत्त्रिसर्गसंहारकारकः परमेश्वरः । स्वभावे । Śi. 1, 8 ॥
[पुंनाग] उभयत्रापि । विभूषितकुलोद्यानस्त्वं पुंनागः ॥ 124 ॥

[विसर्ग] उभयत्रापि । विहितरसविसर्गः साधुशब्दैकपात्रे ॥ [उत्सर्ग] सामान्यविधौ । Ku. 2, 27 । प्रचारे पुरीषादित्यागे । उत्सर्गे मानमाचरेत् [?] । स्वाने । Me. 19 ॥ 125 ॥

[समङ्गा] मञ्जिष्ठायाम् । रङ्गस्समङ्गारुचिः ॥ [उद्देग] खेदे । महानुद्देगो-
चं शिशिरकिरणे यत्किल मलम् । उभयत्रापि । आत्मानमेव जनयत्युत्सर्ग
[sic] उद्देगबहुलोयम् ॥ 126 ॥

[त्रिवर्ग] धर्मकामार्थेषु । Su. 2919 । स्थानवृद्धिक्षयेषु । तेषां सा विलस-
न्निवर्गविषया सन्मन्त्रिणां श्रेमुषी ॥ [अभिषङ्ग] पराभवे । Ku. 3, 73 ॥ 127 ॥

आक्रोशे संवेगे । कोपाभिषङ्गविगलत्सकलाङ्गसंधिः । शापे । चञ्चल तस्माद-
भिषङ्गमङ्गात् ॥ [अपवर्ग] क्रियाफले । Ki. 1, 14 ॥ [उपराग] उपरक्तौ विधु-
नुदे राहुभेदे च । रत्युपरागवशा-तिर्भेदमुपैति का गणना तु स्फटिकमणेः ॥ 128 ॥

व्यसने । द्वेषोपरागकलुषीकृतमानसस्य ॥ [उपसर्ग] त्रयेपि । तुहिनोपनि-
पातैरप्यस्त्रल - - संधिनि । विद्वानिदपसर्ग-यं काव्यं तु कवेरिव [?] ॥ 129 ॥

[उपयोग] भोगे । मासोपयोगास्त सुखी जीवत्यब्दशतत्रयम् । विद्याप्रहणे ।
आप्यातोपयोगः [sic] ॥ [कथाप्रसङ्ग] इत्येपि । Ki. 1, 24 ॥ 130 ॥

[ओष] वृन्दे । Śi. 1, 18 । अम्बुधेगे । Ku. 2, 25 ॥ [अघ] दुःखे ।
हन्स्वर्धं विषदुःखम् । अहसि पापे । Śi. 1, 26 । व्यसने । अनवापि
दि संभवक्रमे गर्गन्निपेतनाय [sic] वल्लरी ॥ [लघु] अल्पे । ये गुणा लघ्वे
शोकास्ते - - लघुभोजने । इष्टे । Ra. 11, 12 । असारे । Me. 20 ॥ 131 ॥

[अर्घ] मूल्ये पूजाविधौ च । Ku. 1, 58 । तम० Śi. 1, 14 इत्यादौ पूजो-
पकारके द्रव्ये प्रचरे [sic] चेति शेषः । यथा कालिकाः कलयोति [sic]
मूलमभिकासिनीर्मधुलिहामर्घः । इत्यादौ ॥ [परिघ] आयुधे । भुजपरिघदगम-
हणम् [sic] । चाते । Ra. 11, 88 ॥ 132 ॥

[प्रतिघ] द्वेषे । उद्दामप्रतिघानलप्रतिहतप्रज्ञा । शत्रौ । तस्य निष्प्रतिघभाव-
माविधिं तन्वते ॥ [निदाघ] पीप्से । Su. 1693 । स्वेदे । निदाघमम्भो महता-
म- -म् । तापे । बहलनिदाघग्लपितैः । तापके त्रिषु । Śi. 1, 24 ॥ [अमोघा]
पाटला लताभेदः [?] ॥ 133 ॥

[प्राच्] दिशि । प्राचीवालविडाललोचनदशां [रुचां ?] जाताचपत्रं [sic] ककुप् । देशकालयोः । Sū. 12 । आदिग्रहणेन प्रत्यगुदगवागित्यादयः ॥ [त्वच्] वल्के । Ku. 1, 7 । चर्मणि । Ra. 3, 31 । त्वचं द्रुगन्धद्रव्यभेदः । खलापत्रं त्वचो वंश इत्यादौ [sic ; c. Mh. 1, 7] । एष्वर्थेषु भकारान्तस्त्वचश्चोपि ॥ [वाच्] बाण्याम् । Śi. 1, 25 । वाचके । Ra. 1, 1 । उभयत्रापि । इत्यत एव वागलंकाराः कैश्चिदुदाहृताः c. Kd. 2, 7 । वागलंकाराः शब्दालंकारा अर्थालंकाराश्चेत्यर्थः ॥ 134 ॥

[रुच्] दीप्तौ । नाभीसरोजस्य रुचं जहार । उभयत्रापि । Ra. 8, 94 v. 1. ॥ [कूर्च] मर्मभिदि । तत्सोर्ध्वं ह्यङ्गुले कूर्चः [?] ॥ परिहृतकारे कुचीकूर्चा-कूता इत्यादौ दम्भे दष्टमन्यत् [sic ; c. Mh. 2, 56] ॥ 135 ॥

[शुचि] पावके । शुचिज्वालाजालाविलजलधिः ॥ 136 ॥

मासि आषाढे । Ku. 5, 20 । अमात्येत्युपधे परीक्षिते । व्यवहारारूपः प-ह्येदमर्थैः शुचिभिः सह c. M. 8, 1 । धर्मार्थकामभयमुखेन सचिवपरीक्ष [sic] तामतिक्रान्तोत्पुपधः । यत्कौटिल्यः । उपधाभिः शौचाशौचपरिज्ञानममात्याना-मिति ॥ [रुचि] इच्छायाम् । M. St. 7 ॥ 137 ॥

[अर्चा] आकृतौ प्रतिमायाम् । आभ्यां लिङ्गेर्चितः शंभुरर्चायां भवता पुनः ॥ [काच] शिष्ये । आदाय काचमथ पान्थजनः प्रतस्थे । शिष्यं र-ञ्जुयन्त्रम् । मृद्भेदे । Bh. Ś. 3 । मृद्भेदो धातुविशेषः । यद्यकाचा [?] वटि-कादिविकारः ॥ [सूचा] व्यधने । सूचाप्रमपि नो - तात् । अभिनये । अयं सूचाक्रमोपि ॥ [वीचि] स्वल्पेन्वेष्ट्यः ॥ 138 ॥

[चर्चा] देव्यां चण्डिकाभेदे । चर्चाव्रतं द्रुचिरं द्रुचिरं विचार्य ॥ [नीच] उभयत्रापि । Sp. 2606 ॥ [पिचु] पायौ । विज्ञानमेतत्पिचुवन्ननिर्ग-तम् । उपहासविषयमेतत् ॥ 139 ॥

[मोचा] कदल्याम् । मुमोच मोचारसम् ॥ [चोच] वितेक्षचोच [sic] मोचे-त्वादौ पालवते फलविशेषे । मोचचोचदलैर्युक्तमित्यादौ ह्येपि ॥ [काञ्ची] उभय-त्रापि । या लग्नकाञ्चीविषयेण कान्तिः N. Ch. 1, 43 । ह्येपि । काञ्च्यां करः पातितः ॥ [प्रपञ्च] उभयत्रापि । विद्वत्प्रपञ्चरचनाचतुराय तस्मै c. Su. 92 ॥ 140 ॥

[संकोच] विकासविपर्यये । इत्याशादर्शनाहितमहासंकोचा ॥ [विकच]
ब्रह्मभेदे निषण्ठी प्रसिद्धः ॥ 141 ॥

[तुच्छ] लाघवेत्ये च । तुच्छश्च पुच्छच्छटयेव वाचा [?] ॥ [कच्छ] गहने
देशे । कूलकच्छस्थलेषु । तुन्याख्या ओषधी रागब्रह्मभेदः ॥ 142 ॥

[गुच्छ] स्तबके । तापिच्छगुच्छविहितैः ॥ [अच्छ] निर्मले । Sp. 7001 ।
समवशापि । प्रातरच्छजलविन्दुवारिभिः ॥ [पिच्छ] विषद्विपरीते गुणे । क्षपिच्छः
स्तिमितो मुदः [?] । लोमादि० Pā. 5, 2, 100 । इति दर्शनात् ॥ 143 ॥

[अञ्ज] धन्वन्तरौ । अञ्जोपदिष्टैरगदैः स्थिरायुः ॥ [न्युञ्ज] -ज-
मवं चकारेत्यादौ [.sic ; c. Mh. 2, 70] । न्युञ्जः कुणिरित्यादौ कुञ्जेधोमुखे
च ॥ [बीज] रेतसि । Ku. 2, 5 ॥ 144 ॥

हेतौ । अस्ति किञ्चिन्मन्त्रबीजम् । अङ्कुरकार्ये । Ku. 3, 18 । अङ्कुरः का-
चो बस्य । अङ्कुरस्य कार्यमित्यपि च ॥ [द्विज] विप्रेण्डजे च । सत्पक्षो द्विजराज
एषः । विप्रधात्रोपलक्षणं तेन क्षत्रियवैद्ययोरपि ॥ [व्याज] दोषे । व्याजः सत्त्वं
द्विजस्य यदि । दम्भे । Nāg. 1 । अपदेशे । Bā. I, 6 । अपदेशश्छलम् ॥ 145 ॥

[अज] ब्रह्मणि । Ku. 2, 5 । विष्णौ । Ra. 10, 24 । ईशे महेश्वरे ।
जबत्त्वजः ५० Mh. 2, 64 ॥ [व्रज] गोष्ठे । Śi. 2, 64 । अभ्वनि । व्रजेषु
सर्वेषु निरुद्धसंचरः ॥ [आजि] समे क्षमांशे । उपवनाजिममी नृपदानवो
जनुः ॥ [प्रजा] संततौ । Ra. 1, 77 । जने । Ra. 1, 18 ॥ 146 ॥

[भ्रज] चिह्ने । Ku. 3, 62 ॥ [निज] द्वयेपि । Śi. 1, 37 ॥ [गञ्जा]
खनावाकरे । गञ्जाजातो मणिरिव शिशुः कूपसंस्कारचारुः । घृतागृहे । गञ्जासं-
जातमदः ॥ [गञ्ज] भाण्डागारे । गञ्ज० Mh. 2, 67 ॥ 147 ॥

[कुञ्ज] खमुखकुञ्जेभ्यो दे वक्तव्ययवति [sic] हस्तिदन्ते कुञ्जशब्दः
c. Pā. 5, 2, 107, 1 ॥ [गुञ्जा] काकचिड्विका रक्तिकाफलम् । पटहे ।
विरहिणीपाणाध्वगुञ्जा इमाः ॥ [वणिज्] वाणिज्ये शिल्पकर्मणि । वणिक्प-
त्रमस्थितः ॥ 148 ॥

[सहज] निर्वर्णे । विशेषतः सहजलङ्काधनस्य कुमारीजनस्य c. H. Ch.
28, 4-6 । सहोत्थे भ्रातरि । सहजकालकूटशिक्षितक्रौर्ध्व लक्ष्मीः ॥ [सामज]
द्वयेपि । विस्फूर्जत्सामजस्वरैः ॥ 149 ॥

[बलज] क्षेत्रे । प्रत्यक्षमिक्षुबलजे क्षपितेक्षुयष्टिः । पूर्णरे । रुद्रधुर्बलजं बलादलानि । बल्युद्दर्शने भद्राकृतौ । वन्धास्ते साधवो बलजाः ॥ [अङ्गज] मन्मथे शोणिते च । अङ्गजरञ्जितगात्रो बिलपन्वनितानाम् । पुत्रे । तस्याङ्गजो-
जनि जयन्तसमानसारः ॥ 150 ॥

[अहिभुज] इयेपि । अहिभुजावृतचित्रपञ्चशोभा ॥ [अग्रज] भ्रातरि । M. 3, 171 । विप्रे । अग्रजेभ्यो ददौ वद्व c. Ra. 17, 17 ॥ [क्रिमिज] कौ-
शेवं० AK. II, 6, 111 इत्युक्त्या पट्टद्वये नपुंसकम् ॥ 151 ॥

[करज] नखे । Dhv. 229, 3 ॥ [अम्बुज] पद्मे । P. St. 3, 1 ॥
[द्विजराज] वीनां प्रवरो विप्रवरो द्विजाग्रभेष्ठश्च । त्रयेपि । सत्पक्षो द्विजराज
एषः ॥ 152 ॥

[धर्मराज] इयेपि [sic] । धर्मराज० । Mh. 4, 55 ॥ [ग्रहराज]
इयेपि । अस्मिन्विग्रहराजे काले कथक्षुषामुदयः ॥ [जघन्यज] इयेपि ।
तत्किं० Mh. 4, 54 ॥ 153 ॥

[ज्ञ] क्षरौ । Ra. 10, 56 ॥ [अज्ञ] मूर्खे । Sp. 105 । अर्भके । जा-
नन्नेवं परिणतवया अज्ञवद्भाषसे किम् ॥ सति पादत्रये शाशौ भिषजावत्र कारण-
म् । इत्युदाहरणम् । पूर्वद्वये क्षरावत्र मूर्खे स्पष्टम् ॥ [प्रज्ञा] भियि ।
Ra. 1, 15 ॥ [संज्ञा] चित्ति चेतनायाम् । त्वग्भेदाच्छोणितस्त्रावादा मांसम्बन्ध-
नादपि । संज्ञां न लभते यस्तं विद्याङ्गम्भीरवेदिनम् c. Mall. on Ra. 4, 39, Si.
5, 49 । नास्ति । सर्वज्ञं तदुपज्ञमज्ञ इति तु ख्याता वयं संज्ञया । सूचनायाम् ।
Ku. 3, 41 ॥ 154 ॥

[सर्वज्ञ] शिवे । सर्वग सर्वज्ञ शर्व सर्वात्मन् । बुद्धे । प्रणम्य सर्वज्ञम-
भीतिविग्रहम् ॥ [दोषज्ञ] वैद्ये विदि पण्डिते च । बुद्धिगमलरोगदोषज्ञः । खले ।
गुणदोषौ दोषगुणौ दोषज्ञो वेत्ति नैव गुणी ॥ [क्षेत्रज्ञ] प्रवीणे । क्षेत्रज्ञः कुरुते
किञ्चिन्नाविचार्य हिताहिते ॥ 155 ॥

[कूट] मायायाम् । कूटयुद्धविकल्पेपि Ra. 17, 69 v.1. । निधले । कू-
टस्थोक्षर उच्यते । यन्त्रे । Ra. 13, 39 । मायाकैतवानृतानां बाहुल्येनेकार्थवा-
माहः । राशौ । भक्तानामा० Mh. 2, 83 । अयोधनः । अयःसंस्कारको मा-
ण्डविशेषः । सीराङ्गं दारुमयं यस्य लोके कूटमिति प्रसिद्धिः ॥ 156 ॥

इस्तिनक्षेत्रशालाभिःसरणमार्गे अवाचीने ॥ [घण्टा] किङ्किण्याम् ।
M. M. 159, 4 ॥ [तुटि] क्षणलवमुहूर्ततुटीस्यादौ कालेल्पे । संशये । तु-
टिं प्राप्ते जीवे सपदि जलजे जातविभवे ॥ 157 ॥

[कोटि] त्रयेपि । Su. 2631 ॥ [जटा] मूले लग्नकवे च । कचिदा-
भितजटाबल्कलाः कपिलाः c. H. Ch. 56, 5. A. S. 40, 1 ॥ [नट] पत्तो-
र्नो नदी च तृणवृक्षभेदौ ॥ 158 ॥

[व्युष्टि] फलं सस्वसंपत् । उभयत्रापि । त्रीहीणां व्युष्टिरिष्टेयम् ॥ [दृष्टि]
ज्ञानाक्षोः । K. K. S. 1, 3 । दर्शने नवनव्यापारे । तीक्ष्णाः क्षणं दृष्टवः ॥
[इष्टि] वागे । Ra. 10, 4 । इष्टायाम् । इष्टपुपसंख्यानवती Kāś. I., 2 ॥
[स्पष्ट] अत्रोदाहरणमन्वेप्यम् ॥ 159 ॥

[कट] शये कस्तमारणे । प्रचलितकटपूतनोत्तालवेताल c. M. M. 182, 2 ।
कट इति भोगौ । कलिञ्जे । कटं करोति भीष्ममुदारं शोभनं दर्शनीयम् । क-
लिञ्जः कुनालक इति प्रसिद्धः । अविकटमिस्थादौ भृशो संचाते । अचीनां कटः ।
अविकटः c. Pā. 5, 2, 29 ॥ [कटु] रसे कषणे ॥ तत्कटुं Pa. 1150
इत्यादौ तिक्तेपि । अकार्ये । कट्टाचारो हि दुर्जनः । मत्सरे । खलानां
c. Mh. 2, 81 । तीक्ष्णे । Su. 692 ॥ 160 ॥

[कटु] पिचण्डे । अस्याधटुमर्दनैकनिरते । सङ्गुणवर्णने । भूयो भूयः वि-
चकटुद्यतैः प्रार्थ्यमानापि तैस्तैः ॥ [कष्ट] कृच्छ्रे । M. M. 183, 4 । नहने ।
कष्टं व्याकरणं कष्टं तपः ॥ [कृष्टि] कर्षे । Sp. 2463 । बुधे । वेधामि-
ष्टाः कृष्टवस्तेपि मन्वे ॥ 161 ॥

[त्वष्ट] देवशिल्पिनि । Ra. 6, 32 । अर्के । सूर्वोर्वमा भवस्त्वष्टा ॥
[पटु] चतुरे । Su. 692 । अरुजि । औषधविशेषयोनासिवत् पटुतां प्रयाति
विकलोपि । अगुरौ लघौ । जीर्णान्ते पटुवृषभुक् । लवणे त्रिकटु त्रिपटु भेष्टेस्वा-
दौ नपुंसकम् ॥ 162 ॥

[दिष्ट] दैवे भाग्ये । Ra. 9, 79 । काले । कष्टैरनिष्टवहत्तैर्गच्छति दिष्टो
विनष्टमतेः ॥ [कुट] कुम्भे । आहतैः कुटकारकैः । गृहे । Sū. 2 ॥ [अष्ट]
अत्यर्थे । सर्वस्वापदती । हि कामुकजनस्याहायते कुट्टिनी । अष्टमत्यर्थमाचरतीति ।
गृहे । वितीर्णं Ra. 16, 11 । सिद्धात्ते मण्डिकादौ अष्टस्थितोपचारादिस्वर्थः ।
अत्यर्थवणिक्प्रथयोः । H. Ch. 50, 9 ॥ 163 ॥

[पोटा] दास्याम् । नखमुखपाटितपोटाकुचतटसंघर्षदर्परभसेन । पोटा इत्यादौ
हिलिङ्गायाम् । उभयव्यञ्जना पोटेऽमुक्तत्वात् c. Kās. Pā. 2, 1, 65 ॥ [सृष्टि]
सर्गे । Śā. 1 । स्वभावे । स्त्रीणां सृष्टिर्हि । चापलम् ॥ [पुट] व्याघ्रनखे ।
Ra. 17, 12 । अभिघ्नमत्रस्तं यत्पुटे तच्च रक्षार्थं बालानां गले क्रियत इति प्रसि-
द्धिः । ऊर्णमयः कार्पासो वा कङ्कण इत्यक्षरान्नातम् । करपुटमुकुटादौपभुग्नोत्तमाङ्ग-
इत्यादौ हस्तारिसंपुटे ॥ 164 ॥

[मुष्टि] खङ्गो मुष्टिविनष्ट इत्यादौ स्सरौ । विक्रमे द्रव्यविशेषे षणः ।
बदाहुः । शाणं पाणितलं मुष्टिं कुडवं प्रस्थमाढकम् । नीवारमुष्टिपत्र इति वा
c. Bā. IV, 35. X, 92 । पाणिबन्धे । Sp. 4677 ॥ [पट्ट] पर्यन्ते । तवा-
ष्टमीचन्द्रसहोदरोऽयं ललाममुक्तः किमलीकपट्टः । वले कौशेये । वात्याघटितपट्ट-
वज्रनिचवा यान्ति द्रुतं योषितः ॥ [घट्ट] शुल्कदेशे । अलिप्सूनन्तरङ्गांश्च स्वा-
न्वष्टेषु नियोजयेत् । तरोपाये । घट्टालङ्कितजाङ्गवीजलभराः संप्राप्तपारास्ततः ॥
[घटी] 'अरघट्टघटीयन्त्रन्यायादित्यादौ भाण्डे घटीशब्दः स्त्रीपुंसयोः ॥ 165 ॥

[घटा] गोष्ठ्यां सदृशयासनबन्धे । घटाबन्धं प्रविष्टैस्तैः । इस्तिपट्टौ ।
विकटकरिघटाकवाटपाटनपटोः । घटनायाम् । एतदत्र घटामुपैति यत् ॥ [दिष्टि]
परीमाणे द्वादशाङ्गुले । दिष्टिमात्रास्तु समिधः । आनन्दने प्रियनिवेदने । दिष्ट्या
वर्धसे । कैश्चित्तु तृतीयान्तं प्रतिरूपमिष्यते ॥ 166 ॥

[विष्टि] आज्ञां वेगे । विष्टिगामी । वेतनं भृतिः । करणं दैवज्ञशाखो-
क्तम् । विष्ट्या शतसहस्रं तु इत्यादौ । कर्मकृति भारिकादौ । विशन्तु विष्टवः
शीघ्रं दृष्टा इव महीजसः c. V. A. 21, 27 ॥ [म्लिष्ट] अधिस्पष्टे वचसि ।
रोगावृत्तः Mh. 2, 94 । म्लाने विष्ठाये । म्लिष्टं चित्रममुत्र वासभवने वक्षि-
त्वदीयं यशः । केचिच्च वदनगताविस्पष्टोपचारान्म्लिष्टस्वमाहुः ॥ 167 ॥

[दृष्ट] यज्ञाय दाने । M. M. 12, 2 । तेन क्रतुभिरिष्टं स्यात्सहस्रदक्षिणै-
रित्यादौ यागेपि ॥ [दृष्ट] ऐहिके इहलोकोपभोग्यफले । दृष्टादृष्टतरः साधुः ।
दृष्टौ नयनव्यापारे प्रसिद्धम् । ज्ञाते । दृष्टानि विप्रियशतान्यथ शीलितेयम् । अ-
वतारिते प्रचारिते । Pā. 4, 2, 7 ॥ 168 ॥

[खेट] ग्रामभेदे गहरप्राये । एतैः खेट० Mh. 2, 85 । मलेन्वेष्मम् । कुत्सिते । अरिखेटनिराकृते ॥ [रिष्ट] इवेपि । भवेन्न कस्यापि हि रिष्टमिष्ट-कृत् ॥ [घृष्टि] वर्षे । वृक्षैर्विभिन्नैरिभकुम्भघृष्ट्या । किरे । वनावर्णि घृष्टि-निखातमुत्ताम् ॥ 169 ॥

[हृष्ट] वातवर्षप्रतिहते । शीतदृष्टवदनः सवेपथुः । विस्मिते । इष्ट्वा कष्टं विधिविनमितं दृष्टबुद्धिः स साधुः । हर्षिते संजातहर्षे । प्रिव० Mh. 2.100 । एषु त्रिषु । रोमाञ्चविषये । इष्टैर्लोमभिरेष रञ्जिततनुर्धत्ते कदम्बभिवम् । केशे-षु । दाहव्यापणमनविषये क्लृप्तशीतोपचारैर्दृष्टाः केशा विरहशिखिनो धूमतां या-न्ति तस्याः ॥ 170 ॥

[छाट] शुष्यज्जम्बीरछाटेत्यादौ गहने ॥ [सटा] सिंहकुन्तले । Su. 995 । जटायाम् । Ku. 8, 46 ॥ [मृष्ट] स्वादुनि । मृष्टाक्षदाता तरुणा-मिशोत्री । शुभे । उन्मृष्टपाणिपादास्यो भुञ्जीताद्यं समाहितः । क्षान्ते । मृष्ट ए-कोपराधस्ते ॥ 171 ॥

[शिष्ट] साधौ । Ra. 1, 28 । खसिते । शिष्टमिष्टैः सहाभ्रीयात् । विहि-त्ते । वक्ष शिष्टाप्रतिहतम् ॥ [त्रोटि] पक्षिचञ्चाम् । त्रोटि० Mh. 2, 89 । वस्तुविधाभावे । कुञ्चतटान्नोटिमापण्य हारः ॥ 172 ॥

[अरिष्ट] आसवे । अरिष्टमिष्टैः सह सेवेत । मृत्युसूचके लक्षणे । षण्मा-सिकमरिष्टं तत् । क्षतिगहे । Ra. 3, 15 । अशुभे । अरिष्टो जन्मकार्षेणु वर्जनीयः प्रवज्जतः । अरिष्टाः सन्तु नः पण्यान इत्यादौ शुभे तद्वति च त्रिषु ॥ 173 ॥

इत्थविशेषे । दुष्टारिष्टकठोरकण्ठवलनाः । अरिष्टैरिव मूर्तिस्तैरारिष्टैर्वलितं गृहमित्यादौ काकेपि । लशुननिम्बफेनिलक्ष्मीरवृक्षा आयुर्वेदप्रसिद्धाः ॥ [चिरण्डी] श्रुवाशिनी गूढा गृहिणी वृक्षापि चिरण्ठशुष्यते । द्वितीयववास्तदणी स्त्री सर्वेषु चिरण्डीशब्दवाच्या ॥ 174 ॥

[परीष्टि] परिचर्यायामन्वेषणे च । इष्टा परीष्टिः शिष्टानां दुष्टकर्मविपा-टनी ॥ [उत्कट] इवेपि । उत्कटकरिकाटपटुपाटनबद्धरतिः ॥ [कृपीट] चदरे । शूलोज्ज्वलकृपीटपीठमकरोदन्धासुरं यः शिवः । जले । कृपीटयोनेरुहि-वाव धूमः c. Ra. 7, 23 । अज्ञथो० M. 9, 321 इत्याद्यावः ॥ 175 ॥

[विकट] उभयत्रापि । व्यादाय विकटमास्थम् ॥ [अवट] अवटवटा-

करचटितचटीत्यादौ कूपे । गर्ते । अवटाटनपटुगतिः । प्रमत्ते । अवटातङ्कसंकेत-
निकेतनसमाभयम् ॥ [करट] कटु रटस्करटेत्यादौ काके ॥ 176 ॥

[चिपिट] खाद्यप्रभेदे खलभृष्टादौ । पिशितविस्तृते मर्दितविपुले यथा चि-
पिटनास इति ॥ [अदृष्टि] अज्ञाने । अदृष्टिकलुषीकृते इदववारिधौ मज्जते ।
अदर्शने आन्ध्र्ये असौम्ये क्रोधाद्युपप्लुते अक्षिण च । विवेकाज्जनदानेन ममादृष्टिं
निवारय ॥ 177 ॥

[कवाट] इभगण्डे । Su. 2461 । शरपट्टे । Ra. 3, 34 ॥ 178 ॥

[उच्छिष्ट] भुक्तशेषे । उच्छिष्टभोजी विमोक्षौ । क्षते । रेवतीवदनोच्छिष्ट-
मदपूर्णपुटे दृशौ c. Śi. 2, 16; S. K. 72, 25 ॥ 179 ॥

[करहाट] देशभेदे वृक्षभेदे अम्बुजाङ्कुरे प्रसिद्धः ॥ 180 ॥

[शिपिविष्ट] दुग्धर्मणि चर्मरहितशेषसि पुरुषे ॥ [प्रतिशिष्ट] प्रत्या-
ख्याते । अप्रियाणि° Mh. 4, 63 । मैत्रीं प्रति प्रयततः प्रतिशिष्टदूत इत्यादौ
प्रेषिते द्वयोरपि त्रिषु ॥ 181 ॥

[तुलाकोटि] सम्यग्वापि । अमूल्यस्य मम स्वर्णतुलाकोटिद्वयं किञ्चत् ।
इतीव कोपादातार्ज° Vik. Ch. 8, 8 ॥ [कोष्ठ] अन्तर्जठरे । कोष्ठे मूढः ।
कोष्ठागार इत्यादौ कुक्षले । अन्तर्गृहे । कोष्ठात्° Mh. 2, 103 ॥ 182 ॥

[काष्ठा । काष्ठ] दिशि दारुणि च । काष्ठावस्थितमाभयं ज्वलति ते तीव्रः
प्रतापानलः । उत्कर्षे । Ku. 3, 35 । मर्वादायाम् । Ku. 5, 28 ॥ [कण्ठ]
समीपबलबोः । Ku. 7, 51 । शब्दे । Ra. 8, 63 । समीपशब्दबोदय कठि-
लक्षणवा वृत्तिमाहुः ॥ 183 ॥

[ज्येष्ठ] ज्येष्ठे मासि निरभतेत्यादौ मासभेदे c. Mh. 2, 104 । वृद्धतमे ।
ज्येष्ठो भ्राता समः पित्रा M. 4, 184 । प्रशस्यतमे । वर्णज्येष्ठमकुलभेष्टान् ॥
[गोष्ठ] अङ्गमे । गोष्ठेद्वय इव सेवकः ॥ 184 ॥

[निष्ठा] निष्पत्तौ । निष्ठां गतं तस्य तपो विलोक्य । नाशे अन्ते च ।
Rāj. 4, 637 ॥ [हट] इत्येपि । हठैरनुसृतो हठात् ॥ 185 ॥

[श्रीकण्ठ] देशभेदो हर्षचरिते व्याख्यातः c. H. Ch. 104-107 ॥
[अम्बष्ठ] संकरोद्भवे । M. 10, 8 ॥ 186 ॥

[प्रतिष्ठा] आस्पदे । Ra. 6, 21 । मर्यादायां शिष्टाचारे । धृतप्रतिष्ठाः क
न सन्ति सन्तः । देवादिस्थापने । इष्टे प्रतिष्ठासमये पुरारेः । आदिग्रहणान्म-
गदौ ॥ 187 ॥

[कमठ] मानभित्तिमाणविशेषः । कूर्मे । Su. 36 ॥ [नीलकण्ठ] शि-
वे । Ku. 5, 57 । बर्हिणि । Me. 76 ॥ [कलकण्ठ] कलकण्ठपञ्चमरवेण
छभ्रुवामित्यादौ पिके रुढः ॥ 188 ॥

[कुण्ड] पत्यौ० M. 3, 174 इत्युक्त्या जारजाते द्वयोः । परिमालकपा-
दानामुत्सवे चोपयुज्यते । दर्वावृत्तीपटलिकाकुण्डभाण्डकरण्डकमित्यादौ भाजने
पात्रभेदे स्त्रीपुंनपुंसकेषु ॥ 189 ॥

वह्मघाधारं । क्रियाशक्तिस्तु वै कुण्डं ज्ञानशक्तिर्हुताशनः ॥ [क्ष्वेडा]
वंशाङ्कुरे । क्ष्वेडाचर्वणतृप्तसिन्धुरवधूतर्षप्रहर्षापहः । सिंहनादे । एष० Mh. 2,
111 ॥ [क्ष्वेड] विषे शब्दमात्रे च । तस्य० Mh. 2, 110 ॥ 190 ॥

[विपाठ] इषौ । तत्र पेतुर्विपाठाः ॥ [मण्ड] द्रवे । मण्ड० Mh. 2, 124 ।
[काण्ड] तरुस्कन्धे । आदाय काण्डात्तरुमुज्जिह्वानम् । लतायाम् ।
Śi. 5, 50 ॥ 191 ॥

दण्डे । दोःकाण्डकण्डूजुषः । बाणे । आसील्लाघवमस्य शत्रुविजये कोदण्ड-
काण्डादौ । अर्वति कुत्सिते । Śi. 1, 38 c. Gaṇ. 45, 12 । वर्गे । दण्डे तरु-
णां मृगकाण्डमेतत् । अवसरे । H. Ch. 60, 6 । वारिणि गवेषणीयम् ॥
[भाण्ड] अश्वाभरणे पर्याणादौ । भाण्डत्रासी हयः । पात्रविशेषे । Ch.
I, 54 । तरीपु० Śi. 3, 76 इत्यादौ मूलवणिग्धनोपचारात् ॥ 192 ॥

[दण्ड] तुर्योपाये दण्डनायके । पतिमय कुलनारी दण्डभीत्याभ्युपैति
Sp. 3734 । राजबले । दण्डेन पीडयति शत्रुसमूहमेव । लगुडे । Ku. 2, 23 ।
मधि मन्यकाष्ठे । AK. 2, 9, 53 ॥ [गुड] गोले वर्तुले पिण्डे । भक्षितो
वाप्ययोगुडः ॥ 193 ॥

[पिण्ड] पिण्डी] संघाते । Sp. 4952 । मासे । Ra. 2, 59 । पिण्डीमा-
त्रोपहतवदनस्ताडितोपि प्रचण्डमित्यादौ मासोपचारात् । कलेबरे । Ra. 2, 57 ॥
[गण्ड] विस्फोटे । समादिलप्यत्युधैः पिशितघनगण्डी० Su. 3388 ॥ [मुण्ड]

के शिरसि । आस्वादयामि यदि रोहितमुण्डखण्डम् । मुण्डिते कूपकचे ।
M. 2, 219 ॥ 194 ॥

स्थाणौ । व्यालैरा० Mh. 2, 125 । शावलेयबाहुलेयखण्डमुण्डेत्यादावजा-
तशृङ्गे गवि । अकृतचूडे । जटी मुण्डी शिखी वापि मुच्यते नात्र संशयः ॥
[खण्ड] शकले । खण्डेन्दुचूडामणिः । इक्षुभेदे । खण्डस्य षोडश पलानि श-
शिप्रभस्य c. AK. 2, 9, 44, C. । शावलेयो बाहुलेयः खण्डो मुण्ड इत्यादौ
स्फुटितशृङ्गके गवि द्वयोः । त्रियां तु खण्डेति ॥ 195 ॥

[शौण्ड] वृषभे । Bh. S. 88 । समर्थे । अक्षशौण्डः । मधुसक्ते । शौ-
ण्डः पिवति पानागारे ॥ 196 ॥

[रण्डा] विधवायाम् । पञ्चाक्षरी जयति रण्डिकया प्रयुक्ता ॥ [अण्ड]
कठिने । खण्डी० Mh. 2, 108 । मुष्के । निरण्डास्ते ह्याः शूराः । खणादि-
कोशे । M. 1, 44 । आदिग्रहणात् । अव्यक्तादण्डमभूदण्डाद्भूतेत्यादौ ब्रह्मको-
शे ॥ [क्रोड] उरसि । Sp. 1969 ॥ मुकुल० Sh. 2, a इत्यादावुपना-
रात् ॥ 197 ॥

[पीडा] द्वयोरपि । Bh. S. 56 । कृपा हि परार्थं दुःखानुभवनम् ॥
[नीड] स्थानमात्रे । स बद्धकक्ष्यः परनीडपीडने । तत्रागत्य० K. K. S. 1, 61
इत्यादौ द्वयोरपि पुनपुंसकयोः ॥ [नाडी] कायसिरायाम् । M. M. 158, 1 ।
नाले पद्मादिषण्डे । आसेदुरुन्नाडिनि पुण्डरीके । षट्क्षणे काले घटिकाख्ये । ना-
डिकाविच्छेदध्वनिरुदचरत् ॥ 198 ॥

[गुण्डा] सुरायां तत्पानमदस्थाने च । गुण्डायां० Mh. 2, 125 । वक्षत्रैक-
देशे चिबुके । गुण्डा० Mh. 2, 126 ॥ [गडु] कुञ्जे । असौ गडुर्जानुनिविष्ट-
हस्तः । पृष्ठगले । गडुलथापलमाचरत्यसौ ॥ 199 ॥

रोगे । यशेवमन्तर्गडुना कोर्यः स्यात्स्थायिनात्मना ॥ [चण्ड] चण्डी] ओ-
षधिभेदे महेश्वरगणे च प्रसिद्धः । कोपने । Dhv. 77, 2 c. Vik. 130 ।
देव्याम् । चण्डश्चण्डीपतेरंशः c. Mh. 2, 134 ॥ [षण्ड] गोपतौ वृषभे ।
हालिकः षण्डमारुह्य । वहयादिसंचये । जम्बूषण्ड० Me. 20 ॥ 200 ॥

[व्याड] व्यालास्ते० Su. 1007 c. Bh. Ś. 83 इत्यादौ लडयोरेकत्व-
स्मरणात् सर्पे । मांसात्पशौ क्रव्यादे श्वसृगालादौ । व्याडैर्व्याप्ते वनान्तरे ॥ [इडा]
इडामुदहरत्क्रोड इत्यादौ भूमौ । इडाभ्या गौः पयस्विनीत्युक्त्या गवि । वाचि ।
श्रीडादिडां नैव ददाति वीरः । अप्सरसि । ऐडः पुरुरवास्तत्र ॥ [प्रकाण्ड]
वरस्कन्धे । कण्डूयमानः सरलप्रकाण्डान् ॥ 201 ॥

[सपिण्ड] पुत्रे । सपिण्डः पितृदायादः । दायादे । एकाहस्तम् - - - - -
--तु वै पितुः ॥ [शिखण्ड] वहे । Ra. 1, 39 । चूडायाम् । Ra. 11, 5 ॥
[पोगण्ड] विकलाङ्गे । पोगण्डाः संभवन्ति ते । बालधा षोडशाहर्षात्पोगण्ड-
आभिधीयत इत्युक्त्या बाले ॥ 202 ॥

[दृढ] शक्ते । उदीर्णे रागाग्नौ सुदृढघनमाश्लिष्यति वधूरित्यादौ
c. Sp. 2596 । स्थूले व्यायते । कस्ते स्यादृढघातकस्य समरे प्रत्यक्षवर्ती रि-
पुः ॥ [व्यूढ] विन्यस्ते विपुलीकृते । अनूर्ध्वशुश्रूढजानुर्जुहुयात्सर्वदा हविः
Śāṅkh. Gṛihy. 1, 10 । संहते घने । Ra. 1, 13 ॥ [मूढ] जडे ।
मूढे नास्ति मतिः क्वचित् । तन्निहते अलसे । किं० Mh. 2, 128 ॥ [रूढ]
अङ्कुरिते । निरूढत्रीहयः शष्पम् । लग्ने । Su. 1617 c. Sp. 4554 ॥ रूढे०
Ra. 13, 73 इत्यादौ लग्नस्वोपचारात् ॥ 203 ॥

[बाढ] भृशेत्यर्थे । बाढमाविद्धकर्णः । प्रतिज्ञायाम् । आं बाढं क्रियते भव-
न्निरचितम् ॥ [लीढ] स्वादिते । लीढं मधुकरैर्मधु । म्लिष्टमीषइद्यक्तम् ।
लीढमद्य व्याख्यानं जातमित्यादौ ॥ [गाढ] विलोडिते । नौभिर्विगाढां सर-
जुं विलोक्य c. Ra. 14, 30 । दृढे । Pa. 3683 ॥ 204 ॥

[उदूढ] उदूढा [sic] धृतो विव्राहितश्च । पृथुलेन्वेप्यः ॥ [उग्राढ] भृ-
शे । Śā. 8 । कृष्णे । निदाघोद्गाढसंताप० c. Su. 1693 ॥ [उपोढ]
ऊढमात्रे । Sp. 1311 । समासघ्ने । उपोढपाणि० c. Ku. 7. 4 ॥ 205 ॥

[आपाढ] व्रतिदण्डे । Ku. 5, 30 । मासे प्रसिद्धः । भूपरभेदेपि ॥
[आलीढ] श्लिष्टे । वत्सालीढं भाष्यम् । स्पृष्टे । Ra. 2, 37 । आस्त्रादिने ।
आलीढं मधुसार्पिणा सह कथम् । धानुष्कस्थानभेदे । Ra. 3. 52 ॥ 206 ॥

[अध्यारूढ] सहवाके । अध्यारूढं तु नं विद्यात्स परीक्ष्यः प्रयत्नतः ।

पृष्ठगते उपरिस्थानं प्राप्ते । गगनमध्यारूढे सवितरि ॥ 207 ॥

[ध्रूण] इयोरपि । M. 8, 317 ॥ [बाण] बलिघ्नते । Kād. I. v. 2 ।
देवभेदे । बाणलिङ्गे० Mh. 2, 148 । बाणीयबाणी यदि कर्णगोचरेत्यादौ
वाचि क्रियाम् । दासीकुरण्टको वृक्षभेदः ॥ 208 ॥

[कण] अल्पे । Ra. 1, 85 । विप्रुषि । Suv. 37, 7 । अतिसूक्ष्मधान्यांशे ।
Su. 2446 ॥ [कर्ण] संसारवारांनिधिकर्णधार इत्यादावरित्रे लोके खैडाशब्द-
वाच्ये । भुतौ । Sâ. 22 । राजभेदे । षड्भिः कर्णो निपातितः ॥ 209 ॥

[गण] प्रमये । Ku. 1, 55 । संख्याभेदे । विवेक्तारो येषां दिशि दिशि
गुणानां गणतया ॥ [पण] ग्लहे ब्रूतार्ये धने । कोलिद्युतपणीकृतो विहरता पूतः
स बिम्बाधरः । अशीतिः इवेतिकाः पण इत्युक्त्या इवेतिकामाने वराटकपरि-
च्छेदे । मूल्ये । दश कार्षापणाः पणः । कार्षापणे रूपकद्वये । नातिरिक्तोधिका-
रोस्ति सार्धात्पणसहस्रतः । धने गवादौ स्त्रे बहुधन आपणिक इत्यादौ ॥ 210 ॥

श्रुतादौ कल्पिते संध्यर्थे मुद्रिकादिदाने । पणबन्ध० Ra. 8, 21 । पणो
बध्यतेस्मिन्निति पणबन्धः संधिः । बद्धमुष्टौ मुष्टिगृहीतशाकादिपरिमाणे । नास्तुं
शाकपणो रटन्न चलति द्वारान्धनी संततम् । भुतौ वेतने प्रसिद्धः । पण्यवनिते-
त्यादौ ॥ [गुण] रज्जावुत्कर्षे च । H. Ch. 49, 2 c. Sp. 7617 । आदौ
यस्य गुणास्ततः किल च येत्यादौ तन्तुषु राजसाधर्म्यात् । मौर्व्याम् । Su. 2455 ।
गुणाः खलु गुणा एवेत्यादौ द्वितीयो गुणशब्दः प्रधाने s. Su. 2672 । गुणवति
यौवनशालिनीत्यादौ रूपादौ द्रव्याभिते सर्वत्र । आदिग्रहणाद्बुद्ध्यादौ । कणादोक्ते
सत्त्वे निविशत इत्यादौ लौकिके च शुक्रादौ । सूदे भक्तकरे । AK. 2, 9, 28 ।
धृतराष्ट्रो गुणप्रिय इत्यादौ c. Vâs. 15, 1 । अत्रहि विरोधाभासे गुणशब्देन विराट-
गृहे भक्तकरावलम्बी भीमसेनो विवक्षितः । इन्द्रिये । Bhag. 3, 29 ॥ 211 ॥

भागे । Ra. 2, 25 । भाण्डेन्वेप्यः । शौर्यादौ । Ra. 1, 22 । सत्त्वादौ ।
Kād. I. v. 1 । संध्यादिके । Ra. 8, 21 ॥ [क्षण] निर्व्यापारस्थितौ ।
किं न कुर्वन्ति सक्षणाः । कालविशेषे । Śi. 4, 17 । उत्सवे । क्षणे रक्ष्याः कुल-
क्षियः ॥ क्षण० Śi. 1, 4 इत्यादौ प्रकरणमाहात्म्यामृतोत्सवे ॥ 212 ॥

[वर्ण] गुणे । Ra. 11, 2 । लम्बो वर्णो गुणो यैस्ते लम्बवर्णा विद्वांसः ।

स्वगुणो० Śi. 16, 29 इत्यादौ तु स्पष्ट एव गुणे वर्णशब्दः । व्रते । Ki. 1, 1 ।
 चशसि । अवर्णवादाद्गुणमुद्दिजेन्न कः । शुक्लादिकेपि । दुर्वर्णतामेति च दुर्जनस्व
 N. Ch. 1, 14; Su. 168 । ब्राह्मणादौ । Ra. 5. 19 । विलेपने । वर्णितं
 मुखमेतस्याः । कुषायाम् । वर्णास्तरणोपविष्टः । गीतप्रसङ्गे । Ku. 5, 56 । रूपे ।
 Ku. 3, 28 ॥ 213 ॥

[स्थूणा] शखमयः स्त्रीविशेषः सूर्मि यस्यां प्रतप्रायां गुरुतल्पगेन प्रायश्चि-
 त्तं वर्धते ॥ [तृष्णा] इयेपि । Sp. 4089 ॥ 214 ॥

[तीक्ष्ण] त्रिवे क्लीबे । तीक्ष्णेन नीतः क्षयमित्यवैमि । आजौ । तीक्ष्णेषु
 शत्रुहननप्रवृत्तस्य तस्य । लोहं शखम् । अभिसरे । यदि तत्र तीक्ष्णाः संश-
 रेयुः । अभिसरो जीवनिरपेक्षश्च । अभिसरो मरकं युद्धं चेत्यन्ये । खरे ।
 Śi. 2, 109 ॥ [मणि] अलिङ्गरो घटः । क्रमादपामपि मणौ पङ्क्तौवद्वयं
 प्रवर्धते । वसिष्ठेन यथाकालं मलानां शोधनं प्रतीत्यादौ ॥ रत्ने । Sp. 4657 ।
 अजागलस्तने । अजामणेरिवैतस्य जन्म जातं निरर्थकम् c. Sp. 3120 ॥ 215 ॥

[कृष्ण] बीभत्सुर्जुनः । कृष्णहैपायन इत्यस्य कृष्णशब्दस्य भीमोपि भीम-
 सेन इति न्यायेन व्यासे प्रयोगः । अथ हैपायनशब्देनास्य चण्डश्चण्डीपतेरंशो
 मुनिर्हैपायनोस्तु वः । रथयोजितगोविन्दो रुक्मिणीकः सदा मुदे ॥ इत्यादौ
 दुर्वासस्यपि वर्तनात्कृष्णशब्देनैव व्यासवाचिना विशिष्यते हैपायनशब्दः ॥ वर्णे ।
 कृष्णस्ते करपुष्करोदरतले खड्गः सदा जृम्भते । तम० V. S. 4 इत्यादौ पापे-
 पि मालिन्योपचारात् । द्रौपद्याम् । V. S. 22 ॥ 216 ॥

[कोण] क्षीणाश्वदनोपायेभ्यौ च । H. V. 1, 9 । लगुडे । चर्त्रीर्णकोणर-
 भसादरविद्रुतस्य ॥ [शोण] नदे । हिरण्यवाहनामानं शोणमश्राक्षत् c. H.
 Ch. 22, 2 । लोहिताद्वे । शोणलङ्कितरणाजिरस्य ते ॥ 217 ॥

[प्राण] बले । भावात् [?] प्राणः कुतस्ते । वायुः शरीरस्थः प्राणः ।
 समानोदानध्यानाधेत्युक्त्या । भुवो० Bhag. 8, 10 इत्यादौ । अमृषु जीवेषु ।
 Bh. Ś. 102 ॥ [घृणा] इयेपि । चेतसि घृणा काये च यस्यानिशम् ॥
 [श्रेणि] कुले प्रसिद्धः । आवलौ । R. K. 1, 1 ॥ 218 ॥

[पार्ष्णि] पादपद्मेर्गुल्फस्याधोभागे । Ku. 1, 11 । बाहिनीकटौ ।
 Ra. 4, 26 ॥ [जिष्णु] शक्रे । जिष्णुना विजिते वृत्रे ॥ 219 ॥

[द्रोण] काकभेदे । द्रोणैराभितगहरे ॥ [द्रोणी] काष्ठाम्बुवाहिनी दीर्घो नौवाहनार्थं दण्डः । गवाक्षान्नादिभाजने । क्षुराभिसलिलपूर्णा द्रोणीमवततार ॥ 220 ॥

नीलिनी ओषधिभेदः । गुहायाम् । कुर्वाणो ह्यधिरार्द्रचन्द्रकषणैर्द्रोणीरिवात्रे-
र्नवाः ॥ [वेणी] नदीस्रुतौ । Me. 29 । केशकलापे । Ku. 2, 61 ॥ [उष्ण]
त्रयेपि [sic] । अत्युष्णमुष्णाभिगमे हि देहादुष्णं वमन्मुष्णमनाः स
जिष्णुः ॥ 221 ॥

[अणु] अल्पे । Bhag. 8, 9 ॥ [चूर्ण] धूलौ । Me. 67 । क्षारभेदे
ताम्बूलोपकरणे । न विना चूर्णं रञ्जयति ॥ चूर्णरञ्जितचलालकावलिरेत्यादाव-
धिव्रासके कर्पूरादिक्षोदकृते द्रव्यविशेषे नपुंसके बहुत्वे च । चूर्णानि वासयोगाः
स्युरिति चामरसिंहः AK. 2, 6, 134 ॥ 222 ॥

[आणि] अक्षस्य रथनाभिक्षेप्यकाष्ठस्यान्ते बन्धार्थं कीलक आणिः ।
आणीमाण्डव्य इत्यादौ । अभिः कोणः ॥ [रण] काणे । कर्पन्ति० Mh. 2,
149 । मृधे । Ra. 12, 72 ॥ [क्षुण्ण] ग्रहते । Ku. 2, 43 । दक्षे ।
क्षुण्णाः शास्त्रेषु सर्वेषु ॥ 223 ॥

[शाण] मानभेदे माषके । सुवर्णशाणं च लोमशसूत्रेण वेष्टयेत् । कषे ।
Su. 3457 । कषतेस्मिन्निति कषः कुरुविन्दाख्यो द्रव्यभेदः ॥ [स्थाणु]
उभयत्रापि । तस्मै जगत्तद्ध्वंसस्थाणवे स्थाणवे नमः ॥ 224 ॥

[वरण] प्राकारे । प्रोत्तङ्गवरणावृतः । स्वीकृतौ । कन्यावरणमिच्छन्ति ।
रोधे । कृतवरणान्प्रविमुच्य मारुतान् ॥ 225 ॥

[धोरणी] पङ्क्तौ । जलधरजलधाराधोरणीधौतमूर्धा c. Vik. Ch. 13, 86 ।
वाहने युग्यभेदे सर्वस्मिन् स्थितौ नपुंसकलिङ्गे । धोरणं वाहनं पञ्चमित्यमरसिंहः
c. AK. 2, 8, 58 ॥ 226 ॥

[ग्रामणी] नापिते प्रसिद्धः । भ्रेष्ठे । Bā. III, 10 । ग्रामाधिपे । ग्राम-
णीदुहितृपाविते जले ॥ [हरिणी] हेमप्रतिमायाम् । हरिणीभिर्हतस्तम्भा भ्रान्ति
पूर्वं न देवताः । हरिणीर्ब्रह्मवर्चसकाम इत्यादौ हरितायाम् ॥ 227 ॥

[हरिण] पाण्डौ । हरिण० Mh. 3, 223 ॥ [विपणि] पण्याध्वा हट्टप्र-
देशेन जनानां मार्गः । हट्टो वाणिज्यस्थानम् । इत्येपि । पूर्णापणं विपणिनो विपणिं
विभेजुः c. Śi. 5, 24 ॥ 228 ॥

[ग्रामीण] ग्राम्ये । ग्रामीणैः पुनरध्वगस्य वसति० Sp. 3158 ॥ [करेणु] इभ्याम् । Ku. 3, 37 ॥ [द्रविण] बले । उपोढबाहु० Ra. 18, 13 । धने । Bh. Ś. 5 ॥ 229 ॥

[शरण] गृहे । प्रविशेदभिशरणमुद्धृते दक्षिणे करे । रक्षितरि । शरणमसि संभयो ऽसि गतिरसि ॥ [प्रोक्षण] वधे । प्राणप्रोक्षणकेतनेत्र विजने किं भीरु बम्भ-
म्यसे ॥ [प्रमाण] हेतौ ज्ञप्तिनिमित्ते । प्रत्यक्षं चानुमानं च [sic] M. 12, 105 ।
मर्यादायाम् । राजानं मां च प्रमाणं कृत्वा यद्यस्याकुशलं पश्यसि । प्रमाणव्युत्पा-
दके शास्त्रे । पद० Mh. 3, 204 । इयत्तायाम् । कियत्प्रमाणमुदकम् । प्रमा-
तरि । साहित्यमाणिक्यविदः प्रमाणम् ॥ 230 ॥

[करण] साधकतमे । सुभगः करणैर्मन्त्रैः । क्षेत्रे । ग्रन्थिपर्णकरणेषु त्रिवे-
रुः । गात्रे शरीरे । Ku. 4, 5 । इन्द्रिये । Ra. 2, 11 । क्रियाभेदे । स्पष्टं
[sic] करणं स्पर्शानाम् c. Ath. Prāt. 1, 29 । चेतोहराणि करणानि गणाधि-
नाया इत्यादौ नाट्यशास्त्रोक्ते । संवेशनं करणमेत्य विभेदि वस्त्वित्यादौ कन्द-
र्पशास्त्रोक्ते कार्ये । कायस्थकर्मणि लेख्यादौ । आक्षपटली समस्तकरण-
परिवृतः ॥ 231 ॥

[निर्वाण] निर्वृत्तौ । निर्वाणमेति न मनो विषयेषु सक्तम् । शान्तिमो-
क्षयोः । Ra. 12, 1 । इभमज्जने । निर्वाणमापि सरसीषु गजाधिपेन । शान्ते ।
Ku. 2, 23 ॥ [इन्द्राणी] तथैवमिन्द्राण्यपि पार्श्वयोः स्त्रियाः समास्थितोर्बोः
श्रियजानुयोजनादित्यादिलक्षण इन्द्राणी कामशास्त्रोक्तं करणम् ॥ 232 ॥

[काकिणी] वराटके श्वेतके । अक्षिधाराक्रयकीता वरमेकापि
काकिणी । अशीतिः श्वेतिकाः पणः । तस्य चतुर्भागः c. 210 । मान-
भेदे प्रसृतिमध्ये । दग्धः काकिणीं दद्यात् ॥ [सरणि] पङ्क्तौ । सरणिः पिपी-
लकानां निर्याता वर्षसूचनं कुरुते ॥ अपवर्गसिद्धिनगरस्य सरणिरिव ते बभूवत
इत्यादौ मार्गे ॥ 233 ॥

[तर्पण] सक्तौ । पेयाः स्युर्लाजतर्पणाः । तृप्तिः सौहित्यम् । बृंहणं वातघ्ना-
भ्युद्देशेन क्षिण्णौषधदानम् । पोषणे । कुर्याद्वाक्पणतर्पणम् । पित्राणुद्देशदाने ।
व्यान्त्रैकवासाः स्थलगो न कुर्यात्तर्पणं बुधः ॥ [पारणा] व्रतभोजने ।
Ra. 2, 39 ॥ 234 ॥

[पारण] कर्मान्ते । समीहितं संगरपारणेन ॥ [धर्षण] इयोरपि । अविरतधर्षणरसिकः खल इव वेद्याजनो जगति ॥ [दक्षिण] दक्षिणा] अनुकूले भद्रादेये च । Śi. 14, 33 । ऋजौ । Ra. 1, 31 । निर्दिश्यमानविषयं शानुकूल्यम् । आर्जवं तु सर्वविषयम् । दक्षिणदिग्भवे । Ku. 8, 25 ॥ 235 ॥

दिग्भेदे । M. 2, 52 । सव्यहस्ते । धर्मविद्वक्षिणं पाणिं नाधश्चैवे नियोजयेत् ॥ [अरुण] सांध्यरागे । Ra. 5, 71 । सूर्यसूते । अरुणसारथिरेष समुद्रतः । दिवाकरे । Sp. 562 ॥ 236 ॥

शोणे । परिरमणम् [sic] R. K. 2, 23 । अव्यक्तरागे अस्फुटलौहित्ये ॥ [लक्षण] नाम्नि । Ra. 6, 71 । चिह्ने । श्रीलक्षणोत्सङ्गविनीतवेशः ॥ [श्रवण] नक्षत्र° Kād. 11, 13 इत्यादौ नक्षत्रेपि । भुतिकर्णयोः । Kād. I., v. 14; c. Ujjv. Un. IV., 233 ॥ 237 ॥

[श्रवणा] श्रवण्याम् । श्रवणायां ददातु ये ॥ [धिषण] धिषणा] ह्येपि । सुविमलधिषणो धिषण इव ॥ [वरुण] अप्पतौ । Ra. 9, 6 ॥ [हरण] यैतके सुदायादिमाये आयाते वस्तुनि । सत्त्वानुरूपं हरणीकृतभ्रीः c. Ra. 7, 29 v. 1. ॥ 238 ॥

[निर्याण] निर्गमे । ततो° Mh. 3, 200 ॥ [कल्याण] ह्येपि । त्वया वितीर्णं कल्याणमस्तु देव तदेव ते ॥ [सुवर्ण] सुवर्णस्य सुवर्णस्य सुवर्णस्य वरानने । प्रहितं तव रामेण सुवर्णस्याङ्गुलीयकमित्यादौ ह्येपि तन्माने षोडशमापके ॥ [ग्रहण] धने । द्विगुणं ग्रहणम् । सा राहुमूर्तिरिव न ग्रहणं जहातीत्यादौ ह्ये वेद्यादिभाटके सोमादिमहे च ॥ 239 ॥

स्वीकारे प्रसिद्धः । वन्धां हृदयतल्लियाम् । ग्रहणीकृतरिपुलक्ष्मीः । आदरे । Ku. 7, 35 ॥ [कङ्कण] मण्डलं यागाद्यर्थं नानावर्णो रेखासंनिवेशः । रक्षाकङ्कणबन्धबन्धुररुचिरित्यादौ सूत्रे ऊर्णादिमये रत्नाढ्यकरभूषणे ॥ 240 ॥

[कारण । कारणा] घातने यातनायां च । कारणोपहितमानसस्य ते कारणानिरयवह्निषु स्थिता । हेतौ । किं कारणं नु कविराज मृगा यतेते [sic] c. V. A. 11, 6 । करणे साधकतमे । भक्ति° Mh. 3, 188 ॥ [मार्गण] बाणे याचके च । Su. 2455 । मार्गणाभिः किमाभिरित्यादौ याचने क्षीनपुंसकलिङ्गः ॥ 241 ॥

[चरण] वृक्षादिमूले । चरणसेकविर्वाधितवृक्षकः ॥ शिष्यद्वयेनेव नूपुरयु-
गेन वाचालितचरणा H. Ch. 9, 6 इत्यादौ प्राण्यङ्गे पादे बहुचार्दिके शाखा-
विशेषे चरणशब्दः शाखानिमित्तकः पुरुषेषु रूढः ॥ [तरुण] तरुणारुणरा-
गभाजीत्यादौ नूतने । युनि । R. K. 2, 22 ॥ [तरणि] भर्के नावि
वा । दारिद्र्योदधितरणिः सरणिर्निःश्रेयसस्य नित्यमसि ॥ 242 ॥

[ब्राह्मणी] विप्रश्च विप्रा च तयोर्हिलिङ्गः ॥ [प्रवेणी] इयेपि । प्रवेणी
मदनस्येव प्रवेणी कुसुमाञ्चिता ॥ [रोहिणी] नक्षत्रे । तां रोहिणीं विजानीहि
ज्योतिषा मित्रमण्डले [sic] c. V. K. 4, 2, 7, C. । गवि । रोहिणीविपुला-
पीनस्रुतिसिक्तोदजाङ्गने ॥ 243 ॥

[दुर्वर्ण] इयोः । N. Ch. 1, 14; Su. 168 ॥ [भरण] धेतनं जीवि-
काभरणं भृतिः पूरणम् ॥ [त्रिषाण] पशुशृङ्गे । Ra. 9, 62 । इभदन्ते ।
Si. 4, 63 ॥ 244 ॥

[प्रवण] क्रमनिष्ठोऽर्थाम् । प्रागुदक्प्रवणा भूमिः दलदणा यागे प्रशस्यते ।
प्रद्वे । शंभोर्भक्तिप्रवणमुकुटा । अनयोत्तिष्ठ । चतुष्पथे । प्रवणे चरन्ति भूताः ॥
[संकीर्ण] निचितं व्याप्तम् । अशुद्धे । संकीर्णे चरति काकपदैव काकवर्गः ॥
[इरिण] इयेपि । संसारे ° Mh. 3, 182 ॥ 245 ॥

[रोहण] रोपणे । कामाखत्रणरोहणं मृगवृशो विम्बाधरस्यामृतम् । रूढौ ।
खेहरोहणमसस्तु दुर्लभम् । रत्नसंभवहेतौ पर्वतविशेषे । साहित्यसिन्धुशिशिरां-
शुरशेषशाक्तसेवावदातमणिसंचयरोहणाद्विः ॥ [धारणा] योगिकर्मणि । पञ्च
चञ्चलगतीन्समीरणान्धारणाभिरभितो निरुद्धवान् । साम्ये ।] धारणायां स्थितो
लोकः ॥ बुद्धिरद्भुतशतस्थ धारणीत्यादौ धारके त्रिषु ॥ 246 ॥

[वारण] वृत्तिघाते । विषयाकृष्टमनसः शक्यते वारणं कथम् । वारके
नजे च । Sp. 227 ॥ [चारण] देवभेदे । सिद्धचारणगणैरधिष्ठिते । विटे ।
चारणगणैरारब्धहास्याकुले ॥ 247 ॥

[सारणा] स्वरसंस्थाने । रचयति परिपाकं सारणा गीतमार्गे ॥ [सारणी]
अल्पसरिति । सारणी ग्रन्थिपर्णम् ॥ [करुण] कीने विच्छाये । स्थिराल्पतारां
करुणेन्दुमण्डलाम् c. Ra. 3, 2, v. 1. ॥ 248 ॥

[समीरण] वायौ । Ku. 3, 21 ॥ [आरोहण] सोपाने । आरोहणेषु० Mh. 4, 75 । उद्गमे । Ku. 1, 39 ॥ [आस्तरण] ह्येपि । आस्तीर्णशालास्तरणेषु धन्याः ॥ 249 ॥

[विलक्षण] व्यर्थसंस्थायां निरर्थके चेष्टिते । दृष्टिर्विलक्षणतया तव शून्य-
भ्रममाख्याति । विलिखे । सदसि तत्र बभूव विलक्षणा । अन्यस्मिन् तस्मा-
द्व्यतिरिक्ते । मूर्खोपि साधुसंपर्कात्पणिताच्च विलक्षणः ॥ 250 ॥

[विहरण] व्यादाने विकासे । Pā. 1, 3, 20 । प्रापणे देशदेशान्तरनय-
ने । अभोर्विहरणं कृत्वा । क्रीडने । वनविहरणलभप्रीतयस्ते मुनीन्द्राः ॥ [संसरण]
प्राण्युत्पादे पुनर्भवे । तस्मिन्संसरणे विवेकविषयो यातो गतिं सज्जनः । असंवा-
धचमूनतौ असंकटे सेनागमे । एत० Mh. 4, 91 ॥ 251 ॥

षण्टापथे राजमार्गे । यान्ति द्रुतं संसरणेषु योधाः ॥ [समुद्धरण] वान्ता-
न्ने भुक्तो ज्ज्ञिते । अस्मत्समुद्धरणलब्धधृतेस्तवैष गर्वः कथं वद सखे ननु निस्त्र-
णोसि । उन्नये उत्क्षेपे । देवः समुद्धरणधीरमतिः परेषाम् c. V. A. 44, 21 ।
स्तच्च उद्धरणापेक्ष्य चतुरक्षरमध्ये क्षिप्रम् । यद्वृत्तिर्यस्योद्धरणमिति लोकप्रसिद्धि-
रिति पञ्चाक्षरमध्येपि द्रष्टव्यम् ॥ [आचरण] वस्त्रे आच्छादने च । Ra. 13, 8 v. 1. ।
अजीर्णे अर्गले च । गुर्वावरणनिषिद्धा न रुचिर्भक्त्येपि नारीणाम् ॥ 252 ॥

[प्रकरण] प्रस्तावे । प्रकरणकथितं वाक्यं भवति हि निष्पत्तये पुंसाम् ।
कीर्णे प्रक्षेपे । पुष्पप्रकरणरुचिरे ॥ [निरूपण] दृष्टौ चर्चायां विचारे च ।
उपरागस्य निरूपणं न कार्यम् ॥ [विदारण] लज्जायां भेदे च । हृदयविदारण-
कृदभूत् ॥ 253 ॥

[परायण] आश्रये । Ku. 4, 1 । अभीक्ष्णे भर्त्सने चान्वेष्यम् ॥
[पारायण] समासङ्गे समादलेषे । M. Ch. I, 14 । कास्त्न्ये । धातुपाराय-
णादिषु c. Kāś. I., v. 1 ॥ 254 ॥

[प्रविदारण] ह्येपि । बिभ्यति प्रविदारणात् ॥ [परिभाषण] सनिन्दो-
पात्मने । बाला अपि प्रवर्तन्ते कृतेपि परिभाषणे । अनियमेन उक्तौ यो नियमस्त-
त्परिभाषणम् ॥ 255 ॥

[अधिरोहिणी] निःश्रेण्याम् । स्वर्गाधिरोहिणीमेतां चक्रे क्रतुपरंपराम् । अभिनिवेशे । नो दृष्टाय न दृष्टाय स्यादवस्त्वधिरोहिणी ॥ [अधिरोहण] ऊर्ध्वगतौ । शैलाधिरोहणं कार्यम् ॥ 256 ॥

[अपवारण] ऋदिः पटलम् । प्रवृत्तिज्ञात इन्द्रियादीनाम् c. Kās. Pā. 1, 4, 27 । अन्तर्धिराच्छादनम् ॥ [उदाहरण] अभिधाने । Ku. 6, 65 । निदर्शने । Śi. 2, 33 ॥ 257 ॥

[सत्] सत्ये । यदेवार्थक्रियाकारि तदेव परमात्मसत् । अभ्यर्हिते । Ku. 1, 12 । साधौ । असन्तो नाभ्यर्च्याः c. Su. 280 । विद्यमानप्रशस्त-
बोः । Su. 3161 ॥ [सनी] दक्षपुत्र्याम् । Ku. 1, 21 ॥ [भृति] भरणे । कुक्षेर्यावदमी भवन्ति भृतये c. Sp. 7337 । जेतने । भृतिग्रहणमेवैषां फलं मुख्यम् ॥ 258 ॥

[धूर्त] सर्वत्र । धूर्तप्रियस्य किमसाध्यमिहैवहरस्य (c. Pa. 1058) ॥ [खात] वाप्यां रोपिते च । सङ्गृहीतः खाततटेषु खातैः । विदारिते । खाते पुष्प-
शरेण तस्य हृदये शान्तः प्रविष्टः सुखम् ॥ 259 ॥

[सेतु] सीमनि मर्यादायाम् । Ra. 16, 2 । तरणोपाये । समुत्तरणसेतवे ॥ [लता] प्रियङ्गुर्गन्धप्रियाङ्गुरिति प्रसिद्धी । वीरुत्समया लता ॥ 260 ॥

सरिकायाम् । चतुःपटिलतो हारः । आदिग्रहणादाभरणान्तराणाम् । वृक्षसू-
क्ष्मावयवे । Ra. 2, 8 ॥ [प्राप्त] प्रसक्ते । प्राप्तमितो यमनं वा । आसा-
दिते । Pa. 3608 ॥ [आप्त] संप्राप्ते । Su. 3264 । बान्धवे । आप्तैः
शुद्धिरेरपि संप्रापितप्रभावेः ॥ 261 ॥

अविशंबादके । Ra. 3, 12 ॥ [पतत्] पक्षिणि । Ra. 13, 19 । वच्छ-
ति । Ku. 8, 21 v. 1. । अधो लुठति । Śi. 1, 12 ॥ [यन्तृ] हस्तिपके ।
Śi. 5, 47 । सूते । M. St. 18 ॥ [भर्तृ] पत्न्यौ स्वामिनि । Ku. 3, 22 ।
बदे । Ku. 7, 83 । तत्रोपासितलोकभर्तरीत्यादी धारकेषु ॥ 262 ॥

[प्रेत] सत्त्वान्तरे । M. M. 174, 1 । मृते । Ra. 11, 16 ॥ [मुक्ति]
निर्वाणे । S. P. 19 ॥ 263 ॥

[त्रेता] युगविशेषे । त्रेतायां ज्ञानमुत्तमम् c. M. 1, 86 ॥ [स्मि]

अञ्जिते दिग्धे । K. Pr. 98, 3 ॥ [केतु] महभेदे । एकोत्तरं केतुशतम् ।
ध्वजे । Śi. 5, 13 ॥ [सुत] पार्थिवे । असौ सुतः पालनबद्धकीर्तिः । तनये ।
Śi. 1, 13 ॥ 264 ॥

[क्षत्] सारथौ । क्षत्तारं पुरुषूतस्य । हाःस्ये । अनेकक्षत्तुसंकुलम् ॥
[धातु] हलेष्मादौ । धातवोस्य स्थिरा बुद्धिः । अस्थिरक्तादौ । Sp. 4180 ।
महाभूतेषु । षडुक्तालोकनालोका धातवो विश्वधारणात् । तद्गुणाः शब्दादयः
॥ 265 ॥

इन्द्रियेषु । धातुपाठवमपेक्ष्य तिष्ठते । अश्मविकारे मनःशिलादौ । Ku. 1, 7 ।
शब्दयोनौ । Ra. 12, 58 ॥ [शक्ति] कास्त्रामायुधभेदे । H. Ch. 4, 6 ।
सामर्थ्ये । Bh. Ś. 41 ॥ [मूर्ति] काठिन्ये । अद्रवं मूर्तिमत्स्वाङ्गम्
Kāś. Pā. 4, 1, 54 । काये । U. R. 9, 4; M. M. 307, 2 ॥ 266 ॥

[अर्ति] पीडायाम् । शिरोर्त्यजीर्णज्वररोगशान्तये । धनुष्कोट्याम् ।
संग्रामे ° Mh. 2, 156 ॥ [साति] दाने । यज्ञे धेनुसहस्रसातिरभसात्संपूर्ण-
कीर्तिर्भुवि । अवसाने । संसारसातिकरुणप्रवणस्य शंभोः ॥ [प्राप्ति] उदये
उत्साहे । प्राप्तिः कस्य न साधुसंगमवशाच्छीघ्रं भवे जन्मिनः । अधिगमे आसा-
दने । Nāg. 12 ॥ [ईति] डिम्बे उपप्लवे । Ra. 1, 63 । प्रवासे । ईति-
वार्धितवियोगपीडया ॥ 267 ॥

[हेति] रवेरर्षिषि वह्निज्वालायां च । उदिते सहस्रहेतौ बह्वर्हेतिर्न दृश्यते
कापि । शल आयुधे । Śi. 9, 15 ॥ [धूत] त्यक्ते । धूतः पापः समीरैः ।
कम्पिते । Ku. 8, 25 ॥ [भूति] सुधायां मकोले । Me. 19 ॥ 268 ॥

[श्रुति] अवसि कर्णे । श्रुतिसुखं गायन्ति गुञ्जद्विरः । वेदे । Ra. 2, 2 ।
स्वरांशे ग्रन्थके । Śi. 11, 1 । अवण आकर्णने । श्रुतौ बद्धरतिः ॥ [श्रुत]
शास्त्रे । एष श्रुते परिचितः । अवधृते । Bhag. 2, 52 ॥ [कृत] युगभेदे ।
M. 1, 86 । पर्याप्ते । Bh. Ś. 9 ॥ 269 ॥

[वार्त्त] निःसारे । वार्त्तमेतदुदितं वृथा त्वया । आरोग्ये । Ba. 5, 13 ।
अनयोः क्लीबे । नीरुजि । वार्त्ताः किं किं न भुञ्जते । अनुद्देशो वार्त्तलक्षणाना-
मिति चाप्याख्यायः [?] । वार्त्ता शरदि केरय [sic] इत्यादौ वृत्तिमति जीवि-

कायुक्ते । वार्त्ताकेपि भवेद्द्वार्त्ता इति शाश्वतोक्त्या वार्त्ताके c. Śāśv. 748 ।
वर्तने । जीवने तस्य वार्त्ता का वार्त्ताका यस्य भोजने । त्रिंशद्यस्य न वार्त्ताका
वार्त्ता का तस्य भोजने ॥ उदन्ते वृत्तान्ते । भूतानि कालः पचतीति वार्त्ता
c. Sp. 1688 । पाशुपाल्यादिके । Ra. 16, 2 । विद्यायां तूपचारात् ॥ 270 ॥

[वृत्त] नैरध्ययने वृत्तमिति वचनादध्ययने c. Pā. 7, 2, 26 । वृत्तं हलोक
इति यथा । बहुवृत्तान्तगामिनीत्यादौ पथे c. H. Ch. 4, 1 । चरित्रे ।
Sp. 6250 । वर्तने । ऋतेन वृत्तं प्रवदन्ति मोक्षम् । वृत्तमुच्छशिलम्
[sic; c. Mh. 2, 194] । मृते । वृत्तास्ते क्षितिपाः प्रतापनिधयः । प्राणिवि-
षयं मृतम् । अप्राणिविषयं त्वतीतं यथा । वृत्तोत्सवं तत्पुरमित्यादौ । भल्पाशये ।
Bh. Ś. 71; Su. 968 । निस्तलेपि । सङ्कुत्ते महति स्वभावसरले बद्धोपि यस्मि-
न्गुणैः । दृढे । वृत्तदेहः जायुसारः ॥ 271 ॥

[कान्ता] योषिति । Sp. 1626 ॥ [कान्त] प्रिये । Me. 1 ।
मनोज्ञे । M. M. 44, 1 v. l. ॥ [जाति] छन्दसि वैतालीयादौ । सामा-
न्ये । जातिः समाप्ता प्रत्येकम् । मालत्याम् । Pa. 818 । गोत्रे । कठजातिरियं न
शक्यते छकुमारैर्वचनैरुपासितुम् । जन्मनि । ततस्तद्विपाकजात्यायुर्भोगाः ॥ 272 ॥

काव्यालंकारभेदे स्वभावे च । H. Ch. 5, 4 ॥ [पत्ति] गतौ । पत्तिः
स्वर्गगृहे भवेत्सङ्कृतिनः कस्यापि । पदगे । Ra. 7, 34 ॥ 273 ॥

[रीति] प्रचारः । व्यवहारः कुलाचार इति यावत् । प्रचारः शैली इति
स्वामी । स्यन्दः स्रवणम् । रीङ् ब्रवणे दिवादौ अनेकार्थतया प्रचारे वर्तते इति
रीतिः ॥ रम्यरीति° Stutik. I, 3 इत्यादौ वैदर्भ्यादौ । वैदर्भी रीतिः ।
मुख्या प्रणयिनी । पक्षे प्रचारः । व्यवहारः । मर्यादा शैली च ॥ 274 ॥

[इवेत] राजभेदे । इवेताभयार्पणविधिप्रथितप्रभावः c. Stutik. II, 21.
III, 19 ॥ 275 ॥

[पाङ्क्ति] छन्दोविशेषो दशाक्षरः । दशसंख्यायाम् । Ra. 9, 74 । आवली ।
पङ्क्ति विशन्तु गणिताः c. Bh. Ś. 11 ॥ [क्षिति] त्रिषु । वस्यतापचशसोः क्षितिः
क्षितौ वैरिणस्तव समाः किमन्तरम् ॥ [शुति] कान्तिः सौन्दर्यम् । प्रभा
प्रसारिणी रीतिः ॥ 276 ॥

[तत] प्राप्ते संभृते [sic] च । ऋत्विजोथ वितते महाक्रतौ । वाद्ये तन्त्री-
गते । ततघनसुषिरसमत्वयुतम् ॥ [सूत] संकरजातिभेदः सूतः ॥ 277 ॥

रथकारः स्थपतिः । सारथौ रथवाहे । सूर्यसूतोवताहः । वन्दिभेदे । सूत-
मागधवन्दिभिः ॥ [घृत] ह्येपि । घृत° Mh. 2, 165 ॥ [हस्त] मानभेदे
करे च । कृष्णधतुर्हस्तकः । प्रशंसायामुत्तरपदीभूतः । करेण हृदोपि न
केशहस्तः c. Ra. 7, 6 । भभेदे नक्षत्रविशेषे । हस्ताद्याः पञ्च वखादौ प्रशस्ता-
स्तिस्र उत्तराः c. Mh. 3, 518 ॥ 278 ॥

[वीत] असारवगजे । वीतमानावशेषाणि सैन्यानि तव विहिषः । शान्ते ।
वीतदावानले वने । अङ्कुशकर्मणि । निर्धूनवीतमपि चालकमुल्लसन्तम् c. Śi. 5, 47 ।
चालको दुष्टहस्ती । सांख्यसाधर्म्यहेतौ । वीतावीतविषाणस्य । विगते । Śā. 4 ।
उन्ने आच्छादिते । संवीतचीनांशुकमूर्तिरेषा ॥ 279 ॥

[ग्रस्त] ह्ये । प्रस्तवर्णपदतां समादधद्भाति दुष्टकविवत्पजेश्वरः ॥ [तिक्त]
शुभगन्धे रसे च । Me. 20 ॥ 280 ॥

[नत] नितम्बेधःकृते च । परिणमति कामहस्ती कामिन्या विचलितांशुके
नतेमुष्मिन् [c. Mh. 2, 173] । कुटिले । विडम्बनार्थं नमयन्नतभूः ॥

[भूत] जन्यौ । भूतानि कालः पचतीति वार्त्ता c. Sp. 1688 । क्षमादौ ।
Ra. 2, 57 । पिशाचादौ । Ku. 3, 74 । न्यायोपपादिते । भूतम° Mh. 2,
180 । उपमाने । स्वहस्तभूतः शिशिरात्ययस्य c. Ku. 3, 61 ॥ 281 ॥

प्राप्ते । प्रमाणभूताय जगद्धितेषिणे ॥ भू प्राप्तावित्यस्या — त्वेति विकल्पि-
ताणिच्छस्य [?] प्रयोगात् ॥ [युत] वियुक्ते । अयुतसिद्धानामाधार्याधारभाव
इह प्रत्ययहेतुः संबन्धः समवायः ॥ [गुप्ति] कारारक्षयोः । Ku. 6, 38 ।
दीर्घं च विवरं बिलम् ॥ 282 ॥

[मूर्त] मूर्णले । मूर्तत्वहेतुं धिगमुं वसन्तम् । कठिने । Śi. 3, 18 ॥
[वस्ति] शूद्रापनेयादय वस्तिना स्थितेत्यादौ वखाञ्चले । अपानमार्गे । वस्तेरुर्ध्व-
मधो नाभेः । अपानमार्गकर्मणि । वस्तेर्विना भेषजमस्ति किञ्चित् । अश्वप्रसवणे ।
अश्वस्व मुखे यत्प्रसवति तत्र वस्तिशब्दः । अश्वशालीयेषु प्रसिद्धः ॥ 283 ॥

[लूता] व्याधिभेदे विस्फोटाख्ये । न तल्लूताहरं चक्रम् । पिपीलके ।
लूताततिः सूत्रयतीह वर्षम् ॥ [रति] स्मरकलत्रे । Ku. 3, 23 । रते ।
तत्सिद्धये रतिविलासमतोभिधास्ये । अभिष्वङ्गे । Sp. 1450 ॥ 284

वित्तावस्थाने । Ra. 8, 65 । शृङ्गारभावे । K. Pr. IV, 30 । बहलमेन
रतिरङ्गसमानकाल इत्यादौ कामफले ॥ [वित्त] इविणे । बहुवित्तश्रवणाबास-
साध्वे कर्मण्यनादरः । हेसि । Ra. 5, 21 । खत्राते । विद्यावित्तेष्वनादरः ।
विचारिते । वित्तानि तानि शास्त्राणि ॥ 285 ॥

[वर्ति] धूपे । परिपीतधूपवर्तिः Kutt. 148 or Kād. 16, 28 । दीप-
शिखायाम् । Sū. 28 । गात्रानुलेपने । अङ्गैः कुङ्कुमवर्तिपिञ्जरतरैः । आले-
ख्यभाण्डे तुलिकायाम् । स्वेदकम्पवशसन्नवर्तिकः c. Ra. 19, 19 । दीपदशा-
याम् । वर्तिर्वः प्रतनुः प्रियेति शमिते तस्मिन्नुपध्माक्षरैः । चक्षुरङ्गने । षोडशा-
ङ्गो भवेद्वर्तिः ॥ 286 ॥

[आसि] संबन्धे । न० Mh. 2, 156 ॥ [सृति] गमने । Bh. Ś. 83 ।
पञ्चतौ पदपङ्क्तौ । दुर्लभ्या विपिने सृतिः ॥ [वृत्ति] वर्तने । वृत्तिरावन्ध्यं च क्षी-
धनम् । त्रिवृत्तौ । Kās. I., v. 2 । मनस्कृतौ । Y. S. I, 4 ॥ 287 ॥
काव्याङ्गे । पदषा नाम वृत्तिः स्यादृहृशाद्यैश्च योजिता c. A. S. 21, C. ।
तीव्रा० Ku. 3, 73 इत्यादौ वर्तनं प्रवर्तनमपि वृत्तिः ॥ [प्रीति] कामभार्या-
याम् । रतिप्रीत्योः कामं कवलयितुराराधनविधौ । प्रेम्णि स्नेहे । प्रीतिभोज्यानि
चाद्यानि । प्रमोदे हर्षे । Ra. 11, 12 ॥ [पक्ति] द्वयोरपि । नष्टप्रतापाभितया
नृपाणां पक्तिर्न संभूतमुपैति काचित् ॥ [वीति] द्वयेपि । ते निपेतुरवसन्नवी-
तवः ॥ 288 ॥

[भक्ति] विच्छिन्नौ । Me. 19 । सेवने । Su. 42 ॥ [भित्ति] कुड्ये ।
K. Pr. 324, 3 । प्रदेशे । गण्डभित्तिषु मदेन दन्तिनाम् ॥ [चिति] चिति ।
चितिः प्रत्यवमर्शात्मा । सङ्गचित्ययोः । चितये काष्ठचितिं तनोति सः ॥ 289 ॥

[दन्त] अत्रिकटके । दन्त० Mh. 2, 169 ॥ [मृत] याचिते । मृतामृ-
ताभ्यां जीवेत c. M. 4, 4 । मृतं तु याचितं मैत्रमिति स्मृतिः M. 4, 5 ॥ [जात]

जन्मनि । तस्य पुत्रस्य जातेभूत् । प्रकारे । Ra. 5, 1 । संपन्ने । जाते देहप्रत्यय-
हीपभङ्गे । पुत्रे । जात० Mh. 2, 166 ॥ 290 ॥

[व्यक्त] बुधे पण्डिते । व्यक्ताः किल्विषमोषपेशलतया यान्ति प्रथां सर्वतः ॥
[शिति] शारे शवले । रोमन्थ० Mh. 2, 198 । असिते । शितिकण्ठः
कालगलः ॥ [यति] विरामे । गोपुच्छप्रमुखाः क्रमेण यतयस्तिस्त्रोपि संपादिताः ।
व्रतिनि । मुदा विकासं यतिमभ्युपेयुषी c. Śi. 1, 24 ॥ [ऊति] स्यूतौ रक्ष-
णे च । कन्यो० Mh. 2, 157 ॥ 291 ॥

[स्थित] ऊर्ध्वे । Ra. 2, 6 । वर्तमानेपि । Ku. 1, 1 । प्रतिष्ठावति ।
अत्र० Mh. 2, 204 ॥ [रक्त] कुङ्कुमे । हेमन्ते घनरक्तपङ्कमलनक्रीडा-
जुषो योषितः । क्षतजे सरागे च । V. S. 7 । अरुणे । रक्तासक्तैरिवैधैः
c. Śā. 1 । अनयोर्द्वयोऽपि ॥ 292 ॥

[मत्त] मदकले करिणि । Bh. Ś. 66; Bhoj. 53, 12 । मदाव्यक्तवाचि ।
Śi. 11, 39 ॥ [गति] अवस्थायाम् । इमां गतिमनुप्राप्ताः । यात्रायाम् । Pr. P.
28; Pa. 3282 । अधीनतायामस्वायत्ततायाम् । सर्वेषां पार्थिवो गतिः । उपा-
ये । शरणमसि संभ्रयो ह्यसि गतिरसि नाथोसि सर्वभूतानाम् । वर्त्मनि ।
Ra. 1, 4 ॥ 293 ॥

[शुक्त] परुषे । यत्सत्यं पुनरुक्तशुक्तविरसः सर्गक्रमो वेधसः c. Pa.
3573; V. A. 38, 9; 59, 8 ॥ [ऋतु] ग्रीष्मादौ । Ku. 2, 36 । खीरजसि ।
इमां देवीमृतुजाताम् Ra. 1, 76 v. 1. ॥ [अन्त] विनाशे । Bhag. 2, 18 ।
अन्तिके । आ उदकान्तात्प्रियं प्रोषितमनुव्रजेत् c. Śā. 54, 21; Bhāshya Pā.
1, 4, 56 । स्वरूपे गाधे [?] । नान्तोस्य ज्ञायते कैश्चित् । अंशे एकदेशे ।
Sp. 5714 । अवसाने । Sp. 6948 ॥ 294 ॥

[मातृ] गवि शाश्वतोक्त्या । ओमिति [?] पदद्वयं विवक्षितार्थप्रतीतिकृ-
तम् । जनन्याम् । Sp. 2761 । रेवत्याद्यासु देवीषु । Ku. 7, 38 । कचि-
देता ब्राह्म्यादिशब्देनोक्ताः । बहुत्ववर्तमाना खीव खी तस्यां बहुवियाम् । मातर
इत्यादौ ॥ [स्थिति] इयेपि । Ku. 1, 18 ॥ [भास्वत्] इयेपि ।
H. Ch. 9, 10 ॥ 295 ॥

[अर्हेत्] इवेपि । अर्हेते भुतवतां सदाहेते ॥ [हरित्] सूर्यारवेण ।
Ku. 2, 43 । भीते दिशि च । रीतिव्यापहरित् ॥ 296 ॥

[महत्] राज्ये । महति कृतपदस्त्वमेव नित्यम् । सांख्योक्तबुद्धौ ।
Sā. Kā. 3 । बृहति । H. Ch. 131, 2 ॥ [जगती] उन्दोभेदे शदशास्तर-
पादे भुवि च । विकासमीयुर्जगतीशमार्गणाः ॥ [जगत्] जङ्गमे । जयति [sic]
जगतां बुरोः K. K. S. 1, 2 v. 1. ॥ 297 ॥

[समित्] इवेपि । समिति तस्य पुरः पततीह कः ॥ [पिस्सत्] पाते-
च्छी पक्षिणि वा । पिस्सन्तः किलकिञ्चित्तेन हृदयं द्रक्ष्यन्त्यमी बालकाः ॥
[पृषत्] विन्दौ । पायःपथे ननु पृषन्त्यपि दूषितानि । हरिणे । रुद्रपृषद्गणसं-
कुलसंचरे । अनयोः पृषतशब्दः अकारान्तः पुलिङ्गः ॥ 298 ॥

[सीता] इत्यायां भुवि । Ku. 5, 61 । जानक्याम् । K. K. S. 1, 58 ॥
[एत] इयोरपि । ईदृग्वर्णा एताः कृतवत्यः किं तयोक्तमत्रैव ॥ [धातृ]
ब्रह्मणि । Ra. 10, 43 । धर्तरि । M. M. 40, 1 ॥ [अस्त] पश्चिमाचले ।
Bā. III, 10 । नास्तमेति भवितव्यता कचिदित्यादौ नाशार्थे अस्तशब्दो मका-
रान्तोऽव्ययः ॥ 299 ॥

[शीत] गुणे क्लीबम् । Bhag. 2, 14 । तद्वति शीतलगुणवति त्रिषु ।
Sp. 6410 ॥ [यातृ] भ्रातृजायायां गतिशीले च पुंसि । प्रथमाद्विषयनबहु-
बचनद्वितीयाविभक्तिवर्जं सर्वत्र सारूप्यम् । यातृशब्दो भ्रातृजायायां साहचर्यास्ती-
तिङ्गः । गतिशीले पुंसि । Sp. 668 ॥ 300 ॥

[शुक्ति] मुक्तास्फोटद्वयावर्तयोः । Śi. 5, 4 । मानभेदे अर्धपले । इव्य-
शुक्तिं जलप्रस्ये ॥ [पूत] पवित्रे । Ku. 1, 28 । निःशूकमपासितमुसकिंश्चा-
न सत्त्वादिकम् ॥ [धृत] भारिते । धृतायुधो यावदहं तावदन्यैः किमायुधैः ।
शुस्विने । H. Ch. 226, 3; Su. 2269 ॥ 301 ॥

[शान्ति] शमे । तस्य युक्तैव शान्तिः । निर्वृत्तौ । Ku. 4, 17 ।
कुशलकर्मणि । आरब्धव्यं यथाशक्ति शान्तिस्वस्त्ययनादिकम् ॥ [कान्त]
संकान्ते । Śi. 10, 3 । आक्रान्ते । Sū. 7 ॥ [मरत्] पवने । Ra. 2, 10 ।
अनरे । Ku. 8, 72 ॥ 302 ॥

[विवस्वत्] सूर्ये । Ku. 1, 16 । देवेन्वेप्यम् ॥ [सरस्वत्] इयेपि । सरस्वांस्तव गाम्भीर्ये न समः ॥ [गरुत्मत्] तार्क्ष्ये । Ra. 3, 57 ॥ [शकुन्त] भसः पक्षिविशेष एव । इयेपि पक्षिणि । पयोधिमध्यास्थितपोतकूपकास्थिता शकुन्तीव मुहुः प्रकम्पिता ॥ 303 ॥

[स्थपति] कञ्चुकितक्ष्णोः । स्थपतिनियतकक्ष्ये को विशेषाजमार्गे । बृहस्पतिसवो यज्ञविशेषो वाजपेययज्ञादनन्तरं क्रियते तेन य इष्टवान्स स्थपतिः ॥ [हृषित] जातहर्षे । हृषितः प्रियदर्शनेन मन्ये । प्रतिहते । शीतेन हृषिता दन्ताः । रोमाञ्चविषये । Śi. 7, 16 ॥ 304 ॥

विस्मिते । वृष्ट्वा रूपं हृषित इव स प्रेयसीनां तदानीम् ॥ [अमृत] मोक्षे । Bhag. 2, 15 । वारिणि । वर्षामृतसारौषाम् । अयाचिते । M. 4, 4 । यज्ञशेषे । नित्यं चामृतभोजनः M. 3, 285 । हुतशिष्टमयामृतमिति स्मरणात् । देवाञ्च । Śi. 2, 107 । छुधायाम् । Sp. 532 ॥ 305 ॥

[अमृता] परस्यां वाचि । वन्दामहे च तां वाचममृतामात्मनः कलाम् c. U. R. I, 1; Mh. 2, 466 । अर्करश्मिभेदे । Ra. 10, 58 । धर्ममेवाख्यः समाधिरमृताशब्दवाच्यः ॥ 306 ॥

[अनन्ता] दूर्वा शादः । भूमौ । सप्त० Mh. 3, 231 ॥ [अनन्त] अम्बरे । अनन्तमारोहति तेजसा रविः । विष्णौ । लक्ष्मीरनन्तस्य निबद्धभावा । अनाशे अनवधौ च । अनन्तो जगदन्तगः ॥ 307 ॥

[सूनृत] त्रयेपि । Ra. 1, 93 ॥ [कृतान्त] यमे । या कुपितकृतान्तमुख-
त्रस्तानाम् । सिद्धान्ते । कृतान्तमाप्नोति न निर्धिवेकः । दैवे । Me. 102 ।
अकुशलकर्मणि क्रूराचरे । मया कृतान्तेन न सा परीक्षिता ॥ 308 ॥

[वृत्तान्त] प्रकरणे । वृत्तान्ता० Mh. 3, 294 । प्रकारकात्स्न्ययोरन्वे-
प्यम् । वार्त्तायाम् । Su. 2544 ॥ [निवात] आश्रये । एते निवातास्तरवो मुनी-
नाम् । अवाते वाताभावे । Ku. 3, 48 । शलाभेष्टे वर्मणि । निवातकवच०
Mh. 8, 261 ॥ 309 ॥

[उच्छ्रित] जाते । उच्छ्रिताङ्गुरविराजितान्तराः । उच्चडे ऊर्ध्वप्रसृते । अत्यु-
च्छ्रितेषु गिरितटकूटेषु वायोः । प्रवृद्धे । उच्छ्रितविभवो भवोपशान्तिः ॥ [उत्थित]

ब्रवेपि । नवोत्थिताभ्यां कुचकुट्टमलाभ्याम् ॥ [आदृत] सादरे । पृच्छति स्म
ब्रमयेदमादृतः । अर्विते । अत्यादृतः स तरसा रससारवन्निः ॥ 310 ॥

[विविक्त] इयेपि । Śi. 3, 53 ॥ [मूर्छित] इयेपि । Dhv. 113, 11 ॥
[प्रतीत] प्रख्याते ज्ञाते वा । Ra. 13, 53 । इष्टे । अतिप्रतीतेन तदा स
चेतसा ॥ 311 ॥

[संस्कृत] कृत्रिमे । स्त्रग्ं च त्रिगुदभ्रं च पश्येद्देवं च संस्कृतम् । लक्षणोपेते ।
संस्कृतं प्राकृतं द्विधा ॥ [पिण्डित] गुणिते । षष्ठांशेन तु पिण्डितम् । घने ।
M. Ch. I, 54 ॥ [वनिता] जनितात्यर्थानुरागायां स्त्रियाम् । Ku. 1, 10 ।
अङ्गनामात्रे । वनितास्तु वीचिचलचित्तवृत्तिषु ॥ 312 ॥

[पलित] जरसा शौक्ये । M. 2, 156 । पानीयनिर्गमनमार्गनिवर्तनेन
याता हृदाः पलितधूसरतामसी यदित्यादौ कर्दमोपचारात्पानीयपृष्ठवर्तमाने मलवि-
शेषे ॥ [उचित] समञ्जसे । किमिदमुचितं शुद्धं स्पृष्टं [?] स्वपक्षसमुच्चतेः
Bh. Ś. 67; Su. 999 । अभ्यस्ते । Ra. 11, 9 ॥ 313 ॥

[लोहित] कुङ्कुमे । गोरोचना° Mh. 3, 281 । अरुणे । Ku. 8, 28 ॥
[पर्याप्त] शक्ते । पर्याप्तोपि स योद्धुमुद्धतमार्तिर्धत्ते न याक्षीचताम् । निवारिते ।
पर्याप्तोऽयं न्यायः प्रायेण । पूर्णे । पर्याप्तपुष्पस्तवकस्तनीभ्यः Ku. 8, 39 । ईप्सि-
ते । पर्याप्तमेतद्दिदुषां सदैव ॥ 314 ॥

[आनर्त] समरे नृत्तस्थाने च । आनर्त° Mh. 3, 236 । नीवृज्जन-
पक्षे देश इत्यर्थान्तरम् ॥ [आहत] मिथोक्तौ । विग्निक्तमाहतमिदं वचनं
वञ्चनापटोः । ताडिते । Śi. 2, 46 ॥ 315 ॥

[आचित] व्याप्ते । Ra. 7, 10 । अयुतद्वयं विंशतिसाहस्री ॥ [दुर्जात]
व्यसने । Ra. 13, 72 । असम्यग्जातवस्तुनि । दुर्जाता° Mh. 3, 258
॥ 316 ॥

[अव्यक्त] परमात्मनि । अव्यक्तादण्डमभूत् ॥ [प्रणीत] विहिते ।
Ku. 6, 31 । संस्कृतेष्वौ । प्रणीते जुहुयादव्यम् । प्रवेशिते । प्रधानवर्गस्य पुरः
प्रणीतः ॥ 317 ॥

[निकृत] इयेपि । निकृतोपि न याति विक्रियाम् ॥ [उद्धृत] भुक्तो-
ज्जिते । क्षिपेदप्सुद्धृतं ततः । तोलिते उत्क्षिप्ते । Su. 54 ॥ [सुकृत] इयेपि ।
महता सुकृतौवेन प्राप्तोस्यतिचिरान्मया ॥ 318 ॥

[आयस्त] लेशिते अंशेन वीक्षिते । सत्रीडमायस्तकटाक्षपातैः । उत्क्षिप्ते
निपुणे । Śi. 5, 6 । कोपिते । आयस्तशत्रुनिवहाहननप्रवृत्तः । तेजिते । आयस्तासि-
लतोहसत्रिपुकुले कालायमाने c. Mh. 3, 238 ॥ [निरस्त] अधिक्षिप्ते ।
Ra. 5, 71 । त्यक्ते । Ki. 1, 28 । स्वरितोदिते । एते निरस्तवचनाः सूच-
यन्त्यार्तिमान्तरीम् ॥ 319 ॥

[विद्वस्त] इयेपि । Śi. 16, 14 ॥ [प्रकृति] लिङ्गे प्रधाने । Ku. 2, 13 ।
स्वभावे । Ra. 8, 86 । धात्वाद्दे । प्रकृतय इव दुर्गहा गणिकाः । अमात्यादिषु ।
Ra. 12, 12 । योनौ । प्रकृतिगुणाः स्थविरकृतिः ॥ 320 ॥

[समिति] इयेपि । Śi. 16, 13 ॥ [निर्वृति] इयेपि । निर्वृतिः सुहृदि शत्रुजने
ष ॥ [निकृति] शठे । वर्जय निकृतीः खलानेतान् । शाठ्ये । Ki. 1, 45 ॥ 321 ॥

[दुर्गति] इयेपि । त्वत्पादपङ्केरुहधूलिलिप्तो न दुर्गतिं याति जनः कदा-
चित् ॥ [पद्धति] पङ्क्तौ । पदपद्धतिमायातामपश्यत् ॥ [आकृति] काये । भव्ये-
यमाकृतिर्भाविमौलिमाला विलोक्यते । रूपे । Sp. 5076; c. Mall. Ki. 6, 1 ॥

[प्रसूति] जन्मनि । प्रसूतिं भज कल्याणि मर्त्यलोकेतिदारुणे । पुत्रे । Ra. 1, 77 ।
कारणेपि । Ra. 2, 63 ॥ 322 ॥

[वसति] स्थितौ । Ku. 6, 37 । रात्रौ । Ra. 7, 30 ॥ [रेवती] लाङ्ग-
लिदारेषु । Pr. P. 52 । मातरो ब्राह्मणाः ॥ 323 ॥

[स्तिमित] इयेपि । M. M. 49, 3 ॥ [निशान्त] गेहे । Śi. 1, 61 ।
शान्ते । निशान्तचित्ते मुनिपुंगवेपि ॥ [अनृत] इयेपि । अनृते वर्ततेधमः ॥ 324 ॥

[अर्दित] इयेपि । अर्दितो वितरति क्षणाद्रसम् । नार्दितं नवनीतवदिस्वाक्षौ
शिरोरोगेपि पीडितोपचारात् ॥ [द्विजाति] इयेपि । द्विजातीनां ° Mh. 3, 258 ।
पुष्पपुराजवचनेन मतं द्विजानामित्यादौ विप्रदन्तयोः [sic] ॥ [जीवातु] जाय्वा-
मौषधे । जीवातुरभ्यं मथितं ग्रहण्याम् । जीवे । U. R. 31, 5 ॥ 325 ॥

[जीमूत] मेघे । Me. 4 । पर्वते । धन्यास्ते० Mh. 3, 254 ॥ [उत्तम] देवताद्वर्षक्षविशेषः । शुष्कमांसे । उत्तमे कृमयो यथा । वितापिते । उत्तमहाट-
काचितानि तटानि मेरोः ॥ 326 ॥

[व्रतति] विस्तारे । वात्यासंवेगविह्वन्नततिबलयितस्कीतधूपाधिवासा c. M.
M. 162, 7 । वष्टवाम् । Śi. 1, 5 ॥ [कलित] विदिते । अकलितदैवनिबोधाः ।
भास्ते । शशिकलाकलितावतंसः c. Mh. 3, 247 ॥ 327 ॥

संख्याते । M. M. 96, 1 । तुलिते । करकलितहराद्रे० Bā. I, 37; c. Bā.
I, 47 । क्षिप्ते । संग्रामे कलितोप्यमित्रनिवहस्तुष्टावकीर्तिं तव । शब्दिते । कलित-
कीर्तिषु शत्रुमुखेषु ते ॥ 328 ॥

[गर्जित] मत्तकुञ्जरे भारतादौ प्रसिद्धः ॥ [प्रार्थित] अभिवृक्ते भास्त्रिमे ।
Ra. 9, 56 । सान्त्विते । प्रार्थितापि न विमुञ्चति मानम् ॥ 329 ॥

[वितत] प्रस्तुते । Ku. 2, 46 । व्याप्ते । विततमत्तिसिताभिर्व्योम सोमप्रभा-
भिः । विस्तृते व्याप्ते । भ्रमविततमुखभ्रंशिभिः कीर्णवर्त्मा c. Śā. 7 ॥ [संतति]
परंपरायाम् । अभूमिर्मादृशदृशामियमार्थसंततिः । संतत्यर्थे दारा व्याधिप्रशमाय
चेति हलेष इत्यादौ पुत्रे । विस्तारे । पश्यैतां महसंततिं कुक्षुमितां संतोषतामि-
च्छिहम् c. Mh. 3, 301 ॥ 330 ॥

[संमति] इयेपि । संमतिर्न विमतिर्निबोधिनिः ॥ [रजत] रूप्ये ।
M. 3, 202 । हरेन्वेष्ट्यम् । शुक्ले । रजतमराजत वसनम् ॥ 331 ॥

[कपोत] पारावते पक्षिभेदे । Śi. 3, 51 । विहगान्तरे एतन्नास्तेव प्रसिद्धे ।
Ku. 4, 27 । वर्णे । कपोतपोतकपोताः ॥ [संवित्ति] प्रतिपत्तौ । Bh. Ś. 53 ।
संवित्तिः कान्तायुगेत्यादावविवादितायां व्यवस्थायाम् ॥ 332 ॥

[पक्षति] इयेपि । गगन० Mh. 3, 268 ॥ [क्षीपवत्] नदे अभ्यौ च ।
क्षीपवत्क्षु विचरन्ति कीर्तयः ॥ 333 ॥

नद्यां प्रसिद्धः । यथा क्षीपवती ॥ [दृष्टान्त] उदाहरणे । Śi. 2, 31 ।
द्यात्ते । अभ्यस्तदृष्टान्तशतस्य तस्य ॥ [आयति] सर्वत्र । कुचक्षीदेन तन्वद्गुणा
राजना वकटावतिः ॥ 334 ॥

[विधूत] कम्पिते । एते विधूततरलायतपल्लवाद्याः । त्यक्ते । विधूतकल्प-
नाजालगम्भीरोदारमूर्तये ॥ [दियति] दैवे । नियतिः केन विलङ्घ्यते सखि ।
संयमे ! नियतिं विधाय चित्ते ॥ [विकृत] द्वयेपि । विकृततरमिदं निगृह्य
चित्तम् ॥ [आश्रुत] स्नातमात्रके । Ku. 6, 5 ॥ 335 ॥

गुरुकुलाभिवृत्तः स्नातक उच्यते ॥ [उद्धात] आरम्भे । Ra. 4, 20 ।
स्वदिते । Ra. 2, 72 ॥ [प्रसृत] निकुञ्जपाणौ । एतां० Mh. 3, 267 । उद्दाम०
H. Ch. 13, 8 इत्यादौ जङ्घायां क्षीलिङ्गः । विस्तृते च त्रिलिङ्गः ॥ 336 ॥

[ककुञ्चत्] दान्ते । Ku. 1, 56 । ककुञ्चती तीव्रनखक्षताङ्किता इत्यादौ
कटघां क्षीलिङ्गः ॥ [परेत] दूरगेन्वेष्ट्यः । मृते । परेतभवने तदा चरणमाशु
चक्रे जनः ॥ [दैवत्] दैवतशब्दो देवतायामधिष्ठाने देवेषु च जातिविशेषे
वर्तते ॥ [सरस्वत्] नदे अर्णवे वा । सर स्वतिप्रसादं मे कुरु चित्तसरस्वति
D. Ś. 50; K. Pr. 235, 1 ॥ 337 ॥

[मारजित्] त्रयेपि । मारजिज्जयति जाह्नवीजले लोलवीचिवलये समादधत् ॥
[भगवत्] जिने । अयं खलु भगवान्स लोकधातौ । पूज्ये । K. K. S. 2, 4 ॥
[उन्मत्त] धतूरे । उन्मत्तकरसास्वादात् । मादिनि । Su. 2544 ॥ 338 ॥

[निर्ऋति] सर्वत्र । यः पुण्य० Mh. 3, 263 ॥ [आवर्त] रोमभेदे
अम्भोभ्रमे च । Śi. 5, 4 । पठने आवर्तो मुखस्थितिर्ग्रन्थस्य । रूपे गणनायाम् ।
देवा अयुग्मावर्ताः ॥ 339 ॥

[पुष्पवत्] दिवाकरनिशाकरयोरपि । Śr. Ch. 25, 132 । स्पृशति तिलक-
हेतोः शोणितं पुष्पवत्या इत्यादौ रजस्वलायाम् माल्यधारिणि पुष्पयुक्ते ॥ 340 ॥

[विवृत] कोशनिष्कृष्टे । Ra. 12, 40 । व्याकृते व्याख्याते । विवृतोभिनवो
मया । प्रकाशिते । विवृतेत्र रहस्ये । विकासिते । Ku. 4, 26 । वर्णधर्मे ।
स्पृष्टत्वमीषस्स्पृष्टत्वं विवृतत्वं तथैव च । पाठधर्मे । अभ्यासं विवृतं पठेत् ।
छशिरे । M. M. 160, 1 ॥ 341 ॥

[विवृति] एषामेवार्थानां भावे धात्वर्थरूपतायां विवृतिशब्दः ॥ [संवृत]
स्थगिते असंपुटिते । अयं पटः संवृत एव शोभते Mṛichehh. 33, 17 ।
असस्यभूते । असंवृतमिदं वाक्यम् । वर्णगुणे । संवृतत्वं च वर्णानामन्तःकरणमि-

प्यते । पाठगुणे । संवृते संवृते कुर्वन् । गुप्ते । Ra. 1, 20 । वर्णपाठगुण इत्यस्य विशेषणं विवृतेतर इति ॥ 342 ॥

[संवृति] कठिनदृढये संवृतिरियम् Sp. 1876 इत्यादि पूर्ववत् ॥ [एकान्त] मिथये । शत्रुः शत्रुर्मित्रं मित्रं भवतीति नायमेकान्तः । रहसि । कान्ते कान्तज-
नान्तिकं तरसि चेदेकान्तमेकान्ततः । गुणे । तस्य स्वेतदेकान्तमेकान्तग्रहणम् ।
एकदेशे । एकान्तोन्नमितभु विभ्रमभरभ्राम्यहिलासायुधम् । भ्रम्यभिचारिणि ।
Ku. 1, 36 ॥ 343 ॥

[प्रत्यन्त] इयेपि । प्रत्यन्तेष्वविमूढतामुपगतास्तिष्ठन्ति शिष्टाः कथम् ॥
[जयन्ती] देवी वामकोतःप्रसिद्धा ॥ [जयन्त] इन्द्रात्मजे । Ra. 3, 23 ॥ 344 ॥

[भावित] साक्षात्कृते । Ra. 1, 74 । अन्यत्रान्वेष्यम् [c. Mh. 8, 275]
॥ 345 ॥

[आहत] आनीते । आहतैर्गुणकत्रातैः । भुक्ते । आहतानि दूरभीणि
फलानि ॥ [लुठित] लुठितोत्थितकेशज इत्यादौ परावृत्ते । लुठितधेतयते
जनोधम इत्यादौ भ्रष्टे पदाक्युते च ॥ 346 ॥

[गलित] गलितस्य स नेत्रगोचरादित्यादौ तिरोहिते । — — —
स्वादी कुते । गल अदन इत्यस्य धातोः प्रयोगे भुक्ते । पतिते । Me. 44 ॥
[गलिता] छन्दोविशेषे द्विपदीभेदे ॥ 347 ॥

[निर्मुक्त] त्यक्ते । निर्मुक्तसर्वभावस्य । निर्गन्धिके । निर्मुक्तकवरीभारध्या-
प्रवक्षःस्थलाय सा ॥ [वसुमत्] स्फीते । वसुमानश्चमद्भिरर्च्यते ॥ [चित्रकृत्]
बञ्जुलो वेतसः ॥ 348 ॥

[पर्याप्ति] पूर्णतायाम् । पर्याप्तिर्बहुमानस्य । शक्तौ । पर्याप्तिः कस्य तावती ॥
[विनीत] शिक्षिते ह्ये । वनायुजैर्विनीतैस्तैः ॥ 349 ॥

सप्रभये । निन्ये विनीतैरवरोधरक्षैः । निरस्तेन्येष्यम् ॥ [निवीत] कण्ठा-
लम्बे बद्धसूत्रके । वैद्यस्य तु निवीतं स्यात् । प्रावृते । निवीतचीनांशुकशुभका-
न्तिभिः ॥ 350 ॥

[पतित] स्पष्टम् ॥ [अक्षत] यवे । Ra. 2, 21 ॥ 351 ॥

[कलधौत] कल्पदेष्टोः । कल° Mh. 4, 106 ॥ [पुरस्कृत] अभिहृति ।
Ra. 2, 20 । अभ्यर्चति । हरिर्मरुद्भिः स पुरस्कृतः ॥ 352 ॥

[अवगीत] दुष्टे । Ki. 2, 7 । गर्हितो निर्वादः । निन्दितो लोकापवादः ॥
[अभिनीत] संस्कृते वागादिनाभिनयविषयतां नीति । अभि० Mh. 4, 95 ।
प्रापिते । Ra. 18, 39 v. 1. । अमर्षवत्यन्वेष्टः ॥ 353 ॥

[प्रतिहत] प्रतिस्खलिते । Ku. 2, 48 । विद्विष्टे बाधिते । धिग्धिक्कान्तं
प्रतिहतमिदं तीव्रमत्याहितं नः c. 356 ॥ [अभिजात] छकुमारे । अभिजाता
नवमालिकाभिव । कुलीने बुधे वा । अभिजाततमेन तेन सा यदि युज्येत हि दैव-
योगतः ॥ 354 ॥

[अपचिति] हानौ निष्कृतौ वा । Śi. 16, 9 । अर्चने । केचिदपचितिभाञ्जि
म - - - प्यमपठन् c. H. Ch. 8, 5 । व्यये । गृहे० Mh. 4, 98 ॥ 355 ॥

[अस्याहित] महाभीतौ जीवनिरपेक्षतायां वा । धिग्धिक्कान्तं प्रतिहतमिदं
दुष्टम० c. 354 ॥ [समाहित] समाधिस्थे । पञ्च चञ्चलगतीन्समीरणान् संनि-
वम्य हृदये समाहितः । दत्तोत्तरे । समाहितो० Mh. 4, 129 ॥ 356 ॥

[उपाहित] अनलोत्पाते । उपाहितोऽग्निमभियोतिविह्वलाः । आरोपिते ।
उष्ट्रो० Mh. 4, 100 ॥ [उपस्थित] समाश्रिते । Ra. 2, 39 । अन्यत्रान्वे-
ष्टम् ॥ 357 ॥

[अवध्वस्त] स्पष्टम् ॥ [अवसित] अवसानं गते । अवसितमन्त्रसाधन० M.
M. 160, 5 । ज्ञाते । अवसितमन्त्रो राजा । निश्चिते । M. M. 191, 2 ॥ 358 ॥

[विजृम्भित] विकसिते । पुष्पेषुसंततिविजृम्भितपल्लवेषु । चेष्टायाम् । तत्क-
स्यापि विजृम्भितं भगवतः सन्मन्त्रलीलाजुषः c. Bh. Ś. 96; Su. 1019 । प्रसृते ।
अत्रान्तरे तत्र विजृम्भितेषु तूर्येषु ॥ [परिगत] विज्ञाते । इति परिगतमेतस्सा-
नमासाद्य सद्यः । वेष्टिते । कुष्ठमपरिगतोसौ केशपाशो भवत्याः । प्राप्ते ।
परिगत० Mh. 4, 119 ॥ 359 ॥

[अन्तर्गत] इयेपि । हृदयान्तर्गतो मन्युर्नादग्ध्वा विनिवर्तते ॥ [अवदात]
सिते । कुन्दावदातं यद्यः । पीते । हिरदरदनावदातम् । विशुद्धे । सत्त्वावदाते
वचसि त्वदीये ॥ 360 ॥

[प्रतिक्षिप्त] निराकृते । प्रतिक्षिप्तो० Mh. 4, 115 । प्रेषिते । पर० Mh.
4, 115 ॥ [अधिक्षिप्त] ऊर्ध्वारहिते । अधि० Mh. 4, 98 । अर्क्षिते निन्दिते
च । अधिक्षिप्तोपि विह्वलं न याति क्वापि सज्जनः ॥ 361 ॥

[भोगवती] इयेपि । भोगवत्यपि वसुंधरां भिता ॥ [ऐरावत] ऋज्वा-
वते शतक्रतुचापे । Ra. 1, 36 । गजे । ऐरावते° Su. 2493 ॥ 362 ॥

[निराकृति] अस्वाध्याये । ब्रह्मबन्धो मुनिखेटे निराकृतिः [sic] c. H.
Ch. 12, 1 । प्रत्यादेशे । एतन्माननिराकृतौ कुलिशतां यातं विधोर्मण्डलम् ॥
[प्रतिकृति] प्रतिमायां प्रतिबिम्बे । रम्यां रघुप्रतिकृतिः स° c. Ra. 5, 63 ।
प्रतीकारे । वैरप्रतिकृतौ दक्षः ॥ 363 ॥

[अभिशस्ति] त्रयेपि । Mh. 4, 99 ॥ [दिवाकीर्ति] इयेपि ।
Mh. 4, 110 ॥ 364 ॥

[प्रतिपत्ति] प्रागल्भ्ये । Ra. 1, 1 । गौरवे । Ra. 8, 64 । आरम्भे प्राप्ती
बोधे वा । अर्थानर्था विचिन्त्याः स्युः कार्याणां प्रतिपत्तयः ॥ [धूमकेतु ।
उत्पाते । Ku. 2, 32 ॥ [हैमवती] वचाकाञ्चनीहरीतक्य ओषधिभेदाः ।
गङ्गागौरवोः । चुकोप° Mh. 4, 132 ॥ 365 ॥

तत्र जातादिषु त्रिलिङ्ग्याम् । Ku. 3, 23 ॥ [वैजयन्ती] पताकायाम् ।
Śi. 6, 69 ॥ [रविसुत] यमे । रविस्तुतभयं न पश्यति । मनौ । रविसुतग-
दितेन निश्चयः स्यात् ॥ 366 ॥

सौदे । उच्चैः स्थितो रविस्तुतो विदधाति सर्वम् । कर्णे । तीक्ष्णाः शरा रवि-
स्तुतस्य निपेतुर्गमाः । क्षुभीवे । Ra. 12, 104 ॥ [निपातित] इयेपि । निपा-
तितपितृभानृमातामहपितामहम् ॥ [देवखात] हृदे । M. 4, 203 । गुहायां
प्रसिद्धम् ॥ 367 ॥

[प्रजावती] भानृजायायाम् । Ra. 14, 45 ॥ [समुद्रान्ता] भूमौ ।
समुद्रान्तां स्थिरां शुद्धाम् । कार्पासी तूलम् ॥ 368 ॥

[उपरक्त] राहुपस्तेर्के । उपरक्तोपि विषस्यास्र जातु कान्ति निजां स्वजति ।
व्यसन्नर्ते । नैवोपरक्तहृदयस्य हिताहिते स्तः । आचरागे । एतन्मे नितरां
दुजेति इदं कोपोपरक्तं मुखम् ॥ [प्रबोधित] अवगमिने । उपदेशवचः प्रबो-
धितस्तत्र संवाति विहाय संवृत्तिम् । अपास्तनित्रे । प्रबोधितो यः स्मृतिगीतमङ्गलैः
c. Ki. 1, 38 ॥ 369 ॥

[ममाघत] एषां सूक्ष्मो भेदः ॥ [पिपतिषत्] इयेपि । पिपतिषतं किमसाध्यं ह्वभ्रेपि स्वं परिशिस्ताम् ॥ [प्रणिहित] न्वस्ते । मन्द० Mh. 4, 115 । समाहिते । भाग्यं त्वया प्रणिहितचेतसा ॥ 370 ॥

न्यासे समाधौ च प्रणिहितं भावमात्रम् ॥ [अभियुक्त] सक्ते । युक्तोभियुक्तो जनः । आक्षिप्ते । अभियुक्त इमान्महीभुजः c. Ki. 2, 46 ॥ [मूर्धाभिषिक्त] इयेपि । Mh. 5, 20 ॥ 371 ॥

[यादसांपति] इयेपि । Mh. 5, 21 ॥ [परिभाषित] समन्तादुच्यमाने । परिभाषितभाष्यशिष्यवर्गं गुरुगेहम् । निवमे । षट्कर्मानुष्ठानं द्विजानां परिभाषितम् ॥ 372 ॥

[पृथु] आदिराजे दीर्घे च । Su. 2502 ॥ [पृथ्वी] धरण्याम् । Bk. I, 48 ॥ 373 ॥

[ग्रन्थि] पर्वणि यन्त्रणायां च । Śu. 1002 c. Bh. Ś. 82 । संधाने । मृगत्वचं ग्रन्थिमतीं वसानम् c. Ku. 3, 46 । पिटके । ग्रन्थे मा गुरुगर्वमुद्दह सखे वैवेवकोस्मीति भोः ॥ [अर्थ] अभिधेये । Ra. 1, 1 । विषये । इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेषु । रायि धने । Sp. 606 । प्रयोजने । Su. 1472 । वस्तुनि । सर्वमि० Mh. 2, 209 ॥ 374 ॥

[तीर्थ] सोपाने । Ra. 16, 33 । अत्र हि सोपानेन तरणमार्गो लक्ष्यते । पात्रे । Ra. 5, 15 । अर्हत्सेविते । नृणां पापकृतां तीर्थे पापस्य शमनं भवेत् ॥ दक्षस्तीर्थाक्षशास्त्रार्थो दृष्टकर्मा शुचिर्भिक्षगित्यादावागमे । गुरूपचारात् ॥ स्मृतौ । कामं तीर्थे स्त्रियं यावद् ब्रह्मचार्यव्यथा भवेत् । सन्निधिं यज्ञप्रवृत्ते । फल० Mh. 2, 213 । उपाये । अनेन तीर्थेन हि किं न साध्यते ॥ [प्रस्थ] सानौ । Ku. 1, 54 । सर्वारम्भास्तण्डुलप्रस्थमूला इत्यादौ माने । पलानां विंशतिः शतं च प्रस्थः ॥ 375 ॥

[गाथा] या संस्कृते आर्या सा प्राकृते गाथा । वाग्भेदे सा गीतपदपाठे । यथा । गाथाः पठेथ मधुरं मदनाप्रदूतीरित्यादौ ॥ [ग्रन्थ] निर्गन्धा आर्हता निर्धना इत्यर्थः ॥ [आस्था] आस्थीयतेस्यामित्यास्था आस्थानी । आशावाम् । आस्थापरास्था सदृशी तवैवम् । आदरे । Ku. 6, 63 । यत्ने । आस्थापरेणैव

अनेन लभ्या पदद्वयी ते यदपि त्रिनेत्र ॥ [संस्थ] स्पष्टे चरे पुंसि । संस्थैः
अभीक्ष्य परकृत्यमनन्यकार्यः ॥ 376 ॥

[संस्था] व्यवस्थायाम् । संस्थामनालोच्य विकारमेति । मरणे । संस्थां गतो
विकारः । यावोपकरणे [sic] । ईधं संस्थां कृत्वा धर्मं सौस्थे प्रयुञ्जीत ॥ [वीर्यी]
वेदमात्रेण्वेष्वम् । वर्त्मनि । विहारवीर्यीव मनोभवस्य ॥ 377 ॥

[सिक्थ] पुलाक ओदननिष्पत्तिपरीक्षा । अन्तर्निविष्टसिस्थिततौरुष्किकखु-
दिशकादिचरणचः c. Kutt. 64 इत्यादौ मदने नपुंसकम् । एतत्तु मचनमिति
धैयाः । मत्र मुचि कल्क इति धात्वर्थानुगुण्यमस्मिन्नेव पक्षे दृश्यते ॥ [कुथ]
दर्मेषु । कुषपवित्रकपूतकरो द्विजः ॥ 378 ॥

[मन्य] मन्याने । Su. 35 ॥ [सिद्ध्यर्थ] इयेपि । सिद्ध्यर्थता स्फुरति
तावदियं स्फुटैव सङ्कृतता स्फुरति सर्वप तावदेव ॥ [समर्थ] शक्तिस्ये । सम-
र्थो धर्ममाचरेत् । संबद्ध्यर्थे हिते वा । तथा समर्थी गिरमूचिषांसम् ॥ 379 ॥

[क्षत्रयु] इये । क्षतीक्ष्णक्षत्रयूद्धारसंतापाचान्तविग्रहः ॥ [उपस्थ] अङ्गे
उत्सङ्गे गुप्ते च । उपस्थसंस्थापरिचुम्बनोन्मुखी ॥ [निर्ग्रन्थ] निष्परीवारः
परिचारकरहितः क्षपण आर्हतः ॥ 380 ॥

[उन्माथ] पाशयन्त्रके । उन्माथबद्धमार्गस्य गजस्येव विचेष्टितम् । वधो
मारणम् । घातस्ताडनं च ॥ [वयःस्थ] युनि । एते वयःस्थाः स्थपुटेपि मार्गे ॥ 381 ॥

[मन्मथ] कपित्थः फलविशेषः । कामे । Ku. 3, 21 ॥ 382 ॥

[दशमीस्थ] क्षीणरागः शान्तचित्तः । वयोतिगो वृद्धः । यथा । M. 2, 138 ॥
[अनीकस्थ] इयेपि । अनीकस्थैः स्वस्थैः स्थितिरिह कथं शत्रुनिधने ॥ 383 ॥

[वृद्ध] मनसि । इणुन्मादकराः शशाङ्कुरुचयधेतोहरः पञ्चमः । वक्षसि ।
Ku. 3, 50 ॥ [भिद्] दारणं मारणादि भेदो विशेषः ॥ [वन्दी] मर्वादा-
पालनधमादिनिर्वाहणार्थं स्वकपुत्रादिनिवेशनं पणवन्धः । इठइतावाम् । मोक्षवध
स्वर्गवन्दीनां वेणीर्वीर्यविभूतिभिः c. Ra. 10, 47 ॥ 384 ॥

[पद] व्यवसाये निधये । चित्ते विचाररहिते च पदं न किञ्चित्सम्बन्धस्फु-
रत्सह कोपि विधेः प्रमादः । परमं पदमार्तचेतसामभविष्यं बदनहकमीहवर इत्यादौ
परिभाषे [?c. Mb. 2, 226] । स्थाने । Ki. 2, 30 । वस्तुनि न्यासे चरणक्रमे

च । पदे पदे स स्खलितानि रक्षन् । अपदेशे व्याजे । असुपदेन विगलितस्वस्को
मानस्तया वाचीत्यादौ । पादे । Ku. 5, 85 । तन्मुद्रायाम् । Ku. 1, 6 । चिह्ने ।
Ku. 2, 64 । अक्षे अक्षांशे । पदमपि वेलापतितं बह्वपि विभवं प्रशंसन्ति ।
शब्दे । यत्पदानि त्यजन्त्येव परिवृत्तिसहिष्णुताम् ॥ 385 ॥

[पाद] रहस्यङ्घ्र्योः । Su. 547 । तुर्यांशो दीनारादीनाम् । द्विपादा ऋगि-
त्यादौ ऋगंशे । अद्रघन्तपर्वते । Me. 19 । वृक्षमूले । पादघातेन पादपाः ॥
[संविद्] संकिंते । Ra. 7, 28 । ज्ञाने । तदृष्टाविव दृष्टेषु संवित्सामर्थ्यभाविनः ।
कालेन्वेष्ट्यम् ॥ 386 ॥

संभाषणे । तदा° Mh. 2, 232 । क्रियाकारे प्रतिज्ञायां वा । संविदि स्मर-
णीयं तदन्यथा हीयते ततः । आचारे । कथं° Mh. 2, 233 । नाम्न्यप्यन्वेष्ट्यम् ॥
[दृशद्] निष्पेषणशिलायाम् । संपिष्यतां दृशदि संप्रति चन्द्रमूर्तिः । शिला-
मात्रे । Me. 55 ॥ [भेद] विदारणे । Ku. 8, 86 ॥ 387 ॥

उपजापे । आकोपितान् भेदसहान्करोति सः । विशेषे । शब्दभेदे स्मृतिः क-
थम् ॥ [गद] हरेर्भ्रातरि आयुधे च । सगदः सह सारणेन तम् c. Śi. 16, 13 ॥
[संपद्] भ्रियाम् । संपदि दानं दीनजने विपदि न धैर्यं यस्य । उच्छ्रये आ-
धिन्ये । Ki. 1, 17 ॥ 388 ॥

[कन्द] ——— इत्यादौ मूले । कि° Sp. 1725 इत्यादौ स्मरणाख्ये
शाकभेदे । स्मरणशब्देन च समस्तशाकोपलक्षणम् ॥ [छद] ओष्ठे । दन्तच्छदे
बिन्दुपवित्रितोदरे । गरुड पक्षेषु । सितच्छदैर्मण्डलितोष्णपुच्छैः ॥ [हृद] तोया-
शये । Ra. 7, 27 । स्रोतसि । प्रवृत्तघोषा रुधिरहृदाकुलाः ॥ [बिन्दु] तथैव
बैन्दवी कलेत्यादौ वययोरेकत्वस्मरणाद्देवितरि बिन्दुः । विप्रुषि । Ku. 5, 24
॥ 389 ॥

दन्तक्षते शून्ये च । एतच्चित्रं त्वदधरदलं बिन्दुनैकेन युक्तं धने शोभां तव
सुवदने यत्परावीतिरिक्ताम् [sic] । अर्थप्रकृतौ । बीजं बिन्दुः पताका च
c. Daś. I, 17 । धूम्रयतेजसि । S. P. 25 ॥ [स्वादु] इयेपि । Śi. 10, 3 ॥
[मृदु] अतीक्ष्णे । मृदु धनुर्वहता किल कौस्तुभं किमिव कृत्यमनेन तपस्विना ।
कोमले । मृदुभाषिणि ते मुखेन्दुना ॥ 390 ॥

[छन्द] अभिप्राये । छन्दानुवर्ती विपदं न याति । वशे । Su. 1472 ॥
 [अब्द] जीमूते । शारदाब्दसदृशं यशस्तव । वत्सरे । लौकिकाब्दान्विनिक्षिपेत् ॥
 [स्वेद] घर्मे । स्वेदो नवः किं० c. Ku. 3, 33 । स्वेदने । स्वेदोदयो नवज्वरे ।
 स्तम्भः स्वेदोश्च रोमाञ्च इत्यादौ कामहेतुके घर्म एव सात्त्विको भावः ॥ 391 ॥

[छेद] विरामे । Ku. 2, 41 । खण्डे । Me. 11 ॥ [श्राद] जम्बाले ।
 आस्त्यान० Mh. 2, 232 । शप्ते । Ra. 2, 17 ॥ [क्षोद] विमर्दे । क्षोदक्ष-
 ममक्षुण्णं० c. R. K. II, 8 । चूर्णे । कर्पूरक्षोदधूसरम् ॥ [नाद] प्राणे ।
 बिन्दुनादगमनागमनाभ्याम् । शब्दे । M. M. 178, 2 ॥ 392 ॥

[शरद्] वत्सरे । M. Ch. I, 42 । ऋतौ । Su. 965 ॥ [क्रव्याद्]
 हवेपि । Ra. 15, 16 ॥ [सूद] सूप्ते । सूदखादनविषूचिकाचितः । ऊपरभू-
 मिके देशे । सूदे दामोदरीये हि विप्रशापात्समर्पिताम् c. Rāj. I, 157, 167
 ॥ 393 ॥

[कुन्द] भ्रमे उल्लेखयन्त्रे । An. II, 80; c. Nai. 19, 54 । पुष्पभेदे
 शैशिरे । कुन्दे नन्दति कैरवे विहरति पङ्केरुहे रोहति ॥ [मन्द] अपटौ इम-
 ज्जती च । Śi. 5, 49 । शनैरर्थे । Me. 9 । मूढे । Ra. 1, 3 ॥ 394 ॥

[मद] क्षेप्ये । दृष्ट्वा ततश्च तरुणेन मदेन लब्धाम् । गर्भहर्षयोः । Ra. 4, 22 ।
 इमराणे । R. K. 1, 1 । मये । Ku. 8, 76 v. l. ॥ [ककुद्] राजलिङ्गे ।
 उच्छिन्नककुदि महाबलचतुरङ्गबलान्विते नृपतौ । पृष्ठङ्गे । आवर्तान्मन्त्रस्वशुभान-
 भिमकावे ककुद्गर्भं मुक्त्वा [c. Pa. 1662] । समुल्लिखन्० Ku. 1, 56 इत्यादौ
 स्थितिश्रविते पृष्ठाङ्गे कटः । भेष्टे प्रसिद्धः ॥ 395 ॥

[निषाद] लुब्धके । Ra. 13, 59 । संकरजन्मनि । M. 10, 8 ॥ 396 ॥

[ककुद] प्रधाने । अस्य राजककुदस्य कापि सा कीर्तिरुल्लसति लोकपा-
 यनी । राजलिङ्गे । Ra. 3, 70 । पृष्ठाङ्गे । ककुद० Mh. 2, 220 ॥ [मर्यादा]
 चारणायां स्थितौ । Bh. Ś. 92 । सीमनि । मर्यादां सागरस्त्वजेत् ॥ [विषद]
 व्यक्ते । Ku. 3, 33 । विषदचन्द्रिकया व्यवभासितमित्यादौ विषदे पिच्छिलमु-
 नविषरीति शुक्लत्वोपचारात् ॥ 397 ॥

[गोविन्द] इयेपि । गोविन्दता च विहिता भवता यथार्था ॥ [कुमुद]
कपिजलजयोः । H. Ch. 5, 5 । नागो दिग्गजः । भुजगविशेषश्च ॥ [कुमुद]
वृद्धिजीवने । कुसुदकृषिवाणिज्यैर्वैद्यवृत्तिरुदाहृता ॥ 398 ॥

कुसेवके आलस्योपहते । प्रज्ञा करोति किं तस्य यः कुसुदेन वर्तते ॥
[प्रतिपद] ज्ञाने । भावैर्नित्यानुबद्धा प्रतिपदियमहो दीर्घदीर्घा स्थिता ते । तिस्रौ ।
Ra. 8, 64 ॥ [प्रसाद] अनुग्रहे । Ku. 3, 10 । नैर्मल्ये । प्रसादमादर्श
इवान्तरात्मनि । प्रीतिदाने । राक्षा प्रसादीकृतमेतदत्र ॥ 399 ॥

[आक्रन्द] साराधे रुदिते । आक्रन्दस्तनितैः ° Dhv. 92, 11 ; Su. 1776 ।
त्रातरि । निराक्रन्दो जीवलोकः । दारुणे रणे । आक्रन्दे महति जहर्ष राजलो-
कः । पञ्चात्ये राजविशेषे । आक्रन्दसंदीपितजैत्रयात्रः ॥ [गोष्पद] माने ।
K. K. S. 1, 1 । सेविते देशे । गोष्पदेषु विचरन् प्रयते ॥ 400 ॥

[शारद] अधृष्टनवसंवत्सरेष्वन्वेष्ट्यम् । शरद्भवे देव्यां च । Su. 1 ॥ मुञ्जोपि
शारद आयुर्वेदे प्रसिद्धः ॥ 401 ॥

[कुविन्द] भूमिः शिल्पिभाण्डम् । वायकेपि । K. Pr. 141, 6 ॥ [प्रमदा]
तरुण्याम् । Ra. 9, 41 । हर्षे पुंसि । Śi. 13, 2 । अधिकमदे त्रिषु । प्रमदद्विर-
दोपवृद्धितः ॥ 402 ॥

[उपनिषद्] त्रयेपि । M. M. 14, 3 । रहःशब्देन रहसि भवं वस्तुष्यते ॥
[शतहृदा] शतहृदेन्द्रायुधभीमदर्शन इत्यादौ इयेपि ॥ [तमोनुद] त्रयेपि ।
उदिते तमोनुदे हि प्रभवति न तमः क्वचित्स्थानुम् ॥ 403 ॥

[समर्याद] मर्यादासहिते । K. Pr. 121, 3 । अभ्यर्णं निकटम् ॥
[अववाद] निन्दायाम् । दुष्टोपमववादस्ते ॥ [जनपद] देशे । H. Ch. 106, 5 ।
जने । Ra. 9, 4 ॥ 404 ॥

[विष्णुपद] गङ्गायां हर्यङ्गौ च । छात्वा विष्णुपदीतोये याति विष्णुपदं
पुमान् । आकाशे विष्टपे लोकमात्रे च । भ्रान्त्वा विष्णुपदं प्रयाति शनकैरस्ताचलं
भास्करः ॥ [अभिमर्द] युद्धे । युक्तं ° Mh. 4, 136 । पीडायाम् । क्षीणा-
भिमर्दपरिशरनिबिडयुद्धेः ॥ [विशारद] इयेपि । Su. 1 ॥ 405 ॥

[कोकनद] इयेपि । फुल्लकोकनदकान्तितस्करी ॥ [परिवाद] वादनो-
पाये । Śi. 6, 9 ॥ [अष्टापद] हेमनि । Ku. 7, 10 ॥ 406 ॥

शारिफले । H. Ch. 10, 11 ॥ [अपवाद] गर्हयाम् । जनापवादादपर-
ज्यति श्रीः । बाधके । Ku. 2, 27 । बाधने । सुखापवादाय भवन्ति शत्रवः
॥ 407 ॥

[ऋद्धि] लक्ष्म्याम् । Ku. 7, 52 । पभावे । K. K. S. 1, 8 । अतिश्रये ।
Bh. Ś. 28 ॥ [व्याधि] आपये । Su. 1103 ॥ 408 ॥

[मधु] वसन्ते । Ku. 3, 21 । दैत्यभिदि । त्रायन्तां वो ° Dhv. 1 । चैत्रे ।
Ra. 11, 7 । मद्ये । Śi. 10, 3 । पुष्परसे । मधुपिपासुमधुव्रतसेविभिः c. V. K.
V, 2, 14, C. । शौत्रे । यन्माधुर्यं मधुनि विदधेन्यत्र तस्यैव वेधाः । मधुरे ।
मधुनि विमले मद्ये चेतो न कस्य विधास्यति ॥ 409 ॥

[आधि] बन्धके विनिमयस्थापिते वस्तुनि । आधिः सीमा बालधनं निक्षेपोः
[sic] स्वामित्रिक्रयः c. M. 8, 149 । व्यसने । Me. 86 । चेतसः पीडा-
वाम् । आधि मामाधिपीडितम् । अधिष्ठानेन्वेष्ट्यम् ॥ [विधु] विष्णौ । विधु-
र्दानवमारीणां वैधव्यव्रतशिक्षकः । शशिनि । Śi. 2, 61 ॥ [बाध] दुःखे ।
प्रशान्तबाधं द्विषतोभिरक्षयेत् । निषेधे । निर्बाधे विधुरेऽप्यधीर इति मां वेनामिधसे
भवान् ॥ 410 ॥

[सिन्धु] नदभिदि । Ku. 3, 6 । देशभिदि । स्फूर्जस्तिन्धुरभङ्गुरे रणमुखे
जित्वा मटाम्बैन्धवान् । अन्धौ । त्वस्मृत्वा तु प्रथितविमवोप्यन्धुतामेति सिन्धुः ।
सरिति । Pa. 1151, Z. D. M. G. 36, 535, 2 ॥ [विधा] विधौ विधाने ।
Ra. 1, 94 । प्रकारे । M. St. 2 । वजाघ्रे वेतने च । स्व० Mb. 2, 245
॥ 411 ॥

[वधू] जावाम् । Ku. 6, 82 । स्नुषावाम् । Ra. 1, 65 । शिवाम् ।
M. M. 154, 1 । विषकुर्वता ॥ [निधि] निक्षेपे । अग्निसिन्धे विधौ वध विवादः
संप्रजायते । गूढार्थे । तस्य शङ्कुनिधिन्वायो न कथं पर्ववत्स्यति । स्थाने । त्वं ता-
वद्विधिरागसामसहना मानोन्नता सा पुनः ॥ [अज्ञा] इयेपि । Ra. 2, 16
॥ 412 ॥

[अन्ध] तमसि । अन्धा० Mh. 2, 234 । जले । आदरेण धृतिं तन्वी सा बबन्धान्धकेलिषु । अदृष्टौ । भुत्वापि नाम बधिरो दृष्ट्वाप्यन्धो जडो विदित्वापि । अज्ञानेपि ॥ निःश्वासान्ध इवादर्श इत्यादौ तूपचारात् c. Dhv. 63, 3; Mh. 2, 234 ॥ [संधा] इयेपि । Ra. 14, 52 ॥ [सुधा] मकोले । V. Ś. III, 2 । अमृते ओषधिभेदे च । सुधासारस्यन्दी शिशिरकिरणः शष्पकवलः ॥ 413 ॥

[विधि] विधायके वाक्ये विधाने च । Ku. 5, 32 । दैवे । K. Pr. 237, 2 । जहरि । कोयं विधेः प्रक्रमः K. Pr. 54, 2 or M. M. 183, 4 ॥ [आद्] इव्यकव्यविधौ दैवे पित्र्ये कर्मणि । M. 3, 145 । अद्वासमन्विते । आद्भैवान-सूयध c. M. 4, 158 ॥ 414 ॥

[संधि] भगे छरुङ्गायां च । संधिं भित्त्वाविशसौरभ्मिद्रान्वेषणतत्परः । संधाने । दूतोङ्ग कामकलहेषु विसर्जनीयः संधिः कथं नु सखि तत्र स यत्र लुप्तः । गुणभेदे । संधिं करोतु भवतां नृपतिः पणेन ॥ [गोधा] तले ज्याघातवारणे । शरासनाभ्यासविधौ समाप्ते क्षिप्ते गोधा मकरध्वजेन N. Ch. I, 28 । निहाका पञ्चनखो बिलेशयः प्राणिविशेषः । यथा । गोधा लङ्गलबद्धेवाक्षिप्यमाणा बलीय-सेत्यादौ ॥ [बुध] विदुषि । Dhv. 2, 1 । महामरयोः । Ra. 1, 47 ॥ 415 ॥

[राधा] कृष्णजायायाम् । Git. I, 1, d । शरब्धे । राधायन्त्रं रचयत पुन-र्विद्धमप्यस्तु विद्धाम् [?] । कर्णमातरि । Ki. 3, 21 ॥ [वृद्धि] वर्धने । A. S. 70, 9 ॥ 416 ॥

[सिद्धि] निष्पत्तौ । Ku. 3, 57 ॥ [बन्ध] बन्धे । विभेद नो तां प्रति तस्य बन्धः । आधिर्विनिमयस्याप्यं वस्तु । बन्धने रचनायां च । H. Ch. 3, 3 । वृन्तेपि । Me. 10 ॥ [स्कन्ध] स्कन्धावलम्बी भगवानेष बालदिवाकर इत्यादौ वातनियतावधौ । वातस्कन्ध इति प्रसिद्धः । अंसे च । आदिग्रहणादीना-रादिनियतावधौ ॥ 417 ॥

राजनि । विवेश सहसा तत्र स्कन्धावारमवारितः । अत्र हि स्कन्धं राजान-मावृणोतीति स्कन्धावारः सेनासंनिवेशः । तरुजङ्गायाम् । Ku. 3, 26 । समूहे । Śi. 2, 28 ॥ [वीरुध्] इयेपि । M. M. 305, 3 ॥ [अर्ध] खण्डे । Me. 55 । समेशके । Śi. 9, 29 ॥ 418 ॥

[बुद्ध] दोषज्ञः पण्डितः । सुगते । बुद्धं सधर्ममथ सार्यगणं प्रणम्य ॥
[शुद्ध] एकस्मिन्नसहाये पूते च । K. Pr. 363, 9 ॥ [वृद्ध] इयेपि ।
अनु० Mh. 2, 247 ॥ [साधु] शोभने । Ki. 1, 5 ॥ 419 ॥

वार्द्धिर्वृद्धिर्जीवी । सज्जने । तस्माधवो ननु विदन्ति वदन्ति० Su. 271 ॥
[सिद्ध] देवविशेषे । Ku. 1, 5 । निष्पत्ते । M. St. 15 । पूज्ये । अवाप्ता०
Mh. 2, 251 ॥ [दिग्ध] विषलिप्ते शरे । अथ तैः परिदेविताक्षरैर्द्वये दिग्धफ-
लैरिच्चारितः c. Ku. 4, 25 । लिप्रमात्रके । M. M. 54, 5 ॥ 420 ॥

[मुग्ध] मनोहरे । M. M. 51, 2 । योषिति । दीपं मुग्धा वयमरुता [sic]
यत्र शान्तिं नयन्ति c. Mh. 2, 242 ॥ [विद्ध] सूच्यादिभिन्ने । विन्यस्तवैर्द्वय-
शिले च तस्मिन्नाविद्ध० c. Ku. 7, 10 । सम्यग्विद्धं तु तत्ताम्रमित्यादावादिप-
हणादसादिव्यवधानेपि । सादृश्येन्वेप्यम् । ज्ञे । किमिव हि न विवेक्तुं रजते
[sic] हन्त विद्धाः c. Mh. 2, 245 ॥ 421 ॥

[गन्ध] घ्राणमाद्ये । यद्वन्धान्धं भ्रमरपटलम् । स्वल्पे । जलदगन्धिरराजत-
सानुमान् । अल्पे जलदा यत्र स जलदगन्धिरिति व्युत्पत्त्या । द्रव्ये । गान्धिकैर्वि-
पणयो विराजिताः । अत्र हि गन्धशब्दस्तद्वति वर्तते । संबन्धमात्रके । वशानागौ
सगन्धाल्पकलभानुगतावित्र ॥ [लुब्ध] स्पृहावति । Ku. 1, 34 । मृगयौ ॥
तेपि क्रूरचमूर० Su. 1016 c. Bh. S. 87 ॥ 422 ॥

[मागध] बन्दिनि । Śi. 11, 1 । पिप्पली द्रव्यभेदः । युधिका हरणिका
अत्र मागधिशब्दः ॥ [न्यग्रोध] व्यामे प्रसारितकरद्वयवलिने । न्यग्रोधभेयच-
नुरभनितम्बविम्बा ॥ 423 ॥

[प्रबोध] जागरे उद्घाटे च । सुखप्रबोधगलिता सुवर्णघटनोज्ज्वला c. H.
Ch. 7, 1 । उद्घाटोर्यात्रगमः ॥ [उत्सेध] अपुषि । स्थूलोत्सेधश्चक्षितरविस्थ-
न्दनः कुम्भकर्णः । उच्चनौ । Ku. 5, 8 ॥ [विवध । वीवध] पर्याहारे
अध्वनि च । Śi. 2, 64 । पर्याहारस्तृणजलाम्नादीनामन्यत आनयनम् । भारे ।
H. Ch. 13, 14 ॥ 424 ॥

[परिधि] उपमूर्त्यके मण्डले । परिधिसुक्त इवाहिमदीधितिः c. Ra. 8, 30 ॥

[समाधि] ध्याने । Ku. 3, 40 । नीवाकः । नियतं वचनम् । नियमे । यदा फलं सर्वसमाधिसाधनं° c. Ku. 5, 18 । समर्थनेपि । कृतसमाधिरपि चपलः ॥ 425 ॥

[प्रणिधि] प्रार्थने । प्रणिधिवशादुपजातसत्प्रभावः । चरे । Ku. 3, 6 ॥ [अवधि] परिच्छेदे । Me. 84 । बिलेन्वेष्ट्यम् ॥ [अगाध] भतलस्पर्शे । अगाधसंशयाम्भोधिसमुत्तरणसाधनी । गर्ते । दुष्टा° Mh. 3, 333 ॥ 426 ॥

[उपधि] व्याजे । Ki. 1, 45 । रथाङ्गं चक्रनाभ्यन्तःप्रवेशी काष्ठविशेषः ॥ [विबुध] द्वयेपि । K. Pr. 255, 5 ॥ [आनद्ध] द्वयेपि । आरम्भानन्दतूर्य-
वनिमुखरमुखा रेजुरुच्चा निवासाः ॥ 427 ॥

[उपाधि] धर्मचिन्तायाम् । विनोपाधेः शास्त्रं तृणतुषबुसप्रख्यमखिलम् । कुटुम्बव्यापृतेन्वेष्ट्यम् । विशेषणोपार्जनयोः । उपाधि° Mh. 3, 335 ॥ [प्रबुद्ध] ज्ञानिनि जायति च । प्रबुद्धः सर्वदा तिष्ठेत् ॥ 428 ॥

[संसिद्धि] सम्यक्सिद्धौ । संसिद्धिसिद्धविभवा मुनयः प्रयाताः । स्वभावे । संसिद्धि° Mh. 3, 343 ॥ [संनिधि] प्रत्यक्षे । यातः सं° Mh. 3, 343 । संनिधाने । Ra. 7, 3 ॥ [निरोध] नाशे । स्थिति° Mh. 3, 338 । रोधे । Ku. 3, 48 ॥ 429 ॥

[निषध] कठिनेन्वेष्ट्यम् । राजभेदे नगान्तरे च । Ra. 18, 1 ॥ [कबन्ध] त्रयेपि । स्फूर्जत्कबन्धविधुरारवपूरितांशं संप्रामवार्धिमवलोक्य न दृष्ट्वते कः ॥ 430 ॥

[आवाध] द्वयेपि । आवाधविधुरे त्रिते धृतिः कस्य न हीयते ॥ [संबाध] योनौ । करिहस्तेन संबाधं विलोडयेत् c. K. Pr. 190, 1 । संकटे । यथावसं-
बाधसुखेन मार्गम् c. Ra. 2, 72 ॥ [विस्रब्ध] द्वयेपि । Śā. 39 । इतो नन्त-
रमवष्टम्भावधि त्रिषु ॥ 431 ॥

[आविद्ध] द्वयेपि । Vik. 115, c ॥ [प्रसिद्ध] द्वयेपि । Ku. 5, 9 ॥ [विरुद्ध] वैरिणि । त्वद्विरुद्धवनितास्तु संततिः । विगुणे । नश्येद्विरुद्धाचरणेन बुद्धिः ॥ [दुर्विध] द्वयेपि । दुर्विधेषु विनयो न शोभते ॥ 432 ॥

[अवष्टब्ध] त्रयेपि । Mh. 4, 149 ॥ [ब्रह्मबन्धु] अधिक्षेपे । आ-
तुरात्मन्मुनिखेट ब्रह्मबन्धो c. H. Ch. 11, 14-12, 1 । ब्राह्मणनिर्देशे । ब्रह्मब-
न्धुरयमागतोतिथिः ॥ 433 ॥

[अनुबन्ध] दोषोत्पादे । महतां नास्ति कदाचनानुबन्धः । प्रकृत्यादेर्धातुप्रत्य-
यादिमध्याद्यः प्रयोगं नार्हति सोनुबन्धः । मुख्यानुयायिनि शिशौ चोदाहरणमन्वे-
ष्यम् । प्रकृतस्यानुवर्तने । Ra. 1, 64 ॥ 434 ॥

[महौषध] एते द्रव्यभेदा महौषधाख्याः ॥ 435 ॥

[पृश्नि] अल्पतनौ । पृश्निवर्षवरमुख्यसेविते राजवेश्मनि विवेश संकटे ।
रहमौ । अभुवन्ति रविपृश्नयो रसम् । वर्णभेदे ह्यद्रक्ते । अल्पतनुवर्णयोऽखिलिङ्गः ।
रहमौ पुंसि । गवि । पृश्नयः पपुरपः समागताः ॥ 437 ॥

[यक्ष्मन्] व्याधिभेदे । यक्ष्मणापि परि० Ra. 19, 50 v. 1. । यक्षे प्रसिद्धः ॥
[मुनि] बुद्धे । मुनेर्मतं कस्य न माननीयम् । ऋषौ । Kb. 3, 24 ॥ [शुष्मन्]
बद्धौ । शुष्मणि प्रणयनाभिसंस्कृते c. Śi. 14, 22 । बले । कः सहेत तव शुष्म-
सोष्मणः ॥ [शृङ्गिन्] प्रतिविषाविषयोरिच्छन्त एव पुलिङ्गः । शृङ्गी विषं
बलामोटा इति निदर्शनात् । केचिच्छृङ्गीशब्दमनयोरीकारान्तं मन्यन्ते । तत्पक्षे
गान्तेषु खिलिङ्गो द्रष्टव्यः ॥ 438 ॥

दान्ते पर्वते च । आरुह्य सौधधवलं शृङ्गिणं व्यहरदरः । शृङ्गवति ।
Sp. 3214 ॥ [हनु] सृक्कणि । Su. 1677, d ॥ [जटिन्] उभयत्रापि ।
निःसृता मन्मुखाभोधेरपूर्वेयं सरस्वती । स्याणुं त्वां जटिनं प्राप्य सामरस्यमुपैति
या ॥ प्रतिनि । जटी मुण्डी शिखी वापि यत्र तत्राभमे रतः । पञ्चविंशतित-
त्त्वज्ञो मुच्यते नात्र संशयः ॥ 439 ॥

[घन] मेघे । Śi. 1, 7 । मूर्तिगुणे काठिन्ये । पेतुर्जनादभ्रघनादिवापः ।
घनादभ्रादिति ह्यत्रार्थः । विस्तारे । अर्धैकादशपुरुषो घनो भवेन्मण्डले तु रघचक्रे ।
लोहमुद्गरे । अपतत्स घनैरिवाहतः ॥ अथ सुशिरघनाघनदवाणध्वनिरहितेन हि
रङ्गमङ्गलेनेत्यादौ बाधे नपुंसके । अन्यत्र तु पुंसि । मूर्तिनिरन्तरे कठिने ।
Śi. 5, 29 ॥ क प्रस्थितासि करभोरु घने निशीये Sp. 1991, वर्त्मभिर्घनतमोम-
लीमघैः Bh. Ś. 6 इत्यादौ भूरितमोनैरन्तर्यमात्रे ॥ 440 ॥

[इन्] प्रभौ । Ra. 9, 5 ॥ [राजन्] त्रयेपि । राजा राजति राजवत् ॥
[तनु] त्वचि । तरुतनुभिः कृतवस्त्रसंहतिः । देहे । Śi. 1, 23 । तद्गुणे ।
Sp. 4554 ॥ 441 ॥

[पर्वन्] तिथिभेदे प्रतिपत्पञ्चदश्यन्तरे । पार्वणेन शशाङ्केन । क्षणे उत्सवे ।
विलोक्य° Mh. 2, 269 ॥ [वर्त्मन्] अध्वनि । Su. 2641 ॥ [ब्रह्मन्] वेदे ।
Ku. 6, 16 । तत्त्वे । Bhag. 4, 24 । तपसि । Bhag. 6, 14 । विप्रे ।
Pr. P. 5 ॥ 442 ॥

[पद्मन्] अक्षिलोसि । Ku. 5, 24 । किञ्जल्के । कुष्ठमैस्तनुलग्नपद्मभिः
कुसुमेशोरिव यस्य सायकैः । निसर्ग° Śi. 1, 8 इत्यादौ आदिग्रहणाद्धोममात्रेपि ॥
[आत्मन्] यत्ने । Ra. 7, 12; Ku. 7, 64 । धृतौ । अवष्टम्भात्मनात्मानं त्वं
सारं वक्तुमर्हसि । बुद्धौ । Ku. 5, 76 । स्वभावे । न सन्ति बाधात्म्यविदः
पिनाकिनः c. Ku. 5, 77 । ब्रह्मणि वर्त्मणि शरीरे च । Ku. 3, 50 ॥ कुत्रापि
पुत्रेपि दृश्यते । Ku. 2, 61 । तथा । आत्मा वै पुत्रनामासीति निदर्शनात्पुत्रे
c. Mahâbhâr. 1, 74, 63 ॥ 443 ॥

[वर्त्मन्] देहे प्रमाणे च । व्याप्तं व्योमनि वर्त्मणा यमपुरद्वारार्गलादारुणौ ।
आकारे सुन्दरे । वर्त्मणा विदधती जगज्जयम् ॥ [ग्रावन्] इयेपि । अपि
ग्रावा रोदित्यपि दलति वज्रस्य हृदयम् ॥ 444 ॥

[शिखिन्] वृक्षे भग्नौ च । शिखिमूलानि शिखी निहन्ति चित्रम् । कुकुटे ।
शिखिकुलकूजितसुभगे । वर्हिणि । Me. 101 ॥ [सादिन्] इयेपि । सादिभिः
सुविहितेभ्य रथाश्वे ॥ [वाजिन्] अश्वे इषौ च । युक्तं चक्रुर्वाजिनो वाजि-
तायाः c. Śi. 18, 13 । पक्षिणि । वाजिनो वियति संभ्रममापुः ॥ 445 ॥

[सीमन्] स्थितौ । अनुलङ्घितसीमानः सागरा इव साधवः । क्षेत्रे ।
अथाप्ये सीमानः परिणतशरच्छालिसुभगाः । अवधौ । Bâ. 1, 8 । मार्गविषये ।
यत्राज्ञातचरधिरात्रयनयोः सीमानमेति प्रियः ॥ [लक्ष्मन्] अग्नये प्रधाने ।
दृष्ट्वैव तं सूर्यकुलैकलक्ष्मा । चिह्ने लाञ्छने । Su. 1343 ॥ [धामन्] गृहे ।
Ku. 2, 1 । देहत्विट्प्रभावेषु । आत्मा° Mh. 2, 266 ॥ [धन्वन्] स्थले ।

नीलेषु धन्वद्य लुठन्ति नदन्ति दान्ता भूर्मि खनन्ति रभसान्निशितैः खुरामैः ।
धनुषि । धुन्वन्धन्व विषद्वयञ्जितशरैर्दोषैर्दुरान्सिन्धुरान् ॥ 446 ॥

मरौ । धन्वनि तृषितः पुरुषो रश्मिषु तोयाशया पतति ॥ [स्वप्न] इयेपि ।
A. S. 187, 3 c. Dhv. 72, 4. Su. 2570 ॥ [सृन] पुष्पे । Śi. 3, 17 ।
वधस्याने । M. 3, 68 । जिह्वातले । सूना° Mh. 2, 286 ॥ 447 ॥

पुष्पितेन्वेष्ट्यम् ॥ [चक्रिन्] अहौ । पदा स्पृशन्तं सहते न चक्री । रथे ।
वेगा° Mh. 2, 259 । तैलिके । दशसूनासमश्चक्री c. M. 4, 85 ॥ [भर्मन्]
भृती । कर्मणे भवति भर्म सर्वथा । सुवर्णे । भाति भर्म परिकर्मवर्मदम् ॥
[चर्मन्] फलके । Śi. 18, 21 । त्वचि । Su. 803 ॥ 448 ॥

[स्वामिन्] इयेपि । प्रतिहतदुर्गः स्वामी ॥ [जन] इयेपि । Su. 1141 ॥
[जनी] वध्नाम् । यातेति जन्यान° Ra. 6, 30 v. l. ॥ [ज्योत्स्नी] चन्द्रयु-
तायां रात्रौ । V. Ś. III, 1 ॥ 449 ॥

[अर्वन्] इयेपि । वत योधाः स्थिरार्वाणः शत्रोरिव महीपतेः ॥ [प्रेमन्]
बेहे । Sp. 1939 । नर्मणि । दृढस्थेमा प्रेमा रमयति मनो मार्गविधुरम् ॥
[स्वैरिन्] मन्दः शनैर्गामी । स्वच्छन्दे । बम्भ्रम्यन्ते वनभुवि सदा स्वैरिणो
वैरिणस्ते ॥ [इयेन] इयेते । इयेनीभिः सुरसिन्धुरोपसि तरुण्याये कृतं मण्ड-
लम् । विहंगमे प्राजिकाख्ये । इयेनावदाते चकिता वनवर्तिका c. M. M. 286, 7
॥ 450 ॥

[भानु] इयेपि । Śā. 1 ॥ [वन] कानननीरयोः । सदृशे वनवृक्षानां
कमलानां तदीक्षणे c. Mh. 3, 622 । समूहे । नवनलिनवनच्छायां धत्ते विभुर-
मरभुवि । पर्वते । Nāg. 4 ॥ [तान] तात्पर्ये । त्वदेकताना तनुतां तनोति सा ।
गीतविशेषे । तानास्त्वेकोनपञ्चाशत् ॥ 451 ॥

[ररन्] इयेपि । Ku. I, 3 ॥ [यान] गमने । दिनैः कतिपयैर्बान् जीवि-
तस्य विचिन्त्यताम् । युग्ये । Ra. 6, 10 । नृपगुणभेदे । बानं समाचरेच्छक्नी ॥
[धेनु] दोग्ध्याम् । अजधेनुभिः सह समावसेत्क्षत्री । गोमात्रे । Ra. 11, 74
॥ 452 ॥

[व्युत्पन्न] त्रयेऽपि । Kutt. 304 ॥ [विन्न] अनिर्विण्णो विन्नो यदि भवति
नुत्तः स्मरशरैरित्यादौ लब्धे विदू लाम इत्यस्य । अन्यत्र विद विचारणे ॥
[अर्थिन्] द्वयेऽपि । Sp. 3336 ॥ [स्थान] स्थितौ भावमात्रे । स्थानं यद्यपि
ते नास्ति विषयावेशचञ्चलम् । अवकाशे आस्पदे । Ku. 8, 33 ॥ 453 ॥

सादृश्ये । धत्ते पितृस्थानतया यः स्नेहं सर्वेषु जन्तुषु । गीतविषये । स्थानप्र-
दायित्वं c. Ku. 1, 8 । योग्ये । स्थानमेतदुचितस्य वस्तुनः । प्रसङ्गे । दर्भाणां
स्थाने शरैरास्तरितव्यम् ॥ [भोगिन्] वैयापृत्यकरो व्यावहारिकः । व्यावहारि-
कभुजंगयोः । Bh. Ś. 37 । राजनि । अनयेन नदन्ति भोगिन इत्यादौ ॥ 454 ॥

[ज्योत्स्ना] ज्योतिष्मत्यां व्यभ्रायां रात्रौ । ज्योत्स्नासङ्गप्रसरस्तुभगे सैकते-
स्मिन्सरय्वाः । चन्द्रमसः प्रभायाम् । Ku. 1, 25 ॥ [मान] प्रमाणे प्रत्यक्षादौ ।
मातृमानमिति मेयममीभिरित्यादौ प्रमाणे । प्रस्थादौ । तन्वद्भ्यो मानमानव्यतिकर-
विधुराः । आदिग्रहणादुन्मानादयो गृह्यन्ते । चित्तसमुच्चतिश्चित्तोद्रेकः । तत्र पुंलि-
ङ्गः । मन्यतेर्धञि । मानं Su. 1161 । इत्यादौ ॥ 455 ॥

[नग्न] दिग्वाससि । Bā. II, 4 । वैतालिके । नग्नाः पठन्तु यदि ।
आदिग्रहणाद्वन्धादयः ॥ [भिन्न] संस्कृते । Ku. 8, 74 । संस्कृतो विशेषितः ।
दारिते । भिन्नं भासा ननु हिमरुचेर्दण्डकाण्डं द्विजानाम् । अहमद्य प्रभृत्येव भिन्नो
भवद्भ्य इत्यादावन्यशब्दाभिधायकः ॥ 456 ॥

[वान] शुष्के । Śā. 37 । शुष्कफले । आवानं कस्यचिन्मधु । सीवनकर्म-
ण्यनुसर्तव्यम् । पै — — विशेषणे वेच् तन्तुसंताने इति च धातुश्च यस्य रूपम् ॥
[योनि] भगे । Su. 2823 । आकरे । Ku. 6, 18 । आकर उत्पत्तिस्था-
नम् ॥ [कृतिन्] सूरौ । कल्यः कलासु च कृती दृढभक्तिराढ्यः । कृतकृत्ये ।
Ku. 6, 18 ॥ 457 ॥

[लान] सवने अभिषेके । लानैर्धूपैस्तथा दीपैर्नित्यमाराधयेच्छिवम् ॥
[धन] गोसंघे । धनमाराधयेत्केशवः ॥ [चिह्न] पताकायाम् । उच्च-
चिह्नसुरसङ्गोचरः । लक्ष्मणि । Ra. 2, 22 । लक्ष्म वस्तुनो विशेषकमभिज्ञा-
नम् ॥ [अन्न] भुक्ते । अन्नेन कुक्षेर्द्वावंशौ । अद्यते चान्नमिति चान्नम् ॥ 458 ॥

[छन्न] छादिते । Me. 18 । रहसि । Sp. 2173 ॥ [पान] सदा रक्ष-
स्युर्वी तदपि च न पानव्यसनितेत्यादौ प्रकृतत्वेन रक्षणे ॥ [दान] खण्डने त्यागे
च । गोत्राणां शतकोटिदाननिरतः । भूमण्डलदानसक्ता इत्यादौ रक्षणे च ॥ 459 ॥

संगीयमानत्रिपुरापदान इत्यादौ शुद्धिसंबन्धाच्छुद्धे कर्मणि c. Ku. 7, 48 ।
तृनौ । नामूलं Mh. 2, 264 ॥ [हीन] ऊने । हीनातिमात्रमवशम् । गर्हे ।
हीनजन्मा स वर्ज्यः ॥ [रसन] शृङ्गाररसना नाट्य इत्यादावास्वादाने । एवं
शृङ्गाररसनं नाट्यमित्यपि ज्ञेयम् ॥ 460 ॥

[कुहना] दम्भचर्यायाम् । An. IV, 11 । ईर्ष्यालौ त्रिलिङ्गकः ।
H. Ch. 202, 13 ॥ [शिखरिन्] तरौ । नास्त्याकाशः किमु शिखरिणां येन
ते स्युः प्रलम्बाः । शैले । Su. 2030 ॥ [तरस्विन्] बलिनि । समरमूर्धनि
तेन तरस्विना V. K. 5, 1, 9, C. । वेगिनि । अवनिमेकरथेन वरूथिना
जितवतः किल तस्य तरस्विनः c. Ra. 9, 11 ॥ 461 ॥

[त्रिषाणिन्] करिणि । Śi. 4, 63 । शृङ्गिणि वृषभे । वादे वादिविषा-
णिनां प्रशमितास्ता दर्पकण्डूतयः ॥ [अवन] प्रीणने तर्पणे । तृणालोर्हि मधुक-
पानमवनम् । अव रक्षणादिषु ॥ [तलिन्] स्वच्छे निर्मले । सौभानां तलिनो-
दरेषु । अल्पे । तलिनोदरीणां निरन्तरकार्पितानाम् c. Mh. 3, 370 ॥ [गहन्]
गम्भीरे । गहनाशयानाम् । वने वृक्षबहलपदेशे । अविशदशनैर्विन्ध्यगहनम्
॥ 462 ॥

[रोदन] अश्रुणि नयनजलविमोचनव्यापारे । नेत्रे विरोदनाताम्ने । क्रन्दे ।
करुणे रोदनध्वनिः ॥ [प्रज्ञान] बुद्धौ । प्रज्ञानमीदृग्विधमस्ति यस्य । चिद्धे ।
प्रज्ञानेन वृथेन विद्धि गिरिशम् । भावे करणे च ल्युट् ॥ [भुवन] विष्टपे ।
Ku. 2, 40 । भुवनाभोगभूषणमित्यादौ जलेपि ॥ 463 ॥

[द्विजन्मन्] त्रैवर्णिके अण्डजे तारकासु च । Kād. I., v. 13 । त्रय एव
वर्णालैर्वर्णिकम् । ब्राह्मणक्षत्रियवैद्याः । विनयादिपाठात् स्वार्थे ङक् । इन्ते ।
सद्यः Mh. 3, 375 ॥ [वर्जन] परिहारे वर्जने पृथक्करणे । खलानां क्षमतिः
कुर्यादुरादेव तु वर्जनम् । त्यागे । रायामथावर्जनमार्जितानाम् । हिंसायाम् । न
स्वात्कलौ वर्जनमर्जुनीनाम् c. Mh. 3, 402 ॥ 464 ॥

[निधन] कुले । कलिपुरि निधनाधनानि न स्युः । अन्ते लक्ष्यतः । अन्तोत्र
द्वादशं स्थानम् ॥ [सूचन, °ना] व्यधने । सीड्येत्ततः सूचनया कर्णपालीम् ।
विध्यतेनेन व्यधनम् । सीवनी ॥ अभिनये । सामाजिकाः सूचनाभिः सर्व एवात्र
रञ्जिताः । संज्ञाक्रियायाम् । नयनसूचनयाप्यवगम्यते किमुत शब्दपरंपरया न
किम् । पैशुन्यक्रियायाम् । न सूचनेभ्यो विरमन्ति दुर्जनाः ॥ 465 ॥

[जीवन] राजलभ्यांशे जीविते च । H. Ch. 60, 6 । तोये वर्तने च ।
तापे मरौ जीवनमेव जीवनम् । वर्तनं जीविका ॥ [उद्धान] उद्गमे ऊर्ध्वगमने ।
उद्धाने वाष्पपङ्केः । चुष्ट्याम् । उद्धानाद्गण्डमुत्क्षिप्य ॥ सुगन्धिगन्धनयोः शोषण
इति च ॥ [शयन] रते । क्लान्ति° Mb. 3, 414 । शय्यायाम् । Su. 2112
॥ 466 ॥

[शासन] लेखे । Ra. 3, 68 । लेखो हि संदेशप्रधानः । वल्लपट्टकारिः
सर्वः ॥ शाखे । शासनोक्तेन कर्मणा । आज्ञायाम् । Ra. 1, 30 ॥ [वर्तनी]
वृत्तौ जीविकायाम् । कां वर्तनीमनुसरत्विह साधुमार्गः । मार्गे । V. K. p. 2, 2 ॥
[तोदन] व्यधने भर्त्सनादारभ्य लोहितव्युत्पादनपर्यन्ते ताडने । साहसं तु दमो
दाप्यः कृते ब्राह्मणतोदने । तोत्ते प्राजनके । नाल° Mb. 3, 373 ॥ [प्रसून]
उभयत्रापि । Śi. 1, 66 ॥ 467 ॥

[छदन] दले पल्लवे । छदनान्तरितातपांस्तद्वन्तः । पतत्रे पक्षे । चरन्ति
चित्रच्छदनाः शिखण्डिनः ॥ [विलग्न] लग्ने सक्ते । नमन्ति° Mb. 3, 407 ।
शरीरमध्ये । Ku. 1, 39 । मेधादौ । विलग्नभवनं गते । तनुस्थे प्राग्लग्नगते ॥
[सेवन] प्रभोराराधने । स्वामिनः सेवनप्रीताः फलन्ति ॥ 468 ॥

सेवनगृहीतानां स्वामिपटानां क्षतिः क्व दृष्टेत्यादौ सीवनेपि । इत्यादौ पाशे
[sic] ॥ [बन्धन] स्नेहे । किमस्ति मे बन्धनमत्र वस्तुनि । वृन्ते पुष्पनाले ।
कृतं न कर्णार्पितचारुबन्धनम् c. Śā. 145 ॥ [नलिनी] पद्माकरे । Ku. 4, 6
अञ्जे । नयननलिनीनालापीत° c. Su. 2057, V. A. 54, 16 ॥ 469 ॥

[मैथुन] संबन्धे । मेखलयोस्तत्र मैथुनं मतम् । संबन्धः इलेषमात्रम् ॥
[मिथुन] उभयत्रापि । चक्रवाकमिथुनानि पीडयन् ॥ मिथुनमुपगतो ब्रह्मणो
वचपाणोरित्यादौ युग्मरूढचैव राशिवाचकत्वम् ॥ [सेनानी] गुहे षण्मुखे ।

Ra. 2, 37 | सेनापतौ | Ku. 2, 51 | गुहे पुंसि सेनेशे तु त्रिषु || [हादिनी]
वचे | हादिनीव त्रिवृतस्थितिरेषा | विद्युति | तासामासीत्तमसि शरणं हादिनीनां
प्रकाशः || 470 ||

सल्लङ्घ्याम् | हादिनीभङ्गिम् | नद्याम् | भ्रान्तो याति स्वरितममरहादिनी-
पार्श्वमहवः | नादवति त्रिलिङ्गः | निर्हादिन्या० Nāg. I, 12 | सल्लङ्गी
ओषधिभेदः || [अशनि] वचे त्रिद्युति च अशनिः स्त्रीपुंलिङ्गः | वचे |
Sp. 6389 | शम्पायां त्रिद्युति च [sic] | Ku. 4, 43 || [पलाशिन्] उभयत्रापि |
पलाशिनां कः सहते विजृम्भितम् || पलं मांसमभाति पलाशानि पक्षाणि वि-
द्यन्ते यस्य || 471 ||

[अरणि] कूर्परे बाहुमध्यसंधौ | छिन्नास्ताः प्रसरन्स्वरत्निभिरपि कुडा
हि बीराङ्कुराः || [वागिनी] वाणिनी समदस्यतेत्यादौ तन्त्रोक्त्या द्वयोरपि ||
[भोगिनी] द्वयेपि | भोगिनी भाति द्रुमगा नरेन्द्रारते चकासति || 472 ||

[प्रधान] धीमहामात्यात्मवृत्तिः प्रधानानुगता जनस्य | प्रकृतिसत्त्वम-
योः | Śi. 15, prakshiptaśl. 2 || प्रधाने हि कृते यत्नः फलवान्भवतीत्यादौ
तु गुणापेक्षया दान्ते प्रधाने एव || 473 ||

[जयन] द्वयेपि | जयनमहाहवसत्स्वराः | संनाहः संप्रामैकसात्करणम् ||
[व्यञ्जन] लाङ्छने | अमात्यव्यञ्जना० Śi. 2, 56 | अत्र हि अमात्यव्यञ्जनं
वेषामित्येतोर्यः | निष्ठाने संस्कारके च | व्यञ्जनेः प्रवृत्ते द्रुतंस्कृते वागिबं
रसवती कवेरिव | निष्ठानमक्षरम् | संस्कारकं दध्याद्यवयवा [?] अत्र व्यक्तवः |
जात्यभिव्यञ्जकत्वाद्दृष्ट्यङ्गनशब्दाध्याः | यथा | सामान्यव्यञ्जने व्यक्तिरि-
त्यादौ || 474 ||

वादित्रकरणे पुंसि | व्यक्तिर्व्यञ्जनधातुना दशविधेनाप्यत्र लब्धामुक्ता | तथा
च भरताचार्यः | विस्तारकरणश्चैव आविष्टो व्यञ्जनस्तथा || [कौलीन] लौक-
वादे | Me. 109 | पद्वहिपत्तियुजे | कौलीनकेलिसमये समये क्षितोभम् || 475 ||

[उद्यान] राजमार्गवनभेदयोः | उद्यानविदितक्रीडाधुडापुम्भितमस्तकाः |
प्रयोजनेन्वेष्ट्यम् || [वितान] करकुके | Ki. 3, 42 | कतौ | ŚA. 83, d |
मुष्टे | विष्टे तेतिवितानमारमति चेदेवं भवानीपतिम् || 476 ||

मन्दे । पाण्डुत्वादनुमीयते तव सखे चित्तं वितानं मया । शून्येपि ।
 Śi. 3, 50 । विस्तृतौ विस्तारे ना पुंलिङ्गः । प्रसिद्धमातानवितानत्वात् ॥
 [उत्थान] गृहान्तोद्यमपौरुषेषु । उत्थाने घुजने जनस्य रमते चेतो यथा सद्यनि ।
 तन्त्रे राक्षश्चतुरङ्गसाधने । उत्थाना० Mh. 3, 351 । संनिविष्टोद्गम आसी-
 नस्य ऊर्ध्वक्रिया ॥ 477 ॥

[द्युत्थान] प्रतिरोधे प्रत्यक्षतद्योगादेश्चलने । प्रत्याहाराद्यसंस्पृष्टो विशेषोक्तिं
 महानयम् । योगिभ्यो भक्तिभाजो यद्व्युत्थानेपि समाहिताः ॥ विरोधे । व्युत्था-
 न० Mh. 3, 412 ॥ [अञ्जन] कज्जले । Ku. 1, 47 । आञ्जनेयेन तत्त्वत
 इत्यादौ कपेर्हनुमतो माता भञ्जना ॥ अञ्जनभूमृद्भाति यथायं परिपतदभिनवदि-
 नकरकिरण इत्यादावञ्जनसंबन्धादेव तद्युक्ते पर्वतविशेषे ॥ 478 ॥

[प्रभिन्न] अनेकतां प्राप्ते । M. St. 7 । जातमदे उत्पन्नमदे हस्तिनि ।
 Ku. 5, 80 ॥ [लाङ्गलिन्] इयेपि । लाङ्गलि० Mh. 3, 400 ॥ [जनन]
 कुले जन्मनि च । जननजने नयनानां ह्लादकमाप्याय नास्ति संतोषः ॥ 479 ॥
 [वर्धन] छेदे । M. 2, 29 ॥ [अर्जुन] वृक्षभिदि । M. M. 313, 5 ।
 गवि । अस्ते पुञ्जितमर्जुनीकुलमपस्तम्बे पलाशेगर इत्यादौ [sic ; c. Mh. 3,
 453] ॥ 480 ॥

शुक्ले । Śi. 1, 6 ॥ [केतन] गृहे । जनस्य साकेतनिकेतनस्य c. Ra. 5, 31 ।
 केतौ ध्वजे । Ku. 5, 84 । निमन्त्रणे । पूर्वेषुः० Mh. 3, 360 ॥ 481 ॥

[समान] सति साधौ । समानः कोपि जायते । सह मानेन वर्तत इति कृत्वा ॥
 तुल्ये । समानान्छुद्दश्च बन्धुभिः । एकस्मिन्नसाधारणे । समानस्थानलाभेन
 हर्षमापत् ॥ [विमान] व्योमयाने । Ra. 14, 20 । देशं समुत्तुङ्गविमानभाज
 इत्यादौ सप्तभूमे वेदमनि । सप्त भूमयः कस्या यस्य । कृष्णो० Kārikā Pā. 5,
 4, 75 इति व्युत्पत्त्या ॥ 482 ॥

[तपन] अर्के । तपति ललाटं तपस्तपनः c. H. Ch. 51, 5 ॥ [प्राचीन]
 प्रान्ततो वृत्तौ । प्राचीनप्रतिरुद्धः ॥ 483 ॥

प्राचीनमलकोपमानेत्यादौ प्राग्भवे ॥ प्रान्ततो वृत्तिः पार्णिकाख्या । प्राग्भवे
 दिशि देशे काले वा । विभाषा० Pā. 5, 4, 8 इति खप्रत्ययः ॥ [प्रच्छन्न]

अन्तर्हारे खड्गिकायाम् । अनेन संजनेन प्रच्छन्नेन निर्गत्य । रहसि ।
Sp. 2173 । णादिते । भ्रमरप्रच्छन्नमग्नाकरम् । गूढे । प्रच्छन्नं वहति वृद्धं चिरं
च वैरम् ॥ [इवसन] मरुति वायौ द्वासयुक्ते च । इवसनमरुजवं [?] संत्यजो-
र्ध्वप्रवृत्तम् ॥ 484 ॥

कामाग्निः इवसनेन दीपित इत्यादौ मरुवकेपि । मरुवकं पुष्पभेदः ॥ [पूतन]
भूतभेदे स्त्रीपुंलिङ्गः । M.M. 342, 4 ॥ [स्यन्दिनी] लालायाम् । त
स्यन्दिनीलिप्रमुखं कुमारम् । निम्नगायाम् । सा वृन्दारकवृन्दवन्दितजला संक्रन्द-
नस्यन्दिनी ॥ 485 ॥

[गोस्तनी] गोस्तन्यां [sic] कपिलायां ब्राक्षायाम् । संजातो° Mh. 3, 364 ।
[गोस्तन] हारभेदे । तस्याः कम्पितगोस्तनस्तनतटी ॥ [धमनी] नडीनडयो-
स्तृणभेदयोर्धमनीधमनशब्दौ निघण्टौ प्रसिद्धौ । अग्न्युद्दीपनभाण्डे । मुखेनोपधमेद-
मि धमन्यन्तरितेन तु ॥ [डयन] नभोगतौ । K.K.S. 1, 67 ॥ 486 ॥

कर्णारथे । डयनगतः स ददर्श मार्गवृक्षान् । कर्णारथो दोलाकारो वाहनने
विशेषः ॥ [मार्जनी] पांशुशोधन्याम् । मार्जनीरेणुकेशाम्बु हन्ति पुण्यं पुराकृत-
म् ॥ [मार्जन] उपस्पर्शे आचमनादिके । ततः कुर्यात्प्रमार्जनम् । उत्सुंसने
भस्मादिशोधने । सप्तभिर्मार्जनैः शुद्धचेष्टोहं [sic] विण्मूत्रवर्जितम् ॥ 487 ॥

[मार्जना] आसीना किमपि स्थिता ननु सखे प्रस्तूयतां मार्जनेत्यादौ वाद्य-
पिण्ड्याम् । मृदङ्गमुखे मृदितभक्तादिदाने । तत्परीक्षार्थवादाने तूपचाराब्रूहः ॥
[कुण्डलिन] इयेपि । जात्यैव° Mh. 3, 359 ॥ 488 ॥

[तपस्विन्] शान्ते । Ku. 3, 34 । मल्लक्यां निघण्टौ प्रसिद्धः स्त्रीलिङ्गः ॥
[संधिनी] इयेपि । आविकं संधिनीक्षीरं न भोक्तव्यं द्विजातिभिः c. M. 5, 8 ।
वृषाक्रान्ता लग्नगर्भा ॥ 489 ॥

[हायन] वत्सरे । M. M. 152, 1 । अर्चिषि । लेलिहमान° Mh. 3, 429 ॥
[क्रन्दन] इयेपि । कि° Mh. 3, 355 ॥ [व्यसन] त्रिपत्तो मरणे ।
रिपुव्यसनवर्धितः पृथुलहर्षवाष्पाकुलः । अशुभे । व्यसने यो जयेच्छत्रुम् ।
भंशे । नाशे पाते च । Ki. 3, 45 । पानस्त्रीमृगयादिषु । राजा दुरन्तैर्व्यसनैर्वि-
हीनः c. Ba. 18, 13; K. N. 15, 1 ॥ 490 ॥

दैवानिष्टफले । व्यसनं त्रातुं समग्रं जनम् । सक्तौ । वनमवनं व्यसनमव्य-
सनम् । क्रोधदूषणं क्रोधजो दोषः । वाक्पारुष्यदण्डपारुष्यार्थदूषणानि ॥
[साधन] निवृत्तौ निवर्तने । विधानमारब्धमसाधनं वृथा । दापने । साधनं
द्विगुणं कार्यमृणिकस्योत्तमे दमे । सिद्धौ निष्पत्तौ कर्तृव्यापारे । स्वार्थे °
Mh. 3, 425 । गतौ । गङ्गातीरे साधनं सिद्धिहेतोः । अनुगमे अनुव्रज्यायाम् ।
गुरुणां साधनं कार्यमुदकात्पागिति स्थितिः c. Śā. 54, 21; Bhāṣya Pā. 1, 4, 56।
धने । तपस्वि ° Mh. 3, 426 ॥ 491 ॥

उपाये उपकरणे । Ku. 5, 52 । कारणे । Ra. 3, 13 । सैन्यरूपे उपकरणे ।
Ra. 4, 36 । कारके क्रियाभिर्निवर्तके । Śi. 9, 6 । बभूव ° Ku. 5, 22
इत्यादि च सर्वमुपायग्रहणारब्धीकृतम् ॥ मृतसंस्कारे दाहादौ । शरीरसाधनं
कार्यम् । वधे । अहन्यहनि भूपालः कुर्याच्चौरस्य साधनम् । व्यञ्जकवृत्त्या भेदे ।
न साधनोन्नतिर्या स्यात्कलत्ररतिदायिनी ॥ [अयन] पथि । स्निग्धस्य स्रग्भे-
ष्यनेषु लीनं स्वेदस्तु दोषं नयति द्रवत्वम् । सूर्यस्य दक्षिणगतावपि । Ra. 16,
44 । सूर्यस्योदगगतौ । उदगयने शशिसूर्यौ वक्रेन्यस्निग्धविपुलाश्च ॥ 492 ॥

[पवन] कुलालपाकस्थाने । अभस्तेजसातपोभिनिवेद्य पवने महावीरम् ।
प्रमञ्जने । Śi. 4, 36 ॥ [सवन] सोमस्यौषधिराजस्य निर्मथने । एतस्मि-
न्सवनविधूतपापे । क्षान्ते । मध्यदिनसवनवेलां नातिव्रामेत् । यजने । H. Ch.
16, 4 ॥ 493 ॥

[वामन] काव्यालंकारभूर्पूर्वा वामनेनैव धारितेत्यादौ दिग्गजे । आलंका-
रिकभेदेपि ॥ विष्णौ । Ra. 11, 22 । निखर्वे । Ra. 1, 3 । वामनोलंकारभे-
दः ॥ [शमन] अन्तके । असिभुजगविभूषणस्तथासावरिशमनो जवतु क्षितीश
बाहुः । वधे । विवर्जयेद्यः शमनं पशूनाम् ॥ [जघन] कटौ । स्कीतप्रथिञ्चि
जघने गुरुपाटलिञ्चि बिम्बाधरे ॥ 494 ॥

पश्चादर्थे । पश्यन्ति यन्न रिपवो जघनं हयानाम् । नितम्बाधे । Me. 41 ॥
[कौपीन] गर्भे । उत्सर्पत्पीनकौपीननाशिताशेषपौरुषः । गुह्ये । Bā. II, 2 ।
गुह्यस्य तूपचारात् ॥ [देवन] अक्षे । देवनाच्छलकृतो हि किमत्र । त्रयेपि ।
प्रकटीकृतदेवनान्कुरुन् ॥ 495 ॥

[मदन] मधुच्छिष्टे । मदनगोलकमृष्टरदच्छदाः । वसन्तवृक्षयोः । उपवयौ०
Mh. 3, 369 । मदकारी सामान्येन यः कश्चित्तत्र त्रिलिङ्गः । मधुच्छिष्टं
सिन्धुकं [sic] तत्र केचन मदनशब्दमाहुः । तत्र च मद मुचि कल्के इति
धातुरन्वर्थः साधकः ॥ 496 ॥

[वेदना] अनुभवे । संमू० Mh. 3, 414 ॥ [यापन] त्यागे । प्रबलश-
त्रुपराभवशङ्कया यदि करोति धनस्य स यापनम् । वर्तने अतिवाहने । मुक्तवर्था
वन्नतत्रस्थः कुर्याज्जीवस्य यापनम् । यापनं च यापना च ते यापने इत्युत्पत्त्यो-
भयलिङ्गत्वम् ॥ [कल्पना] कर्तने वेदनक्रियायाम् । इमभुक्शेष-
दैर्घ्यकल्पना । कर्तने वेदनभाण्डेपि । यावन्न सेष्यते शंभोर्भक्तिः संसारकल्पना ।
कूमी रचनायाम् । आकल्पकल्पनासज्जाः । उद्देशे ब्राह्मणार्थं वस्तुस्थापने ।
अर्थपाद्यादिकल्पनाम् । गजसज्जने शृङ्गारणे । कल्पनासज्जसेनानीनीतिबन्धुरबन्धुर
इत्यादौ ॥ 497 ॥

विकल्पे । विधूतकल्पनाजालेस्यादौ । आकलने । त्याज्याः संसारकल्पनाः ।
विधाने । दिव्येयं कल्पना धातुः । विभाजने । विध्यर्थवादमन्त्रार्थनामधेवादिकल्पना ॥
[स्पर्शन] समीरणे । स्पर्शनं हि क उपैति चक्षुषा । स्पर्शे । गोः स्पर्शनं ब्रा-
ह्मणतर्पणं च c. Mh. 3, 421 । दाने । स्पर्शनं पुण्यदर्शनम् ॥ 498 ॥

[गन्धन] इयेपि । तद्गन्धनं श्रोत्रुरकंधराणां नैवाश्रित्यन्ते सुजनाः खलानाम् ॥
[संतान] संततौ प्रवाहे । अस्यां० Mh. 3, 423 । देववृक्षे वृक्षसंतानादि-
पुष्पे [?] । Ku. 7, 8 । अपत्ये । Ra. 2, 65 । गोत्रे । संतान० Mh. 3,
422 ॥ 499 ॥

[स्तनन] कुत्सिते ध्याने अम्मःस्यशब्दे । स्तननितम्बभरास्तननं मुहुः ।
देवशब्दे । दुन्दुभिस्तननपुष्पवर्षणैरम्बमोघत भवः सुरैरपि ॥ [सज्जन] इमस-
ज्जीकरणे साधौ च । किं दुष्करं भवति सज्जनसंस्कृतानाम् ॥ 500 ॥

पटगुल्मे सेनासंनिवेशविशेषे । सेष्येपि सज्जनमुखे शुक्लमेत्वधीरः ॥
[चेतन] प्राणिनि । Me. 5 ॥ [तेजनी] मूर्धातेजोवत्वी ओषधिमे-
दौ । श्याणोपले । केनासिर्वा रणभुवि रससेजनीलीहृदः ॥ [तेजन] वेनी हरे
वा । हिमवति तेजनसरलेङ्गुरीकान्ते ॥ 501 ॥

[पिशुन] स्पृक्षा दुरालभा । दुष्टे जने । Sp. 4931 । सूचके । Ku. 8, 86 v. 1. ॥ [वेष्टन] इयेपि । अस्पृष्टालकवेष्टनौ ॥ [शकुन] इयेपि । अवामवाशितशकुनसूत्रितशकुनः ॥ 502 ॥

[वृजिन] केशे । कचन विजने क्लृप्तवृजिन इत्यादौ । चर्मणि । वृजिनप्रवरणान्वयधादरीन् । किल्बिषे । Bbag.4,36 ॥ [भूतात्मन्] धातरि । स ते भगवान्भूतात्मा इवःभ्रेयसं दास्यति ॥ 503 ॥

[संस्थान] आकृतौ टङ्के । संस्थानमास्थाय मनो जहार । मृत्यौ संनिवेशे च । मालाकार इव स्वयं स विदधे संस्थानमुच्चैर्हिषाम् । चतुष्पथे । स तस्मै अपदिशति अमुष्मिन्संस्थाने हस्तदक्षिणो महीतव्यः ॥ [विच्छिन्न] इयेपि । Śr. Ch. 2, 51 ॥ 504 ॥

[आसन] करिस्कन्धे । आसना० Mh. 3, 349 । पीठे । Ki. 2, 57 ॥ [मलिन] समले । Su. 3049 । एनसि पापे । मलिनैः पापकर्मभिः ॥ [आराधन] साधने । न्यस्या० Mh. 4, 159 । तोषणे । शंकराराधनं धनम् । उपासायाम् । Ku. 1, 58 ॥ 505 ॥

[अधिष्ठान] पुराध्यासनयोः । उच्चैस्त्वेकस्तूर्णमस्त्रापगाभ्यः साधिष्ठानास्ते किमाधर्यमत्र ॥ [आतञ्चन] प्रतीवापे द्रवद्रव्यस्य भाण्डाद्भाण्डान्तरक्षेपे आप्यावने वा । द्रुधारसातञ्चनचञ्चुचञ्चच्चन्द्रांशुशुश्रीकृतचन्द्रलेखाः । जघने वेगे । आतञ्चनं पञ्चशरस्य बाणाः संप्राप्य शीघ्रं भुवनं जयन्ति c. Mh. 4, 161 ॥ 506 ॥

[आस्कन्दन] रणे । आस्कन्दने० Mh. 4, 162 । आक्रान्तौ बलास्स्वीकारे । एते हठास्कन्दनमन्तरेण रणेषु योग्या न भवन्ति वाहाः । शोषणे प्रापणे वा । ग्रीष्मा० Mh. 4, 162 ॥ [चित्रभानु] इयेपि । सांध्य० Mh. 4, 173 ॥ [पृथग्जन] इयेपि । Ki. 14, 24 ॥ 507 ॥

[अभिजन] कुले । Ku. 1, 26 । जन्मभूमौ । यः कन्यकुब्जाभिजनः स राजा ॥ [समापन] इयेपि । राजा० Mh. 4, 197 ॥ [अपदान] सप्यदने । सौन्दर्यमालोक्य विलोलचक्षुषामात्मापदानं विधुना विधीयते । अहुतकर्मणि । Ku. 7, 48 ॥ 508 ॥

[निर्वासन] मारणेपि । मोक्षे चित्तमिव व्यधात्स बहुधा निर्वासनं विद्दि-
षाम् ॥ [घनाघन] शक्रे घातुके वा । परमदानवलोकघनाघनाः । मत्तेभवर्षु-
काब्धयोः । घनाघना नीलघनाघनप्रियां प्रियामिमामुत्सुकयन्ति यन्ति च ॥ 509 ॥

[अभिमान] अर्थादिदर्पे । Ki. 2, 13 । ज्ञाने । दृढाभिमानेन विना न
मोक्षः । प्रणये । प्रिया० Mh. 4, 156 । हिंसायाम् । यः श० Mh. 4, 156 ॥
[आवेशन] आवेशे । दर्पा० Mh. 4, 161 ॥ 510 ॥

[निरसन] इयेपि । निरसनमरिसार्थस्याथ चक्रे स तत्र ॥ [विरोचन]
चन्द्रे । वैरोचने महसि मुक्तशुचश्चकोराः । अग्नौ । दध्ने विरोचनरुचिं निकरो
जटानाम् ॥ [विश्वकर्मन्] मार्ताण्डे । अभ्यानामिव विश्वकर्मकिरणाः ।
सुराशिल्पिन्यपि । स्वकीयं निन्दति व्याधो विश्वकर्माणमर्जुनम् c. Mh. p.
51, 8 ॥ 511 ॥

[निर्यातन] वैरशुद्धौ । निर्यातनं यातनया रिपूणाम् । दाने । निर्यातनं धन-
ततेः स विधाय पात्रे । न्यासार्पणे निक्षेपप्रतिदाने । ज्ञात्वा० Mh. 4, 177 ॥
[अभिपन्न] अपराद्धे प्रमादयति । अभिपन्नेषुरभूद्यार्जुनोपि । अभिप-
स्ते । औचित्यं खलताभिपन्नहृदयः कुर्यात्कथं दुर्जनः । व्यापन्नते । प्राणं यदभि-
पन्नस्य व्रतमाहुर्मनीषिणाम् । व्रते अभिव्रते । अभिपन्नं बलवता दुर्बलं हीनसाधनम्
c. Sp. 500 ॥ 512 ॥

[आयोधन] निघाते । शखा० Mh. 4, 159 । इयेपि बुद्धे च ।
Ra. 5, 71 ॥ 513 ॥

[सनातन] नित्ये । K. N. 2, 42 । विष्णौ । दृश्ये तेन सनातनः
क्षणात् ॥ [स्तनयित्नु] इयेपि । यत्नोयं स्तनयित्नुना विरचितो मन्त्रे तदुच्छि-
त्तये ॥ [महासेन] इयेपि । अपरित्यक्तकुमारभावेपि महासेन इत्यादौ ॥ 514 ॥

[आत्मयोनि] ब्रह्मणि । Ki. 3, 7 ॥ [विह्वनन] पिच्छे विघ्नये ।
वने विह्वननाकुले । वधे । विह्वननमबुधाः शत्रोरिच्छन्ति पराक्रमाच्च बुद्धिबलान् ॥
[प्रतियत्न] संस्कारे सतो गुणान्तराधाने । प्रतियत्नमपेक्षते नहि प्रति-
भूतस्त्वसहोदरी सभा । लिप्तायाम् । मिथैव कुर्वते मूढः प्रतियत्नं धनं
प्रति ॥ 515 ॥

[अपाचीन] विपर्यस्ते अन्यथादृष्टे वस्तुनि । सोपाचीनानि पश्यति
Sp. 5360 । अपाङ्गपञ्चादित्यस्यार्थे । सेवेत पाठे प्राचीनमपाचीनमतोन्यदा ॥
[सारसन] मेखलायाम् । विश्वंभरासारसनायमाना पुषोष लोकत्रयसामर-
स्यम् । उरुखे । Si. 3, 10 । कञ्चुकमात्रेपि ॥ 516 ॥

[उत्पत्तन] उत्पत्तौ । लोकत्रयोत्पत्तनहेतुतया तवायं लोकः करोति इदं
प्रणतिप्रवीणम् ॥ [आकलन] ग्रहणे स्वीकारे । कलनायां चिन्तने वा ।
गूढार्थाकलने भाग्यं सावधानेन धीमता ॥ 517 ॥

[प्रवचन] वेदे । AK. II, 7, 10 । व्याख्याने सुवचसि शोभने वचने
वा । प्रवचनचर्चात्रतुरे परिचयमुचितं न मुञ्चन्ति ॥ [प्रतिमान] प्रतिष्ठायायां
प्रतिबिम्बे । किं तस्याप्रतिमानमानमहसः सिंहस्य गण्यो गजः । गजदन्तान्त-
राले । Si. 5, 36 ॥ 518 ॥

[सामिधेनी] ऋचि समिधां प्रक्षेपणमन्त्रे । सामिधेनीरनुब्रुवन् । समिधि
प्रक्षेप्ये काष्ठे । दूरेप्यशङ्कितधियः कुशसामिधेनीर्नीरं च पुष्पफलमूलमुपाहरन्ते ॥
[अग्रजन्मन्] द्विजे ब्राह्मणे । M. 10, 75 । अग्रजे ज्येष्ठे । अग्रजन्मा
यदा तिष्ठेदादध्यादनुजः कुशम् ॥ [अनूचान] इयेपि । Ku. 6, 15 ॥ 519 ॥

[कात्यायनी] काषायवत्खादनद्धायां [sic] तपस्विन्याम् । कात्यायनी
नीतिविशारदा च । उमायाम् । कात्यायनी जरढकेसरिणाहरन्तीत्यादौ ॥
[निशमन] इयेपि । निशमनमपि पाप्मनां निषिद्धम् ॥ [प्रयोजन] कार्ये ।
Ku. 3, 1 । हेतौ । तदुच्यतामागमनप्रयोजनम् ॥ 520 ॥

[आवर्जन] दाने । अर्थावर्जनमन्तरेण न भवेत्पुण्यस्य वृद्धिः परा । नतौ
मनोइतौ वा । आवर्जनेन जनसंसदि सज्जनानाम् । भ्रंशेपि । योगीव पृथिवीनाथः
परावर्जनपण्डितः ॥ [संमार्जनी] शोधन्याम् । संमार्जनीभिः परितः क्रियन्ते विसूत्रि-
तैकावलिमौक्तिकानि N. Ch. I, 27 ॥ [संमार्जन] क्षालने । संमार्जनं तत्क-
थितं मतानाम् । लपने संस्कृतौ च । स्वद्धामसंमार्जनजीर्णपाणिः ॥ 521 ॥

[राजादन] उत्कृष्टमोज्ये । राजादनं पुण्यकृतो लभन्ते ॥ [उपधान]
दृष्टान्ते ण्डके मूर्धाधारे च । Si. 2, 77 । प्रतिबिम्बे प्रतिफले तत्समर्पके वा ।
अन्यत्त्वमुपधानानि स्फटिकस्येव कुर्वन्ते ॥ 522 ॥

[विश्वक्सेन] हरौ । विश्वक्सेनं सेनया सोभ्यगाच्च । गणेश तत्संबन्धेव ॥
[क्रतुर्ध्वंसिन्] शिवे । नमोस्तु ते क्रतुर्ध्वंसिन्सर्वकामफलप्रद । दामवे । नात्र
क्रतुर्ध्वंसिनमाश्रियन्ते ॥ 523 ॥

[प्रसाधनी] कङ्कतिकायाम् । Mh. 4, 183 ॥ [प्रसाधन] आराधनमण्ड-
नयोः । H. Ch. 6, 1 । अर्जने । अर्थप्रसाधनमनन्वधिया प्रविश्यम् ॥
[कृष्णवर्त्मन्] इयेपि । कृष्णवर्त्मास्यदहन इत्यादौ ॥ 524 ॥

[उपासन] त्रयेपि । Mh. 4, 163 ॥ 525 ॥

[व्यालप्राहिन्] इयेपि । Sp. 6329 ॥ [मातुलानी] मातुलप्रियायाम् ।
M. 2, 131 । भङ्गायामोषधिभेदे । Mh. 4, 187 ॥ [प्रदीपन] ओषधिरेव
ब्रह्मैव [?] प्रसिद्धा ॥ 526 ॥

[प्रतिपादन] बोधने । शास्त्रस्य शिष्यप्रतिपादनं न यदित्यादौ [?] ।
प्रतिदाने । कर्तुं तु पात्रप्रतिपादनं शिवः ॥ [हरिचन्दन] कुङ्कुमे ॥
Ku. 5, 69 ॥ 527 ॥

[अन्तावसायिन्] इयेपि । अन्ता° Mh. 5, 24 ॥ [अतिसर्जन] वधे ।
विविधप्रणत्यातिसर्जनप्रियाः [sic] । दाने । अर्थातिसर्जस्तुत्या पुण्यसमाभवे-
त्वादौ [sic] ॥ [अपमार्जन] शुद्धौ । त्रिरात्रामेदपः पूर्वं द्विः कार्य-
मपमार्जनम् c. M. 2, 60 । स्वागे । शत्रूणामपमार्जनं यदि भवेशाभ्यन्तराणां
[sic] तत इत्यादौ ॥ 528 ॥

[उपस्पर्शन] स्पर्शे । यूपोपस्पर्शने स्नानम् । स्नानाचमनयोः । कृतोप-
स्पर्शने शुचौ ॥ [अभिनिष्ठान] अक्षरे । नासिक्वत्त्व [?] अभिनिष्ठाना नि-
र्वाप्ति ॥ 529 ॥

[मेघवाहन] इयेपि । मूर्तिमानपि स मेघवाहनः ॥ 530 ॥

[पवनाशन] इयेपि । पवनाशना अकुटिलाः ॥ [प्रतियातना] प्रतिवि-
द्ये । H. Ch. 78, 5 । प्रतिविम्बहारेण प्रतिमायामपि । H. Ch. 63, 18 ।
प्रतीकारे । K. Pr. 298, 2 ॥ 531 ॥

[हृदयविलासिनी] वेद्यायाम् । नेत्राञ्जने हृदयविलासिनीनाम् ॥ [जपा] इयेपि । Pa. 824 c. Su. 726 ॥ [कम्प] कम्पः को वा गुरुस्ते भवतु बल-
भिदा जृम्भितेनात्र याहीत्यादौ भयवेपथुसात्त्विकभावभेदवरुणेषु यथासहृदयत्वं
व्याख्येयम् c. Dhv. 104, 10 ॥ 532 ॥

स्वरभेदो गान्धर्वशास्त्रप्रातिशाख्यशास्त्रादिषु कृतलक्षणः ॥ [रूप] मन्यावृत्तौ ।
अयुग्मैः संपटेद्रूपैर्युग्मैः रक्षसगामि तु [sic] । मृगसौन्दर्ययोः । क्रूराकारमपि
रूपसंपन्नम् । शब्दे । संबोधने चोशनसस्त्रिरूपम् Kârikâ Pâ. 7, 1, 94 । नाट-
कादौ आकारे च । H. V. 1, 2 । स्वभावे । तद० Mh. 2, 294 ॥ 533 ॥

[त्रपु] रङ्गे सीसके वा । विचलत्तपुर्णवेष्टने । एतौ लोहद्रव्यभेदौ ॥ [कल्प]
विधौ न्याये [sic] वा । स एव प्रथमः कल्पः । संवर्ते प्रलये । Sp. 7371 । ब्रह्म-
दिने । अनेककल्पजीवी यः ॥ 534 ॥

[कूप] गर्ते । एतन्मूषककूपनिर्गतमहामृत्स्नाकुलं वैरिणाम् । उदपाने ।
H. Ch. 49, 1 । गुणवृक्षके नौबन्धनकाष्ठे । नौः कूप० Mh. 2, 288 ॥
[क्षेप] क्षेपणे । Me. 47 । अवज्ञायामपि । क्षेपोन्ये न विहस्यान्यं युक्त्या
चक्र-वारितेत्यादौ ॥ [लेप] लेपने । स्तनान्तरे चन्दनपङ्कलेपः । मृत्क्रियायाम् ।
लेप० Mh. 2, 295 । प्रत्युमेव० M. M. 166, 4 इत्यादौ मृत्क्रियात्वोपचारात्
॥ 535 ॥

[शाप] आक्रोशे वाक्पारुष्ये । Ra. 1, 78 । शपथे सत्यंकारे । त्वत्०
Mh. 2, 296 ॥ [पुष्प] इयेपि । पुष्पितवल्लीसंसक्ताः ॥ [गोप] वल्लभ्यां गो-
धारिकभार्यायां द्विलिङ्गकः । गोप्यैवं कथितः सलेशमवताङ्गोष्ठे हसन्वो हरिः
c. Dhv. 98, 4 । शारिवा ओषधिभेदः । तत्र च खियामेव । पातरि रक्षके गो-
ष्ठाध्यक्षे च । Śi. 6, 49 ॥ 536 ॥

ग्रामवृन्दपतौ । कुलानि श्रेणयो गोपाः शिल्पिनो वाणिजास्तथा । पात्रादिषु
गोपायते इति गोप इत्यादि खियां गोपाशब्दः । गोष्ठाध्यक्षेपि । गाः पातीति पाते-
रातोनुपसर्गेति [Pâ. 3, 2, 3] कप्रत्यये तथैव खियां गोपाशब्दः । वल्लभ्यां तु
जातिवाचित्वात्पुंयोगाद्वा ज्ञेयि [sic ?] गोपीशब्दः c. Pâ. 4, 1, 63. 48 ।

शारिवायां जातिवाचिस्वादेव गोपीशब्दः । शालिगोप्यो जगुर्यश इत्यादौ [Ra. 4, 20] गोपायतेः कर्मण्यणि Pā. 3, 2, 1 ॥ [तल्प] शय्यायाम् । तल्प-मस्त्वल्पमुर्वी । अट्टदारेषु । यत्राधिरूढगुरुतल्पमतिमरश्मिं भ्रष्टभं दुरितराशिरिव प्रचक्रे । अट्टः कोट्टादिप्रकारकोपरि युद्धस्थानम् । विशीर्णं ° Ra. 16, 11 इत्यादौ बेहमन उपर्याधारे । अस्मद्देशभाषया तालावशब्दवाच्ये ॥ 537 ॥

[धूप] ह्येपि । H. V. 1, 1 ॥ [वपा] ह्येपि । एते वपानिवसनादिव जातगन्धा धूर्ता मुदं समरभूमिमतामदन्ति ॥ [वाष्प] ह्येपि । Me. 12 ॥ [सूप] सूपकारके । सूपैः सूपायनैरिव ॥ 538 ॥

[शष्प] ग्रन्थिपर्णं सुगन्धद्रव्यभेदः । ग्रीही रुढे । ह्रीवात्क्रीणीत शष्पाणि । हरितृणे । शष्पैरर्भावकीर्णैः भ्रमविततमुखं Sā. 7 ॥ [विटप] शास्त्रायाम् । कुर्वन्त्या विटपावसक्तविलसत्कृष्णाजिनौघानिव । विस्तृती स्रम्बे च । वृक्षेष्व-पेतविटपेषु विवृद्धिमेति । स्तम्बस्तृणादिगुच्छः ॥ 539 ॥

[आक्षेप] आकर्षणे । य उत्पलाक्षेपचलैर्विलोचनैस्तत्राक्षिसापत्न्यमिव प्रयुञ्जते c. Ku. 5, 85 ॥ [उडुप] ह्येपि । H. Ch. 52, 1 ॥ [आवाप] आलवाले । आवापेषु ° Mh. 3, 430 । प्रक्षेपे । जस्तं शरावापमपि स्वहस्तात् । प्रक्षिप्यते अस्मिन् प्रक्षिप्यते अनेन प्रक्षेपणमिति वा प्रक्षेपः । बलये । प्रकोष्ठं शुशुभे तस्या वतमावापशून्यताम् ॥ 540 ॥

रुढे । आवापपूता प्रतिभा बिभाति । प्रधाने वज्रादौ पूर्वोत्तरत्र यो मध्यं पाति हविरादिः । तत्रावापशब्दः । नीतितन्त्रे । Bā. I, 24 । [आकल्प] कल्पने उद्देशे । Mh. 3, 432 ॥ [काशिपु] आच्छादनाच्चे युगपन्नितया च कशिपुशब्दे-नोच्यते । ह्येपि । सतां गृहे वत्करोषि हिरण्यकशिपुस्यितिम् ॥ 541 ॥

[कुतप] वाद्यविन्यासे वाद्यानां ततादीनां सज्जीकरणे । कुतपविधौ भरतः स्फुटं प्रवृत्ता इत्यादौ । दर्भकालप्रभेदच्छागरोममयवस्त्रेषु । ग्रीणि भ्रात्रे पवित्राणि दौहित्रः कुतपस्तिलाः । कालप्रभेदो दिनस्याष्टमोशः ॥ [कच्छपी] कूर्म्याम् । कच्छ-पीमायतां विद्यात्कूर्मं तु परिमण्डलम् । वीणायां वीणाभेदे सारस्वताख्ये । उद्वच्छ-स्कच्छपीध्वानभ्रवणोन्मुखसंसदि ॥ कूर्मवि ° H. V. I, 9 इत्यत्र कूर्मीशब्दः कच्छप्यामेव कविना भ्रमात्प्रयुक्तः ॥ 542 ॥

[कलाप] संहतौ समूहे । भुजंगमोच्चदजटाकलापम् । वर्हे मयूरपिच्छे [sic] काञ्च्यां च । लसत्कलापाङ्गवृहन्नितम्बे वने च कान्ता जघने च चेरुः । तूणीरे इषुधौ । कलापयुक्तं कवचं धनुश्च ॥ [प्रताप] इयेपि । वत पिहितसत्पतापास्नेमी सालाः क्षलाश्च वर्धन्ते ॥ [सुरूप] इयेपि । Mh. 3, 438 ॥ 543 ॥

[प्राप्तुरूप] अभिरूप] बुधरूपिणोरित्येव । इयेपि । प्राप्तुरूपपरिभाषितं वचः कस्य चेतसि चमत्करोति न । अभिरूपाय कन्या दातव्या c. M. 9, 88 ॥ [अवलेप] इयेपि । H. Ch. 10, 8 । गर्हणा भवज्ञा ॥ [परीवाप] परिच्छदे परिजने सलिलस्थितौ च जलाधारे । भृतपरिवापा मुनयो वनभुवि राज्यं प्रतायन्ते । वपने केशनिवारणे । एत° Mh. 4, 209 ॥ पर्युष्मासु भाण्डा-
ज्ञाण्डान्तरक्षेपे सलिलस्थित्युपचारात् ॥ 544 ॥

[वृषाकपि] विष्णुशिवयोः । वृषे सङ्गं विभ्रद्भवसि सततं तार्क्ष्यवहने रिपोः शूलोद्ग्रेदी प्रथम इह सन्नन्दक इति । सदा शक्तेर्भर्ता भवसि वनं मां चापि भजसे [c. 566, C.] समग्रानुग्राही प्रभवसि वृषाकप्युपमितः ॥ अग्नौ इन्द्रे दिवाकरे वा । वृषाकपिरिवातपम् ॥ 545 ॥

[मेघपुष्प] वेतसो लताभेदः । जले । मेघपुष्पविवशीकृता दिशः ॥ [उपक्षेप] इयेपि । पूजोपक्षेपसक्तो मे कालोपक्षेपहेतुना ॥ 546 ॥

[रेफ] इयेपि । पापहिरेफाध्युषितान्वनान्तान् ॥ वायविशेषे तु रेफ-
वर्णसाधर्म्यात्ययोगेपि उपचाराद्रेफः ॥ [कम्बु] बलये । शङ्खकम्बुवशिरीकृत-
बाहुः । शङ्खे । H. Ch. 11, 13 । शालिधूलौ । कम्बुकमिव तण्डुलककण-
विनिविष्टं भिन्नमप्यभिदेत्यादौ । अत्र तु नपुंसकलिङ्गः ॥ [बिम्ब] मण्डलप्रति-
बिम्बयोः । Ku. 8, 61 ॥ 547 ॥

विम्बिकाफले । Ku. 3, 56 । देवप्रतिमायाकारे तु प्रतिबिम्बोपचारात् ॥

[पूर्व] प्राचि देशे दिशि वा । Ra. 3, 42 । पूर्वजेषु पितृषु पुं बहुष्वे । Ra. 1, 67 ॥ 548 ॥

आचार्ये । Ku. 7, 54 ॥ [डिम्ब] विप्रवे । M. 5, 95 ॥ [शम्ब] मुसलाग्रस्थे लोहे लोहमण्डलके । शम्बाकृत इव क्षेत्रे बीजमाशु प्ररोहति । शम्बाकृतो दारुदण्डाग्रस्थितलोहमण्डलचूर्णकृतः । भ्रयोन्यिते पथौ च । भराल-
कलितापा इंसि शम्बः [sic] स्वस्तः परोत्र क इत्यादौ c. Mh. 2, 301 ॥ 549 ॥

[कादम्ब] इयेपि । कादम्बाः स्फुटमभिसलुरन्तरिसे ॥ [कदम्ब] संहती ।
Śā. 39 ॥ [द्विजिह्व] इयेपि । वंशे कुटिलगतीनां द्विजिह्वादोषरहितानाम् ।
[नितम्ब] इयेपि । Sp. 4811 ॥ 550 ॥

[गन्धर्व] अन्तराभवसस्ये अन्तरिक्षवासिनि भूतभेदे । अस्माभिः Mh. 3
692 । अह्वमृगभेदयोः । राजधानीव गन्धर्वाभिष्टिता । दिव्यवाग्ने ।
Śā. 36 ॥ पूर्वद्विजिह्वगन्धर्वा वान्तेषु कैथित्पठिताः ॥ [हेरम्ब] महिषे ।
हेरम्बवाहनभयादपयान्ति सन्तः ॥ 551 ॥

[कुटुम्ब] संविभज्ये जने । Su. 498 । गेहे । M. 11, 12 ॥ [भा]
प्रभावाम् । Su. 1999 ॥ [कुम्भ] कट्फलं वस्त्रकत्वगाख्यौषधिः ॥ 552 ॥
सावष्टम्भे महे । कुम्भापहङ्गमनः कुपितेति कष्टम् ॥ [शंभु] अर्हति
क्षणकाणां दैवते । शंभुः Mh. 2, 307 । विधिशिवयोः । H. Ch. v. 1
॥ 553 ॥

[विभु] स्वामिनि । Śi. 1, 3 । व्यापके । वेनोदारे परिभ्याः स
जवति विभुताविघ्नितेष्टो वराहः ॥ [डिम्भ] शिशौ । R. K. 7, 82 ।
वालिशे मूर्खे । पार्थः पालालमूलः प्रविशति नगरं ग्रामद्विभ्यः परीतः ॥ [स्तम्भ]
स्थूणागर्वयोः । Śi. 5, 48 । भावे सात्त्विके । देहस्तम्भः स्थगवति नतिः
M. M. 178, 5 ॥ [स्वभू] इयेपि । देवाः Mh. 2, 308 ॥ 554 ॥

[गर्भ] कुक्षौ । गर्मस्येन समस्तदा । भूणे तदन्तरस्ये जन्तौ । Me. 9 ।
आश्रये । गर्म न जानाति खलस्व कथित् । बालके । शुम्भरा गर्मकपाः ।
अभ्यन्तरे । Śā. 3 । भूणस्थोपचारात् । Ra. 18, 4 ॥ [जृम्भा] विका-
से प्रसरे वा । M. M. 312, 3 । वदनव्यादाने । H. V. 1, 2 ॥ 555 ॥

मात्रविरामे अङ्गचाटने । भूमङ्गोत्कम्पजृम्भा स्मितललितकृता दिव्यनारीजनेन ॥
[शुभ] इयेपि । कः स्वाः Mh. 2, 307 ॥ [नाभि] प्रयुक्तः Mh. 2, 305
इत्यादी क्षत्रिये हादशराजमण्डलमध्यगते चक्रवर्तिनि विजिगीषौ जेनु प्रयुक्ते च

राशि । तथा चक्रमध्येपि ॥ प्राण्यवयवे । Ra. 7, 9; Ku. 7, 60 ॥ निर्नामि
कौशेयमुपोढबाणमित्यादौ तु भीमोपि भीमसेन इव मृगनाभौ नाभिशब्दः c. Ku.
7, 7 । नाभौ कौशेयं नाभिकौशेयमिति तु न व्याख्या । अभ्यङ्गनेपथ्ये प्राण्य-
ङ्गोद्भवानां द्रव्याणां निषिद्धत्वात् ॥ 556 ॥

[निभ] व्याजे । कालकूटनिभात्कण्ठे कालकूटः कृतस्त्वया ॥ [सभा] संस-
दि गृहे वा । Ku. 7, 29 । गोष्ठ्यां सहृदयसहासनबन्धे । K. K. S. 1, 46 ।
धूते धूतक्रीडास्थाने । सभायामुद्योगं विदधति यथा धूर्तेनिवहाः ॥ [जम्भ]
रये मुखे वा । अहि^० Mh. 2, 304 । अशने । सज्जम्भजृम्भं भवति क्षणेन
॥ 557 ॥

दैत्यभेदे । Sū. 1 ॥ [प्रभु] शक्ते । महेश त्वदृते नास्ति संसारोत्तारण-
प्रभुः । स्वामिनि । Ku. 3, 1 ॥ [रम्भा] कदल्याम् । रम्भोरु संहर रुषम्
c. M. M. 268, 4 ॥ [रम्भ] वैगवे दण्डे । अमुष्य संतापमुषा महिम्ना तृष्णा
प्रशाम्येद्रजसा सदैव । श्रीमन्महाहंसनिषेवितत्वाददः सरोम्भो न न रोचते मे ।
अत्र हि सरो रेफसहितोम्भो मह्यं रोचते स चादो दकाररहित इति व्याख्या-
याम् । दम्भो न रोचतेपि तु रम्भो वैणवदण्ड इति संपद्यते । रम्भस्तु वैण-
वदण्ड इति तु व्याख्या ॥ 558 ॥

[ककुभ] वीणाप्रसेवे वीणाधस्तात्तन्त्रीनिबन्धनस्थाने गेयभेदे ना [sic] ।
ककुभध्वनिनादितैः । अर्जुनद्रुमे दिशि वा । ककुभः ककुभैरिवाजिता इत्या-
दौ ॥ [ऋषभ] गीतस्वरे । Śi. 11, 1 ॥ 559 ॥

[करभ] कनिष्ठामणिबन्धान्तरे । Sp. 1991 । उष्ट्रे । Bh. Ś. 22 ॥
[सुरभि] गवि । Śi. 5, 64 । कामधेनौ मनोज्ञे च । Ra. 2, 8 ।
सल्लक्ष्यैलवालुक्यौ लताभेदौ ॥ 560 ॥

सुरायाम् । सुरभिपानमदोत्कटमानसा । सुगन्धौ मधौ च । Śi. 6, 2 ॥
[दुन्दुभि] मेर्याम् । V. S. 25 । अक्षबिन्दुत्रिकद्वये । दुन्दुभ्या किल किं तथा
पतितया यद्वैपरी हारिता ॥ 561 ॥

[कुसुम्भ] महारजने पद्मके । कौसुम्भाम्बरधारिणी रतिलघुपालम्बमुक्ता-
ङ्किता । करके जलभाण्डे । विलम्बेण कुसुम्भसंभृतजलैर्यात्रासु जग्मे जनैः ॥
[वर्षाभू] ब्रवे । वर्षाभूभिः सवर्षा भूः प्रावृषं द्योतयत्यसौ ॥ 562 ॥

[विष्कम्भ] त्रिस्तारे । विष्कम्भषष्ठभागश्च विष्कम्भत्रिगुणश्च यः । प्रतिवि-
म्बे । दिशः प्रकाशयत्याशु रविविष्कम्भ--- । नाटकांशे भाग्यर्थसूचकेऽङ्गुलण्डे ।
शुद्धः संकीर्णो वा द्विविधो विष्कम्भकः प्रयोगज्ञैः c. Bb. N. 18, 35 ॥ [वल्लभ]
दयिते । राजीविनीजीवितवल्लभस्य Vik. Ch. 1, 35 । अध्यक्षे । गोष्ठेषु वल्लभकृता-
तिथिविप्रियेषु । इये । Śi. 5, 56 ॥ [विलम्भ] इयेपि । याचन्ते ये सविज्ञ-
म्भमर्थिनः स्वजना इव ॥ 563 ॥

[वृषभ] द्रव्यभिद्वाशकाख्यः ॥ [आलम्भ] स्पर्शने । दुरालम्भा हि वि-
षयाः कण्टका इव वेधिनः । वधे । गवालम्भः कलियुगे विहितोपि न शस्यते ॥
[आरम्भ] इयेपि । Ra. 1, 15 v. 1. ॥ 564 ॥

[विदर्भ] जने पुंसि । ततो विदर्भाधिपतेस्तनूजाम् । अभ्यन्तरे पुंस्येव ।
करकमलविदर्भं वैष्णवी तत्र दधे । कुशवियुक्तेनुसर्तव्यम् ॥ [विप्रलम्भ]
विसंवादे । सभ्रदमेत्य तृपिता जलविप्रलम्भा दुःखात्प्रयान्ति हरिणा मृगतृष्णि-
काभ्यः । विरहे । Kd. 1, 17 । वञ्चनायाम् । कं बाधते न सृजनं ललविप्रलम्भः
॥ 565 ॥

[किम्] कुत्सायाम् । Ki. 1, 5 । प्रभे । किं किं सिंहनूरसदृशवपुः । वितर्के ।
M. M. 178, 5 । प्रभ एवाक्षेपपर्यवसायिनि । Su. 3451 ॥ [मा] लक्ष्म्या-
मपि । सदा शक्तेर्भर्ता भवसि ननु मां चापि भजसे see 545, C. । प्रमाणे ।
मेवानुवर्त्तिनी मा च ॥ [लक्ष्मी] हरिप्रियायाम् । Su. 79 । संपदि । Su.
278 । शोभायाम् । Śā. 19 । ओषधिभिद्यपि निषण्डी प्रसिद्धा ॥ 566 ॥

[ब्राह्मी] वाचि । चतुर्मुखमुखप्रसृतं चतुर्धा ब्रह्मेत्यादौ ॥ [ब्राह्म] ब्रह्म-
मवादी । ब्राह्मी कुर्यान्न वा कुर्याच्छैवी चैव नियोगतः । आदिप्रहणादिदमाद्यर्थे
॥ 567 ॥

[राम] मृगभेदे । रामसेविता व्यवसजता । कृष्णे । रामेण° Mh. 2, 326 ।
चारौ । विश्वाभिराम तव नाम सदा स्मराम । सिते । रामो बहोरामः ॥
[पद्म] भव्यजयोः । पद्माकरास्तं गता इत्यादौ ॥ 568 ॥

संख्याभेदे निधिभेदे व्यूहभेदे च । असंख्यैः पद्मैर्यो विजितबहुसंख्यः
परिवृतः । गजबिन्दुषु । नागजस्य [sic] चत्वारिंशद्वर्षदेशीयस्य गात्रे शोणा
बिन्दवः पद्मवाच्या उत्पद्यन्ते ॥ [धर्म] पुण्ये देवभिदि च । Ki. 3, 4 ।
तत्साधनोपाये पुण्ये । Pr. P. 18 ॥ 569 ॥

स्वभावे । न शक्तिरस्तीह मनुष्यधर्मणः । न्याये । M. 8, 20 । आचारे ।
Ra. 1, 13 । सोमपे याज्ञिके । धर्मः स्वकर्मकुशलो नयतीह पारम् । अहिंसायाम् ।
न० Mh. 2, 319 । उपमायाम् । अवरेट इव ख्यातः शूद्रधर्मा स जातितः ॥
[जामि] इयेपि । Sp. 2407 ॥ भर्तृभगिन्यां तत्स्वसृत्वात् ॥ 570 ॥

[काम] काम्ये अभिलाषे च । Sp. 3241 । स्वैरे । Ku. 1, 50 । मनो-
भवे । Ra. 16, 50 । अभ्यनुज्ञाने । K. Pr. 98, 5 ॥ 571 ॥

[यम] अन्तके । Ku. 2, 23 । नित्यकर्मणि । M. 4, 204 । यौ यमावधि-
गतौ सुमित्रया इत्यादौ सहजयोः सहजातयोर्द्वयोः प्रत्येकं च तयोर्यमशब्दः । यमस्य
यमस्त्रसुधैतौ [?] शब्दावनेनैव निमित्तेन ॥ [क्षमा] क्षितिक्षान्त्योः । क्षमस्व
बाल्यादुदितं क्षमापते ॥ [क्षम] युक्ते । Ki. 1, 45 । हिते । स्वत्० Mh. 2,
310 ॥ 572 ॥

[श्याम] हरिति । M. M. 161, 5 । कृष्णे । Me. 18 । निशि । K. Pr.
180, 1; c. V. Ś. III, 1 । कान्तायामप्रसूता भवेच्छ्यामा इत्यादिकृतलक्षणायां
नायिकायाम् । Me. 79; c. Sp. 6542 । प्रियङ्गुलतायाम् । Me. 101 ।
वटभेदे । Ra. 13, 53 ॥ 573 ॥

[समा] वर्षे । U. R. 27, 16 ॥ [सम] अनुबन्नीचे देशे । क्षणप्राप्ते वे-
गव्युपरतिमवाप्नोति च समम् । सर्वस्मिन् । यातः समेषामुपजीव्यतां यः । सदृशे ।
Bhag. 12, 18 ॥ [गुल्म] सेनाभिदि । न० Mb. 2, 315 । रक्षास्थाने
ब्रह्मादौ । ममापि नाम वारणस्य रक्षापेक्षीणि गुल्मकस्थानानि । गह्वरे । अशोक-
गुल्मे पिहितस्त्वमास्व ॥ 574 ॥

[धर्म] उष्णे गुणे । Śā. 6 । स्वेदाम्भसि । M. M. 66, 10 । व्रीष्णे ।
Ra. 16, 43 । भावभिदि सात्त्विके भावविशेषे रुद्ध्या वर्तते । Śi. 1, 58 ।
आतपे । Bā. VI, 36 ॥ [तोक्म] हरिन्मात्रे आर्द्रतोपलक्षके । ब्रह्म० Mh.
2, 317 । हरिते यवे । क्रीवः क्रीणीत तोक्मानि ॥ 575 ॥

[सीमा] अवधौ । M. 8, 6 । स्थितौ मर्यादायाम् । सीमां० Mh. 2, 333 ।
क्षेत्रे । सीमाः पक्कला विदन्ति परितः साधुर्यथा सत्क्रियाः । विषये । सीमां यदा
याति दृशोः कृशाङ्गी । केशभूषणे । सीमाभूषितसीमन्ताः ॥ [वृम] वृक्षमात्रे
चैषकुलोद्भवे च । Śi. 19, 8 । पारिजाते । वृममुच्चखान तृणवत्तद्वृत्तम् ।
॥ 576 ॥

[क्षेम] कुशले । Dhv. 77, 5 । लब्धरक्षणे । क्षेमे सुभिक्षे० Bh. Pā.
5, 4, 68 vol. II., 438, 9 ॥ [ग्राम] संवसथे वसत्यन्नपानादिविशिष्टे स्थाने ।
Su. 1771 । गेयभेदे । Śi. 1, 10 । एतेनैव निदर्शनेन करणपामः समग्रो गत
इत्यादौ वृन्दे समूहे सपूर्वक उत्तरपदीभूतः केवलस्याप्रयुज्यमानत्वात् ॥ 577 ॥

[भ्रम] मोहे । K. Pr. 105, 8 ॥ [भ्रम] अतस्मिन्स्तद्वहे । Śā. 137 ।
मूर्छायाम् । यष्टी० Mh. 2, 323 । तक्षमाण्डे । Ra. 6, 32 । उज्जे ।
शुशुभे शारदो राजा सिताभ्रमविभ्रमेण यः [?] ॥ 578 ॥

[रश्मि] वृणौ । Śā. 54 । प्रमहे । Ra. 2, 28 । वल्गायामपि ॥
[उमा] भङ्गायाम् । समन्ता० Mh. 2, 309 । दुर्गायाम् । Ku. 1, 26 ॥
[भीम । भीष्म] दद्रे । M. St. 28 । राजभेदे । V. S. 21 । भयानके ।
भीमां भुकुटिमावधन् ॥ राजभेदे । Ki. 3, 19 । गाङ्गेयादिपदपरिहारेण
पर्यायवक्रतया भयानकेपि तौ भयानकेभिषेयवह्निङ्गौ ॥ 579 ॥

[सूक्ष्म] अध्यात्मविषये । S. P. 20 । अध्यात्ममन्तरात्मविषय रूपम् ।
अल्पे । सूक्ष्माक्षरेक्षणदिवाशयनैश्च नित्यम् ॥ [हिम] शीते । Ku. 2, 33 ।
नुषारे । Ku. 1, 3 ॥ [भूमि] स्थाने आभयमात्रे । Ku. 5, 45 । पात्रे
योग्ये । H. Ch. 18, 13 । दशायाम् । सा भूमिर्दुर्गमा नृणाम् ॥ 580 ॥

[वाम] योषिति प्रतिकूले च । वामा अवामा अपि नैव सव्याः । वल्गी
चारी । Me. 9 । सध्ये दक्षिणेतरे । Me. 93 ॥ [वामी] अववायाम् ।
ववामी वामीभिः सदनसविधा भान्ति सुचिरम् । हार्यवस्त्वर्थवाहयुग्मकृते
नेतव्यपदार्थप्रयोजनवाहनद्वयसंपादिते गन्ध्यादौ । Ra. 5, 32 ॥ 581 ॥

[जिह्वा] कुटिले मन्दके वा । Ki. 1, 8 ॥ [त्र्यम्] प्रयत्ने स्वेदे वा । Ku.

5, 45 ॥ [क्रिमि] रोगे क्रिम्युपलक्षिते । मयोष्टकं क्रिमिकरम् ॥ 582 ॥

[क्रम] परिपाटयाम् । Ku. 5, 32 । कल्पे न्याये । कोयं क्रमो यत्प-
रिगृह्य° Mh. 2, 310 । पादक्षेपे । K. K. S. 1, 1 । परंपरायां प्रवाहे ।
गुरुर्वक्रमाक्रान्तस्मृतिभवनशालिनीत्यादौ । आनन्तर्ये । Ra. 3, 7 । पदसंधौ
पदमेलनायाम् । नानृषिः कुरुते काव्यं नारदः क्रमपाठकः ॥ [शमी] शि-
म्बायां फलपूर्णे शाखावयवे । न्यमोध° Mh. 2, 330 । द्रुमभिदि । Ra. 3, 9
॥ 583 ॥

[कूर्म] प्राणिनि । Su. 1033 । यमिनामासने । निबध्य कूर्मं निगृहीत-
चित्तः ॥ [नेमि] नीचैर्ग° Me. 106 इत्यादौ कूपाङ्गे खरटिकायाम् [sic] ।
तिनिशो वृक्षभेदः ॥ 584 ॥

[शम] हस्ते । षट्त्रिंशच्छमषड्भागसंमिता वेदिरुत्तमा । निजमण्डलव्यव-
स्थायां राशाम् । Bā. I, 24 ॥ [आम] रोगे । Śi. 2, 54 ॥ [स्तोम]
अध्वरे । अमिष्टोमादयो यज्ञाः । स्तुतौ । शंभोः स्तोमविधौ समुद्रतधियो धन्वा
जनाः केचन ॥ 585 ॥

[मध्यमा] दृष्टरजस्कायां कन्यायाम् । मध्यमा° Mh. 3, 464]
[मध्यम] गीतस्वरे मध्यमध्ये स्वरन्यासत्वात् । छुप्रतिष्ठौ स्मृती ज्ञेयौ हौ या-
मौ षड्मध्यमौ । देहमध्ये । Ku. 5, 20 । देशभेदे । देशोसौ मध्यमः स्वात-
स्वन्तरा हिमाविन्ध्ययोः । राजभेदे । Ra. 13, 7 ॥ 586 ॥

अन्यूनानतिरिक्ते । द्वयोस्तु तज्ज्ञं प्रवदन्ति मध्यमं° c. Su. 2919 ॥
[संभ्रम] भये । पौलस्त्यपीनभुजसंपदुदस्यमानकैलाससंभ्रमविलोलदृशः प्रियायाः ।
संत्रेगे त्वरायाम् । ससंभ्रमा सत्तसुदत्समाहितैः । आदरे । सुभ्रु किं संभ्रमेण ते ॥
[व्यायाम] परिभ्रमे । व्यायामक्षुण्णगात्रस्य Kās. Pā. 6, 1, 63; Suśr. II,
139, 12 ॥ 587 ॥

पौरुषे । फलन्ति व्यायामा यदि भवति चैवं वशगतम् । कृत्ये चाणक्यल-
क्षिते कर्तव्यविशेषे । Bā. I, 24 ॥ [विद्रुम] वृक्षे । वेलातटेपूज्यतविद्रुमेषु ।
रत्ने । Ku. I, 44 ॥ [नियम] यन्त्रणायाम् । आकारवांस्त्वं नियमाहुपास्वो

न वस्त्रनाकारमुपैति बुद्धिः । प्रतिज्ञायाम् । इति० Mh. 3, 459 । निधये ।
अयं मे नियमो देव यस्यां दिशि स वर्तते । व्रते । Ra. 1, 94 । नियमार्थेयं
बोव इत्यादौ व्यावृत्तौ यन्त्रणापर्यवसायिन्याम् ॥ 588 ॥

[विभ्रम] हेलायाम् । Ku. 1, 4 । भरते हेलाविभ्रमादीनां भेद उक्तः स
इह हेलासामान्येन प्रसिद्धत्वा - - लक्षत्वाच्च न गृहीतः । भ्रान्तौ । पुंसोपि मृ-
गतृष्णाया यस्यास्ति जलविभ्रमः ॥ [विक्रम] शक्तौ । विक्रमोर्जित०
Su. 581 । क्रान्तौ । व्यञ्जितक्रम इव त्रिविक्रमः ॥ [तलिम] इयेपि ।
V. S. II, 23 ॥ [आगम] शास्त्रे । आगमास्तत्त्वशांसिनः । महणेपि
Ra. 1, 15 ॥ 589 ॥

[अगम] गत्यभावे द्रुसाधर्म्यादौ च । U. R. 27, 16 । दुर्गे दुर्गमे देशे ।
अगमशिखराच्छन्धः कथं वद जीयते ॥ [गौतम] बुद्धे । गौतमेन यदुदस्व-
ताशब्दं प्रोक्तं जगदुपप्लुताशयम् । मुनौ मुनिविशेषे । Ra. 11, 84 ॥ [संगम]
गदीसंभवे । ससंगमो यत्र समुद्रकान्तयोर्विहारवीथी ध्रुवमिन्दुलक्ष्मणः । सङ्गे ।
संगमविरहविवेके० Sp. 6671 ॥ 590 ॥

[आश्रम] ब्रह्मचर्यादौ । Ku. 5, 30 । मठे । आश्रमेषु सततपवृत्ताच्च
मन्त्रेषु । तपस्विनां स्थाने । कुसुमशरमुनिराश्रमब्रह्मचारी ॥ [निगम] वणि-
क्यपे पुरे वा । न खलु निगममार्गं याति साध्वी कदाचित् । वेदे । साम्राज्ये
निगमस्य सर्वविषये शंभोरिवोज्जृम्भते ॥ [नैगम] वणिजि नागरे वा । पुराणि
भेजवक्ष्येव शिल्पिनो नैगमास्तथा ॥ 591 ॥

विषे । नैगमाः सानुमन्तः ॥ अतस्त्रिविधिति । त्रिविध्येतत्परमशब्दं यावदनु-
वर्तते ॥ [सत्तम] इयेपि । शृणु स्वं मुनिसत्तम ॥ [प्रथम] इयेपि । इक्ष्वा-
कुचंभवः प्रथमो० Ra. 6, 71 ॥ वस्तुत्यो० M. M. 173, 2 इत्यादौ क्रियावि-
शेषणत्वादादित्वमेव गम्यते ॥ [अधम] न्यूने गार्हिते वा । Pa. 3508, d
॥ 592 ॥

बुधस्येपि । अधमावस्थितकुशला न जडा उच्चैःपदं यान्ति ॥ [अवम]
एवमिति स्वर्थम् । न्यूने गार्हिते वा प्रतिषिद्धे । अथ प्रभृत्वनव-
माक्ति० Ku. 5, 86 । बुधस्येपि । जडैरापूर्वतेभ्योऽधिरत्वमोक्षी किमनु-

तम् ॥ [अग्रिम] अग्रे अग्रमेवे । अग्रिमं न परिपीडयेद्भृशम् । प्रधाने । सर्वेषामग्रिमो ब्रह्मा वृणुयात्प्रथमं तु तम् ॥ [परम] उत्कृष्टे । परमयो महत्तेजः परमं यो महत्तपः । अभ्यनुज्ञाने । Ku. 6, 35 ॥ 593 ॥

[ललाम] ललामन् । नवस्वर्थेषु ललामललामन्शब्दौ । ललामन्शब्दो नान्तोप्यर्थसाधारण्यादिह गृहीतः । उदाहरणमन्वेष्ट्यम् । दिङ्मात्रं तु दर्शयते । पुच्छे । लीला° Mh. 3, 398 । पुण्ड्रे अश्वस्य स्वाभाविके श्वेते मुखपट्टे । सिन्दूरपूरपरिपूर्णललामभङ्गचा पत्युः प्रतापमिव दर्शयते वराश्वः । ललामन्शब्दो रत्ने । Ra. 5, 64 ॥ 594 ॥

[निष्क्रम] बुद्धिसंपदि । निष्क्रमो° Mh. 3, 458 ॥ [परिश्रम] व्यायामे यत्ने वा । साफल्यं भजतु परिश्रमो विधातुः । खेदे । वृथा कृथा मास्म सखे परिश्रमम् c. Ki. 8, 7 ॥ [अभ्यागम] युद्धे । अभ्यागमो° Mh. 4, 214 । आभिमुख्यागतौ । Śi. 1, 23 ॥ 595 ॥

[उपशम] शान्तौ । प्रवाते वाते यस्मिन् भवति वह्नेरुपशमः । विनीततायाम् । श्रुतमुपशमैकश्रमफलम् c. Sp. 5256, b ॥ [उपक्रम] चिकित्सायाम् । असाध्योपक्रमा रोगा नारभ्यन्ते चिकित्सितुम् । आरम्भे । उपक्रमः संप्रति निष्फलो भवेत् ॥ नन्दोपक्रमं प्रमाणानीत्यादौ आरम्भ एव । तदाद्याचिकित्सास्तु समाससंनियोगशिष्टास्रपुंसकलिङ्गादवगम्यते । चिकित्सायामुपक्रमशब्दो रुद्ध एव न तूपायपूर्वारम्भत्वोपचाराद्वर्तते ॥ उपधायां धर्मादिना सचित्रपरीक्षायाम् । उपक्रमैरस्त्वलितैर्विशुद्धाः c. Ra. 18, 14 ॥ 596 ॥

[उपगम] अङ्गीकृतौ । धर्मोपगमशुद्धात्मा । समीपगमने । उप° Mh. 4, 216 ॥ [यातयाम] जीर्णे । यातयामं गतरसं पूतिपर्युषितं च यत् । परिमुक्ते । दर्भाः कृष्णाजिनं मन्त्रा ब्राह्मणा हविरग्नयः । अयातयामान्येतानि निषोड्यानि पुनः पुनः ॥ 597 ॥

[ज्या] मौर्व्याम् । Ra. 6, 40 । भूमावपि । ज्याबद्धबाहुः स च तद्विपु-
श्च ॥ [शो] नाके देवस्थाने मेरुपृष्ठदौ । श्यां नीतपौरा° Ra. 16, 9 । अन्त-
रिक्षे आकाशे । श्यामालोकयतां कलाः कलयतां छायाः समाचिन्वताम् । शोशब्द-

स्यैतद्रूपम् ॥ [गद्य] ज्यायां गोसमूहे च गद्याशब्दः । गद्योपचारकुशलः
शलभानिषारीन् । रागद्रव्ये गोरोचनाख्ये । गद्यकर्पूरकुङ्कुमैः ॥ 598 ॥

गोक्षीरादौ दधि । Ku. 7, 72 । आदिग्रहणाद्भवहितादौ ॥ [अर्थ] इयेपि ।
Su. 487 ॥ [कल्य] सुरायां खियाम् । कल्यपालगृहं गत्वा येन्विषन्त्यासृती-
बलम् ॥ 599 ॥

सज्जनीरोगक्षेषु । कल्यः कलासु च कृती दृढभक्तिरादयः ॥ [काल्य]
अहर्मुखे । काल्यमुत्थाय संस्मरेत् । प्राप्तकाले । नाकाल्यस्तु कदाचन ॥ [भाग्य]
शुभे कर्मणि । अस्मद्भाग्यविपर्ययाद्यदि परं देवो न जानाति तम् । अशुभेपि ।
सुखं वा दुःखं वा भवति हि नृणां भाग्यविहितम् ॥ 600 ॥

[दाय] यौतकादिधने सुदायादौ । प्रकृतौ ° Mh. 2, 357 । दाने । M. M.
106, 8 । पैतृके भोज्ये । M. 9, 15° ॥ [जन्य] विवाद्याया शान्तिषु ।
समेन समथं जन्यैर्ब्रह्मदेयां प्रकल्पयेत् । विवाद्याया भृत्येषु । Ra. 6, 30 v. l. ।
वरस्निग्धेषु । M. M. 197, 4 ॥ 601 ॥

निर्वादे लोकवादे । तत्त्वो ° Mh. 2, 353 । जनके । जन्येन तेनाजनि
सुप्रतिष्ठः । युद्धे क्लीवे । Si. 19, 13 । कार्ये उत्पाद्ये त्रिषु । अनन्यजन्यं दौर्ज-
न्यम् । अयमुत्पादितोपि कैश्चिर्हर्षितः ॥ [क्रिया] आरम्भे । मन्त्रमूलाः क्रिया
राज्ञाम् । निष्कृतौ । महा ° Mh. 2, 344 । शिक्षायाम् । Ra. 3, 29 ।
पूजायाम् । Ra. 2, 16 । संप्रधारणे विचारे । क्रियां विना कोभिजानाति
कृत्यम् ॥ 602 ॥

उपाये । सप्त सामादिकाः क्रियाः । कर्मणि व्यापारे । Ku. 8, 35 ।
षेष्टावाम् । Bh. Ś. 77, c । चिकित्सायाम् । अक्रियायां ध्रुवो मृत्युः
क्रियायां संशयो भवेत् । करणे निष्पादने । Ku. 1, 7 । धात्वर्थे । विशेषे-
षदर्शनं यत्र क्रिया तत्र व्यवस्थिता । आख्याते तिकुन्ते धातौ । AK. I, 6, 2 ।
संस्कारे । Ra. 3, 10 । और्ध्वदैहिके मृतसंस्कारे । Sp. 6592 ॥ 603 ॥

[गृह्य] शाखापुरे मूलनगरादन्यस्मिन्पत्तने । गृहे श्रीमदवन्तिवर्मनवरे वे
भूमिदेवाः स्थिताः । अस्वैरिति अधीने । स्वा ° Mh. 2, 347 । पक्षे तद्-
वर्षविष्टे । Ki. 2, 5 । गृहासक्ताण्डजमृगे । गृहकेलिकलनाकुतूहलात् ॥ गृह्य

एव न ताः पुनः पतिकुलं योग्याः समालम्बितुमित्यादौ बहिर्भवायां स्त्रीलिङ्ग-
एव निपातितः ॥ 604 ॥

[रूप्य] हेम्नि रजते बाहते टङ्करूपतां नीते । मणि० Mh. 2, 370 । रजते
प्रशस्ते वा । रूप्यभित्तिषु संक्रान्तप्रतिबिम्बाः पुराखियः ॥ [माल्य] पुष्पे तत्स-
जि वा । Ku. 7, 19 ॥ 605 ॥

[हृद्य] हृद्भवे । जमाह रूप्यं व्यवहारयोग्यं हृद्योऽस्य शोकस्तु न निर्ज-
गाम । हृत्पिये सांप्रतिकतुष्टिकरे हृदयहिते परिणामसुखदे वा । Ra. 11, 68 ।
वशीकरणमन्त्रे । हृद्यसाधनविधौ निबद्धधीः ॥ [सत्य] शपथे । न पक्षपाते-
न वदामि सत्यम् N. Ch. 1, 27 ॥ 606 ॥

[द्रव्य] भव्ये योग्ये । न शास्त्रमद्रव्येष्वर्थवत् । औषधे । द्रव्यं पीत्वा तु
न स्वपेत् । धने । द्रव्यसंचयपरो नरोधमः । गुणाधारे । Śi. 5, 38 । गव्य-
न्वेष्ट्यम् । विशेष्ये । कस्य० Mh. 2, 356 । परमाणौ । अद्रव्यमनेकद्र-
व्यं च द्रव्यम् ॥ [तिष्ठ्य । पुष्ट्य] कलौ युगविशेषे भे नक्षत्रे च । तिष्ठ्योऽप्य-
नर्थकर इत्यतिचित्रमेतत् ॥ इयेपि । पुष्ट्ययोगपरिपोषितभियः ॥ पुष्ट्यरागे-
पि मणिविशेषे पुष्ट्यशब्दं केचिदब्राह्मणः । स च भीमो भीमसेन इतिवद्भवि-
ष्यति ॥ 607 ॥

[पुण्य] धर्मे द्युक्तफले । Me. 30 । द्युक्ते धर्मसाधने कर्मणि ।
पूर्वपुण्यपरिपाकलभ्यया । पूते पवित्रे मनोज्ञे रमणीये वा । Me. 33 ॥

[सौम्य] मनोज्ञे । कायं गरुत्मान्क च नाम सोमसौम्यस्वभावाकृतिरेव
साधुः ॥ 608 ॥

[अर्घ्य] ऋयेपि । Ku. 1, 58 । पूजार्थं द्रव्यमुदकतण्डुलादि - र्वरूपम-
र्घ्यशब्दवाच्यम् । अर्घ्यार्थं चोदकादिभिर्भृ - - - ॥ 609 ॥

[कक्ष्या] स्पर्धायाम् । स तुल्यकक्ष्यो रिपुणा धनंजयः । काङ्क्ष्याम् ।
कक्ष्यावबद्धसिचया किमियं नु शेते । गृहान्तरे । Ku. 7, 70 । एवं सप्तकक्ष्यं
राजवेदमेत्यादौ ज्ञेयम् । प्रतिज्ञायाम् । Nāg. 64 । तुलायाम् । वणि०
Mh. 2, 341 । पुंसः सारसने कटीवल्लभन्यनभाण्डे । परिधानाद्बहिः कक्ष्या
निबद्धा सासुरीभवेत् ॥ 610 ॥

[रथ्य] रथोद्वाहे वाजिनि । हरिरथ्यं रथं° c. Ra. 12, 84 । मार्गे । M. M. 27, 1 । रथसमूहे । अद्वितीयरथ्यागजताकुलेस्मिन् ॥ [काय] संघात-लक्ष्ययोः शाश्वतोक्त्या गृहीतः c. Śāśv. 490. 748 । उदाहरणं ल्यन्वेष्ट्यम् । कदैवते । कायं हविर्निर्वपतीह । कः प्रजापतिर्देवतास्येति व्युत्पत्त्या ॥ 611 ॥

[क्षय] निलये मृत्यौ च । Su. 44, d । कल्पान्ते । क्षयकालेपि निरा-कुलः कृती । विशिष्टे रोगे राजयक्ष्मणि । क्षयः क्षीयेत नान्यथा । अपचये । Ki. 2, 9 ॥ [भव्य] सति विद्यमाने भाविनि वा । अर्थोयमर्थोत्तरभट्ट एव c. Ku. 3, 18 । योग्ये । Ku. 1, 22 । शिवे कल्पाणे । भव्यं भव्यमिदं कुतः परिणतं यदृश्यते स्वादृश इत्यादौ । फलभेदे । रे भव्य पालेवत रे चिरे रे ॥ 612 ॥

[प्राय] मृगावनशने वा । Ra. 8, 93 । बाहुल्ये । Ku. 3, 28 । सद्देशे उत्तरपदीभूतः । कायं° Mh. 2, 361 ॥ प्रायश्चार्यं° Me. 71 इत्या-दौ प्रायःशब्दः समासान्तो निपातो बाहुल्यार्थः ॥ [धिष्ण्य] स्थाने । Śā. 83 । दैत्याचार्ये । गोष्ठीषु धिष्ण्यधिषणाविव राजमानौ । वह्निभेदे अभि-विशेषे । ऋत्विजस्तत्र° Mh. 2, 360 ॥ 613 ॥

[वैद्य] इयेपि । औत्सुक्यमोहारतिदाञ्जवान योपूर्ववैषाव नमोस्तु तस्मै ॥ [शय्या] इयेपि । Kād. I., v. 8 ॥ [तार्य्य] इयेपि । वृषे सङ्गं विभङ्गवसि सततं तार्य्यवहनः c. 545, C. ॥ [पूज्य] इवशुरे । पूज्यागारे° Mh. 2, 362 । सज्जने । सदा सेव्याः पूज्याः प्रचुरतरसंतोषविभवाः ॥ 614 ॥

[दस्यु] इयेपि । दस्युदस्यकृपाण° [sic] M. M. 188, 5 ॥ [वर्य] इवे-पि । वर्याश्चाञ्चल्यचर्चायां न कुर्युर्मानसं बुधाः ॥ [सव्य] वामे । R. V. 1 । दक्षिणे । Ku. 3, 70 ॥ [अर्थ्य] न्याय्ये । Ra. 1, 59 । विपश्चिन्ति । अ-र्थ्या° Mh. 2, 336 ॥ 615 ॥

[अन्त्य] अधमे । अन्त्येषु जन्तुषु च यस्तमसावृतेषु M. M. 39, 8; c. 373, 15 । अन्तर्भुवि अवसानभवे । अन्त्यगुणमादिना विभजेत् ॥ [मध्य] न्याय्ये । मध्ये वर्त्मनि वर्तते नहि खलो दीर्जन्यपण्याभयः । अवलम्बे कावस्व

मध्यमे स्थाने । Ku. 1, 39 । अन्तरे । Me. 18 । अनधिकन्यूने । K. K. S. 1, 44 ॥ [मध्ये] स्त्रीणां मध्येनुरागो विगलितहृदयाच्चैव कस्यापि जन्तोरित्यादौ उद्दिश्यवाचक उद्दिश्यशब्दार्थप्रतिपादकः । मध्येशब्दः सप्तम्यन्तप्रतिरूपको निगतः स्त्रीणां मध्ये स्त्रियः प्रतीत्यर्थः ॥ 616 ॥

[अन्य] इतरस्मिन् । अन्या हि सन्ति सखि भाजनमीदृशानां वैरी भवेद्यदि न वेपथुरन्तरायः c. S. K. 27, 14 । असदृशे असाधारणे । अन्यैव काचिक्षिपिः ॥ [त्रयी] त्रिवेद्यां वेदत्रयीसमवेते । M. St. 7 । त्रितये । Śi. 2, 3 ॥ [मन्यु] दैन्ये । तीव्राभिषङ्गप्रभवेण मन्युना c. Ku. 3, 73 । क्रतौ । न० Mh. 2, 365 । कुधि । Ki. 1, 27 ॥ 617 ॥

[चर्या] पूजायां व्रतक्रियायां वा । M. M. 343, 7 ॥ [गेय] गान्तव्ये । प्रगे यो गेयानि प्रथयति पुरस्ताद्भगवतः । गायने । साक्षां० Mh. 2, 348 । भव्यगेयेत्यत्र कर्तरि निपातितः c. Pā. 3, 4, 68 ॥ [ययु] अश्वे । ययुयायि ययोयेय इत्यादौ c. D. Ś. 22 । अश्वमेधाश्वे । राजन्यास्ते० Mh. 2, 367 ॥ [मूल्य] विनिमये एव द्रव्यान्तरप्रतिदाने । मूल्यं तस्य ससागरा वसुमती सत्यं कियद्वर्ण्यते । भूतिविनिमये एव । पञ्चकं मूल्यमस्य । धने । पश्चा० Mh. 2, 367 ॥ 618 ॥

[काव्य] महे । Śi. 2, 2 ॥ [कुल्या] नीरप्रणालिकायाम् । उदीर्णे शीतांशौ मकरमुखकुल्याभिरभितः प्रसर्पन्ति स्फीताः शशिमणिरसौषाः प्रतिनिशम् ॥ कुल्यातुल्यं प्रसरति सदा नेत्रयोरक्षु तस्या इत्यादौ नशां कुल्याल्पा कृत्रिमा सरिदित्यादौ लक्षितायाम् c. AK. I, 10, 34 ॥ [कुल्य] अस्नि । कुल्याभरणभूषिताम् । कुलोद्भवे । Sp. 4102 ॥ 619 ॥

[चोद्य] चोदनोर्हे । अधीयानोप्यलम्भार्थो न चोद्यः स्यात्कथञ्चन । चोदने आक्षेपे अद्भुते वा । Śi. 9, 16 ॥ [गोप्य] दाससूनुषु । आरोप्यते० Mh. 2, 348 ॥ 620 ॥

[योग्य] प्रवीणे । सेवां० Mh. 2, 368 । उचिते । तूष्णीमेवासितुं योग्यं त्रिदुषा वृद्धसंनिधौ ॥ [योग्या] अभ्यासे । Ra. 8, 19 ॥ [संख्या] एकत्वादौ । H. Ch. 3, 1 । विचारे । संख्यातीतं वेत्ति को वस्तुतत्त्वम् ॥ 621 ॥

[आप्य] इयेपि । अनाप्यं जलसंसर्गाद्विदुषं खलवेष्टितम् ॥ [याप्य] नेतव्ये । याप्यः कालो भवति विधुरे दैवयोगे कथंचित् ॥ शेषत्वादायुषो याप्य इत्या-
दौ नेतव्यत्वोपचाराद्वेगे दैर्घ्यकालिके ॥ गर्हिते । M. 9, 4 v. 1. ॥ [आस्य]
मुत्खान्तरे । आस्यं० Mh. 2, 337 । आसने खीलिङ्गः । उपास्या स्वादा-
त्वा समवहितचित्तेन विदुषा ॥ 622 ॥

[पथ्या] आशेषु त्रिषु पादो भवति भवति तु पथ्येत्येवंलक्षणलक्षित आर्या-
भेदः ॥ [पथ्य] औषधे । पथ्यं० Mh. 2, 360 । अगते पथः । न्याय्ये ।
Sp. 7131 ॥ [पाक्य] विधुरं तस्य किं यस्य पाक्यं - - - । पाक्यवरस-
त्वाक्यविचारणाभिरित्यादौ पाकार्हेणे ॥ 623 ॥

[कृत्य] वेदनीये कार्ये च । कृत्यं कुकृत्यं धिषणाशलाकया । विद्विष्टे परैर-
वमानिते भनादिभिर्भेदे । तान्कृत्यान्वमन्यते यदि नृपस्तस्यात्कृतार्थः भ्रमः ।
व्यस्कौटिल्यः । क्रुद्धलुब्धभीतावमानिताः परेषां कृत्या इति ॥ [कृत्या] देवता-
व्याम् । कृत्यां देवीमबन्धयम् ॥ [वाच्य] कुत्सिते । न वाच्यस्तेन वर्णितः
॥ 634 ॥

उपालभ्ये । Ra. 14, 61 ॥ [चैत्य] स्तूपे बौद्धदेवताभेदे । चैत्यं वन्देत
स्वर्गकामः । उद्देषशादपे प्रसिद्धिहेतौ वृक्षे । Me. 23 ॥ [चय] प्राकारमूलव-
न्द्ये संवये च । प्राकारव्ययहीनः सततं विपरीततां वहति । सचि । Śi. 1, 3
॥ 625 ॥

[साध्य] इयेपि । असाध्यां साध्यपदवीम् ॥ [वन्य] वनसमूहे । वन्यां
जगाहे वनलब्धवर्णः । वने साधुनि । Ra. 2, 37 ॥ 626 ॥

[छाया] आतपाभावे । Ku. 1, 5 । प्रभायामपि । Kād. 5, 11 ।
प्रतिमायाम् । Ra. 2, 6 । गङ्गायाम् । Ra. 13, 2 । संवाहे । छाया० Mh. 2,
351 । येन केनचित्प्रकारेण सेवकसंतोषणं संवाहः । न्याय्ये औचित्ये । वः
Mh. 2, 351 । उत्तरपदीभूतः प्रायेणात्र प्रतिविम्बार्थ एव ॥ 627 ॥

[सह्य] भारेण्ये शास्त्रतेनोक्तः c. Śāśv. 485 । उदाहरणं स्वन्वेष्ट्यम् ॥
[वीर्य] बले प्रभावे धीरकर्मणि वा । Ra. 5, 37 । रेतसि । उभे एव क्षमे
सोदुमुभयोर्वीर्यमाहितम् c. Ku. 2, 60 ॥ 628 ॥

[जया] देवीभिदे । तां जयाविजयादानसंमुखीम् । ओषधिर्हयोर्हयोः
 स्त्रीपुंसयोः । एका जया अन्यो जयः ॥ [जय] भारते । ततो जयमुदीरयेत्
 e. g. Mahābhār. I, 1, 1 ! जयो नामेतिहासोयमिति वचनात् । गणे प्रमथे
 उत्कर्षे च । तस्मै जयाय निजवर्गजयैककर्त्रे । अभिभवे । Kd. 1, 22 ॥
 [आर्य] ज्येष्ठे । M. Ch. I, 54, b । ब्राह्मणे । आर्यकर्म न कुर्वीत
 शूद्रस्तत्कर्म वा द्विजः । सज्जने । Sp. 4811 ॥ 629 ॥

[आर्या] छन्दोभिदि । जवनचपलाप्यनार्याः Kutt. 312, c. 757 ॥
 [चित्या] चितायाम् । चित्यामा° Mh. 2, 349 । अभिचयने । चित्य°
 Mh. 2, 349 ॥ [सभ्य] सामाजिके प्रत्ययिते अविसंवादके वा । Ku. 7, 29 ।
 अग्नौ अभिविशेषे शालाग्नौ । सभ्योभिरिव पञ्चमः ॥ 630 ॥

[दूष्य] इममध्यबन्धन्यां दूषणीये च । दूष्यो° Mh. 2, 358 । पटगृहे ।
 Śi. 5, 21 ॥ [सैन्य] बले सेनायाम् । Ku. 2, 52 । तत्समवायिनि सैनि-
 के । Śi. 5, 28 ॥ 631 ॥

[माया] बुद्धजनन्यविद्ययोः । मायाजन्मापि° Mh. 2, 366 । वञ्चनाया-
 मिन्द्रजाले । Ra. 2, 62 । वञ्चनाविद्याधिष्ठातृदेवतायाम् । मायादेवी°
 Mh. 2, 366 ॥ [जात्य] कुलजे । चतुरगमनो यो जात्यश्वः [sic] स
 गौरिव वाहते Su. 283 । कान्ते उत्कृष्टे । M. M. 110, 1 v. l. ॥ 632 ॥

[आदित्य] सूर्ये । Ku. 2, 24 । गीर्वाणे । आदित्या व्यत्ययं हित्वा स्वां
 स्तुवन्ति पुरातनम् ॥ [श्वशुर्य] स्याले देवरे च । ज्येष्ठः श्वशुर्यः स्यात्तौ च
 संमान्यौ गुरुवत्सृता ॥ [अहार्य] इयेपि । Ku. 5, 8 ॥ 633 ॥

[नादेय] भूमिजम्बादयः प्रायो लताभेदाः । नद्यां भवे । नादेय° Mh. 3,
 482 ॥ [जघन्य] पश्चादर्थे । उत्तिष्ठेत्° Mh. 3, 480 । गर्हिते । Su. 2919
 ॥ 634 ॥

[प्रणाय्य] अभिलाषविनिर्मुक्ते । ज्येष्ठाय पुत्राय पिता ब्रह्म प्रब्रूयात्प्रणा-
 य्याय वान्तेवासिने Chh. U. 3, 11, 5 । असंमते चौरादिके । अवामुवा-
 त्सोप्यचिरेण निग्रहं समं प्रणाय्यैर्यदि संवसेन्नरः ॥ [आशय] आधारे । विनि-
 मज्जेज्जलाशयम् । इदि । निर्मलाशयतया जितं जगत् । अभिप्राये । कस्याप्यत्र
 परिस्फुरन्ति विदुषो गूढाशया उक्तयः ॥ [अश्वीय] अश्वसंहतौ । अश्वीय-
 रथ्यागजसंकुलेस्मिन्संप्रामूर्ध्नि प्रसहेत कस्त्वाम् c. Mh. 2, 369 ॥ 635 ॥

अश्वहिते । अश्वीयेषु श्वसितबहला विक्रमन्तेदशवर्षाः ॥ [अपत्य]
पुत्र्याम् । Ku. 1, 27 । इयेपि । M. M. 12, 2 ॥ [ब्राह्मण्य] ब्राह्मण-
स्वे तत्कर्मणि च । जात्याचारकदर्शनाविरहितं ब्राह्मण्यमात्मेच्छया । संघे । इष्ट्वा
ब्राह्मण्यमुत्थेय [?] दक्षिणोद्धृतपाणिना ॥ 636 ॥

[मलय] पर्वते । Sp. 4734 । आरामे । एतेलयो मलयवञ्जुलमञ्जरीषु
कूजन्ति मञ्जु घनसौरभबद्धभावाः ॥ [प्रणय] विस्त्रम्भे । Sp. 2991, d ।
याम्नायाम् । Ku. 5, 35 । प्रेम्णि । पुष्पैर्मूलफलैः प्रिये प्रणयिनि प्रीतिं कुरु-
प्राधुना । संस्तवे परिचये । Ku. 5, 11 ॥ 637 ॥

[संस्त्याय] संघाते संनिवेशे वा । संस्त्यायेन चरन्ति हन्त हरिणा हारिण्या-
मी कानने । गृहे । संस्त्याये निवसन्त्युपेतमतिथिं कलेश्वजानाति कः ॥ [संनय]
पथादवस्थायिनि बले अनुबलाख्ये । संनयोप्यनुमयावसन्नया [?] । द्रव्यमेलने ।
आ० Mh. 3, 504 ॥ 638 ॥

[कषाय] छुरभौ । Me. 31 । स्निग्धे । Ku. 3, 32 । भाविते वासिते ।
V. A. 64, 9 । रसे रसषट्कमध्यपतिते तुवराख्ये । कषायतिक्तमधुराः पित्तमन्येपि
कुर्वन्ते । द्रवे काथरसे । पीतः शी० Mh. 3, 476 । वर्णे वर्णविशेषे । कात्यायन्यवरुडा
[sic] स्यात्कषायवसनथ वा c. AK. II, 6, 17 । चित्तधर्मे अभिष्वङ्गभेदे । मृदि-
तकषायेष्वेवं वाच्यं नो कर्मवदेषु । अवस्नेहे । Ku. 7, 17 । तथा च ।
कषायापहतस्नेहस्ततः स्नातो यथाविधीति । एषु पञ्चसु पुंलिङ्गः । काञ्चिकमले ।
न जातु काञ्चिकस्य स्यात्कषाया पृष्ठगामिनी ॥ कषाये तत्र लोचने Su. 1426
इत्यादावुपमानात् । ईर्ष्याकोपकषायितेन मनसेत्यादौ चित्तधर्मोपचारात् ॥ 639 ॥

[द्वितीय] जायायाम् । स० Mh. 3, 481 । पुरणे । Ku. 3, 35 ॥
[कुलाय] इयेपि । केकान् [sic] कुलायाभिरतानुशन्ति मृगपक्षिणः ॥ 640 ॥

[गाङ्गेय] कशेरुः किबुकप्रायः कन्दविशेषः । हेस्त्रि । गाङ्गेयाभरणप्रभाप-
रिकरप्राप्तप्रकृष्टच्छविः । गणाधिपे । गाङ्गेयमभ्युदरता सलीलम् ॥ [प्रसव्य]
वामे । प्रसव्यमञ्जलिं दद्यात् । प्रतिकूले । प्रसव्यो० Mh. 3, 485 । अनुकू-
लेपि । प्रसव्योभिरिव हुतम् ॥ 641 ॥

[अभिरूपा] शोभायाम् । Ku. 7, 18 । नास्ति । असौ° Mh. 3, 471 । कीर्ति° । अभि° Mh. 3, 471 ॥ [क्षेत्रिय] अन्यदेहचिकित्साहं विषादौ । क्षेत्रियं विषमिवातिदुःसहम् । आदिग्रहणाद्भूतग्रहादौ । क्षेत्रजे तृणे दुःशोध्यतृणादौ वा । क्षेत्रिये° Mh. 3, 478 ॥ 642 ॥

असाध्यरोगे । आवेशयति° Sp. 4023 । पारदारिको यो रक्तपतिकायां मिलितस्तद्वारेण स्पष्टं हन्तुमशक्यः परस्या अनुपादेयाया मेलनं वारयित्वा तदपदेशेन हन्यते अत एव परक्षेत्रचिकित्स्यः ॥ [विषय] ज्ञाते । यौष्माकीणगुणप्रकर्षविषये शक्तिर्न कस्यापि चित् । शब्दादिके । विषयेष्वतिकष्टोऽयं विषयः स्त्रीति नाम यः ॥ 643 ॥

आधारे । M. St. 2 । न कस्यापि बुद्धिविषयतां यातीति सार्थः ॥ ग्रामसंघेपि । H. Ch. 60, 4 ॥ [व्यवाय] व्यवधौ तिरस्करणे । Mh. 3, 494 ॥ [हृदय] वक्षसि स्वान्ते मनसि च । Śi. 1, 74 । अभिप्राये । प्राभाकरोक्तेर्हृदयं को वेत्ति निपुणो जनः । अभ्यन्तरेपि । Bh. Ś. 25, c । हृदयसरसिजान्तर्जृम्भते कोपि भास्वान् ॥ अन्तर्भिन्न° M. M. 178, 4 इत्यादावुण्डुके । अभिप्रायश्चाभ्यन्तरं चोण्डुकं च तत् ॥ 644 ॥

[विस्मय] चित्रे आश्चर्ये । M. M. 37, 3 । अदर्पे दर्परहिते पुरुषे । विस्मापयन्विस्मयमात्मसिद्धौ c. Ra. 2, 33 ॥ [पर्याय] अर्थसमे तुल्यप्रयोजने । माता पिता स्वसा भ्राता कान्तामित्रपदादय इति मूल्यस्य पर्यायाः । यदेतैः साध्यते तन्मूल्येनेत्यर्थः । यथा चेन्द्रशक्रशब्दयोः पर्यायत्वम् । क्रमे परिपाठयाम् । Ra. 5, 16 ॥ [निकाय] निवासे । कायोप्यपायनिचयस्य निकाय एव Dd. 1, 44 । संघे । नाकनायकनिकायकामिनीकोपकम्पकुटिलैर्विलोचनैः c. H. Ch. 21, 7 । राशीकृतौ । गोमयगोलनिकायैः ॥ 645 ॥

[समय] शपथे । समयेनापि शापयेत् । आचारे । Ra. 11, 53 । सिद्धान्ते । अस्मद्गुणं समयो यतोयम् । संविदि व्यवस्थायाम् । Ki. 1, 45 ॥ [प्रत्यय] अधीने आयत्ते । सौराज्यं° Mh. 3, 484 । शपथे । प्रत्ययो वचनमेव साधुषु । ज्ञाने । विकल्पप्रत्ययोत्पन्ना न शब्दास्तत्त्वदर्शिनः । विदवासे । Ku. 4, 45 । हेतौ । अपेक्षते प्रत्ययमङ्गलञ्चै° c. Ku. 3, 18 ॥ 646 ॥

रन्ध्रे । रिपोः प्र० Mh. 3, 483 । शब्दे । Ra. 11, 56 । प्रयायाम् । तुल्यप्रत्ययताम्रेषु संशयादुपसीदति । संवादे । Me. 8 ॥ [ऊर्णायु] मेघे । ऊर्णोर्गृहस्य किं न कुरुते गोमायुरारादपि । कम्बले । मालिन्य० Mh. 3, 474 ॥ [सौरभ्य] सौगन्धे । एतस्मिन्मलयानिलोपि तरसा सौरभ्यमभ्यस्यति । रम्यतायाम् । लोकसंमतसौरभ्याः खियः कं न हरन्त्यहो ॥ 647 ॥

[पर्जन्य] सध्वनौ मेघे । रे गर्ज गर्ज पर्जन्य दर्पोयं यदि तेम्भसा । शक्ने । अस्फूर्जन्य [sic; c. Mh. 3, 487] सौजन्यं यदि भवति पर्जन्य भवतः । मेघदैवते शक्रव्यतिरिक्ते देवताभेदे । पर्जन्यमेघमीरयन् । क्वचित् मेघध्वनावपि दृश्यते । तत्र तूपचारादृष्टाख्येयम् ॥ [हिरण्य] मानभेदे षोडशमाषके । हिरण्यमेकं गामेकां भूमेरप्येकमङ्गुलम् । हरत्तरकमामोति c. Ujjv. on Un 96, 1 । अकुप्येयं । पूर्णा हिरण्यैर्बहुभिः कोशास्तस्य महात्मनः । अकुप्यमुक्तदधनं सुवर्णरजतरत्नादि ॥ 648 ॥

[प्रलय] मृत्यौ । सोपि प्रायः प्रलयमुपयात्येव दैवान्नियोगात् । संवर्ते कल्पान्ते । भूयो भूयः प्रलयसमये भक्षयित्वा त्रिलोकीम् । मूर्छायाम् । Ku. 4, 2 । सात्त्विके भावभेदेपि । K. Pr. 105, 8 ॥ [आतिथ्य] अतिथ्येयं । आतिथ्येयस्तु सातिथ्यविनीताध्वपरिभ्रमम् । आतिथीं तु कतमां विदमहे इत्यादौ खियामातिथीशब्दः । अतिथौ शास्त्रेतेनोक्तः c. Śālv. 247 ॥ 649 ॥

[अनय] व्यसनेषु पान्थीमृगयादिषु । अनयेनैव राजश्रीर्दिन्येनेव मनस्विता । अशुभे दैवे । सर्वमेतदनयस्य जृम्भितम् । विपदि । किं न पापमनयेन कुर्वते ॥ [अस्यय] क्लेशे । अस्ययो नैव यस्यास्ति शीते वाप्यातपेपि वा । दण्डे । कक्षा-इतस्वास्वयः शतं वाक्पारुष्येत्ययः शतम् । दोषे । Ki. 1, 12 । विनाशे । प्राणास्वये सर्वधनापहारे इत्यादौ । अतिक्रमे । Ku. 5, 23 ॥ 650 ॥

[पानीय] त्रयेपि । Mh. 3, 488 ॥ [उदय] पूर्वाह्ने । Śā. 1 । उद्गमे । उदयो यो लङ्गायां सोस्तमवः सवितुरेव सिद्धपुरे । वृद्धौ । Ki. 2, 8 ॥ [स्थानीय] स्थेये स्थातव्ये । भवतिः स्थानीयं नरपतिपुरस्तादवहितैः । स्थानवहितैः । स्थानीयं सततं ब्रह्मस्तेषां प्यदुरिताः शिवाः । पुरे । धर्मस्थानवत्तयो गाम्ना जनपदसंघसमहणद्रोणमुखस्थानीयेषु व्यावहारिकानर्थाङ्गुः ॥ 651 ॥

पितृस्थानीयत्वं तत्र भवति को नु प्रतिसर इत्यादावुत्तरपदीभूत [sic] उप-
मानार्थकम् । यद्यपि पित्रा समानस्थान इति स्थाना० Pā. V, 4, 10 इति
पितृस्थानीयशब्दो व्युत्पादितस्तथाप्युपमानार्थपर्यवसानादेवमुक्तम् ॥ [शालेय]
क्षेत्रे । अथाप्ये शालेयैः फलपरिणतिस्फातिसुभगैः ॥ 652 ॥

[अभय] भयाभावे । Sp. 485 । निर्भये । अभयाः सन्तु पन्थानः ॥
[राष्ट्रिय] इयेपि । राष्ट्रियोपि यदि दुर्नयान्वितः सोपि निग्रहमवश्यमर्हति
॥ 653 ॥

[शीर्षण्य] विषदे निर्मलमात्रे । शीर्षण्यास्तव० Mh. 3, 501 । केशे ।
जराजरढशीर्षण्यो धन्यो ध्यायति शंकरम् । शिरस्त्राणे । शीर्षण्यानां० Mh. 3,
501 । संज्ञरूपतया रुढः । शिरोभवे । शीर्षण्यान्मुच्यते व्याधेः । तद्धिते
शिरोहिते । उष्णं पयो न शीर्षण्यम् । प्रधाने । शीर्षण्ये त्वयि पूर्वपुण्यविभवै-
र्लभ्ये कुतो मे भयम् । अन्यलिङ्गको विशेष्यलिङ्गः ॥ 654 ॥

[संचय] संभवे । अतिसंचयशीलानां० Su. 474 । संघे । साहित्यसिन्धु-
शिशिरांशुरशेषशाक्तशैवावदातमणिसंचयरोहणाद्रिः ॥ [आत्रेयी] रजस्वलायाम् ।
Mh. 3, 473 । अस्यपत्ये । त्वमात्रेयि त्राणं भवसि विधुरे स्याः प्रतिदिनम् ॥
[कैडर्य] मदनो वृक्षभित् कट्फलं वत्सकत्वक् ॥ 655 ॥

[ब्रह्मण्य] भित्तशाखो जटाधारी ब्रह्मण्यो बल्कला-त इत्यादौ इयेपि ॥
[अन्वय] वंशे । Ra. 1, 12 । वाक्यपदमेलनायाम् । अन्वयेभिहितानां सा
वाच्यत्वादूर्ध्वमिष्यते ॥ 656 ॥

संबन्धे । प्राणः शरीरमिति कस्य कुतोन्वयोयम् । अव्यभिचारे । अन्वय-
व्यतिरेकौ हि प्रयोगे तदवेदिन इत्यादौ ॥ [विजय] गणभेदे प्रमथविशेषे ।
विजयश्च जयश्चैव जयन्तश्चापराजितः । अर्जुने गतौ च । विजयो विजयोद्यतो
यदा ॥ 657 ॥

पराभिभूतौ । Śi. 2, 59 । देव्याम् । आकाशे परमे रमेत विजया दि-
ग्बप्रकाशार्थिनी ॥ [इन्द्रिय] इषीके । Ku. 8, 20 । शेषसि । बान्धुं वृद्धिर्व-
लं प्रज्ञा चक्षुः श्रोत्रं त्वगिन्द्रियम् ॥ [हृच्छय] इयेपि । Mh. 3, 506 ॥
[आम्नाय] अन्वये । आ० Mh. 3, 473 । भुतौ । अधीती चरकाज्ञावे
सोध्ययोः [sic] भेष्ट उच्यते । भुतिर्वेदः ॥ 658 ॥

[निलय] इयेपि । Ra. 2, 15 ॥ [निचय] संघे । स्थानप्राप्तिं तृतीये धननिचयमुदा कल्यकृचारिहन्ता । संचये । Sp. 6948 । पर्वतस्य वप्रे तटे । - - - - । एवं चयशब्दोपि भ्यर्थः [c. 625] । संघे । Śi. 1, 3 । संचये । चयप्रकोपप्रशमा वायोर्भीष्मादिषु त्रिषु । वप्रे तटे । M. M. 168, 5 ॥ [उच्चय] उच्छे । विकीर्णनीवारशिलोच्चयेन । संघे । Ki. 3, 29 ॥ 659 ॥

[प्रचय] वेदप्रसिद्धे स्वरभेदे एकभ्रुत्याख्ये । स्वरितादनुदात्तानां प्रचयस्वर इष्यते । संघे । Vās. 266, 4 ॥ [भूरिमाय] राक्षसे राक्षसभेदे । रे भूरिमाय दृढकाय विचार्यमाशु ॥ 660 ॥

सृगालेपि । भूरिमायाः - - स्वामिन्ननुधावन्ति मे सदा ॥ [जलाशय] नलदं मांसी । जलाधारेपि । मालिन्यं परमं जडाशय तव स्वान्ते समालक्ष्यते ॥ [समवाय] इयेपि । H. Ch. 30, 19 ॥ [सुरालय] मेरुस्वर्गयोः प्रसिद्धम् ॥ 661 ॥

देशागारे । वृधाशैतैः वृरालयैः ॥ [हलिप्रिया] वृरायाम् । हलिप्रियाघूर्णितलोचनस्य । सीरिप्रियायाम् । हलिप्रिया रूपमवाप भर्तुः ॥ [उपकार्या] पटकुट्ट्याम् । Ra. 5, 41 ॥ 662 ॥

[समुदाय] रणे संविदि वा । सह० Mh. 4, 231 ॥ [आतिथेयी] पूजायाम् । कामातिथेयीं विदधाम इत्यादौ । अनयिसाधौ । Ku. 5, 31 ॥ 663 ॥

[संपराय] युद्धे । Ku. 8, 54 । आयतौ प्रतापे । नृपतेः कर्म कर्तव्यं सर्वदा सांपरायिकम् ॥ [समुच्छ्रय] वैरे । Mh. 4, 231 । उन्नतौ । Sp. 6948 ॥

[स्थूलोच्चय] असाकल्ये । निगीर्णमाप्रादवगत्य किञ्चित्स्थूलोच्चयेनेदमिदं प्रमेवम् । वन्तिनां मध्यमे गते अमन्दावेगिस्वगतौ । स्थूलोच्चयेन गजयूथमथाजनाम् ॥ 664 ॥

[समुदय] समुद्रमे । ज्योतिषां समुदये समर्थिते । संधामे । समुद्रबोद्धव-आजि जनाधिपे० Mh. 4, 231 । निकुम्बे । धनसमुद्रबयोगाद्याति जाति-र्बहस्वम् ॥ [अनुशय] दोषे द्वेषे वा । अनुशय० Mh. 4, 220 । पथात्तापे । Ra. 16, 45 । अनुबन्धे आसक्ती । प्रविमुक्तानुशयो यदा मुनिः ॥ 665 ॥

[पौरुषेय] पुंसां संघे । Śi. 2, 4 । तेन पुरुषेण कृतार्थे । M. M. 302, 8 ।
यौ पुरुषेयसृजामित्वमित्यादौ विकारे sic ; c. Mh. 4, 227 । तस्य पुरुषस्येति
अन्त्ययोः संबन्धः ॥ [धनंजय] हुतभुजि । दीप्तौ धनंजय इवाशु ददाह मोहम् ।
पार्थे । Ki. 1, 35 ॥ 366 ॥

[रौहिणेय] हलिनि । Śi. 3, 60 । इन्दुजे । रौहिणेयसहिताः शुभप्रज्ञाः ।
[प्रतिश्रय] सभायां स्थाने वा । दिव्यं प्रतिश्रयमवाप्य गुणप्रकाशं संप्राप्तवा-
न्ननु [?] गुणोक्तिविशारदः सः ॥ [प्रतिभय] भयंकरे । Ra. 11, 61 ।
भीतौ । प्रतिभयचलिताङ्गसंधिबन्धः ॥ 667 ॥

[भागधेय] बलौ राजपाद्यभागे । शक्तिः Mh. 4, 228 । भागे । Ra. 5,
9 v. 1. । भाग्ये । भागधेय० Mh. 4, 228 ॥ [समाह्वय] रणे । तुमुलो
बभूव समाह्वयः । शूते । धिक्त्वं येन समाह्वयेषु निधनं नीता निजश्रीर्बलात् ॥
[वासतेयी] रात्रौ । तां वासतेयीं स छुत्वेन नीत्वा ॥ [वासतेय] वासतेयत-
र - नुशायिभिरित्यादौ तत्साधुनि । तत्र वसतौ साधुनीत्यर्थः c. Pā. 4, 4, 104
॥ 668 ॥

[परिचय] अभ्यासे । Ra. 9, 49 । संस्कारे । M. M. 163, 2 । मेल-
ने । M. M. 101, 2 ॥ [चन्द्रोदय] इयेपि । चन्द्रोदयोद्भासितसंनिवेशे । वितानः
करकुक् [sic] ॥ 669 ॥

[प्रवचनीय] वक्तारि । साङ्गस्य वेदस्य प्रवचनीयः । वाच्ये । सप्त प्र-
वचनीयाः स्युः ॥ [वृषाकपायी] श्रियाम् । वृषाकपायी यदि० Mh. 5,
38 । स्वाहायाम् । वन्द्या वृषाकपायीत्यादौ । इन्द्राण्याम् । वृषाकपायीम०
Mh. 5, 38 । ऋषिविशेषभार्यायाम् । वृषाकपायी जलसेकवर्धितैर्मनोहरैराभम-
वृक्षकैरिमम् ॥ 670 ॥

[रै] इयोरपि । Sā. 11 ॥ [श्री] शोभायाम् । H. V. 1, 1 । समृद्धौ ।
Ki. 1, 1 । प्रशंसायाम् । Pr. P. 7, d ॥ [पुर] पुरे । A. S. 129, 10 ।
गृहे । शीलस्य सत्यस्य च पूस्त्वमेकः । काये । अस्यां मत्पुरि संनिधानविधये
बद्धादरेण स्वया दुःखेनैव निवार्यते दृढतरं कोय प्रकारः प्रभोः ॥ 671 ॥

[धुर] रथावयवे । Sū. 71 । वोढव्यमात्रके । Sp. 2135 ॥ [हु] इवे-
पि । हुमङ्गध्वनिसंरम्भभीतास्ते तु निशाचराः ॥ [शौरि] नारायणे । K.K. S.
1, 1 । शनैश्चरे । लिखेत्केतुं ध्वजाकारमालुकां शौरिमादिशेत् ॥ 672 ॥

[उरु] महति । K. Pr. 134, 13. 164, 5 ॥ [चीरी] शिलिकायां की-
टपावे प्राणिभेदे । उच्चैश्चरति चिरं चीरी वर्त्मनि वरततं समारुह्य c. Bh. Ś.
26, Su. 912 ॥ [चीर] मृगे हरिणभेदे व्रतिवत्त्वे च । एते चीरवृतं वनान्त-
मुचितं प्राप्ताः स्वतुल्यं द्विजाः ॥ [वार] काले । M. M. 62, 4 । क्रमे । वा-
राङ्गनासंगमसाभिलाषः । चवे । पतिताः शरवारवृष्टयो यदि सोढाः समराङ्गने
कथित् ॥ 673 ॥

[छत्र] आतपत्रे । Ra. 3, 16 ॥ [खुर] पादे । Ra. 2, 2 ॥ [शर]
नडे । Me. 45 । शरशब्दो दधिसारे हुग्गेन वृष्टः । इति तन्मतानुसारेणैव गृहीतः ।
अन्ये तु सकारान्तं नपुंसकलिङ्गमेतदर्थवाचिनं शरःशब्दमिच्छन्ति तप्तु न
बुद्धम् । कर्कस्येव तस्याभूत्वाददर्शनात् [?] । लक्ष्ये त्वकारान्त एव । भागु-
रिरपि ब्रह्मं दधिशरं विदुरिति । दधो वा सगुडः शर इति च लक्ष्यम् ॥
[ऐन्द्र] वायसे । Ra. 12, 22 ॥ 674 ॥

बालिनि । ऐन्द्रि० Mh. 2, 387 । अर्जुने । मुख० Mh. 2, 387 ।
जवन्ते । ऐन्द्रिणापि० Mh. 2, 387 ॥ [रुरु] राक्षसभेदे । रुराव रुववद्वै-
शो रिपुस्तव नराधिप । चित्रमृगे । Ra. 3, 31 ॥ रुसिद्धान्तसंसिद्धौ इत्यादौ
मुनिविशेषे नोक्तम् [sic] ॥ [गुन्द्रा] एतास्तिन्न ओषधयः । गुन्द्राप्ररोहकव-
लावयवानुकीर्णमित्याद्युदाहार्यम् ॥ 675 ॥

[मेरु] अक्षमालामफलके । मेरुं नैव विलङ्घयेत् c. Sp. 87 । स्वर्णगिरौ ।
Ku. 8, 22 ॥ [चुक्र] आद्यौ ओषधिभेदौ । अम्ले रसे । चुक्रो रस इवो-
द्विक्तः पिच्छहेतुतया मतः । तद्रसे चुक्रे रसे ब्रह्मे काम्बिकादौ ॥ 676 ॥

[क्षुर] रोमच्छेदके । नित्यं संनिहितं पापं तैले मांसे क्षुरे भगे । काण्डेक्षुः ।
क्षुभेदः । तीक्ष्णे कर्कशे उपमानाद्भूतः ॥ [स्वर] शब्दे । Ku. 1, 45 । उपता-
पिनि उदात्तादौ च । स्थानभ्रंशाच्छ्रवणविवरं ते स्वरा मर्दयन्ति । वर्णे । स्वरा
शक्तिः प्रोक्ताः । षड्भाषिषु । Śi. 2, 72 ॥ 677 ॥

[गौर] अजातरजसि कन्यायाम् । गौरी श्रेष्ठा विवाहे स्यात् । पार्वत्यां पीते च । गौरी चण्पकगौरीयं [sic] गजाजिनधरो हरः । पाण्डुनि ह्वेते । रोहन्मूलति-
गौरैरुत्तरगपतिगौरैश्च पातालकुक्षौ । अरुणे । चरणौ द्वौ मुखं पुच्छं यस्य श्वेता-
नि गोपतेः । गौरवर्णस्य तं प्राहुर्नीडं तं वृषमुत्सृजेत् c. Sp. 1475, d ॥ [राष्ट्र]
विषये । Pa. 1407 । उपद्रवे । वाच्यं तस्य न किञ्चनापि विबुधैर्यो दैव
[?] राष्ट्राकुलः c. Mh. 2, 438 ॥ 678 ॥

[मरु] धन्वनि । Su. 938 । धराधरे । उत्प० Mh. 2, 435 ॥ [अग्नि]
बुमे । उत्खाया० Mh. 2, 382 । शैले । Me. 14 । अर्के । अग्निर्मानुसहस्र-
नाशिततमःस्तोमोयमभ्युद्यतः ॥ [कारु] कर्णे कटुर्यस्य भवेत्पिकारवस्तं रञ्ज-
यन्त्यत्र न केपि कारव इत्यादौ कारके कर्तर्यपि दृश्यते ॥ 679 ॥

[गोत्रा] भुवि । गोत्रा त्राससमाकुला मुररिपुं प्राप्ता शरण्यं विभुम् । गो-
समूहे । गोत्रात्राणमिषेण दर्शितबलः शौरिः स वो रक्षतु ॥ [गोत्र] अग्नौ ।
Ra. 13, 7 । अभिधायाम् । या गोत्रस्त्वलितक्रुधं श्रितवती दक्षात्मजाभाषणा-
ज्जार्ति तत्प्रशमाय मन्मथरिपुस्तां यावदस्मारयत् । कुले । सोयं गोत्रे सवितुरु-
दितो वारिधेर्यद्भिरिन्दुः ॥ [चित्र] तिलके । चित्रकाङ्क्षितललाटपट्टिका । आ-
लेख्ये । Ku. 2, 24 । अद्भुते । Ra. 5, 33 । कर्बुरे । भात्य० Mh. 2,
408 ॥ कर्बुरत्वोपचाराज्ञानाप्रकारेपि । चित्रं चकार पदमर्धपुलालयेन c. Śi. 5,
10 ॥ 680 ॥

[चित्रा] सुभद्रायाम् । चित्रं चित्राहरणचतुरे फल्गुणे [sic] स्नेहयोगा-
त्क्षान्ति चक्रे भुवनविजयी सोपि कालेयकारिः । भे नक्षत्रे । Ra. 1, 46 ॥
[क्षेत्र] पत्न्याम् । M. 9, 159 । शरीरे केदारे च । न महानयं न च विभ-
र्ति गुणसमतया प्रधानताम् । क्षेत्रविदममुमुशन्ति जनाः c. Śi. 15, praksh.
Śi. 2-3 । क्षेत्रव्यवहारः । ज्योतिःशाले पटां प्रसिद्धः । तीर्थे । Me. 48 ।
योग्येपि । क्षेत्रादादाय फलं क्षोदयितुं क्षिप्यते - - यत्र c. Mh. 2, 471, p. 69,
26 ॥ 681 ॥

[शुक्र] ज्यैष्ठे मासेऽथ च । शुक्रस्य किं चित्रमिदं त्रिलोकीं बहक्रमेणा-
 तत तीव्रतापम् । भार्गवे षष्ठ्यपदे । इष्टिप्रदीप° Ku. 3, 43 । रेतसि । M. 3, 49 ॥
 [गुरु] संस्कारके । Ra. 2, 23 । पित्रादौ । Ku. 1, 51 । आदिग्रहणात् ।
 भुतमनुमत्तं दृष्टं वा वैरिदं गुरुपातकमित्यादावुपाध्यायेपि । तत्पातगुरुसंनिधौ
 निगदतस्तस्यैव तारं वधूरित्यादौ इत्यशुरयोरपि बोद्धव्यम् ॥ यत्रावलीढ
 ----- इत्यादौ सुरमन्त्रिणि स्थूले च ॥ 682 ॥

दुर्जरे । अम्लायकरसमाहि [?] गुरुणं दधि वातजित् । अलघुनि द्वि-
 मात्रके वर्णेपि । धृतगुरुनियमोपि वस्तुबन्धः ॥ गुरुभिर° Ra. 2, 75 । तथा
 गुरुभवस्मै गुरुणोरुभयोरथ कार्ययोः c. Śi. 2, 6 ----- [c. Mh. 2,
 400] ॥ [क्षुद्र] अल्पे । क्षुद्राः संत्रासमेते विजहत हरयो भिन्नशक्तेभकुम्भा
 Su. 2283 । ----- ॥ 683 ॥

VARIOUS READINGS AND CORRECTIONS.

I. TEXT.

C opens with ओं श्रीगणेशाय नमः ओं सिद्धलक्ष्म्यै नमः ओं.

Verse 1. B दुःखवीजच्छिदो.

2. B निहत्य सगृह्य. B विभवात्कचन (?).
6. C तत्र तूच्यते.
13. हेमदले B, C, Vi.
17. मण्डूकभीदकौ B, ° भेदकौ C.
22. रागेयु B (perhaps रागे तु ?); स्यादयोनोद्येषु [?] Vi.
23. B यूथीयो, C यूथीया.
24. C पावामैरण्डके.
29. a om. MSS.
35. B करेणुः - धेनुकाः
42. वृक्षे for ना वुर° C.
43. रेणुकौषधि° MSS.
46. शीघ्रभाजेन B, C. तारक भे C.
48. पर्यास्तिकायां B, C.
56. ° कार्षकौ B, C, S.
57. Comm. on Stutik. IX, 46: भूम्युक्तमे द्वयोः
58. C (and A sec. m. ?) विष्वथो; B indistinct; S विष्वेतौ.
62. S Twice (in text and comm.) दीक्षाभेदे.
67. S कुल्माशो; broken off in A.
70. S उण्डुकमुत्करे.
71. S शेफालिका वायभित्.- सौमङ्गनी.
77. S सस्वराः (but in comm. सस्वनेषु वंशेषु).
84. शालावृ° B, C. जैवाधिकः A, B, C, S, Vi.
85. A pr. m. सेवन.° S om. from 85, b to 93.
86. b om. B.
89. A भावदर्शी.
91. After 91, a B and C add भट्टारकः सुरे राशि कथितश्च तपोधने.- A pr. m. and Vi. वाक्यायवर्जिते; A sec. m., B and C वाक्युतिवर्जिते.
96. C and S sec. m. न्युल्लौ.- C लेले.
97. उल्लेखे B, C.
104. भगं B. वीर A, S. यत्नार्द्धकीर्तिषु B, C.
107. पणभियः MSS.
108. S चरे (text and comm.).
114. भूम्याटे B, C; broken off in A.
115. B, C, S बजे. S om. from 115, b to 146.
117. B बह्व.
118. A sec. m. and C हङ्गने; B हङ्गे नेरी°.

119. B शिङ्गलपर्वयोः.
124. C कंकुसस्ययोः.
134. B ०दिभवे, C and Vi. देशकालपूर्वादिभेदे.
135. C केसररत्नभाजने.
140. C, Vi. त्वन्नि.
144. A, C भास्वन्तरौ.
150. S बलजः.
151. पट्टसूत्रे B (text and comm.) and S in comm.
154. S and A pr. m. सूचकाः, C सूचिकाः.
156. मायाविहितं S. स्युताङ्गे S pr. m.
158. पतोर्णो C. नाणां A pr. m., C, S.
159. स्पष्टं A, B, S, Vi., सृष्टं C.
162. B पटौली C पटले.
165. C and A sec. m. पर्यङ्कुवजयोः, Vi. पर्यङ्कुवन्धयोः.
169. C किरौ.
171. A स्पष्टं.
172. कसिते A, B, C, S, Vi. विभाषायेषु वस्तुषु C.
177. पिचिन्तं B, S.
179. पटोर्णोक्तयः C.
180. न पुंस्ययम् S.
184. कुष्ठमौषधरोगयोः B, C and S in comm.
191. a om. C.- तरोः B, S; तदस्कन्दलते अपि C.
192. ०तर्गां A sec. m.
200. रोगेधौषधं A.
202. चाणोडशात्परः C. After 202 C adds तम्बूलकल्के पुंसि स्थावापीडः श्रेणरेपि च.
203. छक्कं A, B, S.
204. ०म्ललिहयो B, मिलिहयोः C.
205. उपोढं गृहमात्रे A pr. m., कृहमात्रे C.
206. मिलिहं Vi.
207. A चाभ्याकृष्टं, B and A sec. m. प्रस्थालीढं, S pr. m. च्यम्बालीढं. MSS. seem to be defective here.
220. B (and A sec. m. ?) गवामनादिभाजने, C and Mb. 2, 144 गवामनादिभाजने.
225. छकुन्ते A, B.
226. चाध for स्वाजु A pr. m.
227. हरिण्येष्ठी C.
235. भवेत्तं वतं A, B, S.
239. कस्याने A (?), B.
240. मंगले सृष्टे C.
248. कद्वजिषु C.
250. कापमीरी A, कस्मारी B, कद्वमीरी C.
261. प्रसक्तं A.
262. पतत्रं A, B, S; compare 298 v. l.
264. कालेच्छिते A, B, S.

265. इलेष्मादि रसरक्तादि B, C.
 269. भवजोषि च B.
 273. सेनानिवेशे C.
 275. a om. C.
 281. म्यायो B, C, S.
 288. पाके व्यवस्थितौ B.
 292. C. om. from रक्तं to अनिताम्यर्थानुरागा (verse 312).
 298. पित्तसत्त्वा A, S; compare 262 v. 1.
 312. पुरागायां च योषिति B.
 314. निर्धारिते C.
 316. om. C.
 319. A, C, S लेशिने क्षिते, B लेशितोक्षिते; see commentary.
 320. विधस्ता S, विवस्तं A pr. m.
 322. B दौर्स्थ्ये.
 324. कृषावसत्येप्यनृतं C.
 325. पीडिते स्थिते B. After विप्रे B and S add रदे च.
 327. B विदितामयोः (but आत्तं in comm.); C विदितामयोः.
 332. C transposes 332, b and 333, a.
 333. लोहितं S.
 334. स्यादायातिः शीघ्रतायां C.
 340. एकयुक्त्या A pr. m.
 341. कुचिरे B, C.
 345. गिरिमल्ली C.
 350. सप्रत्यये C.
 352. रौप्यं S.
 357. उपास्थितः प्रतीहारे द्वारदेशे C.
 358. पि चूर्णितः B, विचूर्णिते A pr. m. and S sec. m.?
 360. विसृतं A, B; विस्तृतं C.
 361. पि निन्दिते C, हि निन्दिते S.
 368. सुखा S.
 369. प्राप्तमित्रे C.
 379. बुधसंपत्तौ MSS.
 381. पादयन्त्रकं C.
 382. कायस्था C, वयस्था S.
 385. पाततन्मुद्रं A.
 387. इषन् C.
 393. मांसाशिपक्षिणोः A. सूयकरे C.
 394. भूमौ C and S pr. m.
 396. After हर्षगन्धयोः C inserts अर्जुनो रोगभेदे च संख्यापर्वतभेदयोः.
 397. विस्तृतो B, C.
 398. कुसीदं B, C.
 400. सारावरुदिते C.

401. सप्तवर्णे C.
 403. तपोमुदः A, S.
 408. प्रभावातिशयः S and A pr. m.
 409. पुष्परसे A, C, S; cfr. comm. on Stutik. VII, 39.—
 418. अंशे S and A pr. m.
 428. उपाधिर्ना धर्मचिन्ता कु° B. विशेषणोपाज्योश्च C, S and A pr. m.
 429. च for जी B.
 431. विश्वस्तेनुद्धटे C.
 432. कुटिलक्षितौ B, C.
 433. भविद्न्° A, अवभूत° C.
 435. इयामः A.
 437. रश्मिर्वे° C.
 439. लुक्का B, C, S.
 440. मूर्ते निरन्तरं C.
 441. नृपे om. B, S; क्षत्रिये तथा C; cfr. comm. on Stutik. III, 14.—
 455. तथा चित्तसमुन्नतौ C.
 466. उद्धान° C, A sec. m.
 467. भेदनं व्यथने C.
 468. विलग्नं C.
 469. पद्माकरे C.
 470. युगदम्पती B, C.
 472. वागिभ्यो B, C.
 475. संस्कारके भवेत् C, संस्कारके भवेत् Vi; संस्कारे कैलवे A, B, S.
 476. करकके C, Vi. कदम्बके A pr. m.
 478. a om. C.
 479. नारिकेलो हलधरो C, नारिकेले हलधरे S.
 482. सप्तभूमौ A, B, S.
 484. अन्तर्द्वारे A.
 489. मल्लकी C; corrected into सलकी.
 491. विहृतौ C.
 495. जिगीषायां C. परिदेवणम् S.
 499. मूषके B.
 501. B and S पूर्वो; A and C indistinct.
 502. ककुनः S.
 507. शोचने प्रापने तयोः A.
 508. अवदानं S pr. m.
 509. °वाहुकाम्या A, B; °मलेभा वाहुकोव्यो घनाघनः C; °वहुकाम्यो घनाघनः S.
 511. मातुण्ड B.
 512. अभिपन्नोभि° A, C; °हुतः A.
 513. a om. S. आस्कन्दनं for आच्छादनं A, B.
 514. स्तवयिष्यन्तु वारिदे C.
 516. स्ववागपि A and S. pr. m.
 517. भवेदाकलनं B.

519. अयजन्मा A, C (cfr. H. Ch. 101, 4); अपजन्मा B, S.
 520. कषाय° C. काषायवस्त्रावनद्धा S (text and comm.).
 522. प्रियाङ्गे S sec. m.
 523. विष्णुसेना B. सर्वश्च B; कतुध्वंसी शिवस्सर्वश्च दानवः C ; कतुध्वंसी शिवश्च [pr. m. शिवश्च]
 दानवः S.
 525. 'सेवयोस्मिन् C.
 526. S has a gap here extending from 526, b to 534.—
 528. a om. A. शिल्लिगकः B.
 533. सस्त्रभिद् A, B; सुराभिद् C ; सुरभिद् Vi.
 534. न्यायो B, न्याये C.
 535. लेपे लोपन° B.
 537. गोष्ठाध्यक्षमामवृन्दप्रत्यगोपा S.
 541. वेवे B.
 543. Between this verse and 544 C inserts ब्राह्मणः कम्बलो गावः सूर्योभिस्तिथिरेव च ।
 तिला दर्भश्च कालश्च नवेते कुसपाः स्मृताः ॥
 549. आणार्थे C, S. मुसुलाग्रस्थे C, S, and A pr. m.
 552. संविभाज्ये C.
 555. बालके B, S , बालकाभ्यन्तरे अपि C.
 556. गात्रविनामे C, Vi.
 559. गीतभेदे A. वृषभः S.
 560. कामधेनुर्वनम्त्री [!] S.
 565. a om. C.
 566. 'विकल्पेषु C.
 571. कामे A, B. ओषधिचन्द्रयोः C.
 573. कालिन्दी C.
 575. भावभिदातपौ C.
 579. रुद्रेषु भीष्मश्च B.
 584. 'चक्राग्रे B. कृपान्ते A.
 591. निगमः B, निगमाक्षि° C.
 596. चोपगमः A, अयोपगमः B. आरम्भपक्षयोरपि [!] B.
 598. गच्छा तु गोसम्प्रे च C.
 605. रजतरूपे B.
 607. 'धने B, भव्योषधे धने C ; भव्यौषधिधनं S.
 609. b om. S.-पूजार्थे A. स्यादर्थोदर्थोर्हयोस्मिन् S.
 611. 'लक्ष्मेषु A.
 612. क्षयौ निलयकस्यान्तौ B, S.
 615. न्याय° C, S.
 616. न्याया° A, C, S.
 621. एकहादौ B, S(?), and A sec. m.
 623. काचबवकारे S. पाक्ये काचयवकारे विडे C.
 624. भविष्यकार्ययो B. विषु गर्दने [?] B.
 625. चैत्यं C.
 627. न्याययोरपि B, C.

629. देवमेहे B. विभवे चार्या ज्येष्ठब्राह्मणबान्धवाः C.
 630. मन्वायिते A, Vi; om. C.
 633. इवागुर्यौ S.
 635. अभिलाषविनिर्मुक्ते C.
 637. प्रणयः B.
 639. बालेहे A, B, S. बलेहे C; cfr. अबलेहने Mh. 3, 476 p. 133, 2.
 644. ग्रामिसांघे C.
 645. शिवदर्पे B, शिवदर्पौ C. स्यान्निकामे C.
 649. स्वनपुंसकम् C.
 652. शालीयः A, शैलेयः S.
 654. विशदे B; विशदे केचो शिरस्त्राणे नपुंसकम् C. प्रधानवेद्यार्थिकः B.
 656. कैयुदं B, केतयम् (?) S, केतवं Vi. — °मालनयोस्तथा B, C; °शीलनयोस्तथा A.
 659. स्यालये B; स्याज्जले A pr. m., C, S, Vi.
 661. नलदे corrected to जलदे in the margin of C. इलेष्मसंघौ B, S.
 662. सूरिभार्या B and A sec. m. हरिप्रिया C.
 663. संविभाज्ये C.
 667. रौहिणीयौ A.
 669. मीलने A, B, Vi. After 669 B adds विलेशयो मूषिके स्यादुज्जमेपि बलेक्षयः ॥ स्पष्टम् ॥
 This line is taken from the Viśvaparakāśakośa.
 670. B श्रीगोवोः. After 670 B adds Viśva 1428 (Benares ed.).
 671. कार्ये A, B, S.
 672. शौरिनी S.
 675. शैरिकैरिका C.
 676. अक्षमालाप्रयत्नके S. स्वर्णगिरौ C, and A sec. m.
 692. ज्येष्ठे C, ज्येष्ठान्नौ B.
 693. °कृतपाद्येष्वपि S. दुर्जनालघुनोः C, V.
 694. स्वीकृतावपि comm. on Stutik. I, 4.
 686. तारं तीरास्तरे C.
 687. °बुधस्कन्दे C.
 688. भेन्नोन्धार-पूर्वाभ्या ?? A.
 691. °म्बुतानावपि C.
 692. °युधमिदां A (?), C. पदे for चये A.
 693. कालिङ्गे A pr. m., तालाङ्गे (or कालाङ्गे ?) A sec. m., तालाङ्गे C.
 694. सिंहास्त्राय A. कविलेषु च C.
 695. b. पुत्रानुपद्भ्याः A pr. m.
 696. म्यान्नौ C.
 697. कद्रुः स्यान्निङ्गले विषु A. बकुले for दिपुले A pr. m. नकुले शौरौ for नकुले शौ च C.
 698. पटे A sec. m. वास्तिनाथां C.
 700. हेरके C.
 701. कटिने विषु C.
 702. सेनास्त्रादनयोः अपि A, धना? C; cfr. Mh. 2, 454 p. 67, 19.

704. न्याये C. पुमात्मज्ञे C.
 705. द्वे सहस्रे C.
 708. शर्मवति C.
 709. पीलौ MSS. ; read गीर्णौ ?
 711. चक्राद्यधौ C. द्रुते C; probably correct.
 712. स्वारो A.
 715. -यात्रोन्तर्वेपि च C.
 717. भूर्वाक् C.
 718. सीरौ C; धीरौ गम्भीरा° A.
 719. भृशं मृतौ C. 719. b is inserted by second hand in A.
 720. सङ्क्रारो A ? मार्जने C. मीलने A, C.
 721. स्यात्तकुचः A sec. m., स्यात्तदृचं ? C.
 722. °भद्रार्कपणयोः C and A sec. m.; probably correct.
 723. कुक्कुरो A. वर्दकद्रुः ? C. शकभेदोथ बर्करः A pr. m., corrected into शाकभेदोथ बर्बरा (?). शोकभेदे तु बर्बरः C.
 725. परौ for °प्यरौ A sec. m.
 726. पाण्डुश्च A pr. m.
 727. जम्भीरौ दन्तशृङ्गे C.
 729. कवरा त्रिषु C.
 730. सौपहासे ? A. सोपहास्ये C.
 731. C कुमारी ना. C om. from 731 b to 733 a.
 735. तादार्थ्य° A.
 736. प्रस्तराववौ C.
 739. सुषिरं A. नेत्रे तु सुषिराभीरुः शतावयम्भया C.
 741. सूक्ष्मादमरोगभेदौ C.
 744. ओष्ठधरोन्ध्वर्हानौ C.
 745. गजमण्डनम् C and A sec. m.
 748. वसनाकाशे C. चाधारौ C. तज्ज° ? A pr. m., तज्ज° C.
 749. विटपोखी भास्वरः C. तु भास्वरे A, C.
 751. लक्षकः C; A's reading, supplied by second hand, is not clear to me.
 753. मणिपायणशया° C.
 756. उज्ज्वलशृङ्ग° C.
 757. नृपदंशिकौ C.
 760. शुण्डीरौ A pr. m. बालके C. मुस्तयोः C; A indistinct; cfr. Mb. 3, 571:
 पुस्तके लप्यकर्मभीति मङ्गलः.
 761. किंशाह ब्रह्मिण्येषु C. वैरवैकृती A pr. m., वेग° sec. m.; वेगवैकृते C.
 762. कल्मषे C.
 763. वा for ना A pr. m.
 766. विद्याधरो A pr. m.
 767. विद्याधराः A.
 768. करवर्षा C. करवर्षा A.

769. चतुस्सुकि° A, चतुरभि° C.
 770. गात्रकारम्भे A pr. m., गात्रिकारम्भे C.
 772. स्या नियोज्ये A.
 774. दावाघटे A.
 775. कूबरे] sic MSS. आनुस्वारो स्त्री A.
 776. शौर्ये A pr. m. तारागमाच्युते supplied by second hand in A; तारागमाच्युते C.
 778. चाभिमरः A sec. m.
 779. वृत्तामे A pr. m.; cfr. Mh. 4, 279. व्यतिकरे कतौ C.
 782. सहचरो A pr. m. सहसंचारिणि C.
 783. पुमाच्छरे C. कुरवस्तथा C.
 785. विप्रमिन् Vi., and A pr. m.
 786. वेष्टधरो A pr. m. अथाम्भरे C.
 787. वैकृतौ C. तप्तौ तु C.
 788. निस्स्वद्य A pr. m.
 789. क्षोरकोटिः A, pr. m.; क्षारकुटे C, Vi. °नवाभयोः C.
 790. पटला C. न सिते A pr. m.
 791. काकोपहारदैवेषु C.
 793. पवित्रय° A.
 794. उच्छिन्ना A (?) and C sec. m.; cfr. Mh. 2, 502. शूरा A.
 795. भोजने C. पालिकय° A; पाली comm. on Stutik. VIII, 13. From कलवा° to मनोहरे (796) quoted in comm. on Stutik. II, 17; see also Mh. 2, 466.
 796. कालगुरौ निर्वृत्त्यादौ C.
 798. फाले C.
 799. दण्डा° MSS. read लण्डा° ?-पुण्ड्रि° Mh. 2, 432.-रम्भे गृहे A.
 800. प्राणयोषधिभिदो C.
 801. आणवादौ; see comm. on Stutik. XXX, 39.
 802. वृक्षे C. मत्स्यानिबन्धने (?) C.
 803. श्रेष्ठेषु A.
 805. सद्यश्चानयोः A.
 807. द्वीवीरके A. नाङ्गहे गोडे C.
 809. कर्णेषु MSS; read कल्केषु?
 810. हृषण A. (करका i. e. वर्षीयल Mh. 2, 501.)
 811. वारहस्त्री C.
 812. भीष्मा A, भली C. शालाक° C.
 813. हेला S. हेलाडी डालिलासाडये C.-Read नीलिनी for दोलिनी ?
 814. भेका A (compare AK. I, 10, 24) ; शूद्रायुधोऽङ्गेषु C.
 816. वात्यायामने C.
 817. बान्दो for वातलो A.
 819. छदिनेषुह्रयोः A. छिदिनेषुह्रयोः C. पटली C.
 821. श्रीवे for कृन्ने A pr. m.

823. देवभेदे *i. e.* षण्डिकायाम् cfr. Mh. 3, 625.
 824. देशे विम्बे C. मण्डला for मण्डलः C, and A pr. m.?
 825. वृत्ते *i. e.* वर्तुले cfr. Mh. 3, 669.
 828. मेचके A, C, Vi ; मेदके Hemachandra Anek. 3', 643 (see commentary), and other authorities.
 831. जङ्गला C.
 832. कुलटी C. तण्डुलं C.
 834. शुक्ले C.
 835. त्रिषु only once in A.
 837. निजुला C. नाटकेगला (or नाटकेर्गला ?) C; A's reading, which has been supplied by second hand, is not clear to me.
 838. मरौ ना C. तण्डुले त्रिषु A. भार्या तु मातुली C.
 839. a does not seem to belong to Mañkha; cfr. the quotation given by Mahendra 3, 671.
 840. श्रीफले तिल्वे A.
 841. गर्भपातने A.
 842. पिच्छिला C.
 845. केशदेशे A. तु कुन्तली C.
 846. b om. C; it is given in the margin in A.
 847. ना बुके नेत्रकाशयोः C. पोटगला C. षण्यकमालिका C.
 848. पुष्पकलं C. प्रवे ? A.
 850. मदकलो मदेनाव्यक्त° A; cfr. Śāśvata 227.
 851. स्यादसुतीवलः C.
 854. °चेष्टासु जन्मसु C.
 855. पूज्यवत् MSS.
 856. भूत्यैववयोदयोपि च । ध्रुवो भवित्सान्स्थानुकील C.
 857. गीतिस्त्रुग्भेदयोर्ध्रुवा A; cfr. Śāśvata 4.
 858. कोले A.
 860. षण्डे दैवयुक्ते भवेत्त्रिषु C.
 862. केल C. Both MSS. have a gap after इवो; the akshara धे in C only; marginal correction in A not clear to me.
 866. ध्रुवो भावे A.
 868. अथ विश्वासे MSS.
 872. निधनासनी A.
 873. °प्रसवे C; cfr. Mh. 3, 689.-
 876. भस्मादेः C. देवनाग° A sec. m.?
 879. After त्रिलिङ्गकम् C adds त्रिषु पारिव्रजो दीर्घे लोले चोक्तो मनीषिभिः
 880. बहुः C.
 881. चराभिचरौ C.
 886. रज्ज्वादिवलये C.
 887. वशा for वेदया A, वदया C. See Mh. 2, 540 p. 79, 8.-

888. Compare 906 below, and Mh. 2, 534.-
 890. निवेशो A.
 892. बटीपत्रे C. The spelling अभीष्टु recurs below 907 [अभीष्टु].
 893. विनाशः स्यादनिष्टादौ A. शिलङ्गं नष्ट° C.
 894. Read वागीशा ?
 895. कलशि श्रियाम् C.
 897. परामर्षबाधयोः A.
 899. च गोपुरे च A.
 900. त्विद् छोभा रुद् च A, त्विद् कोशा (in the margin corrected to ?) रुद् च C. गवां गणे A, गवां गने C ; read गवाङ्गणे or गवाङ्गने ?
 901. साकरे A?
 902. प्रसादनिष्ठ° C.
 904. श्रेवे वाशः-हयोः C.
 905. बले; cfr. Mh. 2, 560. केडे A.
 906. Compare 888 above.
 907. अभीष्टु; cfr. अभीष्टु 892.- आत्ममाधवाः C.
 908. रक्तकं तृणां A; रौहिषं रक्तवृत्तं C.
 909. गण्डूषो A ; गण्डूषा C, and A pr. m ?
 910. आमिषं for आमिषे C. सन्नक? A.
 911. दुग्धकायघने C. व्यक्तो A, व्यक्ते C. दोषकालयोः C ; but cfr. Mh. 3, 732: दोषवन्त्यपि मङ्गलः.
 912. शिञ्जाविले C.
 914. संघर्षे C.
 915. सुरा A.
 916. चषके A.
 918. वासो C. योक्त्रांशे च वुको C.
 919. मांसी C ; perhaps correct
 921. ज्ञावे च A.
 926. सदाभयच्छोकः A, °चोकाः C.
 927. वर्षो C.
 928. तपस्तु comm. on Stutik. X, 22 ; तपस्तु तपसे C.
 933. b om. A.
 935. b is given in the margin in A.
 936. हर्षे° indistinct in A.
 940. कल्पुने A. न पुंस्ययम् A sec. m.
 944. तद्वावादी C. दूर्वाश्ले C.
 949. पुबहो for संवहः C.
 950. See Mh. 2, 588.—दन्तस्कन्दे C.
 951. वासिता C. वम° cfr. Mh. 2, 583.—
 952. यादोषहारयोः] cfr. Mh. 2, 585.—
 954. बाहा broken off in A. बाहुतरे] sic MSS.

957. संवाहः not quite distinct in A. विग्रहो C; probably correct. निग्रहः C.
 958. स्यान्सुष्टा C.
 960. नागरसे A pr. m.— A om. from 960 b to 1002, three leaves being missing.
 966. Compare Mh. 2, 547.—
 967-968. Compare Mh. 2, 543 and comm. on Stutik. VIII, 32.
 969. गरुत्साध्याविरोधेषु C.
 972. कर्कट्यां C.
 973. साक्षिण्यक्ष-मि धातकी C.
 980. जघनेप्यतिः C.
 981. Read वितर्कप्रसन्नसन्निधेयुताप्यर्थविकल्पयोः?
 983. Read प्रकाशादि for प्रकृषादि ?
 984. यावत्तावदसाकल्ये C.
 999. भेदप्रथमयो पुनर् C.
 1003. स्यादिवैषम्ये C.
 1004. जम्पप्रकासयोः A.
 1005. First pāda om. C ; the manuscript ends abruptly with तन्वै मुख्यत्वमन्त्रा ।
 इति सान्नाः ॥
 1008. अह? A sec. m.

II. COMMENTARY.

- Page 1, line 13. वाञ्छे° indistinct. 20. MS. धत्प्रहय.
 2, 3. MS. कान्यः 11. Perhaps विशिक्तदर्शनमित्यादौ. 15. MS. निःशूकः. 23. MS. वर्षिका.
 3, 5. See Bālarāmāyaṇa VI, 15, d.—6. MS. खलस्यष्ट. 11. Perhaps प्रजगाय. 26. MS. वनेका शक्तनी.
 4, 3. Perhaps सेहे ; c. Mh. 3, 86.—8. MS. वरस्यान्कन्य°; c. Mh. 3, 2.—11. MS. निव-
 त्कालो. 13. नारदादौ] See Nāradaśmṛiti I, 102 p. 75 in Jolly's edition. 17. MS. तनासौचम्.
 24-25. S बालिकोर्मयोः.
 5, 4. S om. the gloss मेष्वाकिनः शिखिनः. 8. B om. पङ्क. 12. B adds इलक्षोऽयमविशिष्टः प्रस्तरः
 तदुक्तं पुलकं ब्रूयि. 15. B तीक्ष्णं. 20. पुराण broken off in S. Read पुरे with Mh. 3, 41.— 25.
 S बन्धकीनिकटमप्रसातिः. 26. B सर्वनाशने रुद्रम्.
 6, 4. S omits the example for हारभेद. 12. B om. खनिका. 13. After खनिका B adds रत्न-
 स्थाकारः. 20. Thus S (but it does not indicate the gap); B बन्धकेरावृता एते दुर्गमायत°; c.
 Mh. 3, 84. — 25. B रात्रिका सर्वप्रस्थथा. S असुरीम् and असुरी : also B originally, but cor-
 rected into आ?

7, 2. After °पाचयोः B adds नायकनायिकयोः. 5. S आलिकाङ्कितनट. 7. परिपित्रराणि (and om. स्थलीषु) B. 9. निर्विग्रहमङ्गला (?) हि इति S, निर्विग्रहमङ्गलादिभूता a gloss in A. 12. B substitutes स तावत्तं for तं. 15. Sic S; आलिकाङ्कितनटने म मीलमित्यादौ B. 18. विकल्पनत्वे B. 19. अजागावो S sec. m. 21. Read संमये with B (and S?). 22. S omits the gloss on दीक्ष्य. 24. B वा पुष्पिकेति विकल्पनेनत्वपिधानात्.

8, 1. कीडीकरणम् S. 5. Before प्रधानान् B adds बहुधरवान्. 12. नेत्ररोगेषु S. 15. S in the margin : समदेवः पुरुषः स्वस्थ इत्यर्थः स आदावन्ते मध्ये वा मये पिबेत् इति यथेच्छनीत्यस्यार्थः ॥ 18. B स्वस्तिनाकृतिसामाद्य रुचका क्रियते. 19. S omits अवररत्नमित्यर्थः. 21. B कनोडकाविपांडकौति°.

9, 3. मानवा B. 6. प-भ्रमन्ति S °णांयो मध्ये भ्रमन्ति B. 9. °नेदं रंजितं B. 11. पादकीर्षं S. 13. मृगमृगं S.

10, 5. जीवेरात्रिकङ्कन (?) S, जीवेधानोरात्रिकङ्कन (?) B. 6. S has a gap here extending from मसिद्धः to तस्मिन्गते (line 13). 10. MS. पुण्डरीकैरम् (?) 11. Correct शिष्याणां. 16-17. S omits the example for शाखा.—B has विपिनानां वातभूता शिखा. 21. S °बदित्यादि. 24. व्युद्धा उच्यन्ते S. 25. मेनोसो om. S. 26. इत्याकरोमि S.

11, 5. S om. इदं. 10. B सौवर्णप्रसरः; see Kautilya quoted in Z. D. M. G. 28, 105.—13. एकवेनामरसिंहोक्तम् S. 14. B द्वित्वं. 15. कृतमिति B. 22. हिमकरमहसेव B.

12, 2. B adds इषः शरः घृणिः रात्रिः लक्ष्यदृष्ट्या प्रयोगदर्शनेन अर्जुन्यादौ क्षियां स्वर्गादौ पुंसीत्यर्थः. 3-4. एतद्योनिर्विश्रितं सर्वमेव भगवानित्यत्र व्याख्यानमर्हति B. 7. वृद्धैर्नीमे° B, °णपतिमित्यादि S. 8. इत्यद्वैतविप्रकर्षं B. 10. स्ववृष्टि° B, and S pr. m. 13. Read भोगः पालनं. 17. B ऋतुहियोगविचलोर्ध्वजः संभुः. 19. इमंरम् explained by राजानं in S, sec. m. 20. चरे S. After चरे B adds विष्कम्भादौ च. 24. S omits the example विगल°. 25. S omits the additional meaning.

13, 3. After कण्टविशेषे add पुमान्. 5. S has जगमयूखेत्यादावर्के. 7. S omits this line. 18-19. B तर्हिनागमित्यादौ. S has a gap here extending from line 19 to page 17, line. 18.—23. MS. आरजाडस्ते विद्वत्कवचा वृष्टि (?) वयोः. 24. Perhaps पक्ष एव. 26. MS. भगां गमित इत्यादौ.

14, 4 5. MS. व्यतर्कद्विभेदः. 6. Probably सौमिर°. 11. MS. शिदे. 15. MS. रथो. 25 MS. कोको.

15, 2. MS. तत्सर्गे मानोमा°. 8. MS. मधेभिर्णा. MS. 9. चचाल तदादाभि°; c. Mh. 4, 47.-11. The missing syllable is दू or ह् in the MS. 13. Perhaps स्त्रलद्वयसंविनि । विद्याभिरुपसर्ग°. 14. MS. मुष्ठी 17. MS. विदुमयम् 27. MS. पटलातदभेदः.

16, 1. Taken from Viddhasālabhañjikā I, 11, d. Correct accordingly. 8. MS. नाभं सरोजम्. 9. MS. परिहतकरि कुसौम्यैरसदनि की तावदे (see text) नीकृष्णकृता. The commentary is defective here; see Mh. 2, 56.-12. MS. व्यवहारानुरः पचे? 14. MS. यत्कीटिम्बः. See Kahirastāmin on AK. II, 8, 21; Z. D. M. G. 28, 105.—19. MS. नोदयादित्यादौ (?). 22. Comm. on उच (and text) is missing in the MS. 24. MS. मृमचो. 26. MS. कातिरित्यादौ. Read कान्तिम्.

17, 7. Perhaps गुरुः. 8. The gap is marked as such. 9. MS. मृग्ये for कुम्भे. 12. कल्पको; see p. 18, 9.—18. Perhaps ऋग्यः. Commentary on प्रजा (and text) missing in B. Of the first quotation under प्रजा, nothing but सप्तय सा is left in S. 22. B मृजमुक्तारकुम्भेत्यादौ हस्तिर्हते अन एव कुम्भरः.

18, 2. S बलाङ्गवानीत्यादौ. 3. B विलापान्वनितवादिन्यादौ. 9. B इयेपि. The quotation has occurred already p. 17, 12.--12. After the quotation B adds इति राजतरङ्गिण्यां विप्रहराजो नाम कव्यमंतिरे (?) को राजाभूत् आष विगतः प्रहराजः सूर्यो दिवा प्रहराजश्चन्द्रश्च रात्रौ यन्ता तादृशे काले कव्यकुपं तान्य-कुपमातामुदय इति तस्य राज्ञः प्रजापीडकत्वं सिद्धितं. 16. B पूर्वसूत्रे—अत्र सूरवच अत्र मूर्ख पादवर्णनकिन्तया रोगी इत्यमुपस्थाता इति. 21. B महात्मन्. 23. S गुणदोषौ गुणी वेत्यादौ छले. 24. B हिताहितम्. 26. B °टस्थोक्षरमभ्युते. 27. B रात्रौ पुञ्जे. 28. S सूरार्ङ्गं. B कूलमिति.

19, 1. B °मार्गेर्वाचने. 2. B लेशे for कालेस्वे. 6. नदी तृणभेदः a gloss in A. 11. B श्रवे भूतभेदे. 12. B भोगौ कटौ for कट इति भोगौ. Bom. शोभनं. 13. Compare Hemachandra, Uṇādigapāsūtra 476: कुणालः कुतमालः कटविशेषश्च. 15. Read अकार्येपि with MSS. 17. B अलस्यां चटुमन्दनैकाविरत इत्यादौ पिच्छण्डे कुक्षौ अलस्यांमलसिकांश्च्ये कुक्षिरोगभेदे c. Mh. 2, 87. 23 B लवने तु. 26. S विनष्टमतिरित्यादौ. 28. B विशीर्ण.

20, 1. B omits पोटा इत्यादौ द्वि°, but has a note on the etymology of पोटा. 4. After यत्पुटे B continues व्याघ्रनखं सिंहनखं तच्च रक्षार्थं बालानां गले बद्धयते इति लोकप्रसिद्धिः तूर्णमयः कार्त्तनाक्षो वा कङ्कुणो बालानां रक्षार्थं मणिबद्धे बद्धयते इति च प्रसिद्धिः. 8. S ज्ञानपाणितले.— S °पचान. B इत्याक्षौ चानभेदे. 13. S अरघट°. 15. S घटनामुपैति. 16. B म्रियदक्षिणे. 17. B तु एतत्. 23. B inserts यज्ञादौ before यज्ञाय. 26. प्रचारिते om. B.

21, 3. S विनाखनि. 6. B and Mh. 2, 100 विधिविलसिते. 7. After रोमाञ्चविषये S inserts इति कदम्बे; B inserts क्लीवे इष्टशब्दस्य रोमविशेषणत्वात्.— B इष्टे रोमीभरेषु; cfr. Mh. 2, 100 p. 19, 7.— 10. cfr. Mh. 3, 550 p. 141, 3.— 15. B यथा°. Example for शिक्षित missing in MSS. 16. S हारम्. 17. MSS. om. the example for तक्. 19. S इत्यादौ तद्वति भवेच्छिषु. 25. With उन्कट°. compare p. 20, 15.— 28. S sec. m. व्यादायि. B अवटवर्णे°.

22, 1. B अवटवर्णे. 3. After खलभृष्टादौ B adds क्षिविरी इति भाषया प्रसिद्धे; cfr. p. 3, 6.— MSS. write पिच्छित°. 8. B रेवतीदशनोच्छिष्ट°. 19. S रुढ°. 21. B निरवतारित्यादौ. 22. B कुरु for कुल. 24. S अन्तर्भा for अन्ते च. 25. A gloss in S: निष्ठा नाशः क्षारीरपातस्तदवधिके ब्रह्मण्यै नियमो यस्य स नैष्ठिकः.— B explains पार्ष्णगः by सेन (r) याः पञ्चाशामी. 27. MSS om. संकरोद्भवे.

23, 7. B परिपालक°. 8. B पाटालिका. 9. B पात्रभेदे च. 19. B भाण्डधारी. 21. S पतिपथ, A (marginal gloss) पतिपथि. B and S इण्डनीत्या. 23. S भक्षित. See Charaka quoted by Gold-Stükr Diect. s. v. अयोगुड.

24, 1. B adds रोहितस्य मत्स्यभेदस्य मुण्डे शिरः तस्य खण्डः तं. 9. B inserts मयु after विपत्ति. 10. B adds अकटोत्कण्डयोश्चाण्डं एण्डया मुण्डितो भगः मेरोरुत्कण्डयोत्तोडशष्पहोमतटापते इत्यादौ च विपदाणां. 18. MSS. आसीदुरु°. 22. S गण्डुल°. 25. For the complete verse, see below p. 27, 15.

25, 3. S इडागुदहरे°. 6. Both MSS. are defective here. 7. तु om. S. 8. After विकल्पाङ्गे B adds कर्मविपाकप्रस्तावे. 16. B लग्नस्थोपचारार्थे. 17. S अं. 19. B लीढमभ्य. 20. Comm. on उड missing in S; B says only स्पष्टं. 24. B quotes Me. 2 for मास. 27. MSS. omit the commentary on verse 207 a.

26, 6. B अरिषे खण्डयक इति भाषया. 9. गणतया corrected into गणनया in S; गणतिषाः B. 10. S and B इवेनिका; cfr. p. 29, 21.— 11. MSS. नातिरिक्ते. 12. B दे for स्वे. 13. घृतादौ क- (व्यने om. S. 14. B नानुं शक्यता. 19. B omits रूपादौ. 20. B विनिशते येतिपैति इत्यादौ. S भक्तकरे superscr. व्यञ्जने. 22. B inserts गुणसूदो (?) before भामसंज्ञे.

27. 5. MSS. add अक्षरे पुनपुंसकयोः 6. B गुरुतल्ये महापातके प्रा०. 15. B व्यासे कृष्ण इति प्रयोगः. 17. B विज्ञेयते.- MSS. वर्णयि. 23. B तावाग्मणः.

28. 1. B काकभेदे कृष्णवर्णे. 2. B सुरभिः 5. B वमयुष्मनाः (?). 8. B ताम्बूलेनोपकरणे. 11. B अक्षस्य नामिक्षेप्यस्य काष्ठस्यान्ते. 16. B कुविदीक्यो. 24. B हरिणीभिर्भृत° (?). 25. B हरितनीलवर्णौ नविहरेहेरिणीम्.

29. 5. B प्राणप्रीक्षणकेतवे. 7. B प्रधनं मां च प्रमाणं कृत्वा ययस्याः कुशलं पत्यासीत्याद्यौ. The quotation is, according to Kshirasvāmin on AK. taken from the Kauṭilyaśāstra. 10. Read सुभगं कर्णैर्मन्त्रैः. B explains साधकतये by कियासिद्धौ प्रकृष्टे हेतौ. 14. B अक्षपटली. 20. B भलिभाराद्यकीडा. 21. S अक्षीतिः इवेति काचतुर्भगः. After चतुर्भगः B adds विंशतिः वराहकाः काकिणी and a quotation from the Siddhāntasīromani. 26. B सिद्धोपपन्नाने.

30. 13. B सुधिमलधिवत्. 14. S omits सस्वानुर्कपं. 16. MSS. omit the example for इभाङ्ग. S has a gap; B says only इभस्य इस्त्रिनः अंगं तव. 17-18. S has the following gloss: सुवर्णस्य सोमनवर्णस्य । सुवर्णस्य षोडशमावकस्य सुवर्णस्य हेचोद्गुणीयकं । एकं सुवर्णपदं विचार्य अर्थतः यथा सोमनो वर्णः स्तुतिर्यस्य सः । सुवर्णस्तस्य ॥ 19. Read दिगुणग्रहणम् (?). S indistinct; B omits the example. 22. B रेखादिसन्निवेशः. 25 — 26. Compare also Prabandhachintāmaṇi, Bombay, 1888, p. 92, 10.

31. 5. S दारिद्र्याद्धितरणिः. 9. S सक्तो. 15. B चरति सदैव काकवर्गः 18. B (after the quotation साहेत्य°) इत्यादौ दुरधिरोहणे इत्यादौ च रत्नसम्भवहेतौ पर्वतविशेषः. 19. B सौत्वावदात (i. e., शेषवदात). 26. B पश्चिपगोन्; स्थितात्पातारां.

32. 9. B दिवेकविशदो. 12. B गर्वा; cfr. Mh. 4, 75.— 14. B. °मिति च लोकप्रसिद्धमिति.

33. 7. परमार्थमन् B; c. Mh. 1, 9 (p. 4, 14). 9. MSS. दक्षात्मजायो. 14. B कान्तः.

34. 1. S अञ्जिते. 5. B रसरकादौ. 12. S sec. m. प्रनुकोटौ. 14. कद्वण S; om. B; read करण? 19. B कापि. 20. B मर्कौले. 22. B स्वरांशे प्रकृके. 26. B अनुदेगा. 27. B चाग्याख्यायाः.

35. 2. B जीवने तस्य कावदुकाः वात्ताका यस्य भोजने. 7. S writes वृत्तम् । उच्छसिलम्. B is defective. 13. B adds जायतेनया भिषेष्वाभिधानपत्ययावेति जातिः जननं च. 18. The commentary on the words रीति, रवेत and सित (v. 274-75) is missing in S. 19. Correct रीङ् खयने.

36. 1. A (marginal gloss) प्राप्ते विस्तृते च.—वाये तःखीगीते. 5. S pr. m. and B अनुईस्तदरः. 12. S दुष्टकरवन्. 14. S कामिन्या विचल - - स्मिन् (sic). 19. Both MSS. are defective here. 20. B अयुत्तमिद्वानाचारारवेयभावः. See Goldstücker's Dictionary, p. 444, b. 18.

37. 2. With लूनातातिः सूचयतीह वर्षम् compare p. 29, 22.—5. B काले. 14. B om. from बनेने to योजिता (line 16). 21. B adds वेति याति रीतिः अत्रः इति स्थामी ग्रन्थकृतापि श्रीरत्नाम्बनुसारे-भवेत्तदुदाहृतं; then follows an extract from the राघवमुकुटीटीका. 24. MSS. सङ्गच्छित्योः.

38. 8. S प्रतिज्ञावति corrected into ? 9. MSS. मलिन for मलन. 12. B नदादयकवाचि. 15. cfr. p. 29, 4.—17. The passage is taken from V.S I, 14, d or Bā. II, 17, d. 20. Compare also Mh. 3, 426: गुरुणां साधनं कार्यमुदकात्प्रापिति स्थितिः. 21. B गाभी.—कचित्. 23. B omits from गवि to °कृतम् and substitutes स त्वमेकान्तरां तस्या मदीयां वत्स मातरम् (Ba. 1, 81 v. 1.) एव पीवसिष्ठमुनेः दिलीपनृपतिं प्रति वक्तिः हे वत्स इष्टतमम् माता गया मातरं भेजुं तस्याः सुरभिकाम्भेनोरकान्तरां यन्निनिधि आराधय इति व्याख्या. Then it quotes Śāśvata and Viśva. 25. S तरया. 26. B om. इत्यदौ

39, 9. S पाथः पाथे. 17. Read with B यात्वाभ्यो भ्रातृजायां स्त्रियां गतिशिले च पुंलि. 18. S साह-
चर्यायां. 22. S धृते for धारिते; B दृते.

40, 1. S. pr. m. द्वयेपि for सूर्ये, and om. देवेवेद्यम्. 4. प्रकल्पित (i. e. प्रकल्पते) इत्यादौ S. 6. B
क्रियते येन ये इष्टवान् स्थपतिः.

41, 2. B स तरसांतरसारविद्धिः. 6. S पश्येदेवं. 11. B यमित्यादौ. S कर्दमोपाचारात्. 12. स्पष्टं a gloss
in A. 15. B यन्नीचताम्. 19. B धिक्चिक्कुर्याहतामिदं. 21. S. विज्ञातिसहस्री. 24. B °कादंडमुदभूत;
cfr. p. 24, 12.

42, 3. S अतिचिरात्तन्मवेत्यादौ. 4. B कटाक्षमागतैः. 7. सर्वं यान्त्या° B. 11. B स्थविरकृत्तिः. 19. Of the
commentary on प्रवृत्ति nothing but इत्यादौ वार्त्तायाम् is left in the MSS; c. Mh. 3, 271.

43, 4. B वात्यासंवेगविधा-तति° 6. B आर्त्ते. 7. B करकलितकराधे. 8. B अमान्य for अभिच. 14. B
संतस्यक्तमारा व्याधिप्रशमाय चेत्यादिना इलेष इत्यादौ पुंलि. 15. S पश्यतां B तरुसंतति कुमुदितां संताप°. 20. B
कपोतो पोत°. After the example it adds कपोतो विहगः पतोः (sic) अभेकः कपोतो वर्णः एते पुंलि. 21. B
omits the syllables न्तायुगे. 22. MSS. omit the commentary on रोहित. 26. B om. राजना.

44, 2. cfr. Kd. 2, 172 नियतिः केन लङ्घ्यते. 10. B om. च. 14. B अक्षयाल भगवान्स लोकधाता.
17-18. Compare Mh. 2, 294 (p. 46, 13) and Bühler's Indian Studies V., p. 12-14.—
25. B has a gap here extending to p. 45, line 2.

45, 5. S तस्य त्वेददे°. 13. B केश for केशज. 15. Both MSS. are defective here. 19. B
स्थलभमा. 27. S रौप्यहेमोः.

46, 2. B °भिन्नोपवृत्तां नीते. 9. B व्यममगन्. 11. पञ्च] A quotation beginning with the
same words is given p. 31, 19.—16. S om. स्पष्टम्. The original commentary on अवधस्त is
probably lost. 19. S सम्मन्त्र B सङ्मन्त्र. 20. B भूतेषु.

47, 3. B ब्रह्मवन्धुः मुनिखेटो. 7. For दिवाकीर्ति ' barber ' B quotes Nai. 19, 55; Su. 2209.—
10. B विचिन्त्यः. 14. B रविस्तुतभवनं न.

48, 17. S अत्र हि सोपाने. 19. B दक्षस्तीर्थोत्त°. B गुरावुपदधाते. 20. B ब्रह्मचार्यन्वदा. B quotes
Yājñavalkya 1, 79.—27. B आस्थापनास्था सदृशी तवैषा. Probably correct; c. Mh. 2209.—
MSS. om. the example for आश्वास.—S अनादरे B अनादवे for आदरे.

49, 1. B पादद्वयी. 4. B घर्मेसाभ्यो. 7. B मदनमिति. 8. B मद मुचि. 16. B गजस्य न. 19. B has a
note about the दशमी अवस्था. It quotes AK. 2, 6, 43 (corrupt) and Nai. 19, 1.—22. B वेदो
विच्छेदः. 23. S मोक्षयति. 26. B अभविष्ये.

50, 4. See V. K. 1, 3, 16, C. 7. B तदुष्टवेद्यदृष्टेषु. 15. S भिद्ये. 17. S defective here; B has
मूर्णं निगद व्याख्यातः मध्यदेशादौ सूरण इति प्रकः ज्यंभीकन्द (?) इति च प्रसिद्धः इत्यादौ मूले. 24. B
यन्परावीतियुक्तम्.

51, 3. B and Mh. 2, 234 स्वेदो देयो नवज्वरे. 4. B कमहेतुको. 9. S वत्सरान्ते. 11. B विप्रज्ञाप-
त्सप्तपं तासु. 14. B विहरते पङ्केरुहे वहीति. 18. B आवर्तानन्त्यशुभान्. 22. S कोपपावनी.

52, 3. B कुसीरुकृषि°. 4. B कुसीरु वतेते. 8. B साकन्दाः स्तनिते°. 21. Both MSS. omit the
second example s.v. अववाद.

53, 12. B निश्चांपोष्वाभिवि-यः. 25. B संयत्तने.

54, 3. Before अज्ञानेति B inserts अन्धस्य मे इतद्विवेकमहाधनस्येत्यादावृष्टौ ; c. Su. 3516 and Mh. 2, 234.—7. B विधेः. 13. S निहाकः. 14. B लाङ्गल°. 16. S omits the commentary a. v. राभा. 18. B adds ओषधिमिदो वैद्यशास्त्रपसिद्धः. 20. B विनिमयाधीष्यं वस्तु. 24. B स्कन्धावपुसमन्वितः.

55, 4. S वृद्धिर्भावे. B न न विज्ञान्ति विवृन्ति. 8. B om. दीपं and वयमहता. 11. B राजते.

56, 6. समुत्तारण B. 9. MSS. रेजुरुन्वा. 10. B °प्रायमखिलं. 18. B °पूरितां (probably correct). S °धारिनिधिमवलोक्य. 21. B करो हस्तेन सम्बाधे साधनान्तर्विलोडिते (c. K. Pr. 190, 1). 22. The same passage (Ra. 2, 72) is quoted above at p. 44, 6 for उक्तात !

57, 6. प्रकृतस्य explained by आरम्भस्य in S. The term, सानुबन्ध Ra. 1, 64 is explained by निरन्तरप्रवर्तन. A marginal gloss says निरन्तरप्रवृत्तिरनुबन्धः. 8. S विशेषसङ्कटे. 15. B इति दर्शनात्. 17. B दृष्टव्येति पशौ. 20. See p. 24, 4.—24. S om. अथ. 27. S om. भूरितमो.

58, 4. B पञ्चदशयोरन्तरे. 8. S pr. m. लक्ष्म for लग्न. 10. S संसारं. 13. S दृश्यते च.

59, 6. MSS. quote besides नमो मथितदुर्वारदैव्य (B वैरि) चक्राय चक्रिणे इत्यादौ हरी; from the Introduction to the Harshavardhanalingānusāsana, see Bühler's Kaśīr Report, p. cxxxviii. 11. B adds जर्णो वहन्ति जन्त्याः तान्. 14. B भ्रमयति. 15. B संभ्रम्यते. 17. B मैषा (read सैषा) श्वेनावशतेन चकिता वनवर्तिका. 20. B नयनलिनवनच्छायां धत्ते विदूरमरो भुवि.

60, 5. B cm. यः. 7. B शरैः स्तरितस्यम्. 8. B अनयेन दान्तिभोगिनः. 11. B and Mh. 2, 274 मायमनमिति. 18. S सेवन° B संवनक्रमेण्यन्वेयं. 19. Both MSS. are defective here. 23. Example for क्षानीय missing in both MSS. 24. B धनमाराधयत्कुण्डः. 25. B अभिधानं. 26. Commentary on अत्र defective in S (?); missing in B.

61, 2. B रक्षणे पातौ च. 4. B °च्युद्धिकर्मणि. 5. S in the margin नामूलं बहिषो दानं कुर्यात्पिष्येष्ट कर्मैः। समुत्पद्येव बहिषि शस्तानि आह्वयैः। शस्तानि प्रशस्तानि. 6. B नाट्ये.—एवं (ह. 9. किल (?)) for किम् B. 10. MSS. प्रलम्भाः. 16. B निरन्तर- - कथितानाम्. 21. B प्रज्ञानमिति भावे. 25. B वज्रैर्न इयङ्करे. 26. B रायां व्यधात्. 27. B adds अर्जुनीनां गवान् (sic).

62, 1. B कलिपुरे निधनानि न पुः (?); c. Mh. 3, 378.— B om. from अन्ते to स्थानम्. 2. S स्पृश्येत्, pr. m. सूयेत्. 4. B अभिमन्यते. 5. B सूषणाधो (?). 7. S in the margin उद्दानं काश्मीरभाषया दानं दान् इत्यर्थः दाना करोव दानम् पिबोव. 8. B उद्दानं वाष्टपके. 9. S om. इति. 11. B वज्रपट्टाक्षिकः सदैः. 13. S उग्रमार्गः pr. m. 14. B साहसे. 15. B प्रेषयके. 21. MSS. are corrupt and defective here. Mahendra reads the example thus. सेवनदृढीकृतानां स्वमिपदानां क्षतिः क संदृष्टा. 24. B नयनन- निर्वानादेन. 25. B मेखलयोस्तयोस्तत्र. 26. B मिथुनमुपकुतो.

63, 4. B भङ्गम्.—स्वरितमृत्°. 8. B अभर्ताति. 9. B अस्वति. 10. MSS. कुर्वते. 11. B समदश्यत (समदश्यत ?) इत्यमौ. 14. See Bhāṣya, Vol. I, p. 1, 20.— 15. B दासे प्रधाने च. 16. B संघाये कामत्करणम्. 19. B संघादयत्वं च. 26. S sec. m. explains कारुके by तालये. 27. MSS. °वारमति.

64, 6. B om. प्रत्यक्षतर्याणादलने. 7. S भक्तिभाजाय श्यु°. 10. श्युके refers to दिग्गजे (see Text). B has तदक्षे. 13. B ग्लानकमःपाय. 15. MSS. अवस्मये. 20. B omits the example for एक. 22. MSS. सममौ. 25. B पार्श्वानयतिषट्ठः.

65, 1. B सम्प्रवेन (?). 3. S स्वसनमरुत्तव. 7. B °पदा संकेदतस्यदिनी. 11. B कुपेनाप- धवे. 14. S pr. m. पुरातनम्. 16. B कुद्वेले. ह्रींमूषवर्जितम्. 25. B निरोधसन्निभुरःपृथुन°.

66, 1. पादे for पातु B. 6. Compare also p. 35, 20 above. 9. B किपाधिनवनेके.

12. B यस्य for या स्यात्. B quotes besides साधनं सुमहत्स्य c. K. Pr. 135, 3.—B दिग्भ्यः. 13. B स्वरुतु. 15. S °तिनिवेद्य. 17. S °वेलातिकामेत्. 19. B वामनेनेव. S दिग्ग-
जोपि; om. आलंकारिक°. 20. B om. वामनोलंकारभेदः. 21. B तथा for तथा; c Mh. 3, 414.—

67, 1. For second meaning of मदन MSS. quote H. V. 1, 7.— 3. Both MSS. write सिन्धकं. Compare p. 49, 8 above. 7. B इति व्युत्पत्त्यो°. 11. B शृङ्गारकरेणे.— ° वन्धुर-
वन्धुरा. 13. For first example, see p. 44, 1—2.—25. S पूरीतेजोवत्यौ, B स्यू°. °

68, 3. B सत्तासवाशित°. 9. S अपि दिशति. 17. MSS. पवनवेगे. 18. B संप्रत्यक्षीर्षं. 24.
B सुराजा.

69, 8. S मुक्तमुक्त°. 10. S व्याधे. B स्वकीयनिर्मिते विधौ.

70, 2. B सेवते.—°यथा. 3. B पक्षोक्तयस्मात्समस्यम्. 9. S प्रवचनमर्चाचतुरे. 13. B कटाक्षे.
76. B कषायवक्त्रायां. 26. MSS. om. च. B प्रतिकलने.

11, 5. B and S sec. m. विचिन्त्यम्. 6. B कृष्ण - व्यदाहन. 8. S om. from मानुलानी to
p. 72, 1. 10.

72, 3. MS सुहृदयत्वं. 6. Compare p. 44, 18, and Bühler's Indian Studies, No. III
p. 13.— 12. After वैरिणां B adds गहेम् (i. e. गेहम्). 14. B क्षेपेय्यो. 19. B भ्यंग (i. e.
भृङ्ग) यवामधु (?) मतः पुष्टितवलीषु संसक्त. 24. B गोपायाते इति गोपा इत्यादि क्रिया गोपकब्दः. B om.
from गोष्ठाभ्यक्षेपि to गोपाकब्दः (line 25). 26. B जीपि; read जीपि.

73, 3. B अहे दारेषु च. 4. S प्रचक्रः. After स्थानं B adds गुरुतत्त्वं जीवग्रहं धनुर्धराणि गुरुभारा
अपि गुरुतत्त्वगः इति च. 5. B कश्मीरभाषाया तालव°. 7. B धूर्तार्त्तं समारभूमिभासशन्ति; cfr. Mh.
2, 295.— 9. B क्रीवाः क्रीणति; cfr. p. 78, 28.— 10. B explains हरिचुग by नीलनृच. B
शङ्खैरबावलीढे°. 18. B प्रधानं यज्ञदौ पूर्वोत्तर यन्मध्यापाति हविरादिः. 20. B om. च. 23. MSS.
seem to be defective here. B has प्रवत्या for प्रवृत्ता, and for दर्भ° it reads रोहिणे काल-
प्रभदे च छागरोमयवक्त्रे च.

74, 1. B मयूरपिच्छे. 3. S ते तत्र for तेमी; B शुमी. 5. B परिभाषितं. 9. After वपने B adds
केसनिवपने. 17. B प्राग for पाप; probably correct. 19. B तण्डुलकण. 26. S मुसुलामस्ये. 27.
B दारुमंडलकार्पथूलिहेमंडलचूर्णीकृतः अरलवलितापीहं परोक्षकः श्रेयोहिते पवौ च शंखित्यनेस्य शंभुः जायोहितः.

75, 2. B वेशे. 10. B कुपितोत्तिकाष्टम्. 15. Read पान्थः with S; पाक्तः पालालभालः B.

76, 8. B मज्जंभृङ्गं भव भिक्षुणेन. 13. B रजमादहैव; and न च for न न. 14. B सद्यं न रोचते. S
चारः. 16. B तु क व्याख्या. 17. S वीणाधस्या°. B गेयभेदे ने. 18. B ककुभैर्विराजिताः. 22. B मलकी
ठेलवालुकी च.

77, 1. Read कौसुम्भाम्बरधारिणीरतिलघुपालम्बमुक्ताङ्किताः. 10. B द्रव्यभिन् वाशिकास्य वाक्ता औषधिः ।
वाक्तायां विद्यमानायामाशायां जीवितेस्य च । रक्तपिच्छी क्षयी काशी किमर्थमवसीदति इति वेद्यशास्त्रे. 24. S मःवा-
दो. 26. S pr. m. व्यसनिता; om. B. 28. B कृता for गता.

78, 1. S omits च. 2. Read नगस्य गजस्य? 7. अवरेट son born in adultery of parents
belonging to the same caste, Vaijyanti p. 341.—B adds धर्मसाधनं तु यागादौ क्रीये
यच्छ्रुतिः तानि धर्माणि प्रथमाभ्यासन् Rigr. 1, 164, 43. —12.13. Instead of the clause यमस्य to
क्रियते B has यमश्च यमश्च तौ यमौ. 20. B क्षणे प्राप्ते वेदे. 23. इन्द्रादौ; cfr. Journal, As. Soc.

Beng., vol. 64, Part I., p. 383, n.—B परवरणस्य for वारणस्य. 28. S omits क्षीवः. Read क्षीवात् ? See p. 73, 9.

79, 2. B विशन्ति; c. Mh. 2, 333.—6. S सुमिक्षी°. 8. करणकाम; cfr. Mh. 2, 347, p. 54, 15. Vāsavadattā 108, 1. 155, 3. 156, 3. 256, 3.—12. B विभ्रमे यः; cfr. Mh. 2, 323.—17. B पर्यायवक्तृता भयानकेपि तस्मिन् गानेयः भयानकभेत्यर्थः तौ च भीमभीमो भयानकेभिधयेतिगौ. 25. B (and S pr. m. ?) inserts संशय between द्वय and संवादिते.

80, 5. B पदमीलनायो. 9. The MSS. are apparently defective here; cfr. Mh. 2, 320—13. B समुद्यतधियो. 21. B omits ते. 24. B देव; probably correct.

81, 2. S देव. 3. B विवृत्तौ. 5. B न गदितः. 11. S pr. m. यदुदस्यतास्वयं. 13. S नदीसमुद्रसङ्गमे. 16. S सज्जेतु (?), B मधेयु. 23. B आदिस्वमेवावगम्यते. 26. B एकमिति त्यर्थः. It omits प्रतिबिम्बे.

82, 22. Compare Goldstücker's Dictionary, p. 436, a, 40.

83, 10. S स्वदायादौ. 17. S omits the example for निष्कृति. 20. S सामाधिकाः. 21. B adds स्तने स्यान्निरुक्तयो जन्तुः प्रलये नष्टवतेनः इत्यादौ च चेदायो c. Mh. 2, 343.—

84, 1. B पतिकृते. 4. B संक्रान्तपतिमास्ताः. 6. B व्यवहारयोग्ये श्लोकोस्य हृषा तु न. 14. S इत्यति-विचपेतत्. 15. See Sahridayalilā, Pischel's ed., p. १०१ १०२.—21. Both MSS. are defective here. S सर्वैरुपमं; om. B. 22. B चोदकाचिदिति चं भिन्नमर्थमयो—For the commentary on हृष्य, see Mh. 2, 373.

85, 2. B गजसंगुलेहिमन् cfr. p. 88, 29.—6. B क्षीयते. 7. S is defective here. 22. B चर्यायां. 23. S omits the example for न्याय. 26. S म - दन्त्यगुणमादिना.

86, 6. S नवे पटुरन्तरायः. 7. B वेदद्वये समुदिते. 12. B inserts साधुः after कर्तारि. S ययुषधि.

87, 8. S omits the example विधुरं; B is defective. 13. B कृत्यादेवीम्. 17. S विपरीतां वहाति.—Compare p. 93, 3.—19. B असाध्याः. 23. Read न्याये with Mh. 2, 351.

88, 1. B ओषधोः आयज्यानास्योः द्वयोः क्षीपुंसयोः. 3. cfr. Nīlakaṇṭha on Mahābhār. I, 1. 1. 16. B आत्माव. 19. B स्थालश्च; Mh. 3, 509 इयाली च. 24. B पञ्चव्यायानोक्तौने क इत्यादौ. 28. S अश्वीवरध्यास्तकुलेहिमन्; cfr. p. 85, 2.

89, 3. B दृष्टा ब्राह्मण्यसर्थेयं. 6. B. गुञ्जति. 10. B निविदस्युपनेमिति; c. Mh. 3, 503—11. S उन्नय; B उन्नयेत्यमयावसन्नया. 15. B कात्यायन्यवृद्धा स्यात्काषायवसन्नाभावा. 17. MSS. अस्नेहे (S इत्यादा-अस्नेहे, B इत्यादौ अस्नेहे); cfr. Mh. 3, 476, p. 133, 2.—22. B केकाः. 23. A gloss in B: कसेरुः जलमोत्पन्नकिरकाकृतिरेव जलोत्पन्नो मधुरः छंदविशेषः कसेरी इति मध्यदेशभाषया. 24. B adds another example: तथा यदुवर्धने चत्रेण गागेयनाग्निजम्भना काचनेन धियं दमे इत्यादौ ने हेवि.

90, 1. For शोभा B quotes besides: Ra. 1, 46.—5. B अवदेवति S रक्तपतिकाया. 6. B कार-विन्या तदुपदेशने इत्येते. 7. S परे श्लेषाधिकित्याः. 8—9. See Pa. 4190.—11. B ग्रामसंघो राक्षपरपथीये. व्यवधौ निरोधानो. 12. B explains प्राभाकरः by ततश्च (?). 15. S उबुद्धे and चोदुकं. B adds अभिप्रा-यावन्तरेणुक्तं तत्र. 18. B वेदेते सादिते. 19. B यथा च इन्द्रागुर्वैश्वस्ययो पर्यायस्वमर्थसमन्ते. 26. B दक्षिणे.

91, 3. S उजायु°. 5. S कि. 6. B रे रे चरुमे पञ्चम्य दर्शयति. 7. B न्यं (omitting अरुजं). Read अत्रयं with Mh. 3, 487. Both MSS. are apparently corrupt here. अरुजं probably belongs to the first example (c. Mh. 3, 486. p. 134, 14). 11. B अकुर्वते for अकुर्वेत्. B कृतात्मनः.

19. B अनयेनव. S मनस्विना. 21. B om. कक्षाहतस्याव्ययः शतं. 23. B सर्वधनापहार. 27. B शब्दाः. 28. MSS. व्यवहारिकान.—From the Kauṭilya's ūstra ?

92. 1. B reads डग्माये and omits from ययपि to उक्तम् (line 3). 4. B स्फूर्ति. 8. B विह्वदे.
14. Compare p. 31, 19.—17. S defective; B वप्राये वत्कलाभन. 18. B वाक्पयद्वम्भीलवायां. 20.
B प्राणाः. 28. Both MSS. write शेष्ठयेर्ति.

93. 1. B स्या नमीमस्तुताये धननिचयमुदः. 3. Both MSS. are defective here. 4. S omits मीमादिषु त्रिषु. 5. B उच्छलिते. 6. MSS. प्रचयः सरः. 9. Thus S; भूतिमायं स्वयं स्वाभिन्नभावाति मे सखा B. 14. B सूतिविषयां. 17. Compare p. 91, 16.— 22. S अमन्दावेगिनुगतौ, B मन्द्वे- गित्वगतौ.

94. 2. B (omitting यौ): पौरुषेयसृजाः भित्प्यादौ विहारे. 3. B अयोः— दीते. 7. B and Mh. 4. 225 खलु for ननु. 11. B बभूव च समाद्धौभिहित्प्यादौ. 12. B omits the example वसतेय°. 15. B मीलये. 17. B करककः. 25. S पस्त्वयेकप. 26. B प्रभो.

95, 2. S in the margin वमुदेवविता शूते यादवः सूर्यश्च । शूत्सापत्य शौरिः नारायणरश्मिखरश्च ॥
3. B माळकां corrected into मालुकां ? 5. S om. चिरं. 10. B पादे चतुष्पदानाम्. 11. S तन्म-
तानुसारेलेव. 12. B omits from अन्त्ये to एव (line 13). 13. S om. भागुरिरपि. 14. S
दधिसारं. 18. B °संसिद्ध. 20. S pr. m. (?) and B अक्कीर्णम्. 21. S in the margin has
the sign of the svastika and the following gloss: मेरुः अञ्जमलाया अग्रफलके । अग्र्यं
प्रधानं फलकं कार्दमरीभाषया फलकं फलो । रुद्राक्षफलो रुद्रटिकफलो अग्रफलकं प्रधानफलकं
मेरुरित्युच्यते मेरुफलो इत्यर्थः.— B मेरु रैव बलघेयत्; S omits the example. 22. B अम्लसे
S वेतसे.

98. 4. गोपते: explained by वृषभस्य (marginal gloss) in S. गौरवर्णस्य तं both MSS.
5. Sic B; विवृण्वेदेव (देवस्य sec. m. ?) S. 9. B अभ्युद्गनः. 11. B गोत्राक्षसप्तमाकुला परिगता
दीना दण्यं विभुम्. 12. S is defective here. 14. B ज्ञाते. S यावत्समादयत्. 15. B स्वाधिके कनि
तिलके. 19. Both MSS. are corrupt and defective here.—S कल्गुणेन, B कल्गुला. S
omits कालेय, B writes कालयकारिः. 22. S उषन्ति. 23. S om. from क्षेत्रम्यथहारः to प्रसिद्धः.
B's पटा is unintelligible to me. 24. So S; B reads क्षेत्रदादाय कलं खलेषु निक्षिप्यते यस्मा-
मित्यादौ केदारो योग्ये च.

97, 1. B यशकषेणात्. 3. B omits पित्रावौ. 4 After गुरुयातकम् B adds मत्वजपशुभिर्निर्भ-
र्यादेभ्वद्विरुधापुषेः. 5. B ends with यशस्वीठ. 11. S ends with इत्यतोपे क्षान्तं तावदादर्शे न स्थितम्
(नासीत् sec. m. in the margin) ||—

23, 19 read M. Ch.; 30, 5 नाथः शौचे; 46, 3 Ra. 13, 39 v. l.; 49, 22 विशेषः; 56, 9 ध्यानसुख-
मुखा; 57, 13 separate शुभम सधिमगः; 63, 24 read क्षितोपत्; 64, 16 read Mh. 3, 345.;—84,
24 join ललाटतपस्वपनः; 65, 13 read बाह्वन्विशेषः; 77, 21 मेयानुषङ्गिणी; 79, 4 नृपवत्; 79, 7
वसत्यै; 81, 17 साध्वी; 82, 2 परमं; 87, 16 उद्देश्यादये; 89, 9 हःस्थिमी.

I. INDEX OF THE ANEKARTHAS.

अ.

भंशुक 51
 भंहे Cfr. 703
 भकूवार 774—75
 भक्ष 967—68
 भक्षत 351
 भक्षर 759
 भक्षीव 875
 भग 110
 भगम 590
 भगाध 426
 भगिनि, ०जा 101
 भग्न 695
 भग्न 151
 भग्निय 593
 भग्नजन्मन् 519
 भग्न 131
 भङ्ग 11
 भङ्ग 112
 भङ्गज 150
 भङ्गारक 85
 भङ्गि 703
 भचल, ०ला 835
 भच्छ 143
 भज 146
 भजिर 735
 भज 154
 भञ्जन, ०ना 478
 भञ्जसा 1005
 भट्ट 163

भणि see भानि
 भणु 222
 भण्ड 197
 भण्डज 149
 भण्डीर Cfr. 760
 भति 980
 भतिसंर्जन 528
 भत्यय 650
 भत्यारुढ 207
 भत्याहित 356
 भथ, ०थो 987
 भदस् 932
 भट्टि 177
 भट्टि 679
 भधम 592-93
 भधर 744
 भधस् 1004
 भधस्तात् 986
 भधिक्षिप्त 361
 भधिरोहण, ०हिणी 256
 भधिवास 947
 भधिष्ठान 506
 भध्यक्ष 973
 भध्यारुढ 207
 भनन्त, ०न्ता 307
 भनय 650
 भनिमिष 915
 भनीक 55
 भनीकस्थ 383
 भनु 989—90

अनुकर्ष 915—16	अज्ञ 144
अनुतर्ष 916	अह् 391
अनुबन्ध 434	अभय, °या 652—53
अनुभाव 878	अभाव 872
अनुशय 665	अभिख्या 642
अनूक 34	अभिजन 508
अनूचान 519	अभिज्ञात 354
अनृत 324	अभिनिष्ठान 529
अनेलमूक 91	अभिनीत 353
अन्त 294	अभिपन्न 512
अन्तर् 1000	अभिपर Cfr. °सर
अन्तर 733—35	अभिमर्द 405
अन्तर्गत 360	अभिमान 510
अन्तावसायिन् 528	अभियुक्त 371
अन्तिक, °का 55	अभिरूप 543—44
अन्त्य 616	अभिशास्ति 364
अन्ध 413	अभिषङ्ग 127—28
अन्न 458	अभिषव 879
अन्य 617	अभिसर 778
अन्वय 656—57	अभिहार 776
अप 992	अर्भांशु 892
अपचार 781	अर्भांषु 907
अपचिति 355	अर्भोक 48—49
अपत्य 636	अर्भीरु 739
अपदान 508	अभ्यागम 595—96
अपदेश 898	अभ्र 712
अपभ्रंश 899	अमा 995
अपमार्जन 528	अमृत, °ता 305—6
अपर, °रा 725	अमोघा 133
अपवर्ग 128	अम्बर 748
अपवाद 407	अम्बष्ठ, °ष्टा 186
अपवारण 257	अम्बिका 34
अपहव 878	अम्बुज 152
अपाङ्ग 123	अम्बिका 72
अपाचीन 516	अयन 492
अपि 991	अर 711

भरानि 472
 भरिष्ठ 178—74
 भरुन 236—37
 भरुष्कर 773—74
 भर्क 12
 भर्गल, °ला 837
 भर्ष 132
 भर्ष्य 609
 भर्चा 138
 भर्षिस् 922
 भर्षुन, °नी 480—81
 भर्ति 267
 भर्ष 374
 भर्षिन् 453
 भर्ष्य 615
 भर्षित 325
 भर्षे 413
 भर्षवन्त्र, °न्त्रा 783
 भर्ष 599
 भर्षन् 450
 भर्षन् 296
 भलक, °का 54—55
 भलम् 998
 भलीक 34
 भवर्गति 353
 भवग्रह 962
 भवट 176
 भवतंस 945
 भवतार 779
 भवदान 360
 भवदान cfr. भप०
 भवधि 426
 भवध्वस 358
 भवन 462
 25

भवम 593
 भवर, °रा 724—25
 भवलेप 544
 भववाद 404
 भवसुष 433
 भवसित 358
 भवस्कर 780—81
 भवहार 769—70
 भवि 852
 भव्यक्त 317
 भवानि 471
 भव्यन्तक 82
 भव्य cfr. 700
 भव्ति 703
 भव्तीय 635—36
 भव्यापह 406—407
 भव्यापदी 407
 भसि 931
 भस्त 299
 भस्त 700
 भह 1007
 भहह 1007
 भहार्य 633
 भहि 951
 भहिभुम् 151

भा.

भा 975
 भाकर 752
 भाकर्ष 913
 भाकलन 517
 भाकल्य 541
 भाकार 747
 भाकृति 322
 भाकन् 400

आक्षेप 540	आम 585
भागम 589	आमिष, ०वी 910
भागस् 924	आमोद् 396
भाङ् 975	आम्नाय 658
भाचित 316	आयति 334
आच्छादन 513	आयस्त 319
भाजि 146	आयोग 120
आडम्बर 775	आयोधन 513
आदक, ०की 65—68	आरम्भ 564
आणि 223	आरान् 980
आण्डरि 760	आराधन 505
आतङ्क 42	आरोह 958
आतञ्जन 506	आरोहण 249
आतिथेय, ०यो 663	आर्य, ०यी 629—30
आतिथ्य 649	आलम्भ 564
आत्मन् 413	आलि, ०ली 797
आत्मयोनि 515	आलीढ 206
आत्रेय, ०यी 655	आलोक 25
आदित्य 633	आवरण 252
आदृत 310	आवर्जन 521
आधार 748	आवर्त 339
आधि 410	आवाप 540—41
आनक 25	आविद्ध 432
आनद्ध 427	आवेशन 510
आनर्त 315	आशंसा 935
आनाह 961	आशय 635
आपन्न 481	आशा 885
आप्त 261—62	आशिस 929
आप्ति 237	आशुग 119
आप्य 622	आश्रम 591
आङ्गुन 335—36	आषाढ 206
आवाध 431	आस् (indecl.) 975
आधील 817	आसन 504—5
आय 994	आसार 752
	आसुनीयल 851

आस्कन्दन 507

आस्तरण 249

आस्था 376

आस्त्रोत, ०ता 344—45

आस्य, ०स्या 622

आहत 315

आहार 763

आहत 346

इ.

इ 976

इक्ष्वाक 436

इक्ष्वाकु 79

इक्ष् 118—19

इडा 201 cfr. 717. 811

इतर 754

इति 983—84

इन 441

इन्द्र 721

इन्द्राणी 232—33

इन्द्रिय 658

इरा 717 cfr. 201. 811

इरिण 245

इला 811 cfr. 201. 717

इष्ट 168

इष्टि 159

इष्वास 938

ई.

ईति 267

ईरिण cfr. इरिण

ईश 882

ईशा 949

ईशमग 129

उ.

उ 976

उखा 97

उग्र 696

उग्रगन्ध, ०न्धा 437

उचिन 313

उच्च 139

उच्चय 659

उच्चार 721

उच्छिष्ट 179

उच्छिन 310

उदुप 540

उण्डुक 70

उत 981

उत्कट 175

उत्कलिका 90

उत्तंस 937

उत्तप्त 326

उत्तर, ०रा 737—38

उत्थान 477

उत्थित 310

उत्पतन 517

उत्थल 825

उत्सर्ग 125

उत्सव 873

उत्सेध 424

उदय 651

उदक 40

उदचिस् 936

उदार 742

उदाहरण 257

उदिन 325

उदुधर 773

उदु 205

उद्गाढ 205
 उद्गात 336
 उद्गरण cfr. 252
 उद्गव 874
 उद्गान cfr. उद्गान
 उद्गार 729
 उद्गत 318
 उद्गान 476
 उद्गान 466
 उद्गेग 123
 उन्मत्त 338
 उन्माथ 381
 उप 992
 उपकार 772
 उपकारक, करिका 92
 उपकार्य, ०र्या 662—63
 उपक्रम 596
 उपक्षेप 546—47
 उपगम 597
 उपचार 781—82
 उपचित्रा 768
 उपधान 522—23
 उपाधि 427
 उपनिषद् 403
 उपप्लव 877
 उपयोग 130
 उपरक्त 369
 उपराग 128—29
 उपल, ०ला 818—19
 उपवास 944
 उपशम 596
 उपसर्ग 129
 उपस्कर 785
 उपस्कार 73 —87

उपस्थ 380
 उपस्थित 357
 उपस्पर्शन 529
 उपह्वर 777
 उपाधि 428
 उपासन, ०ना 525
 उपाहित 357
 उपोढ 205
 उमा 579
 उररी 1001
 उरस् 931
 उरु 673
 उरुरी 1001
 उर्वरा 750
 उर्वी 673
 उल्लुक् 73
 उषण cfr. ऊषण
 उषस् 930
 उषा 903
 उष्ट्रिका 59
 उष्ण 221
 उष्णीष 909
 उस्त्र, ०स्त्रा 691

ऊ.

ऊढ 204
 ऊति 291
 ऊरी 1001
 ऊर्गो 214
 ऊर्गोयु 647
 ऊषण, ०णा 225—26

ऊ.

ऊक्ष 971
 ऊनु 294

क्रदि 408
 क्रवभ 559
 क्रवि 900

ए.

एक 16
 एकाष्टीला 347
 एकाग्र 763
 एकान्त 343
 एत 299
 एनस् 924
 एव 1003
 एवम् 996

ऐ.

ऐन्द्रि 674—75
 ऐरावत 362

ओ.

ओकस् 926
 ओघ 131
 ओजस् 926
 ओम् 1007

अ.

औशीर 749

क.

क 10
 ककुद् 395
 ककुद् 397
 ककुद्, ०ती 337
 ककुम् 59
 कक्ष, ०क्षा 966—67
 कक्ष्या 610
 ककुण 240

कच 137
 कच्छ 142
 कच्छपी 542

कञ्चुक 54
 कट 160

कटक 45
 कटु 160

कठोर 764
 कण, ०णा 209

कण्टक 45
 कण्ठ 183

कथाप्रसङ्ग 139
 कदम्ब 550

कदम्बक 80
 कदली 832—33

कद्रु, ०द्रू 697
 कनक 56

कनिष्ठ 188
 कनीयस् 942

कन्द् 389
 कन्दल, ०ली 84

कपाट cfr. 179
 कपाल 829

कपिल, ०ला 837—38
 कपिशर्षि 915

कपीतन 525
 कपोत 332

कबन्ध 430
 कवर see कवर

कम् 944
 कयठ 188

कमल, ०ला 815
 कम्प, कंय 532—33

कम्बल 816

कम्बु 547
 कयस्था 382
 कर 711
 करक, ०रिका 27—28
 करका 18
 करङ्क 28
 करज 152
 करट 176
 करण 231
 करभ 560
 करवीर 767—68
 करहाट 180
 कराल, ०ला
 करीर 740
 करुण, ०णा 248
 करेणु 229
 कर्कश 893—94
 कर्ण 209
 कर्णिका 36—37
 कर्तुर 762
 कषू 904
 कल, ०ला 795—96
 कलकण्ठ 188
 कलङ्क 24
 कलत्र 745
 कलधौत 352
 कलश, ०शि, ०शी 895
 कलहंस 946
 कलाप 543
 कलि 791
 कलिङ्ग 121
 कलित 327—28
 कलुष 912
 कल्क 14

कल्प 534
 कल्पना 497—98
 कल्पाष 908
 कल्प, ०ल्या 599—600
 कल्याण 239
 कवर, ०री 728—29
 कवाट 178—79
 कवि, ०वी 862
 कशिपु 541
 कषाय, ०या 639—40
 कष्ट 161
 कसिपु cfr. 541
 काकिणी 233
 काकोल, ०ली 834
 काच 138
 काश्ची 140
 काण्ड 191—92
 कात्यायनी 520
 कादम्ब 550
 कान्त, ०न्ता 272
 कान्तार 755
 काम 571
 काय 611
 कार, ०रा 703
 कारक, ०रिका 35—36
 कारण, ०णा 241
 कारवी 875—76
 काह 679
 कार्मुक 53—54
 काल, ०ला, ०ली 789—90
 कालमेघी 917
 कालसूत्र 766
 कालस्कन्ध 435
 कालिका 35
 कान्य 600

काव्य 619
 काष्ठ, °ष्टा 183
 किशोर 761
 किञ्जल्क 58—59
 कितव 874
 किम् 566;—993
 कियुत 986
 किल 1001
 किल्विष 912
 किष्कु 12
 कीचक 77
 कीनाश 891
 कील 794
 कीलाल 819
 कु 976
 कुकूल 820—21
 कुकुर, °री 723
 कुञ्ज 148
 कुट, °टी 163
 कुटनट, °टा 179—80
 कुटुम्ब 552
 कुण्ड, °ण्डी 189—90
 कुण्डलिन 488
 कुणप 542
 कुय 378
 कुहाल 826
 कुन्तल, °ली 845—46
 कुन् 394
 कुमार, °री 730—31
 कपुद 398
 कुम्भ, °म्भा, °म्भी 552—53
 कुम्भक, °म्भिका 64
 कुल 807—808
 कुलक 61—65

कुलाय 640
 कुल्य, °ल्या 919
 कुविन्द 402
 कुश, °शा, °शी 883
 कुशल 821—22
 कुष्ठ 184
 कुसीद see कुसूर
 कुसुम्भ 562
 कुसूर 398—99
 कुहन, °ना 461
 कुहर 758
 कूट 156—57
 कृप 535
 कृपक 42—43
 कूर्च 135—36
 कूर्म, °र्मी 584
 कूल 809
 कृच्छ्र 708
 कृत 269
 कृतान्त 308
 कृतिन् 457
 कृत्य, °त्या 624
 कृपीट 175
 कृमि cfr. 592
 कृषक 56
 कृष्टि 161
 कृत्न, °त्ना 216
 कृष्णवर्धन् 521
 कृष्णशार 784
 केतन 481
 केतु 564
 केदार 743
 केवल 821
 केसर 726
 कैदर्व 655—56

कैतव 872
 कैरव 876
 कैशिक, 'की 66
 कोक 17
 कोकनद् 406
 कोटि 158
 कोण 217
 कोयल, °ला 835
 कोल, °ला 810—11
 कोश 888-89; cfr. 906
 कोशातकी 83
 कोष 906; cfr. 888
 कोष्ठ 182
 कौकुटिक 89
 कौतुक 38
 कौपीन 495
 कौलीन 475
 कौलियक 88
 कौशिक 31
 क्रतुर्धंसिन् 523
 क्रन्दन 490
 क्रम 583
 क्रमुक 65
 क्रभ्याद् 393
 क्रान्त 302
 क्रिमि 582
 क्रिमिज, °जा 151
 क्रिया 602-603
 क्रूर 701-702
 क्रोड 197
 क्रीतकिका 82
 क्लीव 860
 क्षण 212
 क्षन् 265

क्षय, °मा 572
 क्षय 612
 क्षव 857
 क्षवयु 380
 क्षार 712
 क्षारक 47
 क्षिति 276
 क्षीर 713
 क्षुण्ण 223
 क्षुद्र, °द्रा 683—84
 क्षुर 677
 क्षुल्लक 31
 क्षेत्र 681
 क्षेत्रज्ञ 155
 क्षेत्रिय 642—43
 क्षेप 535
 क्षेम 577
 क्षोद 392
 क्षेड, °डा 190

ख.

ख 94
 खग 111
 खजाक 74
 खङ्ग 116
 खण्ड 195—96
 खनक, °की 53
 खपुर 751
 खर, °री 716—717
 खर्जर 762—63
 खल 809
 खलु 1002
 खात 259
 खुर 674
 खेट 169

खेटक 58
खेल, 'ला [!] 818

ग.

गञ्ज, 'ञ्जा 147
गङ्ग 199-200
गण 210
गणक, 'णिका 23
गण्ड 194
गण्डक, 'ण्डिका 79-80
गण्डूय, 'वा 909
गति 293
गद्, 'द्वा 388
गन्ध 422
गन्धक 43
गन्धन 499
गन्धफला 847-48
गन्धर्व 551
गन्धर्व 877
गन्धर्वह, 'हा 964
गकृत्यन् 303
गर्हित 329
गर्भ 555
गलित, 'ता 347
गम्य, 'व्या 598-99
गहन 462
गङ्गर 756
गाङ्गेय 641
गाढ 204
गाण्डिव, 'ण्डीव 869-70
गात्र 695
गाथा 376
गायत्र, 'त्री 742
गिरि 709
गुच्छ 143

गुञ्जा 148
गुह, 'हा 193
गुण 211-12
गुन्ता 675
गुप्ति 282
गुह 652-83
गुन्य 574
गुह, 'हा 952-53
गुह्य 617
गृह 949
गृह्य, 'ह्या 604
ग्रेय 618
गैरिक 33-34
गो 103-104
गोत्र, 'त्रा 680
गोधा 415
गोप, 'पा, 'पी 536-37
गोपुर 755
गोप्य 620
गोमुक्क 99
गोलक 41
गोविन्द 398
गोष्ठ 184
गोष्पद 400
गोस्नन, 'नी 486
गीतय, 'त्री 590
गौर, 'री 678
घन्ध 376
घन्धि 374
घन्धिक 844-45
घल 280
घह 953-54
घहन 240
घहरात्र 153

ग्राम 577
 ग्रामणी 227
 ग्रामीण, णा 228-29
 ग्रावन् 444
 ग्राह 952

घ.

घट, टा, टी 165-66
 घट्ट 165
 घण्टा 157
 घन 440
 घनरस 946
 घनाघन 509
 घर्भ 575
 घृणा 218
 घृत 278
 घृष्टि 169
 घे.ष 900-901

च.

च 977
 चक्र 692
 चक्रवाल 849
 चक्रिन् 448
 चटु 161
 चण्ड, ण्डा, ण्डी 200
 चण्डातक 81
 चतुर 725
 चतुरश्र 769
 चत्वर 756-57
 चन्द्र 713-14
 चन्द्रक 76
 चन्द्रहास 947
 चन्द्रोदय 669
 चयल, ला 831-32
 चय 625: cfr. 659, C.

चर 715
 चरण 242
 चरु 710
 चर्चा 139
 चर्मन् 448
 चर्या 618
 चाप्येय 657
 चार, री 719
 चारण 247
 चालक 76
 चिकुर, ° रा 724
 चिति 289
 चित्य, त्या 630
 चित्र, °त्रा 680-81
 चित्रक 23-24
 चित्रकृत् 348
 चित्रभानु 507
 चिपिट 177
 चिण्डी 174
 चिह्न 458
 चीर, श्री 673
 चुक्र 676
 चुल्ल, °ल्ली 803
 चूर्ण 222
 चेतन, °ना 501
 चेल 804
 चैत्य 625
 चोक्ष 972
 चोच 140
 चोश 620

छ.

छल, °ला 674
 छद 389
 छदन 468
 छन्द 391

छन्दस् 926

छन्न 459

छल 803

छाया 627

छिद्र 689

छेक 17

छेद 392

ज.

जगत्, ंतो 297

जगल 828

जघन 491-95

जघन्य 634

जघन्यज 153

जटा 158

जटिन् 439

जठर 757

जन 449

जनक 62

जनन, ंनी 479-80

जनपद 404

जनी 449

जन्य 601-602

जप, ंया 532

जम्बुक 24

जम्भ 557-58

जम्भीर 727

जय, ंया 629

जयन 474

जयन्त, ंनी 344

जरा 699

जर्जर 750

जल 807

जलाशय 661

जवा cfr. 532

जाङ्गल 831

जान 290

जानि 272-73

जात्य 632

जामि 570

जाल 802

जालक, ंलिका 60-61

जालिक 58

जिगीषा 914

जिष्णु 219

जिह्वा 582

जोमूत 326

जीव, ंवा 861

जीवक, ंविका 47-48

जीवन 466

जीवन्ती 349

जीवातु 325

जीवितेश 898

जृम्भ, ंभा 555-56

जैवार्थिक 84

जोषम् 955

ज्ञ 154

ज्ञा 598

ज्ञायस् 933

ज्येष्ठ, ंष्टा 183-84

ज्योतिस् 921

ज्योत्स्ना 455

ज्योत्स्नी 449

झ.

झष, ंषा 903

झट, ंटा 171

ट.

टङ्क 11

ड.

डयन 486-87

डिम्ब 549

डिम्ब 554

त.

तक्षक 26

तण्डुल 832

तन् 979

तत 277

तथा 989

तद् cfr. 979

तनु 441

तन्त्र 686-87

तन्त्री 688

तन्त्री 710

तपन 483

तपस् 928

तपस्विन्, ०नी 489

तमस् 922

तमिस्र, ०ला 745

तमोनुद 403

तमोपह 965

तरणि 242-43

तरल, ०ला 827

तरस्विन् 461

तरुण 242

तर्क 16

तर्पण 234

तल 803

तलिन 462

तलिम 589

तल्प 537

तान 451

ताम्र 710

ताम्रक, रका 690

ताग, ०ग 46

ताम्रिका 47

तादर्थ्य 614

ताल 805

तावत् 984-85

तिक्त, ०क्ता 280

तिरस् 1004

तिलक 41-42

तिष्य 607

तीक्ष्ण 215

तीर्थ 375

तु 978

तुङ्ग, ०ङ्गा 118

तुच्छ, ०च्छा 142

तुटि 157

तुण्डिकेरी 767

तुमुल 830

तुला 805-806

तुलाकोटि 182

तुष 906

तुषार 764

तूलि 812

तूलिका 21

तूवर 746

तृष् 900

तृष्णा 214

तेजन, ०नी 501

तेजस् 927

तेक्म 575

तोदन 467

त्याग 116

त्रपु 534

त्रयी 617

त्रास 930

त्रिक, ०का 18-19

त्रिष्टु 177-78

त्रिवर्ग 127
 त्रुटि cfr. 157
 त्रेता 264
 त्रोटि 172
 त्वच् 134
 त्वष्ट्र 162
 त्विष् 900

द.

दक्ष 970
 दक्षिण, °णा 235-36
 दण्ड 193
 दण्डधर 768
 दन्न 290
 दन्तशठ, °ठा 189
 दय 582
 दर, °रो 700-701
 दर्श 885-86
 दर्शक 50
 दल 799
 दत्र 853
 दशमीस्थ 383
 दशा 882-83
 दस्यु 615
 दान 459-60
 दाय 601
 दायार् 396
 दारक 59
 दात्र 853
 दास, °सी 934
 दिग्ध 420
 दिव् 852
 दिवाकीर्ति 364
 दिवौकस 936
 दिश 880-81
 दिष्ट 163

दिष्टि 166
 दीपक 30
 दीर्घनिद्रा 787-88
 दीर्घसूत्र 787
 दुगूल 831
 दुन्दुभि 561
 दुग्दर 773
 दुर्गति 322
 दुर्ज्ञात 316
 दुर्वर्ण 244
 दुर्विध 432
 दुःस्पर्श, °र्शा 889-90
 दूष्य, °ष्या 631
 दृढ 203
 दृष्ट 880
 दृष्टार् 387
 दृष्ट 168
 दृष्टान्त 334
 दृष्टि 159
 देव, °वी 867
 देवस्नान 367
 देवन 495
 दैवत 337
 दैशिक 21
 दोला 813
 दोष, °षा 904
 दोषज्ञ 155
 द्युति 276
 द्युज 453
 द्यो 598
 द्रव 862
 द्रविण 229
 द्रव्य 607
 द्रु 672
 द्रुन 289

दुम 576
 द्रोण, °णी 220-21
 द्रुम्ह 859
 द्वापर 738
 द्वार 717
 द्विज, °जा 145
 द्विजन्मन् 464
 द्विजराज 152
 द्विजाति 325
 द्विजिह्व 550
 द्वितीय, °या 640
 द्वीपवत्, °ती 333-34

ध.

धन 458
 धनंजय 666
 धन्वन् 446-47
 धमन, °नी 486
 धर, °रा 701
 धरण, °णी 247
 धर्म 569-70
 धर्मराज 153
 धर्षण 235
 धव 854
 धवल 834
 धातु 265-66
 धातृ 299
 धात्री 706
 धामन् 446
 धारण, °णा, °णी 246
 धारा 691
 धार्तराष्ट्र 783-94
 धावन 463
 धिक् 976
 धिषण, °णा 238

धिष्ण्य 613
 धीर 718
 धुर 672
 धूत 268
 धूप 538
 धूमकेतु 365
 धूर्त 259
 धृत 301
 धेनु 452
 धेनुका 35
 धोरणी 226
 ध्रुव, °वा 856-57
 ध्वज 147
 ध्वाङ्क्ष 966

न.

नख 95
 नग 110
 नगेश 897
 नग्न 456
 नट 158
 नत 281
 ननु 990-91
 नन्दावर्त 355
 नभस् 927
 नमस् 1005
 नर 714
 नरेन्द्र 757
 नलिनी 469
 नाक 10
 नाग 109
 नागर 758
 नाडी 198
 नाद 392

नादेय, णी 634	निर्कृति 339
नाभि 556-57	निरोध 429
नाम 997	निर्ग्रन्थ 380
नायक, णिका 57	निर्देश 891
नाल, णला, ली 814-15	निर्युक्त 347-48
नालीक 26	निर्याण 239
नाश 884	निर्यातन 512
नासा 925	निर्युह 960
नासोर 765	निर्वाण 332
निकाय 645	निर्वासन 509
निकार 753	निर्वृति 321
निकृत 318	निर्वेश 890-91
निकृति 321	निलय 659
निगम 591	निवात 309
निग्रह 957	निर्वीत 350
निचय 659	निवेश 896
निचुल 837	निशमन 520
निज 147	निशान्न 324
नितम्ब 550	निःश्रेयस 948
निदाघ 133	निषङ्ग 122
निधन 465	निषध 430
निधि 412	निषाद 396
निपाक see विपाक	निष्क 13
निपातित 367	निष्कल, णला 843-44
निभ 557	निष्क्रम 595
निमित्त 326	निष्ठा 185
नियति 335	निस् cfr. 999
नियम 588	निसर्ग 124
नियामक 88	निस्त्रिंश 897
निर 999	निष्कृव 868-69
निग्सन 511	नीच 139
निग्न 319	नीह 198
निराकृति 363	नील, णला, ली 800
निरूपण 253	नीलकण्ठ 188

नीति 864
 नु 989
 नूनम् 995
 नेत्र 698
 नेमि 584
 नैगम 591-92
 न्यक्ष 971
 न्यग्रोध, 'धी 423
 न्युङ्ख see व्युङ्ख
 न्युञ्ज 144
 न्यून 460

प.

पक्ति 288
 पक्क 859
 पक्ष 968-69
 पक्षति 333
 पक्षिणी 225
 पक्ष्मन् 143
 पङ्क 16
 पङ्क्ति 276
 पटल 819-20
 पटु 162
 पट्ट 165
 पण 210-11
 पतंग 122
 पतन् 262
 पतित 351
 पति 273
 पत्तोर्ण 229
 पञ्च 706
 पञ्चिन् 444
 पत्तोर्ण cfr. 229
 पथ्य, 'ध्या 622-23
 पद् 385
 पदक 74

पदिक 72
 पद्धति 322
 पद्म, 'द्या 568-69
 पद्मक 66-67
 पयस् 926
 पयोधर 786
 पर 688
 परम्, 'मम् 593
 पराग 120
 परायण 254
 परिकर 770-71
 परिगत 359
 परिग्रह 964
 परिघ 132
 परिचय 669
 परिधि 425
 परिवर्ह cfr. 965
 परिभाषण 255
 परिभाषित 372
 परिमल 849-50
 परिवर्ह 965
 परिवार 406
 परिवाप cfr. 544
 परिवार 777
 परिवेष 316
 परिव्याध 435
 परिश्रम 595
 परिहास 945
 परोवाप 544
 परीष्टि 175
 परुष 913-14
 परेत 337
 पर्जन्य 648
 पर्ण 224
 पर्यङ्क 48

पर्याप्त 314
 पर्याप्ति 349
 पर्याय 645
 पर्वन् 441-42
 पल 804
 पलंकषा 917
 पल्ल 823
 पलाश 892
 पलाशिन 471
 पलित 313
 पल्लव 871-72
 पल्लि 793
 पवन 493
 पवनाशन 531
 पवित्र 761
 पशु 884
 पश्चान् 980
 पाक 14
 पाकल 840
 पाक्य 623
 पाटल, °ला 830
 पाठ, °ठा 185
 पाताल 820
 पात्र 707
 पाद् 386
 पादिक 75
 पादिका 75
 पान 459
 पानीय 651
 पामर 726
 पायस 943
 पार, °रा, °री 685-86
 पारण, °ना 234-35
 पाण्डव 579
 पाण्य 254

पारिभट्ट 784
 पार्श्व 860
 पार्थि 219
 पालि 795
 पाश 886
 पिबु 139
 पिच्छ, °च्छा 143
 पिच्छिल, °ला 842
 पिठिर 760
 पिण्ड, °ण्डी 194
 पिण्डित 312
 पिण्याक 32
 पितामह 995
 पित्तन् 298
 पिनाक 60
 पिपतिषत् 370
 पिपल, °ली 826
 पिपलक 85
 पिशुन, °ना 502
 पीडा 198
 पीति cfr. वीति
 पीयूष 911
 पुट 164
 पुण्डरीक 90-91
 पुण्ड्र 705-706
 पुण्ड्रक 44
 पुण्य 608
 पुत्रक, °नका, °निका 62-63
 पुनर् 999
 पुनाग 124-25
 पुर 671
 पुर 717 18
 पुरस्कृत 352
 पुरस्मान् 985
 पुरा 1000

पुरुष 907-908	प्रकृति 320
[पुलक 44	प्रग्रह 956
पुलाक 26	प्रग्राह 956
पुष्कर 732-33	प्रचय 660
पुष्प 536	प्रच्छन्न 484
पुष्पक 68	प्रजा 146
पुष्पफल 848	प्रजावत्, °ती 368
पुष्पवत्, °ती 340	प्रज्ञा 154
पुष्पवन्तौ 340	प्रज्ञान 463
पुष्य 607	प्रणय 637
पूग 110	प्रणाय 635
पूज्य 614	प्रणिधि 426
पूत 301	प्रणिहित 370-71
पूतन, °ना 485	प्रणीत 317
पूर्वापात्र 780	प्रताप 543
पूर्व 548-49	प्रति 983
पृथग्जन 507	प्रतिकृति 363
पृथु, °ध्वी 373	प्रतिक्षिप्त 361
पृथुक 25	प्रतिग्रह 963
पृश्नि 437	प्रतिघ 132-33
पृषत्, °त 298	प्रतिपत्ति 365
पेचक 27	प्रतिपद् 399
पेटक 58	प्रतिपादक 93
पेशल 824	प्रतिपादन 527
पोगण्ड 202	प्रातभय 667
पोटगल 847	प्रतिमान 518
पोटा 164	प्रतिपल 515
पोत 263	प्रतियातन, °ना 531
पोत्र 108	प्रतिशिष्ट 181
पौरुष 910	प्रतिश्रय 667
पौरुषेय 666	प्रतिष्कश 899
पौष्पक, °ध्वी 68-69	प्रतिष्ठा 187
प्रकर 737	प्रतिसर 771-72
प्रकरण 253	प्रतिहत 354
प्रकाण्ड 201	प्रतिहार cfr. 780
प्रकाश 896	प्रतीक 29

प्रतीत 311
 प्रतीहार 780
 प्रत्यन्त 344
 प्रत्यय 646-47
 प्रथम 592
 प्रदर 743
 प्रदीपन 526
 प्रदेश 894
 प्रदोष 911
 प्रधान 473
 प्रपञ्च 140
 प्रबुद्ध 428
 प्रबोध 424
 प्रबोधित 369
 प्रभव 867
 प्रभिन्न 479
 प्रभु 558
 प्रमद, °दा 402
 प्रमाण 230
 प्रमुख 98
 प्रयोजन 520
 प्रलय 649
 प्रवचन 518
 प्रवचनीय 670
 प्रवण 245
 प्रवाल 822
 प्रवाह 958-59
 प्रविदारण 254-55
 प्रवृत्ति 323
 प्रवेणी 243
 प्रशंसा 936
 प्रसर 754
 प्रसव 868
 प्रसव्य 641
 प्रसाद 899
 प्रसाधन, °नी 524

प्रसिद्ध 432
 प्रसू 929
 प्रसूति 322
 प्रसून 467
 प्रसूत, °ता 356
 प्रसेव 876
 प्रसेवक 86
 प्रस्तर 753
 प्रस्थ 375
 प्राच् 134
 प्राचीन, °ना 483-84
 प्राप्त 154
 प्राण 218
 प्रातर् 1000
 प्रादुस् 1004
 प्राप्य 861
 प्राप्त 261
 प्राप्तारूप 543-44
 प्राप्ति 267
 प्राय 613
 प्रार्थित 329
 प्रियक 39
 प्रियङ्गु 124
 प्राप्ति 288
 प्रेक्षा 970
 प्रेत 263
 प्रेमन् 450
 प्रोक्षण 230
 प्रक्ष 972
 प्रव 866
 प्रवण 123
 फ.
 फल 797
 फल्गु 118
 फाल 798
 फेनिल 840-41

ब.

बत cfr. 982
 बद्, °री 728
 बन्दी see बन्दो
 बन्ध 417
 बन्धक, °की 49
 बन्धन 469
 बन्धुर 762
 बभ्रु 697
 बरासि cfr. 934
 बर्कर 729-30
 बर्वर, °रा 723
 बर्ह cfr. 949
 बर्हिस 931
 बल, °ला 792
 बलज 150
 बलि 791
 बर्ति 293
 बहु 955
 बहुल, °ला 817-18
 बाढ 204
 बाण, °णी 208
 बाध, °धा 410
 बाल 807
 बालक, °लिका cfr. 38-39
 बालिश cfr. 896
 बाप्प see बाप्प
 बाहा cfr. 954
 बाहुल 835
 बिन्दु 389-90
 बिम्ब 547-48
 बिल 799
 बीज 144-45
 बीभत्स 940
 बुध 415
 बुद्ध 419

बृहती 328
 ब्रह्मण्य 656
 ब्रह्मन् 442
 ब्रह्मपुत्र 785
 ब्रह्मबन्धु 433
 ब्राह्म, °स्त्री 566-67
 ब्राह्मणी 243
 ब्राह्मण्य 636

भ.

भ, भा 552
 भक्ति 289
 भग 104-105
 भगवत् 338
 भङ्ग, °ङ्गा 115
 भङ्गि 115
 भद्र, °द्रा 708-709
 भर 714
 भरण 244
 भर्ग 116
 भर्त 262
 भर्मन् 448
 भव 853
 भव्य 612
 भा 552
 भाग 114
 भागधेय 668
 भाग्य 600
 भाण्ड 192
 भानु 451
 भार 705
 भाव 854-56
 भावित 345-46
 भावुक 69
 भास् 918
 भास 930
 भास्वत् 295

भास्वर, °रा 749

भिक्षा 970-71

भिक्षा 289

भिद् 384

भिन्न 456

भाम 579

भान्त 713

भीष्म 579

भुजंग 119

भुवन 463

भूत 281-82

भूतात्मन् 503

भूति 268

भूतार्क 30

भृभृत् 296

भूमि 580

भूमिस्पृश 893

भृषत् 933

भूरि 715

भागमाय 660-61

भृगु 117

भृङ्ग 113-14

भृति 253

भेक 17

भेद 387-88

भेल 812

भैरव, °वी 876-77

भोग 107

भागवती 362

भोगिन 454

भोगिनी 172-73

भ्रम 573

भ्रमि 578

भ्रातृव्य 637

भृग 298

भेष 991

म.

मकरमुख 102-103

मङ्गल, °ला 846

मञ्जुल 833

मङ्क 73

मणि 215-16

मण्ड 191

मण्डल, °ली 824-25

मण्डूकपर्णी 256

मत्त 293

मत्सर 731

मद् 395

मदकल 850

मदन 496

मधु 409

मधुक 52

मधुपर्णी 250

मधुर 753-54

मधुरसा 944

मध्य 616

मध्यम, °मा 586-87

मध्ये 616

मनोषा 907

मन्य 378-79

मन्द 394-95

मन्दार 722

मन्दिर 760

मन्मथ 382

मन्यु 617

मयूख 101

मयूर 722

मराल 846

मरु 679

मरुत् 302

मर्कट, °टी 173

मर्यादा 397

मल 801
 मलय 637
 मलिन 505
 मल्लिका 71
 मल्लिकाक्ष 974
 मरु, 'ही 954
 मरुत् 297
 मरुम् 925
 महाकाल 848-49
 महामात्र 777-78
 महासेन 514
 महिला 820
 महिष, 'षी 912
 मही 954
 महौषध 436
 मा 566
 मागध, 'धी 422-23
 माणवक 87
 मातङ्ग 122
 मातुल, 'ली 838
 मातुलपुत्रक 93
 मातुलानी 526
 मातृ 295
 मात्र, 'त्रा 693
 माधव 870
 मान 455
 माया 632
 मार, 'री 719
 मारुजित् 338
 मार्ग 109
 मार्गण 241
 मार्जन, 'ना, 'नी 487-88
 माल्य 605
 मित्र 679
 मिथस् 1004
 मिथुन 470
 मुक्ति 263

मुख 94
 मुग्ध, 'ग्धा 421
 मुण्ड 194-95
 मुनि 438
 मुष्टि 165
 मूक 19
 मूढ 203
 मूर्छित 311
 मूर्त 283
 मूर्ति 266
 मूर्धाभिषिक्त 371-72
 मूल 791
 मूल्य 618
 मृग, 'गी 105-106
 मृत 290
 मृत्सा 934
 मृदु 390
 मृष्ट 171
 मेखला 828-29
 मेघपुष्प 546
 मेघवाहन 530
 मेचक 40
 मेरु 676
 मैथुन 470
 मोक्ष 972
 मोच, 'चा 140
 मोचक 71-72
 मोदक 77
 मोह 952
 मौलि 789
 म्लिष्ट 167
 य.
 यक्ष 972
 यक्ष्मन् 438

यन् 978
 यति 291
 यथा 988
 यन्तु 262
 यम 572
 ययु 618
 यानयाम 597
 यातृ 300
 यात्रा 715
 यादसांपति 372
 यान 452
 यापन 497
 याप्य 622
 यावक 67
 यावत् 984-85
 युक्त 263
 युग 111
 युन 282
 योग 108
 योग्य, 'य्या 621
 योनि 457

र.

रक्त 292
 रक्ताङ्ग 119
 रङ्ग 113
 रजत 331
 रजस् 924
 रण 223
 रण्डा 197
 रति 284-85
 रत्न 452
 रथ्य, 'य्या 611
 रन्ध्र 689
 रथस 936
 रथ्य, 'य्या 558

रविस्तुत 366-67
 रश्मि 579
 रस, 'सा 919-20
 रसन, 'ना 460
 रसाल, 'ला 836
 रहस् 923
 राका 19
 राक्षस, 'सी 943-44
 राग 110
 राजन् 441
 राजादन 522
 राजिका 56
 राजीव 870-71
 राधा 416
 राम, 'मा 567-68
 राशि 881
 राष्ट्र 678
 राष्ट्रिय 653
 रिष्ट 169
 रीति 274
 रुच् 135
 रुचक 70
 रुचि 137
 रुढ 675
 रुक्ष 971
 रुढ 203
 रूप 533-34
 रूप्य 605
 रेजा 97
 रेजुका 43-44
 रेक 547
 रेखी 323
 रै 671
 रोक 14
 रोहन 463

रोदस्, °सी 932

रोहण 246

रोहिणी 243

रोहित 333

रोहिष 908

रौहिणेय 667

ल.

लक्ष 973

लक्षण 237

लक्ष्मन् 446

लक्ष्मी 566

लक्ष्मीपति 35

लघु 131

लङ्का 15

लता 260-61

ललाम, °मन् 594

लव 862

लाक्षिक 78

लाङ्गलिन् 479

लाङ्गली 841

लालस 935

लालाटिक 89

लिङ्ग 112

लिप्त, °मा 264

लीढ 204

लीला 799

लुठित 346

लुब्ध 422

लुब्धक 57

लृता 284

लेख, °खा 96

लेप 535

लोक 10

लोल 798

लोहित 314

व.

वंग 882

वङ्ग 117

वज्र 700

वञ्चक 55

वज्रु 842-43

वडवा 871

वणिज् 143

वन 982

वतंस 937

वत्स 921

वधू 412

वन 451

वनिता 812

वन्दी 334

वन्य, °न्या 626

वपा 538

वपस् 931

वप्र 699

वयस् 925

वयःस्थ, °स्था 381

वर 684-85

वरण 225

वर्गवर्णिनी 530-31

वराङ्ग 123

वराटक 86

वरासि 934

वरिष्ठ 187

वरीयस् 941

वरुण 238

वर्ग 116

वर्चस् 923

वर्जन 464

वर्ण 213

वर्णरू, °र्णिका 22-23

वर्तक 32
 वर्तनी 467
 वर्ति 286
 वर्त्मन् 442
 वर्धन 480
 वर्य 615
 वर्ष 903
 वर्षाभू, 'र्षी 562
 वर्ष्यन् 444
 वर्ह 949
 वलज see बलज
 वलि 791
 वल्लभ 563
 वल्लव 873
 वश, 'शा 887
 वशिर cfr. 723
 वसति 323
 वसिर 727-28
 वसु 918-19
 वसुमन्, 'ती 343
 वस्ति 283
 वस्त्र 720
 वह 949-50
 वा 1002-3
 वागीश 894-95
 वाच् 134
 वाच्य 624-25
 वाजिन् 445
 वादव 873
 वाणिनी 472
 वाणी cfr. वाणी
 वातल, 'तुल, 'तूल 816-17
 वानिक 69
 वान 457

वानप्रस्थ 382-83
 वाम, 'मा, 'मो 581
 वामन 494
 वार 673
 वारण 247
 वाराही 960
 वारि 704
 वारुणी 228
 वार्त्त, 'र्त्ता 270
 वार्दक 50
 वाल cfr. 807
 वालक, 'लिका 38-39
 वालिश 896
 वाशिता 324
 वाण्य 538
 वास 918
 वासतेय, 'यी 668
 वासिया cfr. 324
 वाह, 'हा 954
 वाहिनी 469
 वालिक 37
 विकच 141
 विकट 176
 विकार 761
 विकाश cfr. 890
 विकृत 335
 विक्रय 589
 विग्रह 957
 विच्छिन्न 504
 विज्ञय, 'या 657-58
 विवृम्भित 359
 विटङ्क 59-60
 विटप 539
 वितत 330

वितान 476-77
 वित्त 285
 विदर्भ 565
 विदारण 253
 विद्ध 421
 विद्याधर, °री 766
 विद्रुम 588
 विद्रुस् 932
 विध, °धा 411
 विधि 414
 विधु 410
 विधूत 385
 विनायक 83
 विनीत 349-50
 विन्दु 389
 विन्न 453
 विपणि 228
 विपाक 56
 विपाठ 191
 विप्रलम्भ 565
 विप्रन 874
 विबुध 427
 विभावसु 948
 विभु 554
 विभ्रम 589
 विमर्श 897
 विमान 482
 विरुद्ध 432
 विरूपाक्ष 974
 विरोचन 511
 विलक्षण 250
 विलग्न 468
 विवध 424
 विवर 689
 विवश 893

विवस्वत् 303
 विविक्त 311
 विवृत 341
 विवृति 342
 विश् 880
 विशद cfr. 397
 विशाख, °खा 100
 विशारद 405
 विशिख, खा 99-100
 विशेष 911
 विश्रब्ध see विस्रब्ध
 विश्रम्भ cfr. 563-64
 विश्व, °श्वा 863
 विश्वकर्मन् 511
 विश्वक्सेन, °ना 523
 विश्वंभर, °रा 775
 विश्वस्त, °स्ता 320
 विष् 900
 विष, °षा 905
 विषद 397
 विषय 643-44
 विषयिन् 483
 विषाण, °णी 244
 विषाणिन् 462
 विष्कम्भ 563
 विष्टर 741
 विष्टि 167
 विष्णुपद, °दी 405
 विष्वक्सेन cfr. 523
 विसर्ग 125
 विस्तार 748-49
 विस्मय 645
 विस्रब्ध 431
 विस्रम्भ 563-64

विहनन 515
 विहरण 251
 विहायस् 939
 विहार 751
 वीकाश 890
 वीचि 138
 वीत 279
 वीति 288
 वीथी 377
 वीरुष् 418
 वीर्य 628
 वीवध 424
 वृकधूप 546
 वृजिन 503
 वृत्त 271
 वृत्तान्त 309
 वृत्ति 287-88
 वृत्र 712
 वृथा 988
 वृद्ध 419
 वृद्धि 416
 वृन्दारक 90
 वृश्चिक 29; see C.
 वृष 902
 वृषभ 564
 वृषाकपि 545
 वृषाकपायी 670
 वृष्णि 223
 वृहती 328
 वेग 115
 वेणी 221
 वेदना 497
 वेधस् 922
 वेला 798
 वेण 889

वेष्टन 502
 वैजयन्ती 366
 वैदेहक 87-88
 वैदेही 960
 वैद्य 614
 वैशाख 99
 व्यक्त 291
 व्यग्र 710
 व्यञ्जन 474-75
 व्यतिकर 779
 व्यपदेश 898
 व्यभिचार 778
 व्यलीक 33
 व्यवाय 644
 व्यसन 490-91
 व्याघ्र, °घी 696
 व्याज 145
 व्याड 201
 व्याधि 408
 व्यायाम 587-88
 व्याल 793
 व्यालघ्राहिन् 526
 व्युद्घ 96
 व्युत्थान 478
 व्युष्टि 159
 व्यूह 203
 व्यूह 955
 व्रज 146
 व्रतनि 327
 वा.
 वांसा 932
 वाक्य 823
 वाकुन, °नी 502-3
 वाकुन्य 303

शकुलादनी 580
 शक्ति 266
 शक्तिधर 767
 शक्र 714
 शकरी 763
 शङ्का 15
 शङ्कु 18
 शङ्ख 95
 शतपत्र 774
 शतहस्त 403
 शम 585
 शमन 494
 शमल 845
 शमी 583
 शम्भ 549
 शम्बर 744
 शंभु 553
 शयन 466
 शय्या 614
 शर 674
 शरण 230
 शरद् 893
 शर्करा 741
 शलाका 20-21
 शल्क 12
 शल्य 609
 शश्वत् 981
 शङ्कुली 829
 शष्प 539
 शस्त्र 703
 शाकर 743
 शाखा 97-98
 शाण 224
 शाण्डिल्य 660

शाद 392
 शान्ति 302
 शाप 536
 शार 689
 शारद, ंदा, ंदी 401-2
 शारि 709
 शार्ङ्ग 113
 शार्वर 759
 शाल cfr. 810
 शाला 811-12
 शालावृक cfr. साला०
 शालेय 652
 शासन 467
 शास्त्र 707
 शिखण्ड 202
 शिखर 756
 शिखरिन् 461
 शिखा 94
 शिखिन् 445
 शिष्ट 172
 शिति 291
 शिपिविष्ट 181
 शिल, ंला, ंली 814
 शिला 810
 शिलीमुख 101
 शिव, ंवा 858
 शिशिर 740
 शिशुक 52
 शिशुमार 776
 शीत 300
 शीर्षण्य 654
 शील 802
 शुक्त 294
 शक्ति 301

शुक्र 682
 शुच् 135
 शुचि 136-37
 शुण्डा 199
 शुद्ध 419
 शुभ 556
 शुभ्र 720
 शुल्क 15
 शुश्रूषा 914-15
 शुषि 905
 शुषिर cfr. 739
 शुष्मन् 438
 शुक 20
 शूल, °ला 793-94
 शृङ्खला 836
 शृङ्ग 114
 शृङ्गार 745-46
 शृङ्गिन् 438-39
 शेष, °षा 901-902
 शैलूष 907
 शोण 217
 शोष 905
 शौण्ड, °ण्डा 196
 शौरि 672
 श्याम, °मा 573
 श्यामिका 79
 श्येन 450
 श्रदा 412
 श्रदालु 839
 श्रम 582
 श्रवण, °णा 237-38
 श्राद्ध 114
 श्री 671
 श्रीकण्ठ 186
 श्रीपर्ण, °र्णा 226

श्रीफली 840
 श्रुत 269
 श्रुति 269
 श्रेणि 218
 श्रेयस्, °सी 942-43
 श्लोक 11
 श्वशुर्य 638
 श्वसन 484-85
 श्वेत, °ता 274-75
 ष.
 षण्ड 200
 स.
 संवाह 956-57
 संवित्ति 382
 संविद् 386-87
 संवृत 342
 संवृति 343
 संसरण 251-52
 संसिद्धि 429
 संस्कार 751-52
 संस्कृत 311-12
 संस्तर 736
 संस्त्याय 638
 संस्थ, °स्या 376-77
 संस्थान 504
 संहर्ष cfr. 914
 संहार 764-65
 सकृन् 979
 सखि 98
 संकर 720
 संकीर्ण 245
 संकुल 827
 संकोच 141
 संख्य, °ख्या 621

सङ्ग 104
 संगम 590
 संगर 732
 संग्रह 959
 संघर्ष 914
 सचिव 867
 सज्जन, ०मा 500-501
 संचय 655
 संज्ञा 154
 सटा 171
 सत्, सती 258
 सत्तम 592
 सत्त 702
 सत्त्व 865
 सत्य 606
 सनातन 513-14
 संतति 330
 संतान 499
 संधा 413
 संधि 415
 संधिनी 489
 संनय 638
 संनिधि 429
 सपिण्ड 202
 सभा 557
 सभ्य 630
 सम, ०मा 574
 समझा 126
 समम् 997
 समय 646
 समया 999
 समर्थ 379
 समर्याद 404
 समवाय 661
 समा 574
 समाधान 370

समाधि 425
 समान 482
 समापन 508
 समाहित 356
 समाह्वय 668
 समित् 298
 समिति 321
 समीरण 249
 समुच्छ्रय 664
 समुदय 665
 समुदाय 663
 समुद्धरण 252
 समुद्रान्ता 368
 संपद् 388
 संपराय 664
 संप्रयोग 127
 संबाध 431
 संभव 869
 संभोग 124
 संभ्रम 587
 संमति 331
 समार्जन, ०नी 521-22
 सर cfr. 674
 सरक 46
 सरणि 233
 सरल, ०ला 841-42
 सरस्वत् 303 and 337
 सर्ग 106
 सर्वसहा 962
 सर्वज्ञ 155
 सर्वतोभद्र 788
 सर्वतोमुख 102
 सवन 493
 सव्य 615
 सह, ०हा 950-51

सहचर, ०री 782
 सहस्र 149
 सहस् 928
 सद्य 628
 साक्षात् 981
 साति 267
 सादिन् 445
 साधन 491-92
 साधीयस् 941
 साधु 419-20
 साध्य 626
 सामञ्ज 149
 सामि 995
 सामिधेनी 519
 सामुद्र 746-47
 सांप्रतम् 993
 सायक 32
 सार 704-705
 सारङ्ग 121
 सारणा, ०णी 248
 सारस 938
 सारसन 516
 साल 810
 सालावृक 84
 साहस 939
 सिंह, ०ही 951
 सिंहिका 78
 सिकता 327
 सिक्य 378
 सिन, ०ना 275
 सिद्ध 420
 सिद्धार्थ 379
 सिद्धि 417
 सिन्धु 411

सीता 299
 सीमन् 446
 सीमा 576
 सुकुमार 785
 सुकृत 318
 सुत 264
 सुधा 413
 सुभिक्ष, ०क्षा 973-74
 सुमनस् 937
 सुरभि 560-61
 सुरालय 661-62
 सुरूप 543
 सुवर्ण 239
 सुवह, ०हा 961
 सुशिर, ०रा 739
 सूक्ष्म 580
 सूचन, ०ना 465
 सूचा 138
 सूत 277-78
 सूतक, ०का, ०तिका 61-62
 सुद 393
 सुन, ०ना 447-48
 सूनुत 308
 सूप 538
 मृति 297
 मृमर 744-45
 मृष्ट cfr. स्पष्ट
 मृष्टि 164
 सेतु 260
 सेनानी 470
 सेवक 61
 सेवन 468-69
 सैनिक 67-68
 सैन्य 872
 सैन्य 631

सैरन्धी 736
 सोम 571
 सोमवल्क 83-84
 सौगन्धिक 81-82
 सौम्य 608
 सौरभ्य 647
 सौराष्ट्रिक 80-81
 सौरि cfr. 672
 सौवीर 727
 स्कन्ध 417-18
 स्तनन 500
 स्तनयितु 514
 स्तम्भ 554
 स्तिमित 324
 स्तोक 14
 स्तोम 585
 स्थपति 304
 स्थाणु 224
 स्थान 453-54
 स्थानीय 651-52
 स्थाल, ंली 813
 स्थासक 51
 स्थित 292
 स्थिति 295
 स्थिर, ंरा 716
 स्थूणा 214
 स्थूल 804
 स्थूलोद्भव 664
 स्नान 458
 स्नेह 952
 स्पर्श 885
 स्पर्शन 498
 स्पश 881
 स्पष्ट 159

स्यन्दिनी 485
 स्रोतस् 923
 स्व 852
 स्वप्न 447
 स्वभू 554
 स्वर् 999
 स्वर 677
 स्वरु 713
 स्वास्ति 979-80
 स्वादु 390
 स्वामिन् 449
 स्वित् 978
 स्वेह 391
 स्वैरिन् 450
 ह.
 ह 1005
 हंस 920-21
 हट्टविलासिनी 532
 हठ 185
 हनु 439
 हन्त 982
 हरण 238
 हरि 694
 हरिचन्दन 527
 हरिण, ंणी 227-28
 हरित् 296
 हलिप्रिया 662
 हव 853-54
 हविस् 930
 हस्त 278
 हस्तिमल 851
 हा 1006
 हायन 489-90
 हि 1006

हिंसा 929
 हिङ्गुनिर्यास 948
 हिम 580
 हिरण्य 648
 हीन 460
 हुम् 993-94
 हृष्य 658
 हृ 384
 हृदय 644
 हृद्य 606

हृषित 304-305
 हृष्ट 170
 हेति 268
 हेमपुष्पक, ०षिका 92
 हेमपुष्पी 545
 हेरम्ब 551
 हेला 804
 हेमवत्, ०ती 365-66
 हृद 389
 हादिन्, ०नी 470-71

II. INDEX OF RARE OR REMARKABLE WORDS AND PROPER NAMES. A. FROM THE TEXT.

अकुप्यक 648
 अनिवाह 547
 अदर्प 645
 अद्विपति 897
 अध्यासितृ 958
 अनेकता 479
 अन्तर्भू 616
 अन्तर्गण 609
 अपानमार्ग 283
 अभिसर 215, 881
 अभुक्ति 944
 अमरसिंह 3
 अर्थसम 645
 अवस्नेह (?) 639
 असत्यभुन 342
 असाकन्य 664
 आकलन 498
 उच्चशाटक 934

उण्डुक 644
 उत्क्षिप्त 319, 432
 उत्पंसन 487
 उत्प्लव 798
 उद्देश 234, 497, 625
 उद्घाट 424
 उपचित्रिका 423
 उपरक्ति 128
 उपर्याधार 537
 उपस्करण 377
 उपस्यर्श 487
 उपहसन 945
 उन्नी 52
 कणेरुन 797
 कर्कुक 476; c. 669, C.
 कर्णपुत्रिका 829
 कर्माङ्ग 825
 कात्य 3

कर्षक 56. 891
 काश्मारी 250
 काश्मीरी 226
 कुलट 832
 केशभञ्जन 135
 कङ्कु 124
 क्रीत 75
 क्षारकीट 789
 खट्टार 923
 खलभृष्ट 25; cfr. 177, C.
 खसित 172
 गण्डक 523
 गल cfr. पृष्ठगल 199
 गलहस्त 783
 गिरिपर्णी 345
 गिरिमल्ली 345 v. l.
 गुणाहिति 786
 चण्णक 847
 चरणक 74
 चाक्रिक 76
 चापभृत् 206
 चित्तधर्म 839
 तनुस्थ 468
 तालगुरु 796
 तुनी 142
 विश्लोकी 41
 त्रैवर्णिक 464
 दक्षपुत्री 258
 दार्सीकुण्टक 208
 दीक्ष्य 62
 हीपपात्र 71
 देवशब्द 500
 देवोत्सव 715
 देशिक 757
 दोलिनी (?) 813

धन्वन्तरि 3
 धुम्राट 114
 धूर्तकृत्य 802
 नडी 158
 निश्चूड 100
 निष्कुल 565
 नीतितन्त्र 541
 पटकुटी 92. 662
 पटगुन्म 501
 पटमृह 631
 पट्टयोनि 888. 906
 पट्टांशुक 229
 पणवन्ध 384; c. 211, C.
 पत्तोर्ण 158. 179. 256
 परावर्त 729
 परिपण 864
 पशुगर्भिणी 407
 पांसुशोधनी 487
 पाकभू 808
 पाकस्थान 493
 पाठी 24
 पाण्डुरोगिन् 726
 पार्णिग 185
 पालेवत 140; c. 612, C.
 पिबित 177
 पिञ्ज 515
 पिण्डी c. वाद्य 488
 पुंस् (root) c. उत्पुंसन 487
 पुटभेद 692
 पुस्त 760
 पृष्ठगल 199
 प्रधान 541
 प्रवृत्तिघात 257
 प्राग्भव 484
 प्रोद्धट 431

बन्धनी 631	वितर्दिका 59
भञ्जन cfr. केश० 135	विभाजन 498
भागुरि 3	बुक 847. 918
भारत 629	वृत्तिघात 247
भेष 571	वैयापृत्यकर 454
भूलय 724	व्याघ्रनख 164
मङ्गोल 413; c. 268, C.	व्रतक्रिया 618
मनस्कृति 287	व्रतभोजन 234
मनोहनि 521	व्रतस्थिति 944
मलसंमृति 958	शटीपर्ण 892
मल्लकी 489. 910	शलभाण्ड 20
मान्त्रिक 69	शाश्वत 3
मार्गण 721	शिक्ष 119
मूर्छाल 283	शोधनी 521; c. 487
मृत्क्रिया 535	श्वेदिका 210; c. 293, C.
मेलन, ०ना 638. 656. 669. 720	संवाह 627
रक्षास्थान 574	संविभज्य 552. 663
रतगृह 918	संमृति c. मल० 958
रसराज 746	सच्छिद्र 750
राशीकृति 645	सध्वनि 648
रूप 339; cfr. C.	सप्तभूम 482
रोमच्छेदक 677	समल 14.505
रक्ष्यदृष्टि 104	सरिका 261
रसक (!) 751	सर्वभद्रयाग 718
नेशित 319	सल्लकी 471. 560
सोमज 720	सहेवाक 207
वक्रोपाय 860	सिद्धान्त 163
वर्धपक 780	सुगतालय 751
वक्रन 64. 916	सुगन्धपत्र 799
वलिनाडी 698	सुरमन्त्रिन् 682
वह्निकन 85	सुरवृक्ष 722
वाच्यग 49	सैरिका 675
वाद्यपिण्डी 488	सोमराजिका 917
वार्युक 509 v. l.	स्वनरा 706
विच्छिन्ति 289	

स्थासक 139
स्वरसंस्थान 248
हयमूर्धन् 894
हलायुध 3

हल्य 299
हस्तिनख 157
हुग 3; c. 674, C.
हेवाक c. सहेवाक 207

B. FROM THE COMMENTARY.

भकाल्य p. 83, l. 7
भक्षपटलिन् 29, 14 v. l.
भक्षुण्ण 51, 7
अग्निशरण 29, 4
अग्रदूत 48, 25
भजय 10, 9
अहायते 19, 27
अतिवाहन 67, 6
अदहन 71, 6
अनाकार 81, 1
अनाप्य 87, 1
अनुद्वेग 34, 26
अनुपादेय 90, 6
अनुभवन 24, 15
अनुव्रज्या 66, 5
अनृषि 80, 5
अन्त 62, 1
अन्तर्गडु 24, 23
अन्धकेलि 54, 2
अन्धुता 53, 19
अपस्तम्ब 64, 15
अयुध 69, 24
अभिनव 44, 21
अभिप्लव्ग 89, 16
अभिसर 27, 10
अभीति 18, 22

अमरहादिनी 63, 4
अयुग्म 44, 18; 72, 6.
अरघद्वघटीयन्त्रन्याय 20, 13
अराजिक 6, 25
अरुणसारथि 30, 6
अरुद्र 80, 5
अर्धपुलालय 96, 17.
अवन्तिवर्मन् 83, 25
अवरेट 78, 7
अवर्णवाद 27, 2
अवाम 68, 3; 79, 22.
अविकट 19, 13
अशनैः 61, 17
अश्वशालीय 36, 26
असंपुटित 44, 26
असिधारा 29, 20
असुरविवर 8, 15-16
अहिमदीधिति 55, 26
आक्रोषित 50, 13
आक्षपटलिन् 29, 14
आञ्जनेय 64, 8
आणीमाण्डव्य 28, 12
आतिथी 91, 16
आन्त्रैकवासम् 29, 27
आपणिक 26, 12
आपीन 31, 9

भार्यगण 55, 1
 भार्लकारिक 66, 19
 भावर्त 51, 18
 भावान 60, 18
 भाविद 63, 23
 भासुतीबल 83, 4
 भासुरीभवेत् 84, 27
 भास्तरितव्य 60, 7
 भास्त्यान 51, 6
 इतिहास 88, 3
 उण्डुक 90, 15
 उहकान्त 38, 20
 उद्देश 29, 26. 67, 10. 73, 20.
 87, 16.
 उद्धतमति 41, 15
 उद्धरण 32, 14
 उन्नादिन् 24, 18
 उन्मत्तक 44, 15
 उपकर्ष 13, 1
 उपसीव्यता 78, 21
 उपभाक्षर 37, 11
 उरगपति 96, 3
 एकसात्करण 63, 16
 एकान्तग्रहण 45, 5
 एणपति 12, 7
 भोपधिराज 66, 16
 कठजाति 35, 14
 कणाद् 26, 19
 कम्बुक 74, 19
 करकुक् 94, 17; cfr. v. l. and
 63, 26
 करणग्राम 79, 8
 कर्मविपाक 25, 8 v. l.
 कलिपुर् 62, 1
 कल्पपाल 83, 4
 कवलपितृ 37, 18

कसेरी (bhāshā) 89, 23 v. l.
 कात्य 2, 3
 कामहस्तिन् 36, 14
 कालगल 38, 5
 कालायमान 42, 6
 कालियकारि 96, 20
 काव्यालंकार 66, 19
 किबुक 89, 23
 कुनालक 19, 13
 कूर्मी 73, 26
 कृतपद् 39, 3
 केशहस्त 36, 6
 केशोण्डुक 8, 20
 कौटिल्य 16, 14. 87, 12. (c. 11,
 10. 29, 7. 91, 28 v. l.)
 क्रिमिकर 80, 1
 क्रीडीकरण 8, 1
 लडकिका 65, 1
 लण्डयक (? bhāshā) 26, 6 v. l.
 लनित्री 11, 11
 लरटिका 80, 9
 ललमृष्ट 3, 6. 22, 3
 लुडिशक 49, 6-7
 लडा (bhāshā) 26, 6; cfr. v. l.
 गमाधिप 29, 17
 गदिन् 11, 25
 गदुल 24, 22
 गमाधिनाथ 29, 12
 गन्धमृत्तिका 7, 21
 गम्भीरवेदिन् 18, 18
 गवालम्भ 77, 11
 गाथ (?) 38, 21
 गीतमार्ग 31, 25
 गोमल 11, 27
 गोधारिक 72, 19

गोपुच्छ 38, 5
 ग्रन्थक 34, 22
 ग्रामदिग्भ 75, 15
 घटाबन्ध 20, 14
 घाटन 75, 22
 चक्रलक 5, 7
 चण्डीपति 24, 25, 27, 15
 चण्णक 96, 2
 चतुर्हस्तक 36, 5
 चरक 23, 23 v. l.
 चरकाज्ञाय 92, 27
 चरणत्र 9, 10, 49, 7
 चर्चाव्रित 16, 21
 चर्मपादिका 9, 14
 चाणक्य 80, 24
 चालक 36, 9-10
 चिवरी (bhāshā) 3, 6; cfr. 22,
 3, v. l.
 चिह्नन (?) 10, 7
 चेतोहर 29, 12, 49, 21
 जगतीश 39, 5
 जघनचपला 88, 7
 जटिन् 24, 4, 57, 20
 जहाशय 93, 10
 जनाधिप 93, 25
 जन्मकार्य 21, 18
 जरड 70, 17, 92, 9
 जात्यश्व 88, 16
 ज्ञानशक्ति 23, 10
 टङ्क 68, 7, 84, 3
 तति 37, 2, 69, 13
 तपनीय 14, 20
 तान्ति 43, 15
 तालव, तालाव (Kāśmīri) 73,
 5; c. 63, 26 v. l.

तिरस्करण 90, 11
 तुण्णालु 61, 14
 तौहणिक 49, 6
 दामोदरीय 51, 11
 दिवाशयन 79, 19
 दीनार 1, 17, 50, 5, 54, 22.
 दीर्घदीर्घ 52, 5
 देवस्थान 82, 25
 दीर्घकालिक 87, 3
 द्रङ्ग 78, 23
 द्रोणमुख 91, 23
 द्विज 42, 25
 धर्ममेघ 40, 14
 धर्मस्थ 91, 27
 धूर्तप्रिय 33, 12
 नवज्वर 51, 3
 नाकनायक 90, 21
 नाममाला 3, 17
 नारद 4, 13
 निरण्ड 24, 11
 निर्नाभि 76, 1
 विर्वाहण 49, 23.
 निवातकवच 40, 24
 निष्क 1, 18
 निष्परीवार 49, 14
 नैष्ठिक 22, 25 v. l.
 न्याय 27, 15; c. 20, 13, 53, 25
 पञ्चाक्षरी 24, 10
 पटलिका 23, 8
 पणबन्ध 26, 14, 49, 23
 पण्यवनिता 12, 14, 26, 15
 पञ्जरचना 13, 26
 पद्यक 77, 1
 परिमालक (?) 23, 7
 पुरुषा (वृत्तिः) 37, 16

परेतभवन 44, 9
 पर्णिका 64, 26
 पाथःपथ 39, 9
 पालाल (?) 75, 15
 पालेवत 16, 25. 85, 9
 पिच्छ 74, 1
 पुद् c. भर्तृपुटित 44, 26
 पुलालय 96, 17
 पुष्पशर 33, 13
 पुष्पित 72, 19
 पुष्पराग 84, 14
 पूर्वोत्तरत (?) 73, 18
 पूषाङ्गम् (?) 9, 13
 पृथिवीनाथ 70, 21
 प्रत्यवमर्श 37, 24
 प्राम्लम 62, 19
 प्राभाकर 90, 12-13
 प्रोदुर 67, 17
 प्रोषित 38, 20
 वदकक्ष्य 24, 16
 वलामोटा 57, 15
 वानलिङ्ग 26, 3
 बाहुलेय 24, 3. 6
 बिन्दु 50, 19. 23
 वैन्दव 50, 21
 ब्रह्मकोश 24, 12
 भरत 63, 23. 81, 4.
 भागुरि 95, 13
 भारत 43, 10
 भोगिन् 12, 13. 16.
 मकरमुख 11, 22. 86, 18
 मकोल 34, 20. 54, 4
 मचन 49, 7; cfr. 67, 3
 मण्डिका 19, 28
 महनिका 3, 15

मनुष्यधर्मन् 78, 5
 मन्यकाष्ट 23, 23
 मन्मथरिपु 96, 14
 मयोष्टक (?) 80, 1
 मलन 38, 9
 मस्तिष्क 5, 6
 महावीर 66, 15
 मार्गवृक्ष 65, 13
 मुकुलिका 5, 20
 मुक्षपट्ट 82, 6
 मुक्षस्थिति 44, 17
 मुण्डिन् 24, 4. 57, 20
 मुद्रिका 26, 13
 मेचकिन् 5, 4
 मेदिनि 1, 4
 मेरुपट्ट 82, 25
 मेलन, °वा 80, 5. 89, 11. 90,
 6. 92, 18. 94, 15
 मैत्री 22, 12
 मोचयितृ 9, 1
 मयतत्रस्थ 67, 7
 यमपुर 58, 15
 यमलपक्ष 10, 2
 युगमावृष्ट 13, 4
 रज्जुयन्त्र 16, 18
 रण्डिका 24, 10
 रतिविलास 37, 3
 रससारवत् 41, 2
 राजनरंगिणी 18, 12 v. l.
 राधायन्त्र 54, 16
 रुक्मिणीक 27, 16
 लक्ष्य 11, 15. 95, 14
 लक्ष्यसिद्धि 1, 7
 लोकधातु 44, 14
 लौकिकाष्ट 51, 2

वत्सकत्वच् 75, 9. 92, 16
 वनवर्तिका 59, 17
 वनावनि 21, 3
 वस्त्रपट्टक 62, 11
 वक्त्रिशिख 11, 18
 वातव्याधि 29, 25
 वातस्कन्ध 54, 22
 वादिविषाणिन् 61, 13
 वामस्रोतस् 45, 9
 वायक 77, 10
 वासभवन 20, 21
 विग्रहराज 18, 12; cfr. v. 1.
 विच्छित्ति 13, 18. 20
 विमुद्र 10, 26
 विरोदन 61, 19
 विसर्जनीय 54, 11
 विस्तारकरण 68, 23
 विहारवीथी 49, 5. 81, 13
 वेलापतित 50, 3
 वेशयोषा 9, 11
 वैन्दव 50, 21
 वैरोचन 69, 8
 व्युपरति 78, 21
 व्रणरोहण 31, 17
 शङ्खनिधिन्याय 53, 25
 शङ्खपाल 10, 20
 शम्बाकृत 74, 26
 शशिप्रभ 24, 6
 शशिमणि 86, 18
 शालाग्रि 88, 10
 शावलेय 24, 3. 6
 शाश्वत 6, 9. 35, 1. 38, 23.
 87, 25. 91, 17
 शिखिन् 24, 4. 57, 20
 शिलोच्चय 93, 5

शृङ्गारण 67, 11
 श्वेतक 29, 20
 श्वेतिका 26, 10. 29, 21
 सगद 50, 14
 सगन्ध 55, 16
 सगुड 95, 14
 संक्रन्दन 65, 7
 सटङ्क 1, 11
 सत्यक्ष 17, 12. 18, 9
 सधर्म 55, 1
 समदोष 8, 15; cfr. v. 1.
 समयिन् 7, 21
 समवहित 87, 5
 समुत्तरण 33, 15. 56, 6
 समुत्तुङ्ग 64, 21
 सर्वविषय 30, 4. 81, 16
 सवर्ष 77, 3
 सहस्रहेति 34, 18
 साधक 7, 21
 साधिष्ठान 68, 15
 साधुमार्ग 62, 13
 सामरस्य 57, 19. 70, 3
 सारस्वत 73, 25
 सार्यगण 55, 1
 सिक्थित 49, 6
 सितच्छद 50, 19
 सित्यक 67, 3
 सिद्धपुर 91, 25
 सीवनी 62, 3
 सुटङ्क 7, 10
 सुदाय 30, 14. 83, 10
 सूर्मी 27, 6
 स्कन्धावार 54, 24
 स्थण्ड 49, 17

स्थलग 29, 27
 स्वर्गगृह 35, 17
 स्वर्गाधिरोहिणी 33, 1
 स्वर्गगिरि 95, 21
 स्वामिन् 35, 19

हरणिका 55, 18
 हर्षचरित 2, 10, 22, 26
 हस्तदक्षिण 68, 9
 हुग 95, 11
 झडक 64, 13

ABBREVIATIONS.

AK. Amarakośa, Bombay Gov.
 Edition, 1877.

An. Anargharāghava (Kāvyamālā).

A. S. Alamkārasarvasva.

Ath. Prāt. Atharvavedaprātiśākhya.

Bā. Bālarāmāyaṇa. Benares, 1869.

Bh. Mahābhāṣya (Kielhorn).

Bhag. Bhagavadgītā.

Bh. N. Bhāratiya Nāṭyaśāstra.

Bhoj. Bhojaprabandha. Calcutta, 1872.

Bh. Ś. Bhallaśāṣṭaka.

c., cfr. compare.

C. commentary.

Ohh. U. Chhāndogyopanishad.

Daś. Daśarūpa (Hall).

Dd. Kāśhemendra's Darpadalana.

Dhv. Dhvanyāloka.

D. Ś. Devīśāṣṭaka.

Gaṇ. Gaṇaratnamahodadhi.

Gīt. Gītāgovinda.

H. Ch. Harṣacharita, with the commen-
 tary of Śaṅkara; Bombay, 1892.

H. V. Haravijaya.

I. Introduction.

Kād. Kādambarī, Peterson's ed., Bom-
 bay, 1879-83.

Kāś. Kāśīkāvṛtti.

Kāt. Kātantra (Eggeling).

Kd. Kāvyaṇḍarśa.

Ki. Kirātārjuniya.

K. K. S. Kādambarīkathāśāra.

K N Kāmaṇḍakya Nītiśāra.

30

K. Pr. Kāvyaṇḍakāśa; Calc. ed. of 1866.

Ku. Kumārasāmbhava, Bombay, 1879
 (Nirṇaya Sāgara Press).

Kuṭṭ. Kuṭṭanīmata.

K. V. Kalāvilāsa.

M. Manu.

Mall. Mallinātha.

M. Ch. Mahāvīracharita; Borooah's ed.
 1877.

Mo. Meghadūta (Stenzler.)

Mh. Mahendrasūri's commentary on
 Hemachandra's Anekārthasaṅgraha.

M. M. Mālatīmādhava; Bo. Sanskrit
 Series, 1876.

Mṛichchh. Mṛichchhakāṭikā (Stenzler)

M. St. Mahimnaḥ Stavah. Lithogr.
 Bombay, Śake 1785.

Nāg. Nāgānanda ; Calcutta, 1873.

Nai. Naishadhacharita.

N. Ch. Navasāhasāṅkacharita. Bo.
 Sanskrit Series, No. LIII.

Pa. Paddhati of Śārngadhara.

Pā. Pāṇini.

Pr. P. Prachandapāpḍava (or Bāla-
 bhārata); Cappeller's edition.

P. St. Pañchastavi.

Ra. Raghuvamśa ; Bo. Sa. Series. For
 various readings, see also G. R.
 Nandargikar's edition, Bombay,
 1891.

Rāj. Rājatarāṅgiṇī; Stein's edition, 1892.

<p>R. K. Rudrata's Kāvyaśālikā.
 R. V. Ratnākara's Vakroktipañ-
 chāśikā.
 S. See.
 Sā. Śākuntala (Böhtlingk).
 Sā. Kā. Sāmkhyakārikā; Lassen's ed.
 Śāśv. Śāśvatakośa, Zachariae's ed.,
 Berlin, 1882.
 Śi. Śiśupālavadhā.
 S. K. Sarasvatīkaṇṭhābharana,
 Borooah's ed., Calcutta, 1883.
 Sp. Böhtlingk's Indische Sprüche;
 second edition.
 S. P. Sāmbapañchāśikā.
 Śr. Ch. Śrīkaṇṭhacharita.
 Stutik. Stutikusumāñjali.
 Su. Subhāshitāvali of Vallabhadeva.
 Sū. Sūryasāta.
 Suśr. Suśruta; Calo. ed., 1835-36.
 Suv. Suvṛittatilaka.
 Ujjv. Ujjvaladatta.</p> | <p>Up. Uṇādisūtra, ed. Aufrecht, Bonn,
 1859.
 U. R. Uttararāmacharita; Calc. ed. of
 1831.
 V. A. Vāgbhaṭa's Alamkāratilaka or
 Kāvyañuśāsana. (Kūvyamālā.)
 Vās. Vāsavadattā (Hall).
 Vi. Viśvaparakāśakośa.
 Vik. Vikramorvaśīya (Bollensen).
 Vik. Ch. Vikramāṅkadevacharita.
 V. K. Vāmana's Kāvyaśālikā-ravitt
 (Cappeller).
 V. Ś. Viddhaśālabhañjikā.
 V. S. Veṇīsamhāra; Grill's edition,
 1871.
 Vyutp. Mahāvvyutpatti; ed. Minayeff, St.
 Petersburg, 1887.
 Y. S. Yogasūtra.
 Z. D. M. G. Zeitschrift der Deutschen
 morgenländischen Gesellschaft.</p> |
|--|---|

ADDITIONAL CORRECTIONS.

In the Text, v. 42 read गुणवृद्धः, 43 separate अथ शिलाजतु, 44 read पुण्ड्रको, 8 अर्धोदके, 90 पुमान्, 106 मृगी, 108 विलम्बघातिनि, 386 join the meanings of पाद, 642 re क्षेत्रे, 760 चरुपुस्तयोः, 794 वषट्कं, 851 आसुतीबलः.

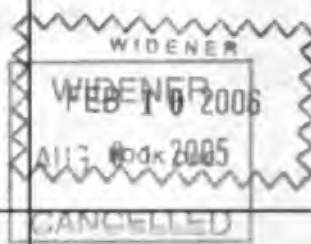
In the Commentary, p. 14, 4 read विचं, 21, 2 भरिखेट निराकृते (c. 47, 3); Ch. 30, 5 नाथः शौचे; 46, 3 Ra. 13, 39 v.l.; 49, 22 विशेषः; 56, 9 अनिमृगसमुदा; 57, 13 separate क्षुप्प क्षोत्सुप्प; 63, 24 read क्षितोभूत्; 64, 16 read Mh. 3, 345; 64, 24 join ललाटतपस्तपनः; 65, 13 read वाहनविशेषः; 77, 21 मेयानुषङ्गिणी; 79, 4 तृणवत्; 79, 7 वसुध; 81, 17 साध्वी; 82, 2 परमं; 87, 16 उद्देशपादये; 89, 9 हारिण्यमी.

The borrower must return this item on or before the last date stamped below. If another user places a recall for this item, the borrower will be notified of the need for an earlier return.

*Non-receipt of overdue notices does **not** exempt the borrower from overdue fines.*

Harvard College Widener Library
Cambridge, MA 02138 617-495-2413

Please handle with care.
Thank you for helping to preserve
library collections at Harvard.

Widener Library
3 2044 077 696 607

